

Jaarstukken

2023

Inhoudsopgave

Aanbieding	4	
Inleiding	5	
Leeswijzer	10	
Jaarverslag 2023	13	
Hoofdstuk 1 Programmaverantwoording	15	
Programma 1: Wonen en Leven		16
Programma 2: Economie + Ondernemen		35
Programma 3: Recreatie + toerisme		43
Programma 4: Sociaal domein		54
Programma 5: Bestuur + algemene dekkingsmiddelen		68
Programma 6: Overhead		84
Hoofdstuk 2 Paragrafen	85	
Paragraaf bedrijfsvoering		87
Paragraaf Wet Open Overheid (WOO)		98
Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing		99
Paragraaf verbonden partijen		110
Paragraaf Financiering		124
Paragraaf Lokale Heffingen		130
Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen		138
Paragraaf Grondbeleid		149
Paragraaf subsidies		158
Hoofdstuk 3 Jaarrekening 2023	163	
Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting		164
Balans met toelichting		177
Bijlagen	197	
Bijlage 1: Staat reserves en voorzieningen		198
Bijlage 2: Overzicht investeringen		227
Bijlage 3: SISA verantwoordingsinformatie		228
Bijlage 4: Overzicht over te hevelen budgetten 2023		242
Bijlage 5: Kerngegevens jaarrekening 2023		246
Bijlage 6 Monitor Sociaal Domein		249
Bijlage 7: Lijst met afkortingen		252

Aanbieding

Geachte raadsleden,

Hierbij bieden wij u de jaarstukken 2023 van de gemeente Cranendonck aan. Met dit jaarverslag en deze jaarrekening verantwoorden wij ons als college over de uitvoering van de programmabegroting 2023, de eerste door de huidige raad vastgestelde begroting in deze raadsperiode. Formeel beperkt zich deze verantwoording tot het begrotingsjaar 2023. In de zes programmaverantwoordingen leest u hoever we met de uitvoering zijn gekomen en hoe de toegekende budgetten zijn ingezet.

Behalve op het begrotingsjaar 2023, houden we natuurlijk ook de focus op de resultaten die over de gehele raadsperiode geboekt moeten worden. We *overschatten* niet wat we in één begrotingsjaar voor elkaar kunnen krijgen maar *onderschatten* zeker niet wat we in de vier jaar kunnen en moeten realiseren.

Vanuit die visie kijken we ook naar het financieel positieve resultaat van ruim € 1,8 miljoen. Zoals de Gemeentewet voorschrijft is uw rol de kaders te stellen en de uitvoering te controleren. Het college heeft als primaire rol die uitvoering ter hand te nemen én die te beheersen. Die laatste taak gaat vooraf aan een doelmatige, doeltreffende én rechtmatige uitvoering. In 2023 is de gemeentelijke organisatie daarom opnieuw ingericht met een focus op resultaten 2023 én de strategische doelstellingen, de "*Wat willen we bereiken?*"vragen, voor de volgende jaren in deze raadsperiode.

Er is in 2023 veel voorbereid, ingericht en gestart dat in 2024, 2025 en 2026 tot resultaten gaat leiden. De tweede helft van deze raadsperiode staat voor ons als college daarom nadrukkelijk in het teken van afmaken wat we willen bereiken. Daar past het voorstel bij een aantal werkzaamheden en bijbehorende middelen over te hevelen naar 2024.

Nieuw in dit jaarverslag is ook de verantwoording over de beheersing van de uitvoering: de rechtmatigheidsverantwoording van het college aan de raad. In de paragraaf bedrijfsvoering verantwoorden we ons over de uitvoering van de begroting 2023 binnen de criteria van begrotingsrechtmatigheid, de voorwaardencriteria en de beleidscriteria van misbruik & oneigenlijk gebruik.

Dat het financieel resultaat aanzienlijk afwijkt van de prognose van het begrotingsresultaat 2023 komt, met name door de bij de september- en decembercirculaire ontvangen middelen. Die zijn bedoeld voor taken die niet meer uit te voeren waren in 2023 en dus worden voorgesteld over te hevelen. Ook niet alle investeringen zijn afgerond in 2023 en aangezien kapitaallasten pas in het jaar ná gereedkomen worden verwerkt zijn ook hier incidentele voordelen geboekt. Tot slot zijn er natuurlijk ook reguliere werkzaamheden die doorlopen naar 2024. Omdat alle niet gebruikte budgetten vanzelf in het resultaat 2023 vallen, stellen wij voor om die budgetten bij resultaatbestemming weer beschikbaar te stellen om die werkzaamheden af te maken. Voor de gedetailleerde analyse van het resultaat verwijzen wij u naar de jaarrekening.

Zoals we u inmiddels meerdere keren hebben geïnformeerd is de controlerend accountant in uw opdracht nog bezig de jaarrekening op getrouwheid te beoordelen.

We kijken uit naar de bespreking van het jaarverslag en de jaarrekening op 17 september 2024.

Cranendonck, september 2024

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN CRANENDONCK

De secretaris,

De burgemeester,

E. Jacobs

F.A.P. van Kessel

Inleiding

Op hoofdlijnen, samenvattend en niet uitputtend zijn onder andere de volgende zaken in 2023 gerealiseerd:

Programma 1: wonen en lenen

- De Woonvisie Cranendonck 2018-2030 is in 2023 verder tot uitvoering gebracht. Daarbij zijn de onderwerpen uit de raadsagenda, zoals een uitvoeringsprogramma, voorrang eigen inwoners, zelfbewoningsplicht, sociale woningbouw en de behoefte per kern, verwerkt. In maart 2023 de woondeal Zuidoost Brabant getekend.
- In 2023 is een forse stap in de woningbouwopgave gezet: er zijn 118 woningen aan de woningvoorraad toegevoegd. Verder zijn er voor 109 woningen vergunningen verstrekt en verschillende plannen in procedure gebracht.
- Voor de inwoners uit Cranendonck die dringend tijdelijke woonruimte nodig hebben, zijn er 6 woonunits beschikbaar gesteld het terrein De Schulp.
- Op 8 maart 2022 is door de raad gevraagd niet mee te werken aan de huidige plannen van het COA, de huidige vorm per 1 juli 2024 te beëindigen, onderzoek te doen en de inwoners daarbij te betrekken. Het inwonersonderzoek vond plaats in het 1e kwartaal van 2023. De onderhandelingen voor nieuwe afspraken met het COA zijn gestart in september 2023
- In de eerste helft van 2023 hebben we een eindsprint getrokken vóór de invoering Omgevingswet op 1 januari 2024. Met het opstellen van het *veegplan buitengebied* en *veegplan kernen* werden 22 aanvragers de mogelijkheid geboden om hun initiatief nog voor de Omgevingswet met bestemmingsplan mogelijk te maken.
- Het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (GVVP) vormt de basis voor de projecten die we in 2023 uitvoerden. Alle projecten uit het Uitvoeringsprogramma zijn uitgevoerd, behalve de verbreding van het fietspad Koenraadweg – Hugten en herinrichting van de Meemortel deze projecten lopen in 2024 door.
- In 2023 is gebleken dat de groenvoorzieningen eind 2023 een B-niveau hebben behaald. Dit voldoet ruim aan het vastgestelde garantieniveau C+.
- In december 2023 is de Nota Energie-en Warmtetransitie vastgesteld door de gemeenteraad. Afgelopen jaar hebben 109 inwoners meegedaan aan zonnepanelen, 160 aan isolatie, 112 aan warmtepompen en 77 aan glas.

Programma 2: economie & ondernemen

- In 2023 is een subsidie ondernemerskracht toegekend voor de pilot van de busverbinding Airpark - NS Station Maarheeze.
- Een nieuw *Samenwerkingsakkoord Metropoolregio Eindhoven 2023-2026* is gesloten en de financiële verplichtingen zijn in de meerjarenbegroting verwerkt.
- Alle beschikbare pachtblokken zijn in 2023 verpacht volgens het geactualiseerde pachtbeleid.
- Voor 2023 zijn meerjarige onderhouds- en duurzaamheidsplannen opgesteld van waaruit het onderhoud aan gemeentelijke gebouwen is uitgevoerd.
- Congres ondernemener van het jaar en ondernemerscongres.

Programma 3: recreatie & toerisme

- In samenwerking met de SSNB is de sportclubscan uitgevoerd bij onze verenigingen en zijn de resultaten met de verenigingen geëvalueerd;
- We zijn aangesloten bij de campagne: Veilig en Sociaal Sportklimaat.
- Er zijn binnen, - en buitensport investeringen gedaan om de sportaccommodaties aan de veiligheidsnormen te laten voldoen.

- Er is een werkgroep opgericht SPUK- GALA waarbij we vanuit Sport samenwerken met WMO, GGD, JEUGD en ONDERWIJS.
- In 2023 zijn met alle verenigingen van de verschillende sportaccommodaties afspraken gemaakt m.b.t. het onderhoud- de tarieven en het subsidiebeleid dat we gaan vereenvoudigen.
- De nieuwe *Brede Muziekregeling Cranendonck* is ingevoerd.
- In het koersdocument cultuur is een regeling opgenomen voor mensen met lage inkomens.
- In 2023 is de VVV verhuisd naar het Schepenhuis en hebben we ervoor gezorgd dat de VVV en Cultuurcraan verder kunnen professionaliseren en meer zichtbaar zijn voor zowel inwoners als bezoekers.
- In 2022 en 2023 is het lokale recreatieve fietsroutenetwerk (knooppunt-bordjes) verbeterd en uitgebreid. Het recreatieve fietsnetwerk bedraagt nu ca 90 km. In 2023 is daarbij de nieuwe smokkel-fietsroute gepresenteerd.
- Het college heeft ingestemd met de garantstelling voor het restant restauratiebedrag voor de Hervormde Kerk.
- Voor De Grote Heide lag de nadruk in 2023 het opstellen en indienen van een omvangrijk project in het kader van de Europese subsidieregeling Interreg VI. Deze aanvraag is in december 2023 goedgekeurd. De totale projectkosten bedragen ca € 4,5 miljoen, waarvan ruim €1 miljoen voor Cranendonck.

Programma 4: sociaal domein

- Binnen het koploperproject zijn er in 2023 verschillende activiteiten uitgevoerd om de zichtbaarheid en vindbaarheid van de onafhankelijk clientondersteuner (OCO) te vergroten, de samenwerking in het werkveld te verbeteren en de vrijwilligerspool uit te breiden.
- Er is in 2023 extra aandacht besteed aan de communicatie rondom de Voorzieningswijzer richting inwoners, ketenpartners en onze interne organisatie.
- In 2023 is de energietoeslag uitgekeerd na een verhoging van de inkomensgrens van 120% naar 130%. Meer inwoners hebben door deze wijziging gebruik kunnen maken van de energietoeslag.
- Er is een aanbesteding schuldhulpverlening geweest in 2023. Hieruit is een nieuwe partner naar voren gekomen en deze nieuwe samenwerking loopt naar wens.
- De aanbesteding voor dit Wmo-maatwerkvoorzieningen-product is eind 2023 afgerond en heeft tot nieuwe contracten met zorgaanbieders geleid.
- Cranendonck ontving in 2023 middelen voor het project één tegen eenzaamheid. In 2023 is er een jaarplan opgesteld met de werkgroep één tegen eenzaamheid met daarin acties en actiehouders en een deel daarvan is uitgevoerd in 2023.
- De nieuwe landelijke subsidieregeling *Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)* waarmee we lokaal middelen krijgen om de beweging van zorg naar gezondheid te maken. In 2023 is er een plan van aanpak opgesteld waarmee de financiële middelen voor 2024 tot en met 2026 zijn zeker gesteld.
- In 2023 is de Regiovisie Samen voor Jeugd vastgesteld door de colleges en gemeenteraden van de 10 gemeenten.
- In 2023 is de subsidie van Combinatie Jeugdzorg verhoogd om zo de capaciteit op het team Jeugd tijdelijk te vergroten. Dit heeft ervoor gezorgd dat we in 2023 konden stoppen met het ambtshalve verlengen van beschikkingen en de wachtlijst in het eerste half jaar beter konden beheersen.
- Het integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP) is in 2023 vastgesteld. Met het IHP bekijken we verschillende ontwikkelingen in samenhang met elkaar.

Programma 5: Bestuur + algemene dekkingsmiddelen

- In 2023 is het Integraal Veiligheidsplan vastgesteld. Hierin zijn zeven lokale prioriteiten opgesteld. Op elke prioriteit is in 2023 ingezet.
- In december 2023 is het *Vergunningen Toezicht en handhaving-Beleidsplan 2024-2027 gemeente Cranendonck* vastgesteld
- De BRP-inschrijfstraat Budel heeft in 2023 de benoemde aantallen aanvragen vanuit de IND behaald.
- In november 2023 hebben onverwacht vervroegde 2e Kamerverkiezingen plaatsgevonden. Burgerdiensten heeft in 2023, de verkiezingen voor Provinciale Staten en waterschappen in maart 2023 en de vervroegde 2e Kamerverkiezingen in november 2023 door de gemeente georganiseerd en uitgevoerd.
- Het uitvoeringsplan 2023 van het Dienstverleningsconcept was in 2023 de leidraad in de verbetering van de dienstverlening. Op het gebied van telefonie zijn werkafspraken vastgelegd en faciliteiten voor de hele organisatie opgewaardeerd.
- In 2023 is in het kader van de nieuwe strategische visie onderzoek gedaan naar de kwaliteit van leven, de leefomgeving en de economische vitaliteit van onze gemeente.

Zie voor een volledig en gedetailleerd overzicht de programmaverantwoordingen verderop in dit jaarverslag.

Financieel op hoofdlijnen

De jaarrekening laat een totale omzet zien van € 66 miljoen en sluit met een voordelig saldo van € 1.802.000. In de bijgestelde raming gingen we nog uit van een verwacht voordelig saldo van € 201.000. Het definitieve resultaat is € 1.601.000 gunstiger dan verwacht.

In tabel 1 "analyse resultaat" worden de belangrijkste verschillen ten opzichte van het verwachte resultaat van de bijgestelde begroting weergegeven. In tabel 2 geven wij inzicht in het incidentele en structurele resultaat.

Tabel 1 "analyse resultaat"

(bedragen x € 1.000)

Prog		bedrag	bedrag
	1. Voordeel P-budget		288
div	- Salarissen en inhuur (incl. bestuur)	261	
5	- Opleiding en secundaire arbeidsvoorwaarden	90	
5	- administratieve kosten	111	
5	- incidentele baat arbeidsongeschiktheid voorgaande jaren	87	
div	- Overig inhuur (BRP straat, frictie sociaal domein)	92	
5	- meer uren doorbelast aan grondexploitaties, projecten	106	
3	- Vrijval voorziening personeel VTBC	36	
5	- instellen pensioenvoorziening (oud) wethouders	-349	
5	- verhoging voorzieningen personeel (verlofsparen & RVU)	-146	
	2. Voordeel kapitaallasten		380
div	- Lagere afschrijvingen (excl. Riolen); o.a. wegen, Schakel en Schaapskooi	176	
div	- lagere rentekosten	18	
5	- niet benutte stelpost (rente DMOP, centrumplan Budel, Ibor)	186	
5	3. Niet benutte loon- en prijscompensatie		454
	4. Voordeel omgevingswet		406
1	- Voordeel invoeringskosten omgevingswet	229	
5	- Invoeringskosten omgevingswet in algemene uitkering	177	
	5. Algemene uitkering		-31

5	- Actualisatie algemene uitkering decembercirculaire 2023 (maatstaf laag inkomen)	-213	
5	- geormerkte bedragen algemene uitkering	182	
	6. Energietoeslag		240
5	- Energietoeslag gecompenseerd via algemene uitkering	668	
4	- hogere energietoeslag	-428	
5	7. Opvang asielzoekers; niet benutte gelden extra middelen faciliteitenbesluit		265
	8. Werk en Inkomen		407
4	- Per saldo voordeel inburgering	247	
4	- Lagere kosten participatie/re-integratie	173	
4	- lagere uitgaven minimavoorzieningen en schuldhulpverlening	106	
4	- per saldo nadeel uitkeringen	-119	
	9. Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)		62
4	- hogere kosten woningaanpassingen en hulpmiddelen	-219	
4	- Project Clientondersteuning	120	
4	- voordeel beschermd wonen en dak- en thuisloosheid	81	
4	- lagere kosten begeleiding	49	
4	- niet benutte gelden werkbudget vitale gemeenschappen	31	
	10. Hogere uitgaven jeugdhulp		-1385
	11. sport		113
3	- lagere kosten sportvisie	37	
3	- SPUK sport; afrekening voorgaande dienstjaren	65	
3	- exploitatielasten en lagere huurlasten binnen en buitensport	11	
1	12. Niet benutte gelden Masterplan Verkeer		90
3	13. Voorziening onderhoud gebouwen; extra storting i.v.m. naar voren gehaald onderhoud		-100
1	14. niet benutte gelden onderhoudskosten gemeenschapshuizen		84
1	15. lagere kosten milieubeheer (o.a. vertraging ontwikkelingen stikstof)		105
1	16. Per saldo voordeel duurzaamheid		97
1.	17. Exploitatiekosten tijdelijke woonruimte De schulp		-74
5	18. Verkiezingen; kosten verkiezingen Tweede Kamer		-71
2	19. Economie; lagere kosten (o.a. economische visie, vestigings- en ondernemersklimaat, Metalot en parkmanagement)		104
4	20. Onderwijs: per saldo hogere kosten (o.a. leerlingenvervoer 23k, huurlasten/belastingen/verzekeringen/collectief vervoer 34k)		-70
1	21. Lagere kosten GEO (start landelijk project implementatie samenhangende objectenregistratie (SOR) vertraagd)		61
2	22. Per saldo voordeel pachten (25k) en retributies opstalrechten (30k)		55
3	23. Lagere subsidies cultuur		63
5	24. niet benutte gelden organisatie ontwikkeling		150
5	gedeeltelijke afwaardering verstrekte lening De borgh		-98
5	25. verhoging voorziening dubieuze debiteuren		-226
div	26. Overige afwijkingen < € 50.000 (afwijkingen > € 20.000 toegelicht bij programma's		232

Totaal	1.601
--------	-------

Uit tabel 1 blijkt dat het resultaat wordt veroorzaakt door incidentele en onvoorziene mee- en tegenvallers. Eventuele structurele doorwerkingen vanuit de jaarrekening 2023 verwerken we in de Burap 2024. Voor een nadere toelichting op bovenstaande afwijkingen verwijzen we naar de verantwoording per programma.

Tabel 2 Inzicht structureel en incidenteel resultaat" (bedragen x € 1.000)

	Incidenteel	structureel	Totaal
Totaal baten	1.358	64.154	65.512
Totaal lasten	3.447	63.428	66.875
Resultaat voor bestemming	-2.089	726	-1.363
Onttrekking en vrijval reserves	9.643	130	9.773
Toevoeging aan reserves	6.608	0	6.608
Resultaat jaarrekening 2023	946	856	1.802

Uit tabel 2 blijkt dat meerjarig de structurele lasten volledig gedekt worden door de structurele baten.

Leeswijzer

Deze leeswijzer geeft u inzicht in de opbouw van de jaarstukken 2023 van de gemeente Cranendonck. De jaarstukken zijn opgebouwd uit drie hoofdcomponenten, namelijk het jaarverslag, de jaarrekening en de bijlagen. Hieronder wordt per component de inhoud kort toegelicht.

Jaarverslag

Het jaarverslag bestaat uit 2 onderdelen, namelijk de programmaverantwoording en de paragrafen.

Programmaverantwoording

In dit onderdeel van de jaarstukken verantwoorden we het uitgevoerde beleid. De programma's zijn conform de programmabegroting 2023 opgenomen, namelijk:

- 1. Wonen + leven
- 2. Economie + Ondernemen
- 3. Recreatie + toerisme
- 4. Sociaal Domein
- 5. Bestuur + algemene dekkingsmiddelen
- 6. Overhead

We hebben per programma vervolgens de volgende informatie opgenomen:

- *De missie van het programma*
Hierin refereren we aan wat we willen bereiken per programma. Deze missies zijn overgenomen zoals vastgelegd in de programmabegroting 2023.
- *Wat hebben gedaan en wat hebben we hiermee bereikt?*
Hier laten we zien waar het gevoerde beleid zich in 2023 met name op gericht heeft en wat we daadwerkelijk bereikt hebben.
- *De producten*
Dit zijn de producten zoals vastgelegd in de Programmabegroting 2023. Per product is op hoofdlijnen toegelicht wat we bereikt hebben. Vervolgens geven we per product aan wat we willen bereiken en wat we hebben gedaan in 2023 om deze doelen te bereiken.
- *Effect- en prestatie-indicatoren*
De effect- en prestatie-indicatoren zijn geactualiseerd naar de huidige inzichten. In alle programma's benoemen we de effectindicatoren die betrekking hebben op het programma. De effectindicatoren ontleen we aan "Waar staat je gemeente".
- *Beleidsindicatoren*
Per programma benoemen we conform de vernieuwde BBV-richtlijnen een aantal beleidsindicatoren.
- *Relatie met verbonden partijen*
Per programma benoemen we beknopt de verbonden partijen die een relatie hebben met het betreffende programma. Dit bevordert het integrale beeld (nieuwe BBV-richtlijn).
- *Overzicht baten en lasten*
Per programma is een totaaloverzicht van de kosten toegevoegd.
- *Verantwoording afwijkingen*
Per product is een analyse van de financiële afwijkingen toegevoegd. Aangezien de cijfers afgerond worden op duizendtallen, kan het voorkomen dat er kleine afwijkingen voorkomen tussen de tabellen en de analyse hierop.

Paragrafen

Conform de verslagleggingsregels voor het opstellen van de jaarstukken is een aantal paragrafen opgenomen:

- Paragraaf Bedrijfsvoering
- Paragraaf Wet Open Overheid
- Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Paragraaf Verbonden partijen
- Paragraaf Financiering
- Paragraaf Lokale heffingen
- Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen
- Paragraaf Grondbeleid
- Paragraaf Subsidies

De paragrafen Subsidies is niet verplicht.

Jaarrekening

Het tweede hoofdcomponent, de jaarrekening, bestaat uit 2 onderdelen, namelijk de staat van baten en lasten en de balans. Beide onderdelen zijn voorzien van een toelichting.

Bijlagen

In het derde en laatste hoofdcomponent is een aantal bijlagen ter toelichting opgenomen. Te weten:

- Staat van reserves en voorzieningen
- Overzicht investeringen
- SISA-verantwoordingsinformatie
- Overzicht over te hevelen budgetten
- Overzicht kerngegevens
- Monitor Sociaal Domein
- Lijst met afkortingen

Jaarverslag 2023

Hoofdstuk 1 Programmaverantwoording

Programma 1: Wonen en Leven

Missie van het programma:

De gemeente Cranendonck focust zich vooral op het behouden en versterken van de groene en rustieke, fijne leef- en woonomgeving. Het 'eigene' van elke kern behouden of versterken. Budel en Maarheeze hebben een centrumfunctie en voorzieningen in de verschillende kernen blijven behouden.

Producten

1. Wonen
 2. Verkeer en vervoer
 3. Leefbaarheid
 4. Openbare ruimte
 5. Duurzaamheid
-

1. Wonen

Wat wil de raad bereiken?

Wonen in Cranendonck is voor alle inwoners, gezond passend en goed. Net als in de rest van Nederland is ook in Cranendonck op dit moment de vraag naar woningen groter dan het aanbod. Er wordt gewerkt aan een grote hoeveelheid bouwplannen: grote projecten zoals Boschackers en Neerlanden, maar ook tientallen initiatieven voor projecten/initiatieven met een omvang van 1 tot 18 woningen. Als gemeente sturen we op de bouw van sociale huurwoningen en kleine woningen, geschikt voor één- en twee persoonshuishoudens, met name voor starters en senioren. Daarnaast is er aandacht voor nieuwe woonvormen, zoals flexwonen, senioren-zorgarrangementen en CPO (collectief particulier opdrachtgeverschap).

Wat hebben we gedaan en wat hebben we hiermee bereikt?

Woonvisie

De Woonvisie Cranendonck 2018-2030 is in 2023 verder tot uitvoering gebracht. Tevens is er een actualisatieslag gemaakt. De actualisatie van de woonvisie is in april vastgesteld. Daarbij zijn de onderwerpen uit de raadsagenda, zoals een uitvoeringsprogramma, voorrang eigen inwoners, zelfbewoningsplicht, sociale woningbouw en de behoefte per kern, verwerkt.

Verder is in maart 2023 de woondeal Zuidoost Brabant getekend. De regio zet zich, in samenwerking met corporaties en marktpartijen, in voor de realisatie van minimaal 45.135 woningen in de periode 2022 tot en met 2030. Elke gemeente neemt een deel van deze opgave voor haar rekening. Voor Cranendonck betekent dat een netto opgave van 505 woningen. De nieuwbouwopgave in de regio bestaat uit tweederde betaalbare woningen. Dit zijn sociale huurwoningen, middeldure huurwoningen, sociale koopwoningen en betaalbare koopwoningen (tot € 355.000,-/prijspeil 2023). Ook deze woondeal is verwerkt in de actualisatie van de woonvisie.

In 2023 is een forse stap in de woningbouwopgave gezet: er zijn 118 woningen aan de woningvoorraad toegevoegd. Verder zijn er voor 109 woningen vergunningen verstrekt en verschillende plannen in procedure gebracht. Naast een aantal kleinere plannen, gaat het hierbij onder andere om de afronding van Boschackers Budel (30 woningen), Boschackers II Budel (69 woningen), De Valk Soerendonk (32 woningen), Maoske/de Sport Soerendonk (18 woningen), de voormalige bibliotheek in Budel (12 woningen) en Heistraat/Hoevenstraat Gastel (28 woningen). Bovendien is er gestart met de verkoop van de woningen in Neerlanden II (Waterbrink). In alle plannen zit een groot aandeel betaalbare woningen.

Prestatieafspraken

Met woCom en de huurdersbelangenorganisatie “de Pan” worden jaarlijks prestatieafspraken gemaakt. In 2023 hebben we meerjarenafspraken gemaakt tot en met 2027. Daarnaast maken we jaarafspraken over onder andere beschikbaarheid, duurzaamheid, betaalbaarheid en leefbaarheid. Deze onderdelen vloeien onder andere voort uit de nationale prestatieafspraken die in 2022 gemaakt zijn tussen VNG, Aedes, de Woonbond en de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Deze afspraken zijn uitgewerkt in woondeals en landelijke programma's. Als onderdeel van het landelijke programma ‘Een (t)huis voor iedereen’ wordt toegewerkt naar meer balans in de woningvoorraad, met een streven om naar een woningvoorraad met 30% sociale huurwoningen toe te groeien in gemeenten waar dat nog niet het geval is. Binnen de gemeente Cranendonck bedraagt in 2023 het percentage sociale huur 16%. In maart 2023 is de woondeal Zuidoost Brabant getekend waarbij is vastgesteld dat minimaal 30% van de nieuwbouwopgave sociale huur dient te zijn. De gemeenteraad van Cranendonck heeft op 7 november 2023 een amendement aangenomen dat bij toekomstige projecten gestreefd moet worden naar minimaal 20% sociale huur. woCom blijft de afspraken en de uitgangspunten van de woondeal Zuidoost Brabant onderschrijven. Gemeente Cranendonck en woCom hebben op dit punt geen overeenstemming bereikt en blijven hierover in gesprek.

Tijdelijke woonruimte De Schulp

Voor de inwoners uit Cranendonck die dringend een woning nodig hebben, zijn er 6 woonunits beschikbaar gesteld op het terrein De Schulp. Deze woonunits staan bij De Schulp waar ook de opvanglocatie voor de ontheemden uit de Oekraïne bevindt. Wanneer de inwoners aan bepaalde criteria voldoen, komen zij hiervoor in aanmerking. Hierin wordt samengewerkt met Ad Hoc Beheer; een bedrijf dat gespecialiseerd is in leegstandsbeheer en antikraak wonen. Er wordt met bruikleenovereenkomsten gewerkt zodat we geen juridische nadelen van verhuur hebben. De kosten voor 2023 bedragen € 74.000,-. Het merendeel van deze kosten zijn incidenteel (o.a. aanleg water en stroom, inboedel, inrichting terrein, hekwerk, vergunningen en onderzoekskosten).

Overdracht woonwagens

De gesprekken met WoCom over de overdracht van de woonwagens lopen al jaren. Omdat steeds geen overeenstemming is bereikt, hebben we halverwege 2023 besloten om alle drie de locaties te inventariseren. Deze inventarisatie wordt 2^e kwartaal 2024 afgerond. Daarnaast is eind 2023 een woonwagenbehoefte onderzoek uitgevoerd. De rapportages van de inventarisatie en het behoefteonderzoek volgen in 2024.

Ruimtelijk plan COA – militair terrein Nassau Dietz

Op 8 maart 2022 is door de raad gevraagd niet mee te werken aan de huidige plannen van het COA om te komen tot een langdurig AZC, POL en COL, maar het huidige AZC, COL en POL per 1 juli 2024 te beëindigen. Ook vroeg de raad onderzoek te doen naar de toekomst van het terrein en daarbij de inwoners en eigenaar van het terrein te betrekken.

Het inwonersonderzoek vond plaats in het 1e kwartaal van 2023. Op basis van de vraag vanuit de raad, de kaders die de raad heeft meegegeven en de uitkomsten van het inwonersonderzoek startte in september 2023 de onderhandeling met het COA voor nieuwe afspraken. Dit krijgt een vervolg in 2024.

Centrumplan Budel

In 2023 is het ontwerp van de openbare ruimte door de gemeenteraad vastgesteld en de daarbij horende kostenraming geactualiseerd. Na het raadsbesluit is gestart met de aanbesteding voor de civieltechnische werkzaamheden. Dit aanbestedingstraject liep nog in 2023. Inmiddels is bekend geworden dat deze aanbesteding niet het gewenste resultaat heeft opgeleverd. In 2024 wordt gekeken hoe er alsnog zo snel mogelijk kan worden gestart met de werkzaamheden.

Het appartementencomplex 'De Capucijner' (voormalige Rabobank) is vlak voor de jaarwisseling in gebruik genomen. Ook de commerciële plint van dit complex is definitief ingevuld met een mix van diverse functies.

De bouw van de nieuwe Jumbo supermarkt is vooruitlopend op een uitspraak van de Raad van State gestart en in 2023 ver gevorderd. In het 3e kwartaal 2023 is door de uitspraak van de Raad van State zijn het bestemmingsplan en de bouwvergunning zijn onherroepelijk geworden. In 2024 wordt de nieuwe supermarkt in gebruik genomen.

Centrumplan Maarheeze

Op de toplaag na is in 2023 de herinrichting van de Sterkselseweg opgeleverd. Dit tracé is het slotstuk van de herinrichting van de Stationsstraat en Sterkselseweg. De eindevaluatie van dit project met de klankbordgroep vindt plaats in 2024.

Daarnaast is het viaduct over de A2 door, ter hoogte van de Kerkstraat/Stationsstraat opgewaarderd. Samen met een werkgroep van betrokken inwoners is een ontwerp opgesteld voor de tunnel en de geluidsschermen. Dit ontwerp is inmiddels gerealiseerd en opgeleverd.

Vergunningen bijzondere wetten en APV

Het oude 'Handboek Evenementen' is in 2023 vervangen door de nieuwe 'Beleidsregel evenementen gemeente Cranendonck 2023'. De bedragen in de legestarieventabel 2023 zijn iets gestegen, maar nog steeds niet kostendekkend.

In 2023 was er geen sprake meer van beperkende coronamaatregelen en dus zijn alle evenementen gewoon kunnen doorgaan zoals voorheen. In 2023 zijn er 74 evenementenvergunningen verleend. Het werkelijke aantal evenementen ligt echter hoger. Dit heeft te maken met het feit dat niet voor alle evenementen een evenementenvergunning nodig is. Soms is een melding evenement voldoende en soms zijn meerdere activiteiten opgenomen in één evenementenvergunning, zoals bij de carnavalsactiviteiten.

De Omgevingswet

Na herhaald uitstel is de Omgevingswet op 1 januari 2024 ingevoerd. In 2023 heeft de gemeenteraad een besluit genomen over het adviesrecht bij de zogenaamde buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA). Tevens is de 'Verordening hemel- en grondwater', de 'Verordening handhaving en uitvoering omgevingsrecht' en de Erfgoedverordening vastgesteld. Ook is de 'legesverordening' aangepast aan de Omgevingswet.

Verder zijn teksten op de gemeentelijke website, brieven en sjablonen aangepast aan de Omgevingswet. Daar waar mogelijk vond samenwerking in de regio Zuidoost Brabant plaats, bijvoorbeeld voor wat betreft het uitwerken van de inrichting van de omgevingstafel en het oefenen met de nieuwe vergunning-applicatie. Ook werkten we op onderdelen samen met Valkenswaard en Heeze-Leende, bijvoorbeeld aan bovengenoemde verordeningen, het maken van toepasbare regels en het voorbereiden van een nieuwe mandaatregeling.

Doordat de invoering van de Omgevingswet ook landelijk steeds tot nieuwe inzichten leidde, was het lastig om dit zowel in tijd als in budget nauwkeurig te kunnen plannen. In 2023 hebben we het geraamde budget daarom niet volledig benut. Daarnaast ontvingen we bij de decembercirculaire nog €177.000 van het rijk.

Omgevingsvisie

In 2023 is het plan van aanpak en het communicatieplan van de omgevingsvisie vastgesteld door het college. Daarna is gestart met de inventarisatiefase, waarbij Cranendonck op basis van feiten en cijfers in beeld is gebracht, de zogenoemde 'foto van Cranendonck'. Na afronding van deze inventarisatie is de ambtelijke organisatie en het college geïnformeerd over de resultaten. Aan het einde van 2023 is een raadsbijeenkomst georganiseerd om de foto van Cranendonck te delen en daarnaast op een interactieve manier na te denken over mogelijke toekomstscenario's voor Cranendonck.

Erfgoed

De kosten voor erfgoed beslaan in 2023 voornamelijk uit het toekennen van subsidies, het aantrekken van een erfgoedmedewerker, begeleiding van deze medewerker en de vergoeding van bouwkundige inspectierapporten.

Voor drie gemeentelijke monumenten zijn instandhoudingssubsidies toegekend, waarvan er in 2023 twee ook daadwerkelijk zijn uitbetaald. Deze subsidie is bedoeld om eigenaren/beheerders te ondersteunen in het onderhoud van waardevol, bebouwd erfgoed. De basis voor toekenning van deze subsidie is een bouwkundig inspectierapport dat is opgesteld door de Monumentenwacht. De kosten voor het opstellen van zo'n inspectierapport en de abonnementskosten zijn voor de gemeente.

Vermeldenswaardig zijn verder de eenmalige kosten voor het tentoonstellen van een celdeur bij het Schepenhuis en het restaureren en conserveren van opgegraven schoenen en een wijnton.

Het college heeft samen met de A2-erfgoedcommissie gekeken of sprake is van uitbreiding van het aantal monumentale statussen. Dit wordt verder opgepakt in 2024.

Het concept erfgoedbeleid uit 2022 is opgepakt. Er heeft een gedeeltelijke inhoudelijke controle plaatsgevonden. De auteur heeft ter informatie een lezing gehouden over de achtergrond en de noodzaak van nieuw erfgoedbeleid. In december heeft een eerste gesprek plaatsgevonden naar aanleiding van de eerste inhoudelijke controle. Belangrijkste conclusies uit dit gesprek zijn de volgende:

- Achterliggend beleidsdocument bevat (te) veel informatie. Veel informatie mag naar bijlagen, waarbij in het hoofddocument alleen de belangrijkste resultaten, beleidsstukken en aanbevelingen worden vermeld.
- In de eindversie zullen (voorbeeld)regels worden opgesteld die inpasbaar zijn in het omgevingsplan ter bescherming van waardevol erfgoed.
- Het erfgoedbeleid dient het uitgangspunt te zijn op welke wijze de komende 6 jaar (2025-2031) om zal worden gegaan met erfgoedwaarden in de gemeente.

Bestemmings- en structuurplannen

De nadruk voor de werkzaamheden in 2023 lag vooral op het faciliteren van initiatiefnemers door het juridisch/planologisch mogelijk maken van hun voorgenomen ontwikkeling.

In de eerste helft van 2023 is besloten een eindsprint te trekken vóór de invoering Omgevingswet op 1 januari 2024. Door middel van het opstellen van het veegplan buitengebied en veegplan kernen. Deze twee veegplannen bieden 22 aanvragers de mogelijkheid om hun initiatief nog voor de Omgevingswet middels een bestemmingsplan mogelijk te maken. Deze twee veegplannen zijn samen met nog 15 (postzegel) bestemmingsplannen en 6 grotere projecten eind 2023 als ontwerpbestemmingsplan ter inzage gelegd.

De gemeenteraad heeft in 2023 vijf bestemmingsplannen en twee beheersverordeningen vastgesteld. Voor de veegplannen heeft de gemeenteraad alle formele verzoeken behandeld en daarnaast twee separate formele verzoeken. Er is twee keer een verklaring van geen bedenkingen voor een omgevingsvergunning met uitgebreide procedure afgegeven.

Door beide veegplannen zijn er in 2023 meer bestemmingsplanprocedures begeleid dan gebruikelijk. Dit heeft ervoor gezorgd dat er ruim €52.000,- meer aan leges is ontvangen. Echter daarentegen zijn de kosten voor de beoordeling van de plannen door externe partijen ca. €79.000,- hoger dan begroot. Hierdoor is er een tekort van ca. €27.000,- ontstaan.

Door het grote aantal initiatieven ontstaan er hogere opbrengsten (€160.000,-) die worden toegevoegd aan de reserve ruimtelijke kwaliteit.

Regiekamer (wordt intaketafel)

Elke twee weken worden nieuwe initiatieven beoordeeld in de Regiekamer. In 2023 zijn 70 initiatieven voorzien van een advies door de Regiekamer.

Eind 2023 is de naam Regiekamer gewijzigd in Intaketafel. Deze term sluit aan op de termen die in de Omgevingswet worden gebruikt.

Omgevingsvergunningen

Omdat veel initiatienemers in de gaten hadden dat de Omgevingswet op 1 januari 2024 in werking ging treden, zijn er eind december veel vergunningen aangevraagd. Ook de keuze om met een veegplan voor de bestemmingsplannen te werken heeft ervoor gezorgd dat er enkele uitgebreide omgevingsvergunningen aangevraagd zijn.

De omgevingsvergunningen zijn binnen de daarvoor wettelijke termijnen behandeld.

Net als de afgelopen jaren zijn er veel onzekerheden over bouwplannen vanwege stikstof. Hierdoor is er veel aandacht geweest voor stikstof.

Geo-informatie

De Samenhangende Objectenregistratie (SOR) is een nog te ontwikkelen uniforme registratie met basisgegevens over objecten in de fysieke werkelijkheid. Informatie over deze objecten is op dit moment opgenomen in verschillende basisregistraties (BAG, BGT en WOZ) en andere registraties (NWB, BOR). Op dit moment bestaat er alleen op hoofdlijnen een beeld van de (implementatie van de) SOR.

De bedoeling was (landelijk) dat er in 2023 al gestart zou worden met de implementatie ervan. Omdat de financiering op landelijk niveau niet rond is, is ook in Cranendonck het project niet gestart. Onder de noemer "Beter, Anders, Minder" worden in 2024 wel projecten opgestart die de samenhang tussen BAG, BGT, WOZ en BOR gaan verbeteren. Op het moment dat de SOR op een later moment alsnog landelijk wordt geïmplementeerd zijn we hier door de komend jaar uit te voeren projecten goed op voorbereid.

2. Verkeer en vervoer

Wat wil de raad bereiken?

De gemeente Cranendonck beschikt over een doelmatig, veilig en duurzaam functionerend verkeers- en vervoerssysteem dat zorgt voor een goede bereikbaarheid. Hierbij staat de kwaliteit voor de individuele gebruiker in een goede verhouding tot de kwaliteit voor de samenleving als geheel. Dit doen wij samen met verschillende overheden, burgers en het bedrijfsleven. Er is bestendigheid in de maatschappelijke doelen, flexibiliteit in de planning en effectiviteit in de handhaving van normen en beleidsregels.

Wat hebben we gedaan en wat hebben we hiermee bereikt?

Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan 2017-2025 (GVVP)

Het bestaande beleid staat beschreven in het GVVP, dat vastgesteld is in maart 2017. Aan dit beleid toetsen we plannen. Het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (GVVP) vormt de basis voor de projecten die we in 2023 uitvoerden. Deze projecten stonden opgenomen in het jaarlijkse Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer. Alle projecten uit het Uitvoeringsprogramma zijn uitgevoerd, behalve de verbreding van het fietspad Koenraadweg – Hugten en herinrichting van de Meemortel deze projecten lopen in 2024 door.

A2 problematiek

In 2023 is de eerste uitwerking van de snelle fietsverbinding Weert – Eindhoven en het fietsnetwerk afgerond. Daarnaast is ook het onderzoek naar de HUB Maarheeze afgerond. (Een HUB is een overstappunt tussen verschillende vervoersmodaliteiten). Er liggen nu concrete plannen en schetsontwerpen met daarbij behorende kostenramingen, waarmee we een vervolg kunnen geven aan deze projecten in 2024 en verder. Deze projecten zullen bij de gemeenteraad passeren in het keuzeprocés rondom het regionale mobiliteitssysteem.

Ontwikkeling wegenstructuur

In 2023 kochten we de laatste percelen aan voor het project Samen mee naar de A2. Daarnaast wachten we nog steeds op de behandeling van de beroepsprocedure tegen het bestemmingsplan bij de Rechtbank.

In 2023 ontwikkelden we een pakket aan maatregelen voor een verbetering van de veiligheid en leefbaarheid op de "tijdelijke" Randweg Zuid (TRZ). Daarnaast zijn we gestart met de gemeente Hamont-Achel aan een plan om het doorgaande vrachtverkeer over de TRZ te weren.

Onderzoek vrachtverkeer en motie route 611

In 2023 werkten we verder aan de sturing van (vracht)verkeer. Uitgangspunt hierbij is dat we het (vracht)verkeer zoveel mogelijk over de meest geschikte wegen willen sturen en bij voorkeur buiten de kernen om. In 2023 werkten we aan plannen voor de sturing van (vracht)verkeer in het gebied vanaf Budel-Zuid richting België. Tevens werkten we ook in overleg met vertegenwoordigers uit Gastel, Soerendonk en Budel-Noord aan maatregelen om het (vracht)verkeer beter te sturen. Dit moet in 2024 leiden tot concrete voorstellen voor sturing van (vracht)verkeer.

Aansluitend hierop werkten we verder aan een uitwerking van de motie route 611 die in november 2021 door uw gemeenteraad is aangenomen. Dit is een onderzoek naar hoe de hoofdroute 611 (Randweg Oost, Randweg Zuid, Fabrieksstraat, Hoofdstraat en Havenweg) zo goed mogelijk ingericht kan worden om het verkeer nu en in de toekomst beter over deze route te kunnen faciliteren. In 2023 nam het college de besluiten voor de kortetermijnmaatregelen in Budel-Dorplein en zijn we middelen gereserveerd in voor middellange termijn maatregelen. In 2024 gaan we aan de slag met de maatregelen die voortkomen uit beide onderzoeken. Met ondernemers op Airpark voerden we gesprekken over de route 611 over het Airpark toekomstgericht ingericht kan worden. Dit moet in 2024 leiden tot een concreet voorstel voor de toekomstige inrichting van de route 611 over Airpark.

Masterplan verkeer

In 2023 maakten we een start met het opstellen van een nieuw Masterplan verkeer. De uitgangspunten bespraken we met uw gemeenteraad en selecteerden een adviesbureau voor het opstellen van het Masterplan.

Wegenbeheer

De gemeente voerde in 2023 het onderhoud aan de wegen uit op basis van het Beheerplan wegen 2021 - 2025 en het uitvoeringsplan onderhoud wegen voor 2023. In het jaarlijkse uitvoeringsplan zijn naast de verharde wegen ook de onverharde wegen, bermen, wegmarkeringen en civiele kunstwerken meegenomen. Daarnaast stemden we de uitvoering integraal af met de geplande verkeersmaatregelen, rioleringsprojecten en herinrichtingsplannen van de openbare ruimte. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen wordt verder ingegaan op de resultaten van 2023.

Wegmeubilair, -bewijzering en openbare verlichting

Het wegmeubilair, de bewegwijzering en de openbare verlichting is op adequate wijze onderhouden. Naast het regulier dagelijks onderhoud is het nodig om middelen te reserveren voor het vervangen van defecte en ontbrekende wegmeubilair en verkeersvoorzieningen. Op basis van de monitoring kwaliteit openbare ruimte en een schouw vervangen we het benodigde wegmeubilair. Tevens is er overleg met

interne afdelingen om op strategische plaatsen straatmeubilair te plaatsen. Denk daarbij aan opvang Oekraïne, AZC en recreatieve ontwikkelingen.

Om tot de 50% energiebesparing (2013-2030) van het energieakkoord te komen, vervangen we actief de huidige armaturen door LED-armaturen. Deze “verLEDding” gebeurt in fasen, waarbij in 2023 circa 18% van de openbare verlichting voorzien is van LED-verlichting. Hiermee is circa 39% van alle openbare verlichting in Cranendonck voorzien van LED-verlichting.

Voor het verLEDden wordt de investeringsruimte uit de notitie “Beheer Openbare Ruimte 2021-2025” gebruikt. Ten behoeve van een succesvolle aanbesteding van deze werkzaamheden is een groot gedeelte van de gehele investeringsruimte openbare verlichting 2021-2025 in één keer ingezet. Bijkomend voordeel is dat het energieverbruik door het verLEDden verder afneemt.

De geraamde vervangingsinvesteringen voor de openbare verlichting en het wegmeubilair zijn opgenomen in het investeringsprogramma notitie “Beheer Openbare Ruimte 2021-2025”.

Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer 2023 (UVV)

In 2023 gaven we uitvoering aan het Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer 2023. We startten de planvoorbereiding voor het verbreden van het fietspad Koenraadweg – Hugten en eveneens vond de planvoorbereiding voor de herinrichting van de Meemortel plaats.

Ook vonden diverse aanpassingen plaats als gevolg van aangedragen klachten en meldingen.

Gladheidsbestrijding

De gladheidsbestrijding voerde we in de wintermaanden van 2023 uit volgens de routes van de gladheidsbestrijding. Tijdens de 22 benodigde inzetten voor de gladheidsbestrijding is 353 ton droog en nat zout gestrooid.

3. Leefbaarheid

Wat wil de raad bereiken?

Behouden en waar mogelijk vergroten van de leefbaarheid van de kernen van Cranendonck. Basisvoorzieningen en de directe betrokkenheid van de inwoners zijn daarvoor belangrijke voorwaarden. We gaan met de kernen in gesprek over de vraag aan welke basisvoorzieningen behoefte is en welke rol de gemeenschap hierin kan betekenen. De gemeenschapshuizen zullen hierin een belangrijke rol vervullen.

Wat hebben we gedaan en wat hebben we hiermee bereikt?

Vitale gemeenschappen

Op 26 mei 2020 stelde de raad de notitie “Ontwikkeling in rollen en relaties” vast. Deze notitie beschrijft de koers die we volgen als het gaat om de doorontwikkeling burgerparticipatie.

De dorpsontwikkelingsvisie vanuit Maarheeze, Zeg ‘t Mares, is in maart 2023 aan de gemeente aangeboden. De ontwikkelingsvisies van de kernen Gastel, Toekomst Gastel en Budel-Dorplein, Dorplein Uniek zijn eveneens aangeboden.

In 2023 is gestart met het nieuw te ontwikkelen Beleidsplan Sociaal Domein en de strategische visie (perspectief) voor Cranendonck.

De huidige procesregie, die de afgelopen jaren extern was belegd, is geëvalueerd. De ervaringen zijn meegenomen in de uitvraag naar de functie van de procesregisseur Vitale Gemeenschappen, die structureel wordt ingevuld.

Faciliteren initiatieven uit kernen

De gemeente Cranendonck onderschrijft het concept van 'vitale gemeenschappen', waarbij de regie bij het uitvoeren van initiatieven die door de kernen zelf opgepakt kunnen worden, ook bij de kernen zelf wordt gelegd. Een aantal van hen heeft als basis hiervoor al een eigen dorpsvisie geformuleerd, andere zijn (nog) niet zover. Bij de uitvoering van hieruit voortkomende ideeën wordt – indien (!) gemeenschap en gemeente daarin een gezamenlijke rol hebben – van de gemeente vaak gevraagd om ondersteuning op het gebied van uitvoering, kennis en/of financiering. Hiervoor is nog geen uniform kader; onderzocht wordt of en hoe we dit kunnen realiseren.

Gemeenschapshuizen

Beleidskader

De raad heeft naar aanleiding van het rapport van de rekenkamercommissie "De realisatie van een multifunctionele accommodatie" het college de opdracht gegeven regels voor het ontwikkelen, exploiteren en beheren van gemeenschapshuizen op te stellen. In het 2e kwartaal zijn we hiermee gestart en in het 4e kwartaal is een eerste conceptversie gereedgekomen. In 2024 wordt het beleid aan de raad voorgesteld ter vaststelling.

De Borgh

Het bestuur van de Borgh heeft aangegeven financieel in slecht weer te verkeren. In opdracht van het college heeft er een onderzoek plaatsgevonden naar oorzaken en eventuele oplossingsrichtingen. De resultaten van het onderzoek zijn in het 4e kwartaal 2023 gepresenteerd aan de raad. Na de presentatie heeft de raad de opdracht gegeven om in 2024 met korte- en lange termijn oplossingen te komen in de vorm van scenario's.

De Cranehoeve

In 2023 werkte Stichting Gemeenschapshuis Gastel de plannen uit voor de Cranehoeve, de nieuwe gemeenschapsaccommodatie in Gastel. Aanleverdatum was 1 juli 2023, maar deze bleek niet haalbaar. Er is uitstel verleend tot 1 februari 2024. Er is eind 2023 een concept-plan met investeringsvoorstel aangeboden ter toetsing en er is een omgevingsvergunning aangevraagd.

De Smeltkroes

Op 14 november 2023 besloot het college om een tijdelijke exploitatievorm voor de Smeltkroes af te sluiten met een partij. In 2023 zijn afspraken gemaakt om de beheersstichting in 2024 operationeel te hebben. Hiermee is de continuïteit van de Smeltkroes gewaarborgd vanaf 1 januari 2024 tot in ieder geval 31 december 2025.

De Schakel

Voor de ontwikkelingen in Dorplein hebben we in 2023 een projectleider aangesteld om met de gemeenschap te komen tot een plan dat voldoet aan de behoefte van de kern, realistisch is, past in de omgeving en exploitabel is. Met deze opdracht hebben zij gewerkt aan een onderbouwd investeringsvoorstel. De opdracht is om deze in Q1 van 2024 in te dienen.

4. Openbare ruimte

Wat wil de raad bereiken?

Een aantrekkelijke woon-, werk- en leefomgeving is van belang: voor de eigen inwoners, voor bedrijven en natuurlijk ook voor toeristen en recreanten. De openbare ruimte speelt ook een belangrijke rol in de leefbaarheid op andere fronten. Openbare ruimte is bijvoorbeeld onmisbaar binnen een gemeente vanwege milieukwaliteit, waterberging en een gezonde leefomgeving. Openbare ruimte is toegankelijk, beschikbaar en bruikbaar voor iedereen. Als randvoorwaarde geldt dat de buitenruimte in eigendom en of beheer is bij de gemeente. Onze burgers wonen in een omgeving waarbij ze tevreden zijn over de inrichting en het beheer van de openbare ruimte.

Wat hebben we gedaan en wat hebben we hiermee bereikt?

Riolering

Het beleid ten aanzien van riolering is uitgewerkt in het vGRP (verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan) 2021-2025. De investeringen voor de riolering in 2023 zijn geraamd op € 700.000. De uitgevoerde projecten in 2023 zijn in de paragraaf kapitaalgoederen op hoofdlijnen beschreven.

Groenvoorzieningen

Voor de kwaliteitsniveaus is de notitie Beheer Openbare Ruimte 2021-2025 leidend.

Bij de schouw van de openbare ruimte is in 2023 gebleken dat de groenvoorzieningen eind 2023 een B-niveau behalen. Dit voldoet ruim aan het vastgestelde garantieniveau C+.

In 2023 hebben we met succes een stimuleringsmaatregel bomenaanplant opgezet. Bijna 50 inwoners hebben tegels ingeleverd bij onze tegelwipactie. Daarnaast hebben we 229 bomen, 1,18 kilometer haag, 730 struiken, en 225 meter bosplantsoen aangeplant op particulier terrein.

We hebben ook in 2023 weer een inhaalslag gemaakt met ons bomensnoeiprogramma. We liggen op schema om alle achterstanden begin 2026 weggewerkt te hebben.

Natuur, water en klimaat

Het jaar 2023 gebruikten we om het projectenboek natuur-klimaat-landschap op te stellen. Met dit projectenboek kunnen we enerzijds als Cranendonck bijdragen aan de natuur- en klimaatopgaven van de stakeholders en anderzijds het realiseren van eigen (kleinschalige) gemeentelijke projecten. Met als hoofddoel een klimaat robuuster Cranendonck te realiseren. Ook benutten we de kansen op gebied van recreatie en landschapsversterking en beleving.

Afval

In 2023 evalueerden we het afvalbeleid. De huidige doelstellingen blijven van toepassing tot en met 2025, in lijn met de landelijke VANG (Van Afval Naar Grondstof) doelstelling. In 2023 is de nieuwe afvalinzamelaar gestart, de overgang is soepel verlopen.

Speelplekken

In 2023 hebben we onderhoud gepleegd aan speelterreinen in Cranendonck op basis van leeftijd van de toestellen en meldingen. Het project Boudrie park is in samenwerking met de afdeling riolering tot stand gekomen en hier is een compleet nieuw speelconcept gerealiseerd. Omwonenden, de school en jongerenwerk hebben samen meegedacht over de inrichting. Hier zijn diverse nieuwe speelvoorzieningen en toestellen geplaatst.

Begraafplaats

Uitvoeren van wettelijke zorgplicht voor lijkbezorging. Beschikbaar stellen van begraafmogelijkheden, asbestemmingen en een strooiveld aan onze burgers.

Al jaren loopt het aantal begravingen terug. Ook in 2023 heeft deze trend doorgezet. Daarnaast heeft de kerk in Budel zijn begraafplaats ook weer opengesteld voor nieuwe begravingen. Hierdoor zijn de baten van de begraafplaatsrechten in 2023 behoorlijk teruggelopen.

Milieu

2023 stond voor milieu in het teken van voorbereiding op de Omgevingswet. Er zijn verschillende beleidsstukken opgesteld en ter besluitvorming voorgelegd aan college en raad. Het programma Externe Veiligheid is eind 2023 vastgesteld en zorgt ervoor dat ons beleid op het gebied van externe veiligheid weer actueel is. Verder biedt dit programma handvaten voor ons toekomstig omgevingsplan. Daarnaast zijn er beleidsregels vastgesteld voor geur en geluid. Beide met als doel dat de overgang naar de Omgevingswet soepel verloopt en er geen ongewenste overgangssituaties ontstaan.

Product Openbare ruimte

De gemeente voerde in 2023 regulier onderhoud uit om de bereikbaarheid en kwaliteit van de verschillende woonkernen binnen de gemeente Cranendonck op orde te houden. Uit periodieke monitoring blijkt dat de gerealiseerde kwaliteit voldoet aan het streefniveau. De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen gaat hier nader op in.

5. Duurzaamheid

Wat wil de raad bereiken?

In de raadsagenda 2022/2026 staat dat de gemeente Cranendonck faciliteert al haar inwoners en ondernemers bij de kansen om te verduurzamen. Ook in 2024 zetten we daarom vol in op duurzaamheid. Het thema laten we terugkomen in alle plannen, initiatieven en ontwikkelingen. Dit wordt gedaan door uitvoering van de Nota Energie-en Warmtetransitie. We focussen ons op de direct wettelijk verplichte taken, zoals de RES en de Transitievisie warmte, het gemeentelijke voorbeeld en het stimuleren van de inwoners.

Naast het reguliere budget dat is vastgesteld in de Nota Energie-en Warmtetransitie ontvangen wij het zogenaamde "enveloppengeld". Dit geormerkte geld zetten we in om de verplichtingen vanuit het klimaatakkoord te realiseren. Daarnaast worden daar waar mogelijkheden zijn subsidies aangevraagd om ons werkbudget te vergroten.

Wat hebben we bereikt?

Product Duurzaamheid

Warmte en energiebesparing stonden centraal in het jaar 2023. In Budel-Heesakker heeft in het kader van de warmtetransitie een wijkverkenning plaatsgevonden om draagvlak en technische mogelijkheden voor het aardgasloos verwarmen van de wijk te toetsen. Deze is positief afgerond, hier is de gemeenteraad in november over geïnformeerd en in december 2023 is het wijkuitvoeringsprogramma vastgesteld.

Voor Energie-en Warmtetransitie is het afgelopen jaar het beleid herzien. De voorgaande Nota Duurzaamheid spande zich uit over zes beleidsterreinen (Afval, Klimaat, Groen, Milieu, Samenleving én Duurzaamheid). In tegenstelling tot de andere onderwerpen beschikte het beleidsterrein Duurzaamheid niet over een apart beleidsdocument naast de huidige nota. In december 2023 is daarvoor de Nota Energie-en Warmtetransitie vastgesteld door de gemeenteraad.

Energiebesparing blijft een uitdaging vanwege de hoge energieprijzen. Daarom zijn er met het Regionaal Energieloket diverse collectieve inkoopacties georganiseerd. Afgelopen jaar hebben 109 inwoners meegedaan aan zonnepanelen, 160 aan isolatie, 112 aan warmtepompen, en 77 aan glas.

Het Rijk heeft met het Nationaal Isolatieprogramma (NIP) een programma opgezet om 2,5 miljoen woningen te isoleren tot en met 2030. Da nadruk ligt hierbij op de slecht geïsoleerde woningen (lager dan label C). Om deze woningen te verduurzamen heeft het Rijk de Specifieke Uitkering (SpUK) Lokale Aanpak Isolatie opgezet. De komende jaren moeten er in totaal 2238 woningen binnen de gemeente Cranendonck worden verduurzaamd. Hiervan zal 50% geïsoleerd moeten worden via het NIP. Hoe de overige 50% bekostigd wordt, dient door een volgend kabinet besloten te worden. Om deze woningen te verduurzamen is een Meerjarig Uitvoeringsprogramma bebouwde omgeving opgesteld dat samen zal worden uitgevoerd met gemeente Heeze-Leende & Valkenswaard.

De Regionale Energiestrategie is ook in een andere fase terechtgekomen. Na vaststelling in november 2021 is er gewerkt aan het opstellen van een uitvoeringsstructuur. Naast de diverse projectcoalities is er een Samenwerkings- en Uitvoeringsprogramma opgesteld om de doorontwikkeling en uitvoering van de duurzaamheidsambities in de regio vorm te geven.

Beleidsindicatoren

Om de vergelijkbaarheid van gemeentes te verbeteren, is conform de vernieuwde BBV-richtlijnen een aantal beleidsindicatoren voor dit programma bepaald:

Naam indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Cranendonck	Nederland
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	CBS	2022	37	33
Hernieuwbare energie	%	WSG	2019	6,8	8,6
Woningen met zonnepanelen	%	CBS	2021	26,3	18,8
Nieuwgebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen	2022	2,1	8,9

Relatie met verbonden partijen

Omgevingsdienst Zuidoost Brabant

Doel: De Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB) voert namens de provincie Brabant en 21 gemeenten (milieu)taken uit op het gebied van vergunningverlening, toezichthouden en handhaving.

Financiële informatie:
(x €1.000,-)

	2021*	2022*	2023*	2024	2025	2026	2027
Basistaken	164	267	374	428	428	428	428
Verzoektaken	138	163	85	107	107	107	107
Collectieve taken	45	45	78	64	64	64	64
Gemeentelijke bijdrage milieu	347	429	533	599	599	599	599

* Cijfers op basis van gerealiseerde werkzaamheden

** Bij invoering Omgevingswet

Toelichting belangrijkste afwijkingen

+ = voordeel en - = nadeel

Wonen	S/I	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijking
P-Budget Voor een toelichting verwijzen wij naar het P-budget (paragraaf bedrijfsvoering).	I	-247			-247
Bestemmingsplannen: Er zijn meer bestemmingsplanprocedures begeleid dan gebruikelijk. Hierdoor zijn meer leges ontvangen. Tevens zijn daardoor de kosten voor de beoordeling van de plannen door externe partijen hoger dan begroot.	I	-79	52		-27
Geo De bedoeling was (landelijk) dat er in 2023 al gestart zou worden met de implementatie van SOR. Omdat de financiering op landelijk niveau niet rond is, is ook in Cranendonck het project niet gestart. Hierdoor is het budget niet volledig benut	I	61			61
Bijdrageregelingen: Er ontstaat een voordeel door het grote aantal behandelde initiatieven in 2023. De hogere opbrengsten worden toegevoegd aan de reserve ruimtelijke kwaliteit.	I		160	-160	0

<p>Omgevingswet: De afgelopen jaren hebben we voor het opvangen van de invoeringskosten middelen van het Rijk ontvangen. Deze middelen zijn niet helemaal besteed. Het niet benutte deel bedraagt 229k. In de decembercirculaire ontvingen we nog 177k voor de invoeringskosten. Deze inkomsten zijn verantwoord in programma 5 bij de algemene uitkering. Naar verwachting zijn de geraamde budgetten 2024 en 2025 voor het omgevingsplan en de omgevingsvisie niet toereikend. Voor het maken van de omgevingsvisie, het omgevingsplan, extra inhuur voor beide projecten en mogelijke onvoorziene kosten is voor 2024 aanvullend € 75.000 en voor 2025 aanvullend € 200.000 voorzien. Voorgesteld wordt om deze bedragen over te hevelen naar 2024 en 2025.</p>	I	229			229
<p>Woonzorgvisie: Inhuur van externe projectleider die zowel in 2023 als in 2024 kosten maakt. Verzoek om een gedeelte van het niet benutte budget €17K over te hevelen naar 2024, het jaar waarin dit traject wordt afgerond.</p>		25			25
<p>Woonwagens, project overdracht woonwagens is nog niet afgerond. Het restant budget bedraagt € 25.263 en wordt in 2024 uitgegeven. Daarom verzoek tot overheveling.</p>	I	25			25
<p>Tijdelijke woonruimte De Schulp De kosten voor de overige doelgroep zullen circa € 74.000,- bedragen. Het merendeel van deze kosten zijn incidenteel (o.a. aanleg water en stroom, inboedel, inrichting terrein, bouwrijp maken, hekwerk, huurkosten power units, vergunningen en onderzoekskosten. Voor de toelichting van deze bedragen verwijs ik naar de bijlagen behorende bij het Raadsvoorstel d.d. 6 februari 2024 met als onderwerp: Exploitatie De Schulp</p>	I	-74			-74

Overige geringe afwijkingen		4	10		14
					0
Totaal		-56	222	-160	6
Verkeer & Vervoer	S/I	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijking
P-Budget Voor een toelichting verwijzen wij naar het P-budget (paragraaf bedrijfsvoering).	I	-9			-9
Masterplan Verkeer: De uitvoering van het opstellen van het masterplan verkeer is doorgeschoven naar 2024. In 2024 is dit budget benodigd voor de inhuur externe advisering voor het opstellen van een nieuw Masterplan Verkeer. Voorgesteld wordt om dit budget over te hevelen.	I	93			93
Legesopbrengsten: Het betreft vergoedingen van Nutsbedrijven voor werkzaamheden aan kabels en leidingen. De nutsbedrijven voerden in 2023 meerdere werkzaamheden uit aan de water- en gasleidingen. Voorafgaand aan een jaar zijn de projecten die de nutsbedrijven gaan uitvoeren niet allemaal bekend bij de gemeente.	I		30		30
Subsidies en bijdragen: Het betreft een vergoeding voor het verkeersonderwijs op basisscholen (BVL). In 2023 is voor twee jaar subsidie overgemaakt naar de deelnemende scholen omdat enkele aanvragen over 2022 later ontvangen waren. De afrekening vond daarom ook pas later plaats. In 2022 was er een onderschrijding van het budget.	i	-24			-24
Kapitaallasten Lagere kapitaallasten dan begroot door het achterblijven van investeringen in 2022 (het betreft onder meer woonstraten kern Budel, uitvoeringsprogramma verkeer en vervoer en fietspaden).	I	89			89

Openbare verlichting incidentele kosten voor het aanpassen van de verlichting in het Burg. Boudriepark in Budel en aanleg van de aanstraalverlichting van de Sint Gertrudiskerk in Maarheeze. Ook het gestegen aantal storingen heeft geleid tot hogere kosten. In 2023 zijn er meer schades veroorzaakt, waarvan een groot deel is verhaald op de veroorzakers.	I	-32	54		22
Openbare verlichting, elektriciteitsverbruik: de netwerkkosten (Enexis) zijn in 2023 met circa € 12.000 verhoogd ten opzichte van 2022.	I	-36			-36
	I				0
Overige geringe afwijkingen	I	16	9		25
					0
					0
					0
					0
Totaal		97	93	0	190
Leefbaarheid	S/I	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijking
P-budget Voor een toelichting verwijzen wij naar het P-budget (paragraaf bedrijfsvoering).	I	-42			-42
Kapitaallasten Lagere kapitaallasten dan begroot door het achterblijven van investeringen in 2023 (restant kredieten 2022), het betreft onder meer gemeenschapshuis De Schakel en de Schaapskooi.	I	123			123
Onderhoudskosten gemeenschapshuizen: Bij de jaarrekening 2022 is een budget van 150k overgeheveld om veilig gebruik te kunnen maken van van de gemeenschapshuizen. In 2023 is van dit budget 66k besteed aan o.a. elektrische installaties.	I	84			84

Huuropbrengsten Lagere huren i.v.m. kwijtschelding huur coronaperiode 2022 De Borgh (besluitvorming in 2023) en lagere huur omdat de Schakel nog niet is gerealiseerd.	I		-49		-49
Overige geringe afwijkingen (o.a. hogere kosten belastingen, elektriciteit)	I	-9	11	10	12
		156	-38	10	128
Openbare Ruimte	S/I	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijking
P-Budget Voor een toelichting verwijzen wij naar het P-budget (paragraaf bedrijfsvoering).	I	41			41
Afval					
P-Budget Voor een toelichting verwijzen wij naar het P-budget (paragraaf bedrijfsvoering).	I	62			62
Hogere vergoedingen voor verpakkingsmaterialen en afval uit openbare prullenbakken	I		58		58
Overige geringe afwijkingen	I	5	34		39
Storting in voorziening afval in verband met positief resultaat	I	-160			-160
Groen					0
Inboeten, vernieuwen beplanting. Hogere uitgaven vanwege herstelproject. Dit is volledig doorbelast aan een externe partij.	I	-43	43		0
Riolering vGRP					0
Ingeleend personeel overig: In 2023 is minder gebruik gemaakt van de externe adviseur water, hierdoor is niet het volledig bedrag besteed.	I	27			27
Vrijvervalriolering: Het verschil wordt veroorzaakt doordat er tijdelijk minder kosten zijn gemaakt voor rioolinspectie en bijbehorende coördinatie preventief klein onderhoud.	I	111			111

Doorberekening veeg- en asfaltherstelkosten: Door een beperkt aantal herstelwerkzaamheden asfalt is het budget niet volledig besteed.	I	41			41
Onderzoekskosten: In 2023 is het structuurplan Stedelijk Water voor de kern Gastel opgesteld, De overige kernen volgen in 2024 waardoor niet het volledig budget is besteed.	I	36			36
Overige geringe afwijkingen	I	7	47		54
Storting in voorziening riolering in verband met positief resultaat	I	-171	-97		-268
Huisaansluitingen	I	-13	1		-12
<u>Milieu</u>					
Ontwikkelingen op het gebied van stikstof stonden lange tijd stil. Daardoor minder geld uitgegeven dan vooraf verwacht. Dit budget is al naar beneden bijgesteld in de begroting 2024.	I	46			46
Minder geld uitgeven voor milieubeleid in 2023. Oorzaak is de drukte bij de omgevingsdienst en het feit dat er een inhuurkracht op de functie beleidsmedewerker milieu zit. Hierdoor meer focus op actuele zaken en minder op toekomstige beleidskeuzen	I	46			46
Energiearmoede. Het overgrote deel van de activiteiten waarvoor deze subsidie bedoeld is zijn in 2022 (voor winterseizoen) uitgevoerd. Restant wordt ingezet voor aanpak Nationaal Isolatieprogramma.	I	7	7		14
					0
Overige geringe afwijkingen		51	-23	15	43
Totaal		93	70	15	178
Duurzaamheid	S/I	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijking
P-Budget Voor een toelichting verwijzen wij naar het P-budget (paragraaf bedrijfsvoering).	I	-45			-45

Duurzaamheid: overschot is te verklaren doordat personeelskosten zijn verwerkt in P-budget (regel hierboven). Hierdoor zijn de middelen, aanvullend op het structurele budget duurzaamheid, niet ingezet en dienen ter dekking van het tekort in het P-budget . Het structurele budget benut zonder overschot of tekort.	I	97			97
Beleidsontw. Natuur water en klimaat. Het jaar 2023 gebruikten we om het projectenboek natuur-klimaat-landschap op te stellen. Met dit projectenboek kunnen we enerzijds als Cranendonck bijdragen aan de natuur- en klimaatopgaven van de stakeholders en anderzijds het realiseren van eigen (kleinschalige) gemeentelijke projecten. Met als hoofddoel een klimaat robuuster Cranendonck te realiseren. Ook benutten we de kansen op gebied van natuurontwikkeling, klimaatmaatregelen, recreatie en landschapsversterking en -beleving. Het projectenboek komt op korte termijn naar de gemeenteraad. Voorgesteld wordt om het restant budget over te hevelen naar 2024.	I	28			28
Wijkuitvoeringsplannen en transitievisie. De begrote onttrekking uit de Reserve Duurzaamheid is niet in zijn geheel gerealiseerd. Gedurende het traject rondom het Wijkuitvoeringsplan werd duidelijk dat door een aantal knelpunten de stap naar wijkbrede uitvoering nog niet aan de orde was. In het uitvoeringsplan staat verwoord welke punten er de komende 2 jaar uitgezocht dienen te worden alvorens uitvoering op wijkniveau kan plaatsvinden.	I	60		-60	0

CDOKE regeling. Van deze rijksuitkering voor personele capaciteit duurzaamheid is in 2023 alleen het vrij besteedbare deel van 10% benut. Werving conform de doelen van de in november vastgestelde Nota Energie- en Warmtetransitie zal dit jaar plaatsvinden.	I	354	-354		0
Overige geringe afwijkingen		-7	-6		-13
Totaal		487	-360	-60	67
Totaal structureel					
Totaal incidenteel					
Totaal programma		777	-13	-195	569

Totale programmakosten Wonen en Leven

PROGRAMMA 1 - Wonen en Leven	Werkelijk 2022	Primitief 2023	Wijziging 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2023	Afwijking 2023
Lasten						
BELEIDSVELD 1.1 Wonen	-1.767.148	-1.628.604	-716.514	-2.345.118	-2.401.141	-56.023
BELEIDSVELD 1.2 Verkeer en vervoer	-3.159.252	-3.285.602	-276.897	-3.562.499	-3.465.547	96.952
BELEIDSVELD 1.3 Leefbaarheid	-1.019.627	-1.112.688	-441.260	-1.553.948	-1.397.343	156.605
BELEIDSVELD 1.4 Openbare ruimte	-6.401.148	-6.577.461	-453.944	-7.031.405	-6.937.758	93.647
BELEIDSVELD 1.5 Duurzaamheid	-730.230	-405.701	-1.021.420	-1.427.121	-940.130	486.991
Totaal Lasten	-13.077.406	-13.010.056	-2.910.035	-15.920.091	-15.141.920	778.171
Baten						
BELEIDSVELD 1.1 Wonen	1.354.858	897.582	290.000	1.187.582	1.409.796	222.214
BELEIDSVELD 1.2 Verkeer en vervoer	328.745	27.098	60.000	87.098	179.559	92.461
BELEIDSVELD 1.3 Leefbaarheid	73.882	128.483	21.000	149.483	111.038	-38.445
BELEIDSVELD 1.4 Openbare ruimte	5.226.565	4.977.767	95.412	5.073.179	5.143.456	70.277
BELEIDSVELD 1.5 Duurzaamheid	-	-	474.000	474.000	113.096	-360.904
Totaal Baten	6.984.051	6.030.930	940.412	6.971.342	6.956.944	-14.398
Saldo voor resultaatbestemming	-6.093.355	-6.979.126	-1.969.623	-8.948.749	-8.184.975	763.774
Bestemmingen						
Stortingen reserves	-919.716	-80.000	-395.000	-475.000	-634.527	-159.527
Onttrekkingen reserves	560.489	172.608	1.331.533	1.504.141	1.469.104	-35.037
Bestemming per saldo	-359.227	92.608	936.533	1.029.141	834.577	-194.564
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Saldo na resultaatbestemming	-6.452.582	-6.886.518	-1.033.090	-7.919.608	-7.350.399	569.209

Programma 2: Economie + Ondernemen

Missie van het programma

In samenwerking met ondernemers bouwen we aan een toekomstbestendig en duurzaam 'Economisch Cranendonck' en versterken we het vestigingsklimaat en de positie van het Cranendonckse bedrijfsleven.

Producten

1. Economie
 2. Ondernemen
-

1. Economie

Wat wil de raad bereiken?

In de Raadsagenda Cranendonck 2022 – 2026 stelt de gemeenteraad binnen het thema Economie de navolgende kaders waarbinnen het college aan de slag moet:

- Planmatige uitbreiding van industrieterreinen waarbij de voorkeur gegeven wordt aan lokale ondernemers en is er geen ruimte voor grootschalige en/of vervuilende industrie;
- Bestaande industrieterreinen worden gerevitaliseerd en toekomstbestendig gemaakt.
- Ondernemers worden door de gemeente ondersteund bij vraagstukken over stikstof, verduurzaming en energietransitie.

Wat hebben we gedaan en wat hebben we hiermee bereikt?

Visie 'Economisch Cranendonck' en Investeringsprogramma 'Economisch Cranendonck'

Regionale visievorming en planning van bedrijventerreinen heeft voorrang gekregen. De evaluatie van de Economische Visie heeft daarom niet plaatsgevonden; deze vindt in 2024 plaats. Een nieuw investeringsprogramma wordt samengesteld na evaluatie van de Economische Visie, de programmering van de bedrijventerreinen en een Strategische Visie. In 2023 is verder gehandeld op basis van de afspraken in de gemeentebegroting en in de geest van de oude Economische Visie.

Samenwerking

Onze samenwerking was vooral gericht op het maken van afspraken in de regio over de toekomstige ontwikkeling van de bedrijventerreinen. De samenwerking met ondernemers was op basis van vraag. In de verbanden van Brainport en Keyport zijn aanzetten gemaakt voor nieuwe meerjarenplannen. Met OCC Cranendonck is gewerkt aan een geslaagde combinatie van Ondernemer van het Jaar en Dag van de ondernemer. Een avond met veel ondernemers in het publiek is een goede gelegenheid geweest om die ondernemers toe te spreken over het belang van hun ondernemerschap. Dat is waar de dag van de ondernemer over gaat.

Bereikbaarheid, fysiek én digitaal

In samenwerking met Brainport Bereikbaar, provincie Noord-Brabant, Hermes en OCC Cranendonck is een proef uitgevoerd met busvervoer van NS Station Maarheeze naar Airpark. De proef heeft ons geleerd dat de afstemming van vraag en aanbod het beste in het grotere geheel van een nieuwe provinciale concessie kan worden afgestemd.

Bedrijventerreinen

In het verband van de MRE is in een Visie Werklocaties afgesproken hoe wij werken aan toekomstbestendige bedrijventerreinen. Dit krijgt een vervolg in 2024 met afspraken over de programmering van ontwikkeling van bedrijventerreinen in de periode tot 2040.

In 2023 is een start gemaakt met gesprekken over een green deal met ondernemers. In een green deal worden afspraken gemaakt tussen gemeente en bedrijven over hoe wij samen werken aan klimaatneutraliteit in 2050.

Arbeidsmarkt en onderwijs

Het initiatief Cranendonck Werkt! heeft van de gemeente een subsidie ontvangen. In de programma's van Brainport en Keyport is de opgave op de arbeidsmarkt opgenomen. Dit wordt in 2024 doorgezet in de nieuwe programma's.

Centrummanagement Budel

Op verzoek van de ondernemers is de invordering van de reclamebelasting in 2023 opgeschort. Evaluatie van de samenwerking tussen centrummanagement en gemeente gebeurt in 2024.

Subsidie Ondernemerskracht

In 2023 is éénmaal een subsidie ondernemerskracht toegekend. Deze toekenning was voor de pilot van de busverbinding Airpark - NS Station Maarheeze. (Zie ook het kopje "Bereikbaarheid, fysiek en digitaal".)

Keyport

Keyport biedt de ondernemers ondersteuning bij de ontwikkeling van hun bedrijf. Ondernemers vertellen hier goede ervaringen mee te hebben. Keyport past bij de oriëntatie die Cranendonck heeft op Midden-Limburg naast die op Zuidoost-Brabant. Keyport is in 2023 gestart met de ontwikkeling van een nieuw meerjarenplan met als brede doel de ondersteuning van de economische ontwikkeling in Keyport.

Metalot

Het ecosysteem van Metalot breidt zich steeds verder uit over de wereld. Vier Metalot@work-sessies in 2023 hebben bijgedragen aan kruisbestuiving in het ecosysteem en daarbuiten. Studententeams vinden op de locatie van het Future Energy Lab (Airpark) de ruimte en faciliteiten voor hun onderzoeken naar de mogelijkheden van metaalfuels.

Snel internet

De aanleg van glasvezel door Deltafiber is zo goed als afgerond. De zelfstandige glasvezelaanbieder Cranendonck.net is (glasvezel op bedrijventerreinen) is door Deltafiber overgenomen. De garantiestelling van de gemeente aan Cranendonck.net is terugontvangen door de gemeente.

Baronie van Cranendonck

In 2019 is de gebiedsvisie vastgesteld op basis waarvan de gebiedsontwikkeling wordt ingezet. De inzet was om vanuit de marktbehoefte 'onderop' tot ontwikkeling te komen. Door de regelgeving ontstaan uit het 'Didam-arrest' zijn de beoordelingen van initiatieven gewijzigd. Dit heeft geleid tot een herijking van het project. Er is een projectplan opgesteld en er is een aanvang genomen met het herstructureren van de gebiedsopgave. Deze voorbereidingen zijn ook getroffen om regie te krijgen op de overige ontwikkelingen zoals inclusieve landbouw, horeca en verblijf en de natuur-inclusieve camping. Met deze aanpak is de basis gelegd voor een gefaseerde verdere ontwikkeling van de Baronie.

Samenwerking Grensgebied De Kempen (Kansen over Grenzen) (SGDK).

Op 1 januari 2023 is deze samenwerking van rechtswege beëindigd. De haalbaarheid is nihil gebleken.

Onderzoek economische ontwikkelingen Cranendonck

In 2023 is gestart met de regionale programmering voor mogelijke lokale ontwikkelingen. Vervolg is een onderzoek naar de ontwikkelmogelijkheden voor bedrijventerreinen is in 2024 gestart niet in 2023. Bij de inspanningen voor de strategische visie is economie als een van de pijlers meegenomen. Onder die noemer wordt de economische ontwikkeling van Cranendonck beschreven.

Samenwerkingsakkoord Metropoolregio Eindhoven 2023-2026

Een nieuw samenwerkingsakkoord is gesloten. De financiële verplichtingen zijn in de meerjarenbegroting verwerkt.

2. Ondernemen

Wat wil de raad bereiken?

De economie wordt ook gestimuleerd door ruimtelijke ontwikkelingen die vaak de dragers zijn van economische activiteiten. Hierdoor is het van belang om dergelijke ontwikkelingen (grondexploitatie, pacht, enzovoort) te stimuleren. Dit beleidsveld bevat producten die daarin voorzien.

Wat hebben we gedaan en wat hebben we hiermee bereikt?

Strategische grondaankopen

Er is budget vastgesteld voor het doen van grondaankopen in het kader van in voorkomende gevallen actievare grondpolitiek. Er is in 2023 geen aanleiding geweest voor grondverwerving.

Pacht

Alle beschikbare pachtblokken zijn in 2023 verpacht volgens het per 2022 geactualiseerde pachtbeleid.

Het voor 2023 beschikbaar gestelde budget van €25.000,- om te onderzoeken wat nodig en mogelijk is om de stap te zetten naar verduurzaming van het reguliere pachtareaal is niet gebruikt. De reden hiervoor is een andere prioritering in zaken en wordt ook in 2024 niet opgepakt vanwege prioritering. Voorstel is om dit budget vrij te laten vallen. Verder is het Brabant Programma Landelijk Gebied (BLPL) nog niet afgerond.

Gemeentelijke eigendommen

In 2023 is gewerkt aan de actualisatie van de Nota Grondbeleid en deze wordt in de loop van 2024 aan de gemeenteraad ter besluitvorming voorgelegd.

Voor 2023 is een MJOP/DMOP opgesteld en is vanuit deze plannen het onderhoud aan gemeentelijke gebouwen gedaan. Binnen deze plannen zijn een aantal maatregelen niet uitgevoerd vanwege onduidelijkheid van de toekomst van de gebouwen, denk hierbij aan bijvoorbeeld de Reinder. Dit geldt is doorgezet naar 2024. De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen geeft aanvullend inzicht.

Beleidsindicatoren

Om de vergelijkbaarheid van gemeentes te verbeteren, zijn conform de vernieuwde BBV-richtlijnen een aantal beleidsindicatoren voor dit programma bepaald:

Naam indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Cranendonck	Nederland
Funciemenging *	%	WSG	2022	50,1%	53,3%
Vestigingen (van bedrijven) **	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 74 jaar	WSG	2022	190,8	165,1

* De funciemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

** Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-75 jaar.

Relatie met verbonden partijen

In overeenstemming met de vernieuwde BBV-richtlijnen wordt in elk programma beknopte informatie gegeven over de verbonden partijen die hiermee een relatie hebben. Voor dit programma zijn dat de onderstaande verbonden partijen. Meer gedetailleerde informatie over deze partijen is nog steeds terug te vinden in de paragraaf.

Het is belangrijk dat Cranendonckse ondernemers optimaal gebruik kunnen maken van de projecten én voordelen van onze samenwerkingsverbanden Keyport en Metropoolregio Eindhoven - Brainport.

Vanuit de visie 'Economisch Cranendonck' zetten we vooral in op het vergroten van de zichtbaarheid en de meerwaarde van onze samenwerkingsverbanden.

Keyport

Doel: Stichting Keyport is de samenwerking tussen de gemeenten Leudal, Maasgouw, Nederweert, Roerdalen, Roermond, Weert en Cranendonck, ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen.
De stichting wil een substantiële bijdrage leveren aan het versterken van de sociaal-economische structuur en het creëren van een stimulerend vestigingsklimaat van de regio Keyport zoals nader is uitgewerkt in het Routeplan Keyport Next Level 2021-2024.

In 2020 is deelname aan Keyport heroverwogen en besloten de samenwerking met Keyport voort te zetten onder voorwaarde dat:

- er geen verhoging van de inwonersbijdrage plaatsvindt;
- er een tussentijdse evaluatie plaatsvindt;
- Cranendonck een rol inneemt binnen het kernteam.

Eind 2020 is door Keyport ingestemd met het bevroren van de bijdrage per inwoner voor de jaren 2021-2022 op het huidige niveau, zijnde €2,47. De voortgang van het Routeplan Keyport Next Level en bijbehorende financiering is in 2022 geëvalueerd. Daarnaast zijn er leden uit Cranendonck benoemd als lid van het Kernteam van Keyport.

Naast de bijdrage voor deelname aan Keyport is het van belang om werkbudget te hebben om activiteiten bij ondernemers onder de aandacht te brengen, dit werkbudget is onderdeel van de visie 'Economisch Cranendonck'.

Financiële informatie: (x €1.000,-)		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
	Gemeentelijke bijdrage	52	52	52	52	52	52	52

Metropoolregio Eindhoven - Brainport

Doel: Samenwerken zit in het DNA van de Metropoolregio Eindhoven. Bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid maken zich samen hard voor een sterke regio. De deelnemende gemeenten zijn Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre. Het doel van de samenwerking is het handhaven en uitbouwen van het kenmerkende economische profiel van de regio, om op die manier het vestigings- en verblijfsklimaat voor onze inwoners en bedrijven te stimuleren. De 21 gemeenten werken samen aan gemeentegrensoverschrijdende thema's zoals economie, mobiliteit, transitie landelijk gebied en energietransitie. In 2023 is een nieuw samenwerkingsakkoord vastgesteld.

Brainport

In 2020 is ingestemd met het meerjarenplan 2021-2024: Brainport Next Generation, welke verder uitgewerkt is in de Brainport Agenda. De Brainport Agenda is de strategische meerjaren-agenda van Stichting Brainport, waarin de Triple Helix-samenwerking van bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden bestuurlijk gestalte heeft gekregen. In de Brainport Nationale Actieagenda (BNA) wordt de langjarige samenwerking tussen Rijk en regio vormgegeven. De regiodeal fungeert als vliegwiel voor de Brainport Nationale Actieagenda en geeft een belangrijke financiële impuls. Deze agenda gaat in op gesignaleerde knelpunten zoals kennis/innovatie & ondernemen, talent en leef- en vestigingsklimaat, maar ook op de kansen die er liggen om vanuit de regio bij te dragen aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken.

Vanaf Financiële informatie:
(x €1.000,-)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Gemeentelijke bijdrage	286	299	293	298	305	305	305

Toelichting belangrijkste afwijkingen

+ = voordeel en - = nadeel

Economie	S/I	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijking
Economisch stimuleringsbeleid					
P-budget Voor een toelichting verwijzen wij naar het P-budget (paragraaf bedrijfsvoering)	I	-45			-45
Economische visie Het bedoelde onderzoek naar economische ontwikkelperspectieven heeft een andere uitvoering gekregen. De vraag van de provincie voor regionale programmering van werklocaties is leidend geworden. De opbrengst geeft een beeld van hetgeen de gemeente en het regionale verband als economisch profiel zien in de toekomst. De investering is lager geworden dan ingeschat. Daarnaast is het onderzoek in samenwerking met Valkenswaard en Heeze-Leende gedaan. Dit heeft geleid tot een kostendeling en daarmee een financieel voordeel.	I	22	26		48
Reclamebelasting In 2023 is geen reclamebelasting ingevorderd. Daarmee is voor de gemeente ook de verplichting vervallen om de opbrengsten aan Centrummanagement beschikbaar te stellen.	I	40			40
Vestigings- en ondernemersklimaat: In 2023 is de beschikbare capaciteit met voorrang ingezet op de positie van Cranendonck in de regionale netwerken MRE/Brainport en Keyport.	I	21			21
Overige geringe afwijkingen (o.a. lagere kosten werkbudget metalot 10k, parkmanagement 8k en MRE 6k)	I	41	-6		35
Totaal		79	20	0	99

Ondernemen	S/I	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijking
Zakelijke rechten en gronden					0
Pachten, Vanwege een andere prioritering in zaken is het niet gelukt om in 2023 invulling aan het incidentele budget verduurzaming pachtbeleid te geven. Wij achten het niet verstandig de opgave in 2024 op te pakken doordat het Brabant Programma Landelijk Gebied (BLPL) nog niet afgerond is. Daarnaast voorzien we dat de ambtelijke capaciteit niet afdoende is om deze opgave op te pakken. Het budget vervalt derhalve naar de algemene middelen.	I	25			25
Retributie opstalrechten, Er zijn een aantal stukken grond verkocht tbv elektrakasten voor Enexis deze zijn niet vooraf te begroten. bij de opstalrechten is een inhaalslag gemaakt op de facturatie, waardoor de baten hoger zijn.	I		30		30
Overige geringe afwijkingen	I	13	5		18
Grondexploitatie					
Voor een uitgebreide toelichting op de grondexploitaties verwijzen we naar de paragraaf grondbeleid.	I	1.847	-1.876		-29
Voorziening grondexploitatie Op basis van de actualisatie van de grondexploitaties is een verliesvoorziening gevormd voor de Baronie (256k) en voor de Rubenslaan (30k). De verliesvoorziening is gevormd ten laste van de reserve grondexploitatie.	I	-286	0	286	0
Verlies 2023. Voor een aantal plannen is in 2023 verlies genomen, dit betreft Budel Noord (grondexploitatie is in 2023 afgesloten) en de plannen Jumbo en Moaske. Dit verlies is ten laste van de reserve grondexploitatie gebracht.	I	-97	0	97	0

Tussentijdse winstneming grondexploitaties Airpark en Neerlanden. Deze winst is ten gunste van de reserve grondexploitatie gebracht.	I	67	0	-67	0
Storting in fonds Ruimtelijke kwaliteit o.b.v. verkopen Neerlanden	I	0	0	-94	-94
Overboeking naar reserve grondexploitatie vanuit algemene reserve o.b.v. besluit jaarrekening 2023 € 375.000.	I	0	0	0	0
Totaal		1.569	-1.841	222	-50
Totaal structureel		0	0	0	0
Totaal incidenteel		1.648	-1.821	222	49
Totaal programma		1.648	-1.821	222	49

Totale programmakosten

Wat heeft het gekost?

PROGRAMMA 2 - Werk en economie	Werkelijk 2022	Primitief 2023	Wijziging 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2023	Afwijking 2023
Lasten						
BELEIDSVELD 2.1 Economie	-606.584	-873.582	84.735	-788.847	-710.011	78.836
BELEIDSVELD 2.2 Ondernemen	-1.914.922	-4.384.917	-40.415	-4.425.332	-2.855.825	1.569.507
Totaal Lasten	-2.521.506	-5.258.499	44.320	-5.214.179	-3.565.836	1.648.343
Baten						
BELEIDSVELD 2.1 Economie	38.257	20.170	-	20.170	39.781	19.611
BELEIDSVELD 2.2 Ondernemen	2.041.675	4.489.111	-	4.489.111	2.647.421	-1.841.690
Totaal Baten	2.079.932	4.509.281	-	4.509.281	2.687.202	-1.822.079
Saldo voor resultaatbestemming	-441.573	-749.218	44.320	-704.898	-878.634	-173.736
Bestemmingen						
Stortingen reserves	-	-	-	-	-536.294	-536.294
Onttrekkingen reserves	103.685	-	30.000	30.000	788.643	758.643
Bestemming per saldo	103.685	-	30.000	30.000	252.349	222.349
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Saldo na resultaatbestemming	-337.888	-749.218	74.320	-674.898	-626.285	48.613

Programma 3: Recreatie + toerisme

Missie van het programma:

De gemeente Cranendonck wil voor haar inwoners en derden een gemeente zijn waar het prettig recreëren en verblijven is.

Producten

1. Sport
2. Cultuur
3. Recreatie, toerisme en evenementen

1. Sport

Wat wil de raad bereiken?

De gemeente Cranendonck biedt haar inwoners de mogelijkheid kennis te maken met, - en deel te nemen aan, een gevarieerd aanbod van sport- en beweegactiviteiten. Sporten en bewegen is goed voor de fysieke en mentale gezondheid. Daarom willen we de drempels weghalen voor mensen die om uiteenlopende redenen, niet zo vaak sporten en bewegen zoals jeugd, - ouderen en mensen met een (lichamelijk, geestelijk, financieel en/of sociale) beperking. Verder willen we graag dat onze verenigingen goed inspelen op sportieve, maatschappelijke en demografische ontwikkelingen en toekomstbestendig zijn. Ook willen we in Cranendonck een functionele, goede en duurzame sportinfrastructuur. Naast de inzet van sportaccommodaties kiezen we ervoor om de openbare ruimte zo veel mogelijk in te zetten voor sporten en bewegen en stimuleren we het sporten en bewegen in een gezonde omgeving.

Welke effectindicatoren horen hierbij?

Nr.	Omschrijving	Realisatie (voorgaande jaren)	Bron	Streefwaarden			
				2023	2024	2025	2026
1.1	Tevredenheid burgers over sportvoorzieningen	7,9	WSIG	7,9	7,9	7,9	7,9

Wat hebben we gedaan en wat hebben we hiermee bereikt?

Het doel om zoveel mogelijk inwoners van Cranendonck te stimuleren om actief te (blijven) sporten en bewegen is vanuit het Koersdocument leidraad geweest voor ons beleid. In het uitvoeringsprogramma Sport en Bewegen gaan we uit van de volgende vier ambities:

1. Vitale en toekomstbestendige sport- en beweegaanbieders.
2. Sporten en bewegen in een gezonde leefomgeving.
3. Allemaal meedoen!
4. Duurzame infrastructuur.

Deze doelstelling en ambities zijn ook de leidraad geworden voor het herijkt Sportakkoord waarbij we nog meer gaan aansturen op sport als middel om vitaliteit en gezondheid te stimuleren. Deze stimulatie vindt plaats vanuit de betrokkenheid van onze inwoners, in samenwerking met de sport- en beweegaanbieders. Grote verschil met Sportakkoord 1. is dat nu ook de particuliere- en commerciële beweegaanbieders betrokken zijn evenals de fysiotherapiepraktijken.

Nieuw uitvoeringsprogramma voor Sport en Bewegen 2023- 2026 'Iedereen doet mee!'

Naar aanleiding van het koersdocument 'Iedereen doet mee' is een uitvoeringsprogramma opgesteld. Dit programma geeft invulling aan de richting die Cranendonck samen met de sport- en beweegaanbieders heeft gekozen om de inwoners in staat te stellen te sporten- en bewegen of om actief mee te doen.

Met dit document als leidraad hebben we in 2023 het volgende bereikt met elkaar:

1. *Vitale en toekomstbestendige sport- en beweegaanbieders*

- In samenwerking met de SSNB is de sportclubscan aangeboden bij onze verenigingen en zijn de resultaten met de verenigingen geëvalueerd;
- Aan de hand van de uitkomst van deze scan zijn expertsessies georganiseerd en bezocht door de verenigingen;
- Het MJOP is door Kybys geactualiseerd;
- Er zijn met alle buitensportaccommodaties gesprekken gevoerd over de huidige onderhoudscontracten. Ook is een start gemaakt in samenwerking met KYBYS om de sporttarieven te herijken;
- KIWA/ISA; heeft keuringen uitgevoerd over de voetbalvelden. De staat van de velden en ter controle van het onderhoud. Dit ten behoeve van de onderhoudscontracten en zelfredzaamheidsvergoedingen die hieraan zijn gekoppeld;
- In gesprekken met de verenigingen hebben we opgehaald dat er geen interesse is voor een Sportraad. Wel is er interesse vanuit het herijkt Sportakkoord 2, om aan te haken bij het Kernteam. Het Kernteam, (bestaande uit: de Combinatie Functionarissen, - de particuliere sportaanbieders, - het bewegingsonderwijs, - de fysiotherapeuten en de verenigingen) gaat zich inzetten voor de doelstellingen uit Sportakkoord 2. Deze doelstellingen sluiten naadloos aan bij de vier ambities uit ons Koersdocument.

2. *Sporten en bewegen in een gezonde leefomgeving*

- Er wordt deelgenomen aan de campagne: Rookvrije generatie waarbij we m.b.v. gebodsborden en stoeptegels, onze inwoners wijzen op Rookvrije sport, - en beweeglocaties.
- De preventieprogramma's in Cranendonck, die met sport als middel inzetten op de programma's vanuit de GALA regeling zijn in kaart gebracht.
- We zijn aangesloten bij de campagne: Veilig en Sociaal Sportklimaat.
- Er is een start gemaakt met de campagne: Gezonde school.
- Er is een start gemaakt met een samenwerking met het Voedingscentrum.
- De verenigingen zijn geweest op het aanstellen van een vertrouwenspersoon en op de voordelen hiervan.
- Er is een start gemaakt met de aanleg van watertappunten in de kernen bij beweeglocaties.
- Er is een start gemaakt met de inrichting van de openbare ruimte om het niet abonnementsgebonden sporten, - en bewegen te stimuleren in de openbare ruimte. Denk aan: Boudriepark, beweegtuin de Boogurt, de beweegtuin in Maarheeze en er is een QR- fit route ingekocht.
- Er zijn diverse binnen, - en buitensport investeringen gedaan om de sportaccommodaties aan de veiligheidsnormen te laten voldoen.
- Er is een werkgroep opgericht SPUK- GALA waarbij we vanuit Sport samenwerken met WMO, GGD, JEUGD en ONDERWIJS.

3. *Allemaal meedoen!*

- Gestart met onderzoek naar regionale armoedefondsen die Sporten & Bewegen voor alle inwoners mogelijk maken, dit om met een laagdrempelige toetsing inwoners financieel te kunnen ondersteunen in hun beweegbehoefte.
- Er is een start gemaakt met het Kernteam vanuit het Sportakkoord 2.
- De samenwerking met Uniek Sporten Brabant is verlengd.
- Er is door de beweegcoach van Uniek Sporten een lezing gegeven aan de afdeling WMO om daarmee de verbinding te leggen en een samenwerking te zoeken.
- We zijn aangesloten bij Stichting Leergeld
Deze stichting maakt de participatie van kinderen uit een gezin met een minimum inkomen mogelijk. Deze ondersteuning is bedoeld voor kinderen van 4 tot 12 jaar die wonen in de gemeente Cranendonck en waarvan de ouders/verzorgers een gezamenlijk inkomen hebben dat lager is dan 120% van het bijstandsniveau.

- De regeling Brede Combinatiefunctionarissen is voortgezet
De gemeente neemt deel aan de 'brede regeling combinatiefuncties' met als doel:
 - Een leven lang inclusief sport, bewegen en beoefenen van culturele activiteiten mogelijk maken;
 - Lokale verbindingen tot stand brengen en uitbouwen tussen sport, cultuur, onderwijs kinderopvang, welzijn, zorg, gezondheid etc.;
 - Duurzaam versterken en innoveren van sport-, beweeg- en cultuuraanbieders.

4. Duurzame infrastructuur

- Achterstallig onderhoud en renovaties zijn opgepakt in 2023 en/of begroot voor 2024.
- In 2023 is de aanbesteding voor het verleden van de sportaccommodaties opgepakt, deze wordt in 2024 gedeeltelijk afgerond. Gedeeltelijk betekent dat de installaties van de verenigingen zelf niet worden meegenomen. Hiervoor dient een apart verzoek aan college/raad te worden gedaan voor keuze hoe hiermee om te gaan.
- *In 2023 zijn met alle verenigingen van de verschillende sportaccommodaties afspraken gemaakt m.b.t. het onderhoud- de tarieven en het subsidiebeleid dat we gaan vereenvoudigen. Tijdens dit brede overleg is gesproken over energie, - duurzaamheid, - onderhoud, - de controle van het onderhoud, - en zelfredzaamheid.*

Resultaatafspraken

- De sportaccommodaties voldoen aan de veiligheidsnormen. Hierop wordt jaarlijks gecontroleerd.
- Minimaal 95% van de subsidieaanvragen wordt binnen wettelijke termijn afgehandeld.
- 100% van de hulpvragen van de sportorganisaties wordt afgehandeld.

2. Cultuur

Wat wil de raad bereiken?

Inwoners van Cranendonck de mogelijkheid bieden kennis te maken met en deel te nemen aan (lokale) kunst- en culturele activiteiten. Samen met het onderwijs en Cultuurcraan stimuleert en faciliteert de gemeente een structureel aanbod van culturele evenementen en kunst, ook voor jeugd.

Verenigingen, stichtingen en vrijwilligers zijn onmisbaar voor het in stand houden van de leefbaarheid van de kernen. Door middel van het verlenen van gemeentelijke subsidie ondersteunt de gemeente de verenigingen daarbij.

Welke effectindicatoren horen hierbij?

Nr.	Omschrijving	Realisatie (voorgaande jaren)	Bron	Streefwaarden			
				2023	2024	2025	2026
2.1	Tevredenheid burgers over cultuur	6,4	WSJG	6,5	6,5	6,5	6,5

Wat hebben we gedaan en wat hebben we hiermee bereikt?

Brede Muziekregeling Cranendonck

In 2023 werkten we aan de ontwikkeling van deze regeling en op 12 december 2023 ging de raad akkoord met het voorstel om deze nieuwe regeling in te voeren. Hiermee versterken we de lokale culturele infrastructuur (Muziekhuis Maarheeze, Muziekschool Grensland en RICK ontvangen subsidie) en is de doorgaande leerlijn compleet; binnen schoolse, buitenschoolse en professionele vorming.

Nieuwe Regeling voor mensen met lage inkomens

In het koersdocument cultuur is ook een regeling opgenomen voor mensen met lage inkomens. Het is een regeling die drempelverlagend werkt en waarbij we er zeker van zijn dat het bedrag ook aan cultuur wordt besteed. Met ingang van 2024 ontvangt de doelgroep 3 theaterbonnen à €25,-; 1 voor theater de Borgh, 1 voor het Cantinetheater en 1 voor AK De Smeltkroes.

Cultuurcraan

Door inzet van de juiste capaciteit en kwaliteit hebben we er in 2023 voor gezorgd dat de VVV en Cultuurcraan verder kunnen professionaliseren en meer zichtbaar zijn voor zowel inwoners als bezoekers.

Cultuurtafel

In 2023 zijn we gestart met een *'cultuurtafel'*. De bedoeling van de cultuurtafel is om de programma's en evenementen beter op elkaar af te stemmen en meer samen te werken. Er is duidelijk sprake van een verbetering.

Iconen In het koersdocument cultuur

1. Smokkelhistorie

Smokkel- en Grensmuseum

Het Smokkel- en Grensmuseum vertelt nadrukkelijk het verhaal over het smokkelen in het verleden en het heden hetgeen past bij de geschiedenis van deze regio. Doordat de huurovereenkomst met de VVV op 31 december 2023 afliep is het Smokkel- en Grensmuseum Cranendonck in 2023 op zoek gegaan naar een geschikte ruimere locatie in het centrum.¹ Een betere locatie geeft het museum de kans om haar verhaal nog beter te kunnen vertellen, biedt meer expositiemogelijkheden en trekt meer bezoekers.

Smokkelroute

In 2023 is de nieuwe smokkel-fietsroute, die deel uitmaakt van een steeds groter worden recreatief fietsnetwerk, gepresenteerd

2. Culturele Hotspot de Baronie

Picknickevenement

We organiseerden we een *'picknickevenement'* waarbij werd samengewerkt met onder andere de Open Monumenten Dag, de Herenboeren en het St. Jorisingilde. Met deze pilot hebben we inzicht verkregen in wat er nodig is om activiteiten te kunnen organiseren in een culturele hotspot zoals diverse basisvoorzieningen als water, riolering, krachtstroom, zitplaatsen, parkeren, bewegwijzering. Het evenement is geëvalueerd met bewoners met overall een positief resultaat.

Heksenmonument en regionale heksenroute

In 1595 zijn in totaal 25 vrouwen omgekomen wegens hekserij in de Peelregio. Om dit verhaal een plek te geven in de regio worden herdenkingsplaatsen ingericht in de betrokken gemeenten² in de vorm van een kunstwerk of ruimtelijk baken dat het specifieke verhaal per locatie vertelt. Deze plekken worden verbonden door een route. In 2023 hebben er diverse werkateliers en bijeenkomsten plaatsgevonden.

'Heks van Almen', een theatervoorstelling

In 1472 werd op het kerkplein in Almen de eerste Nederlandse vrouw als 'heks' verbrand. Theatermakers Achterhoek maakte hier een theatervoorstelling over en kozen als locatie de Baronie. Er komen 6 voorstellingen in 2024.

¹ Inmiddels heeft zij een huurovereenkomst getekend en zal zij naar alle verwachting in april 2024 haar intrek nemen in een pand aan het Capucijnerplein. De nieuwe locatie is groter en heeft meer potentie qua bezoekersaantallen en doorontwikkeling.

Cultuurpodia

Met ingang van 2023 hebben de drie Cranendonckse cultuurpodia – De Borgh, Cantinetheater en de Smeltkroes – een subsidie ontvangen om hun activiteiten te kunnen organiseren. De podia werken meer samen om de programmering op elkaar af te stemmen. In drie van de zes kernen hebben we hierdoor een breed cultureel aanbod op het gebied van muziek, kleinkunst en theater.

Verenigingsleven

Cranendonck heeft een rijk verenigingsleven dat we blijven koesteren en ondersteunen. Het verenigingsleven kampt overal in Nederland met dezelfde problemen; vergrijzing en tekort aan vrijwilligers. In samenwerking met Kunstloc, een kennis- en uitvoeringsorganisatie voor Noord-Brabant die zich inzet voor het brede kunst- en cultuurveld, hebben we in 2023 een theatrale, interactieve bijeenkomst georganiseerd met als thema ‘Werven en behouden van vrijwilligers’. De adviezen hieruit zijn gedeeld met verenigingen en Cordaad om toe te passen.

Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK), inzet cultuurcoach

De Rijksoverheid wil dat cultuur een vast onderdeel wordt van het lesprogramma. In deze derde editie van Cultuureducatie met Kwaliteit (2021-2024) werkt de cultuurcoach via Rick in samenwerking met de gemeente, basisscholen en het culturele veld aan betere cultuureducatie voor elk kind in Cranendonck. In onderling overleg is er een breed cultuurprogramma opgesteld. Alle basisschoolleerlingen in de gemeente doen mee. Jaarlijks maken zij in gemiddeld vier workshops kennis met theater, dans, beeldende kunst en muziek. Daarnaast bezoeken leerlingen elk jaar een voorstelling in theater De Borgh in Budel of het Munttheater in Weert.

Stoelendans

Bij de ‘stoelendans’ zijn de volgende partijen betrokken; Schepenhuis, VVV, Smokkel & Grens Museum Cranendonck, Heemkundekring “De Baronie van Cranendonck” en de Stichting behoud en beheer Hervormde Kerk Budel. Deze ‘stoelendans’ is ontstaan doordat genoemde organisaties allemaal op zoek zijn naar een geschikte locatie voor hun activiteiten of omdat ze een andere invulling willen van de locatie waarover ze beschikken. Door de ‘stoelendans’ ontstaat ook de mogelijkheid om een cultuurhistorisch cluster te vormen in het centrum van Budel. Om dit te realiseren is het belangrijk dat genoemde partijen een geschikte locatie in het centrum hebben waarbij ze goed bereikbaar, zichtbaar en toegankelijk zijn voor het publiek. Hierbij een beknopt overzicht van de ontwikkelingen per organisatie;

*VVV; In 2023 is de VVV verhuist naar het Schepenhuis.

*Smokkel & Grens Museum Cranendonck; In 2023 is het museum naarstig op zoek geweest naar een nieuwe locatie. Vanaf april 2024 nemen ze intrek in een pand aan het Capucijnerplein in Budel.

*Heemkundekring “De Baronie van Cranendonck”; In afwachting van haar mogelijke verhuizing naar de dan gerestaureerde Hervormde Kerk heeft de Heemkundekring inmiddels een tijdelijke locatie gevonden in Budel.

*Stichting behoud en beheer Hervormde Kerk Budel; Zij is eigenaar van De Hervormde Kerk en deze is dringend toe aan een restauratie. De totale kosten daarvan worden geraamd op €400.000,-. Op 1 oktober 2022 heeft de Bont van Hulsten (Erkend Restauratie Bedrijf, Nieuwkuijk) namens het stichtingsbestuur een subsidieaanvraag ingediend bij de provincie. Helaas kwam er op 13 januari 2023 een formele afwijzing van de aanvraag. Oktober 2023 heeft de Bonth van Hulsten een nieuwe aanvraag ingediend bij de provincie. Eind februari 2024 wordt het besluit verwacht.

Consequenties gemeente

Het college heeft ingestemd met de garantstelling voor het restant restauratiebedrag voor de Hervormde Kerk (na toekenning van de maximaal te verkrijgen subsidie). Voorlopig doet de stichting geen beroep op de garantstelling. Er zijn voor de gemeente ten aanzien van de restauratie geen financiële consequenties zolang de stichting geen aanspraak maakt op de garantstelling. Indien financiële ondersteuning noodzakelijk blijkt, maken we dit kenbaar. Het bestuur van de stichting heeft tevens kenbaar gemaakt het wenselijk te vinden om te onderzoeken of het Protestants Kerkje een andere bestemming gegeven kan worden.

3. Recreatie, toerisme en evenementen

Wat wil de raad bereiken?

De vrijetijdsector levert niet alleen een positieve bijdrage aan de lokale economie en werkgelegenheid, maar ook aan gezondheid, welzijn, de leefomgeving en de lokale/regionale identiteit. Inwoners hebben baat bij een aantrekkelijk voorzieningenniveau. Daarnaast wil de gemeente gastvrij en aantrekkelijk zijn voor recreanten en toeristen. We zetten – samen met de gemeenschap, de vrijetijdsector en de regio – actief in op het uitdragen van ‘verhaal van Cranendonck’. Centraal hierin staan onze rijke historie (met name het smokkelthema), groen, rust, ruimte en gemoedelijkheid. Vanuit het huidige beleidsplan recreatie & toerisme en de raadsagenda is de opgave voor onze gemeente vooral verbetering van het recreatieve fietspadennetwerk en het actief faciliteren van promotie van de potentie van onze mooie gemeente. Daarnaast worden de toeristische ‘parels’ Baronie van Cranendonck en het voormalige fabrieksdorp Dorplein verder ontwikkeld tot (boven)regionale trekkers. Cranendonck maakt deel uit van twee grote grensoverschrijdende natuurgebieden en samenwerkingsverbanden: Natuurgrenspark De Grootte Heide en Grenspark KempenBroek. Deze regionale samenwerking zorgt onder andere voor krachtige en efficiënte promotie en marketing.

In het kader van ‘de basis op orde’ (beleidsplan R&T) en de Raadsagenda 2022-2026 zetten we vooral in op de recreatieve route-infrastructuur (basisvoorziening), een goede organisatiestructuur (lokale VVV) en op positionering (faciliteren en promoten van het Cranendoncks potentieel), onder andere via de regiopromotie vanuit De Grootte Heide en KempenBroek.

Wat hebben we gedaan en wat hebben we hiermee bereikt?

Samenwerkingsverbanden De Grootte Heide en KempenBroek

Wij namen ook in 2023 actief deel aan de regionale (internationale) samenwerkingsverbanden De Grootte Heide en KempenBroek. De focus van KempenBroek lag op het verkrijgen van de status als Landschapspark en Unesco Mens en Biosfeer status. De ingediende aanvraag voor Landschapspark werd afgewezen. KempenBroek diende in 2023 ook een aanvraag in voor erkenning als Unesco Biosfeergebied, deze aanvraag loopt nog, September 2024 wordt de uitslag bekend gemaakt. Naast deze processen hield KempenBroek zich in 2023 bezig met haar reguliere regiopromotie-activiteiten onder andere via de website en foldermateriaal.

Voor De Grootte Heide lag de nadruk in 2023 op de opening (voorjaar 2023) van een modern interactief ‘inspiratiepunt’ bij De Achelse Kluis en het opstellen en indienen van een omvangrijk project in het kader van de Europese subsidieregeling Interreg VI. Deze aanvraag is in december 2023 goedgekeurd. De totale projectkosten bedragen ca € 4,5 miljoen, waarvan ruim €1 miljoen voor Cranendonck. De looptijd van Interreg is maart 2024 t/m februari 2027, binnen deze periode moet het hele project worden uitgevoerd. Voor de lopende projecten binnen de (eerder verkregen) Regiodeal-subsidie (waaronder Natuurpoort De Baronie) is vanwege corona uitstel verleend tot en met eind 2024. Deze projecten worden in 2024 afgerond. Daarnaast voerde De Grootte Heide haar nieuwe huisstijl door in het nieuwe interactieve inspiratiecentrum, op de website, routekaarten en twee magazines.

Het Cranendonckse recreatieve aanbod is meegenomen op de online en offline uitingen. In het nieuwe inspiratiepunt wordt van elke gemeente een aantal highlights gepresenteerd. Voor Cranendonck gaat het onder andere om De Baronie en het ‘Beschermd Dorpsgezicht’ Dorplein. Daarnaast ontwikkelden we onder regie van De Grootte Heide een belevingsfietsroute in het smokkel-thema, dat kenmerkend is voor Cranendonck (en Hamont-Achel). Deze route is een groot succes, er zijn in 1 seizoen al ca 4.000 routekaartjes verspreid. Hieraan gekoppeld ontwikkelden we in samenwerking met een aantal enthousiaste lokale ondernemers en leerlingen van het BRAVO-college speciale smokkelproducten zoals bier, likeur en gebak. Ook deze producten vonden gretig aftrek.

Schepenhuis

De VVV nam in oktober 2023 haar intrek in het Schepenhuis met een feestelijke opening. De exploitant beëindigde haar activiteiten per 1 november 2023 waarna een aanbesteding startte met een nieuwe uitvraag. In deze uitvraag zijn de maatschappelijke mogelijkheden verbreed. Rond de feestdagen hebben we de leeggekomen ruimte sfeervol ingevuld met medewerking van Cultuurcraan, een lokale ondernemer en een aantal lokale basisscholen.

VVV

De VVV heeft een belangrijke rol in het actief promoten van onze mooie gemeente en het verder ontwikkelen van het lokale toeristisch-recreatief aanbod. Voor de VVV stond 2023 vooral in het teken van de verhuizing naar het Schepenhuis. Nadat de VVV overeenstemming had bereikt met de exploitant in het Schepenhuis heeft ze op de begane grond een informatiepunt ingericht. Op 7 oktober 2023 is het nieuwe VVV informatiepunt officieel en feestelijk geopend. Daarnaast is medio 2023 een 'medewerker vrijetijd' aangesteld, die zowel de VVV als Cultuurcraan ondersteunt in de uitvoering. Deze aanstelling hebben we binnen de bestaande begroting gerealiseerd. Door deze professionalisering kan de VVV haar taken beter uitvoeren en de ambities waarmaken.

In 2023 heeft de VVV ook actief ingezet op het verder verbeteren van de digitale zichtbaarheid en vindbaarheid van het lokale vrijetijdsaanbod. Onder andere de content en presentatie op de website is verbeterd, wat heeft geleid tot meer bezoekers en een langere verblijfsduur op de site.

Verbeteren recreatieve routestructuren

In 2022 en 2023 is het lokale recreatieve fietsroutenetwerk (knooppunt-bordjes) verbeterd en uitgebreid. Het recreatieve fietsnetwerk bedraagt nu ca 90 km. Op 24 april 2023 openden we officieel het vernieuwde netwerk, gekoppeld aan de presentatie van de nieuwe smokkel-fietsroute.

Met betrekking tot het opwaarderen van de recreatieve fietspaden (fysieke ondergrond) hebben we in 2023 de planvoorbereidingen laten uitvoeren voor de zes fietspaden die het meest urgent zijn (gebaseerd op een eerder uitgevoerde inventarisatie). Vanuit deze planvoorbereiding is ook een kostenraming gemaakt. Eén van de betreffende fietspaden hebben we kunnen opnemen in de Interreg-aanvraag van De Groote Heide, waardoor we hiervoor subsidie hebben gekregen. Uitvoering vindt plaats in 2024 en verder.

In 2023 stelden we ook een verbeterplan op voor het recreatieve wandelroutenetwerk (knooppunten) in Cranendonck. Dit plan is gebaseerd op de input uit een inwonersbijeenkomst die we eind 2022 organiseerden.

Verder organiseerden we op 23 oktober 2023 een inwonersbijeenkomst om input op te halen voor het verbeteren van het lokale ruiter- en menroutenetwerk (knooppunten). Met deze input gaan we in 2024 aan de slag.

Daarnaast heeft de lokale wielervereniging in 2023 een begin gemaakt met het bewegwijzeren van een nieuw mountainbike-traject, als verbindingsroute tussen de bestaande MTB-routes in Budel en Weert.

Toekomst kleine kermissen

In 2023 is bij de begroting 2024 onderzoek een amendement *Toekomst kleine kermissen* aangenomen. Dit wordt in 2024 uitgevoerd.

Beleidsindicatoren

Om de vergelijkbaarheid van gemeentes te verbeteren, zijn conform de vernieuwde BBV-richtlijnen een aantal beleidsindicatoren voor dit programma bepaald:

Naam indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Cranendonc k	Nederlan d
Niet sporters	%	WSJG	2022	48,8	49,3

Toelichting belangrijkste afwijkingen

+ = voordeel en - = nadeel

Sport	S/I	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijking
P-budget Voor een toelichting verwijzen wij naar het P-budget (paragraaf bedrijfsvoering).	I	30			30
Subsidie sportorganisaties In 2023 zijn de vaststellingen van 2022 verwerkt, waarbij diverse verenigingen subsidie hebben terug betaald. Daarbij is het subsidieplafond met 8% verhoogd ivm de energiecrisis waardoor een overschot binnen het subsidieplafond is ontstaan tov de subsidieaanvragen.	I	56			56
Subsidie Cluster Sport Door af te wijken van de CPI index in de overeenkomst voor de tarieven sportaccommodaties is er een tekort ontstaan bij de exploitant. Volgens dezelfde overeenkomst moeten wij het verschil compenseren. Dit verschil was niet begroot.	I	-72			-72
Voorziening onderhoud gebouwen In 2023 was het noodzakelijk om groot onderhoud van Zuiderpoort naar voren te halen. Dit was nodig in relatie tot het veilig gebruik van het gebouw en doelmatig onderhoud.	I	-100			-100
Voorziening personeel VTBC Alle verplichtingen die ten laste van deze voorziening komen zijn verantwoord. De voorziening valt daarom in 2023 vrij. Dit levert een voordeel op.	I	36			36

<p>Sportvisie</p> <p>Vanuit de subsidie Armoedegelden is een overschot ontstaan. In 2024 komen we met laagdrempelige beleidskaders om deze gelden alsnog bij de inwoner te laten landen. Daarnaast hadden we in 2023 geen kosten voor de vitaliteitsscan en expertsessies omdat we hierin hebben meegewerkt aan een gratis pilot vanuit de provincie Noord Brabant (SSNB)</p>	I	37			37
<p>Subsidie SPUK Sport</p> <p>In het kader van de subsidie SPUK Sport (BTW compensatie) is voor 2023 een toekenning ontvangen van € 292k. Naar aanleiding van de definitieve SISA-verantwoording 2023 wordt aanvullend € 155k aangevraagd. Terug te ontvangen BTW die niet is toe te rekenen aan specifieke activiteiten (denk aan mengpercentage BTW) wordt hier als (niet begrote) bate verantwoord.</p>	I		65		65
<p>SPUK GALA</p> <p>De Brede SPUK-regeling is voor alle gemeenten beschikbaar gesteld voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis. De regeling loopt van 2023-2026. Middelen die niet worden besteed worden automatisch geormerkt voor de komende jaren. De middelen die niet worden besteed moeten worden terugbetaald.</p>	I	-115	115		0
<p>Specifieke Uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden (MEOZ)</p> <p>Specifieke Uitkering MEOZ is in 2023 aangevraagd en toegekend door het ministerie. Bedrag is gebaseerd op energiekosten van de Zuiderpoort voor 2022 en 2023. De ontvangen gelden zijn een op een doorbetaald naar de Zuiderpoort.</p>	I	-215	215		0
<p>Waterverbruik Romrijten:</p> <p>De kosten van water verbruik worden doorbelast aan Signify</p>	I	-23	15		-8

De exploitatielasten binnen- en buitensport De totale exploitatielasten van de binnen- en buitensport zijn lager dan geraamd. Dit wordt vooral veroorzaakt door lagere onderhoudskosten. De energiekosten zijn hoger.	I	49			49
Huren binnen- en buitensportaccommodaties: De huuropbrengsten zijn lager dan de raming. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat: - gedeelte van het hockeyveld niet wordt gebruikt (pilot). De raming is hierop niet aangepast. - Een gedeelte van het onderhoud van de tennisbanen Maarheeze wordt door de vereniging zelf gedaan. Hierdoor betalen ze minder huur (pilot). De raming is hierop niet aangepast.	I		-30		-30
Overige geringe afwijkingen	I	24	29		53
Totaal		-293	409	0	116
Cultuur	S/I	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijking
P budget Voor een toelichting verwijzen wij naar het P-budget (paragraaf bedrijfsvoering).	I	56			56
Subsidies en bijdragen De subsidies vallen lager uit met name omdat de subsidie aan de Heemkundekring is vervallen	I	26			26
Muziekscholen Bij de vaststelling subsidie 2021 (17 mei 2023) is er een surplus op de algemene reserve van €39.000,- geconstateerd. Dit surplus is veroorzaakt door het coronavirus wat in 2021 ertoe heeft geleid dat enkele activiteiten geen doorgang konden vinden.	I	29			29
Overige geringe afwijkingen	I	8			8
Totaal		119	0	0	119

Toerisme en evenementen	S/I	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijking
P budget					
Voor een toelichting verwijzen wij naar het P-budget (paragraaf bedrijfsvoering)	I	31			31
Overige geringe afwijkingen	I	5	-5	-15	-15
Totaal		36	-5	-15	16
Totaal structureel		0	0	0	0
Totaal incidenteel		-138	404	-15	251
Totaal programma		-138	404	-15	251

Totale programmakosten Recreatie + Toerisme

Wat heeft het gekost?

PROGRAMMA 3 - Recreatie en toerisme	Werkelijk 2022	Primitief 2023	Wijziging 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2023	Afwijking 2023
Lasten						
BELEIDSVELD 3.1 Sport	-1.877.379	-1.879.692	-28.431	-1.908.123	-2.201.135	-293.012
BELEIDSVELD 3.2 Cultuur	-372.671	-476.423	-49.556	-525.979	-406.337	119.642
BELEIDSVELD 3.3 Toerisme en evenementen	-298.340	-370.843	-10.525	-381.368	-345.555	35.813
Totaal Lasten	-2.548.390	-2.726.958	-88.512	-2.815.470	-2.953.027	-137.557
Baten						
BELEIDSVELD 3.1 Sport	920.149	625.766	-	625.766	1.034.491	408.725
BELEIDSVELD 3.2 Cultuur	16.148	16.000	-	16.000	16.148	148
BELEIDSVELD 3.3 Toerisme en evenementen	49.727	53.469	-	53.469	48.522	-4.947
Totaal Baten	986.023	695.235	-	695.235	1.099.161	403.926
Saldo voor resultaatbestemming	-1.562.367	-2.031.723	-88.512	-2.120.235	-1.853.866	266.369
Bestemmingen						
Stortingen reserves	-250.000	0	-50.000	-50.000	-50.000	-
Onttrekkingen reserves	248.052	63.660	25.500	89.160	74.160	-15.000
Bestemming per saldo	-1.948	63.660	-24.500	39.160	24.160	-15.000
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Saldo na resultaatbestemming	-1.564.315	-1.968.063	-113.012	-2.081.075	-1.829.706	251.369

Programma 4: Sociaal domein

Missie van het programma:

De gezondheid en zelfstandigheid van inwoners bevorderen, zodat iedereen zich optimaal kan ontwikkelen.

Producten

1. Werk en Inkomen
 2. Maatschappelijke ondersteuning
 3. Jeugd
 4. Onderwijs
-

Wat hebben we gedaan en wat hebben we hiermee bereikt?

In 2023 is een nieuw beleidsplan Sociaal Domein in concept opgesteld. Vanwege de samenhang met de op te stellen strategische visie en de koppeling met het uitvoeringsprogramma is het beleidsplan nog niet ter vaststelling aangeboden.

Onafhankelijke cliëntondersteuning

Binnen het koploperproject zijn er in 2023 verschillende activiteiten uitgevoerd om de zichtbaarheid en vindbaarheid van de onafhankelijk cliëntondersteuner (OCO) te vergroten, de samenwerking in het werkveld te verbeteren en de vrijwilligerspool uit te breiden. Zo is er een communicatieplan gemaakt, een animatiefilmpje geplaatst en zijn er flyers ontwikkeld. De huidige OCO's hebben zichzelf geïntroduceerd bij verschillende partners in het werkveld. Ook de werving voor nieuwe vrijwilligers is opgestart. Dit project loopt nog tot juni 2024.

Cliëntervaringsonderzoek (CEO)

Jaarlijks zijn gemeenten verplicht om een CEO WMO en Jeugd uit te voeren. Sinds 2021 doen we dit in samenwerking met de A2- gemeenten middels een continue meting met schriftelijke vragenlijsten. Met ingang van 2023 hebben cliënten ook de mogelijkheid om de vragenlijst online in te voeren. Dit scheelt medewerkers tijd die gemoeid is met het uitzetten en invoeren van vragenlijsten. Daarnaast zijn we gestart met de voorbereiding van de implementatie van het Burgerportaal, een online module binnen ZorgNed waarmee de gemeente met de klant kan communiceren. Op termijn biedt dit de mogelijkheid om het CEO via dit kanaal uit te zetten en hiermee de respons te verhogen.

Preventie

In 2023 zijn er gesprekken geweest met onder andere jongerenwerk, huisartsen en praktijkondersteuners om te inventariseren hoe het ervoor staat met de jeugd in Cranendonck en of zij voldoende mogelijkheden hebben om te participeren in onze gemeente. De opgehaalde input heeft geleid tot een bredere vraagstelling, waarbij we niet alleen kijken naar participatie, maar vooral naar preventie. Dit leidt uiteindelijk tot een preventieplan Jeugd.

Daarnaast zijn er voor alle inwoners, 0-100, sociaal makelaars actief. In 2023 is er door een extern bureau onderzoek gedaan naar hoe we deze rol verder kunnen door ontwikkelen binnen het sociaal domein. In beginsel is er gestart met een pilot in Budel Schoot, op dit moment zijn er 3 sociaal makelaars werkzaam in alle kernen van de gemeente Cranendonck. De toegankelijkheid van de sociaal makelaar zorgt ervoor dat zij achter de voordeur komen en in samenwerking met de algemeen maatschappelijk werkers bieden zij op deze manier laagdrempelige ondersteuning.

1. Werk en Inkomen

Wat hebben we gedaan en wat hebben we hiermee bereikt?

Inkomensvoorzieningen

Er is uitvoering gegeven aan de wettelijke taken. Aanvragen zijn beoordeeld en binnen de wettelijke kaders zijn uitkering/voorzieningen toegekend of afgewezen.

Minimavoorzieningen

De bestaanszekerheid van onze inwoners staat onder druk. De ontwikkelingen in de wereld maken dat er sprake is van een hoge inflatie die al onze inwoners (en bedrijven) treft. Inmiddels heeft iedereen hiermee te maken. Waar eerder onze aandacht uitging naar de doelgroep die minder financieel redzaam is (minima, bijstandsgerechtigden, statushouders, enz.) breidt deze doelgroep zich uit naar de middeninkomens (en soms zelfs hogere inkomens).

Er is in 2023 extra aandacht besteed aan de communicatie rondom de Voorzieningswijzer richting inwoners, ketenpartners en onze interne organisatie. Dit heeft als doel om het bereik en gebruik van de voorzieningswijzer te maximaliseren.

Wat betreft verdere minimavoorzieningen en beleidsplan armoede is eind 2023 een start gemaakt met dit onderwerp dit is niet eerder opgepakt. Onder andere vanwege de onduidelijkheid over de regelgeving en veranderingen vanuit de centrale overheid.

Energietoeslag

In 2023 is de energietoeslag uitgekeerd. Weliswaar later dan gepland vanwege de keuze om de inkomensgrens te verhogen van 120% naar 130%. Meer inwoners hebben door deze wijziging gebruik kunnen maken van de energietoeslag.

Participatie/ Re-integratie

In 2023 is de ontwikkelstrategie voor de Rissegroep vastgesteld om zich te transformeren naar een mens-ontwikkelbedrijf. Dit is in 2023 gestart. De dienstverlening wordt doorlopend door De Risse groep/Werk.Kom geboden aan onze cliënten. De Risse groep/Werk.Kom zet in op betaald werk, maar als dit niet haalbaar is, inzetten ze in op zelfredzaamheid en deelname aan de maatschappij. In 2023 extra ingezet op de doelgroep banenafpraak, beschut werk en loonkostensubsidie, waardoor er meer inwoners met een arbeidsbeperking of grotere afstand tot de arbeidsmarkt een betaalde baan gevonden hebben. Cranendonck is regionaal aangesloten bij initiatieven binnen de arbeidsmarktregio Midden-Limburg. Ook is in 2023 het breed offensief ingevoerd en geïmplementeerd. Het doel hiervan was het vergroten van de arbeidsmarktkansen van inwoners met een arbeidsbeperking. De focus op het inzetten van individuele trajecten is daarentegen te laag geweest.

Inburgering

De beleidsmatige implementatie van de nieuwe Wet Inburgering is gereed. De achterstand betreft aanmeldingen taaltrajecten is ingelopen. De vervolgstappen binnen het proces inburgering kunnen hierdoor ook worden ingezet. Het ontwikkelen van de gemeente in de rol van regisseur is een blijvend proces.

Schuldhulpverlening

Er is een aanbesteding schuldhulpverlening geweest in 2023. Hieruit is een nieuwe partner naar voren gekomen. De inrichting van deze nieuwe samenwerking loopt op dit moment naar wens.

2. Maatschappelijke ondersteuning

Wat hebben we gedaan en wat hebben we hiermee bereikt?

Beschermd wonen/maatschappelijke opvang (BW/MO)

De decentralisatie van Beschermd Wonen is een proces waarbij alle gemeenten verantwoordelijk worden voor inwoners die beschermd wonen nodig hebben. Dit gebeurt in regionale samenwerking en met een nieuw financieel verdeelmodel. De doordecentralisatie is gestart op 1 januari 2022 en het streven was om per januari 2023 een woonplaatsbeginsel in te voeren.

Doordat er nog geen nieuw kabinet is gevormd en het huidige kabinet demissionair functioneert is het nog niet duidelijk wanneer de decentralisatie daadwerkelijk plaats moet gaan vinden. Het streven is momenteel om toe te werken naar invoering van het woonplaatsbeginsel beschermd wonen per 1 januari 2025. Ook het nieuwe verdeelmodel beschermd wonen zal per 1 januari 2025 worden ingevoerd.

Begeleiding 18+

De aanbesteding voor dit Wmo-maatwerkvoorzieningen-product is eind 2023 afgerond en heeft per 1 januari 2024 tot nieuwe contracten met zorgaanbieders geleid. De oude contracten zijn langer dan beoogd doorgelopen in 2023 en de effecten van de nieuwe contracten en werkwijzen zijn pas in 2024 zichtbaar zoals aangegeven in de Burap.

Hulp bij het huishouden (HbH)

De kosten voor huishoudelijke hulp stijgen jaarlijks. Vergrijzing is de primaire oorzaak.

In 2023 zijn de uurtarieven hard gestegen vanwege de opgebroken CAO VVT (Verpleging, Verzorging en Thuiszorg). Samen met Bizob hebben de beleidsadviseurs gesprekken gevoerd met aanbieders over reële tarieven. Dit heeft uiteindelijk geleid tot een nieuw gewogen tarief voor 2023. Voor 2024 zal het tarief verder doorstijgen. Desondanks geven aanbieders al aan dat het huidige tarief ondanks de nieuwe berekening niet kostendekkend blijkt. Daarnaast is er een uitspraak geweest vanuit de CRvB (Centrale Raad van Beroep) waarbij ook de Pgb (persoonsgebonden budget) tarieven voor huishoudelijke ondersteuning stijgen in 2023. Het wettelijk minimumloon mag niet langer gebruikt worden als tarief voor hulp uit het sociale netwerk via het pgb.

Eigen bijdrage Wmo

Om de houdbaarheid van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015) te verbeteren, heeft het kabinet besloten om voor alle Wmo-voorzieningen waar nu het abonnementstarief voor geldt, een inkomensafhankelijke eigen bijdrage in te voeren. Op dit moment betaalt elke cliënt die van een of meer van deze voorzieningen gebruik maakt het abonnementstarief, ongeacht het inkomen. Met de invoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage wordt de hoogte van de eigen bijdrage bij alle maatwerkvoorzieningen afhankelijk van het inkomen. Deze wijziging gaat per 1 januari 2026 in. Hoe de nieuwe, inkomensafhankelijke eigen bijdrage er precies uit komt te zien wordt in de komende periode verder uitgewerkt.

Het kabinet was al van plan om voor de huishoudelijke hulp een passende eigen bijdrage in te voeren. Door het nieuwe besluit om de eigen bijdrage naar alle Wmo-voorzieningen, waarvoor nu het abonnementstarief geldt, wordt de invoeringsdatum een jaar opgeschoven. Dit betekent dat het wetsvoorstel Passende eigen bijdrage huishoudelijke hulp is ingetrokken en het wetsvoorstel Passende eigen bijdrage Wmo 2015 zal worden ingevoerd per 1 januari 2026. Er heeft geen verandering plaatsgevonden op inkomsten of uitgaven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Woningaanpassingen

Het budget voor woningaanpassingen is in 2023 niet toereikend gebleken en ruim overschreden. Door krapte op de woningmarkt, onvoldoende mogelijkheid tot doorstroming en vergrijzing van de populatie neemt de vraag naar woningaanpassingen toe. De uitgaven zijn de afgelopen jaren erg grillig geweest. Het opstellen van de woonzorgvisie is een eerste concrete actie om inzichtelijk te maken wat er nodig is, ook op dit vlak. Hiermee is eind 2023 een start gemaakt.

Toezicht taken

Gemeenten zijn wettelijk verplicht voor de Wmo toezicht te houden op de kwaliteit van zorgverlening. In 2023 is de uitvoering hiervan overgedragen van GGD Brabant Zuidoost naar GGD Hart van Brabant. Daarmee vangen wij reactief signalen op. Er is geen doorontwikkeling naar een proactieve uitvoering gedaan. Hierin blijven we de ontwikkelingen in de regio volgen.

Project Eén tegen eenzaamheid

De middelen van de SPUK-regeling voor het GALA worden ingezet voor uitvoering van het jaarprogramma.

Cranendonck ontving in 2023 middelen voor het project één tegen eenzaamheid. In 2023 is er een jaarplan opgesteld met de werkgroep één tegen eenzaamheid met daarin acties en actiehouders, een klein deel daarvan is uitgevoerd in 2023. We hebben in 2023 voornamelijk gefocust op het voorbereiden van acties die we in 2024 gaan uitvoeren.

In 2024 starten we met de uitrol van het programma Join Us, gericht op jongeren waarmee het grootste gedeelte van de middelen worden ingezet. Hiervoor hebben we in 2023 met de jongerenwerkers voorbereidingen getroffen om het programma uit te kunnen gaan voeren.

Pilot Valpreventie / "Maak Rimpels"

Eind 2022 heeft de start plaatsgevonden van het pilotproject "Maak Rimpels" gericht op de zelfredzame burger met als primaire doel valpreventie.

De pilot wordt uitgevoerd in samenwerking met zorgaanbieder CZ en de gemeenten Heeze-Leende, Valkenswaard en Someren. De pilot wordt grotendeels gefinancierd door CZ en landelijke subsidies. De gemeente heeft bijgedragen aan kosten voor een clip per deelnemer voor het digitaal uitlezen van bewegingsactiviteiten en het eerste jaar abonnementskosten.

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en brede SPUK

Dit betreft een nieuwe landelijke subsidieregeling waarmee we lokaal en regionaal middelen krijgen om de beweging van zorg naar gezondheid te maken. In 2023 is er een plan van aanpak opgesteld waarmee de financiële middelen voor 2024 tot en met 2026 zijn zeker gesteld. Verschillende initiatieven op het vlak van sport, bewegen, gezondheid, preventie, sociale basis en versterken van de wijkinfrastructuur zijn dit jaar opgestart en zullen doorlopen in de komende jaren.

Woonzorgvisie

Zie programma 1.

3. Jeugd

Wat hebben we gedaan en wat hebben we hiermee bereikt?

Contractering Jeugdzorg

In de tweede helft van 2023 is er een openstelling Open House van de contracten (hoog)specialistische zorg geweest met als doel het zorglandschap te vergroten. Tijdens deze openstelling hadden nieuwe aanbieders de kans om zich in te schrijven en bestaande aanbieders konden hun aanbod uitbreiden. Dit laatste werd onder andere mogelijk gemaakt door een uitbreiding in producten.

Het uitgangspunt van de nieuwe contractering was dat de nieuwe bekostigingsstructuur (p X q oftewel Prijs maal Q(K)wantiteit /hoeveelheid) binnen de vastgesteld financiële kaders zou passen. Door onder andere een toename in complexiteit van hulpvragen en wachttijden zien we dat de uiteindelijke kosten hoger zijn dan verwacht.

Samenwerkingsovereenkomst Samen voor Jeugd (SOK Sv)

In 2023 is de Regiovisie Samen voor Jeugd vastgesteld door de colleges en gemeenteraden van de 10 gemeenten. Daarnaast zijn we in 2023 gestart met pilots om invulling te geven aan de gedragen transformatiedoelen. Voorbeelden zijn de pilot zorg in onderwijstijd en kleinschalig verblijf.

Geactualiseerde Dienstverleningsovereenkomst tot en met 2025 (DVO21)

De vorige dienstverleningsovereenkomst Regionale Inkoop Jeugdhulp Zuidoost-Brabant liep af per 1 januari 2023. Het betreft hier uitsluitend vormen van dienstverlening gerelateerd aan het stelsel van jeugdbescherming, jeugdreclassering en aan de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling waarvan de Jeugdwet stelt dat deze op de schaal van jeugdregio's georganiseerd worden. In dit geval op de schaal van 21 gemeenten. Besloten is om de vorige DVO in geactualiseerde vorm tot en met 31 december 2025 voort te zetten, met 4 stilzwijgende verlengingsopties van 1 jaar tot uiterlijk 31 december 2029.

Sociaal team

In 2023 is de subsidie van Combinatie Jeugdzorg, naast de structurele verhoging in de begroting 2023, verhoogd om zo de capaciteit op het team Jeugd tijdelijk te vergroten. Dit heeft ervoor gezorgd dat we in 2023 konden stoppen met het ambtshalve verlengen van beschikkingen en de wachtlijst in het eerste half jaar beter konden beheersen. Om lokaal aan te sluiten bij de landelijke Hervormingsagenda Jeugd zijn we gestart met de focus op het versterken van het sociaal team. Mede daarom is er geïnvesteerd in de kennis door een training Jeugdwet.

Kind en Scheidingsloket

In de evaluatie van de pilot Kind en Scheidingsloket is geconcludeerd dat het loket aansluit bij het preventief hulpaanbod in het voorliggend veld. Daarnaast volgen we met de inzet van deze preventieve maatregelen de landelijke beweging naar voren. De pilot is succesvol genoeg gebleken om het 'loket' als structureel instrument in te zetten dat o.a. bestaat uit een maandelijks spreekuur, doorverwijsfunctie naar ketenpartners en consultfunctie/deskundigheidsbevordering voor het Sociaal Team. De bekendheid en bewustwording van het loket bij inwoners en ketenpartners is vergroot middels presentaties tijdens bijeenkomsten met en bezoeken aan ketenpartners, (social) media-uitingen en flyers. We kijken nu naar hoe we de doorontwikkeling verder vorm gaan geven, omdat we zien dat het spreekuur niet altijd goed bezocht wordt. Hierbij denken we aan het vergroten van het digitale aanbod zodat de laagdrempelige ondersteuning nog beter aansluit bij de behoeften.

Aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling

Begin van het jaar zijn er 3 aandachtfunctionarissen huiselijk geweld en kinder- en ouderenmishandeling getraind en gecertificeerd. Het Sociaal Team Cranendonck is in de tweede helft van het jaar aangevuld met een vierde aandachtfunctionaris. Tijdens de Week tegen Kindermishandeling is extra aandacht voor het thema geweest middels bewustwordingsacties via onze (social) media-kanalen.

SKIP

Het regioproject SKIP, dat loopt tot en met 2024, heeft als doel om binnen de deelnemende gemeenten een norm te stellen dat drugsgebruik niet normaal is (denormalisering). Het verminderen van drugsgebruik door het veranderen van de sociale norm is een gecompliceerde opgave waar geen quick fix voor bestaat en waarvoor een lange adem vereist is. In 2023 zijn netwerkbijeenkomsten georganiseerd, communicatierichtlijnen ontwikkeld, (social) media & festivalcampagnes uitgerold, de leidraad Drugs & Evenementen opgeleverd en de Skip ouderinterventie (animatie) gelanceerd.

4. Onderwijs

Wat hebben we gedaan en wat hebben we hiermee bereikt?

IHP

Op 25 april 2023 stelde u het integraal huisvestingsplan (IHP) vast. Met het IHP bekijken we verschillende ontwikkelingen in samenhang met elkaar. Samen staan we voor de opgaven schoolgebouwen te verduurzamen, in te spelen op de gewenste flexibiliteit in voorzieningen en verbinding te maken met maatschappelijke vraagstukken binnen het sociaal domein. Het IHP geeft beeld van de organisatie- en financieringsopgave van de onderwijshuisvesting naar de toekomst. Uitvoering van het IHP vraagt de nodige investeringen op kortere en langere termijn, deze zijn verwerkt in de meerjarenbegroting.

De belangrijkste projecten in 2023:

- Onderzoek naar het basisonderwijs in Dorplein en Schoot.
- Onderzoek naar tijdelijke extra huisvesting van het BRAVO college.

In 2023 is een start gemaakt met andere onderdelen van de uitwerking (convenant onderwijs, onderwijsachterstandenbeleid). In 2024 en verder worden de andere onderdelen opgepakt. Tegelijkertijd houden we de visie tegen het licht van de actuele en toekomstige ontwikkelingen.

Beleidsindicatoren

Om de vergelijkbaarheid van gemeentes te verbeteren, zijn conform de vernieuwde BBV-richtlijnen een aantal beleidsindicatoren voor dit programma bepaald:

Naam indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Cranendonk	Nederland
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerplichtigen van 5 - 18 jaar	DUO/Ingrado	2022	55,4	4,2
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerplichtigen van 5 - 18 jaar	DUO/Ingrado	2022	12	24
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs (12-21 jaar)	DUO/Ingrado	2023	4,2%	2,4%
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	CBS/LISA	2022	721,4	825,4
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	CBS	2022	1%	1%
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	CBS	2022	4%	6%
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS	2023	71,2%	72,2%
Achterstandsleerlingen *)	% 4 t/m 12 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	2012	8,6%	11,6%
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	CBS	2022	1%	1%
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS	2023	179,2	344,8
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	CBS	2023	126,5	197,7
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	2023	9,8%	13,4%
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	2023	1,1%	1,2%
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS	2022	Onbekend	0,3%

Naam indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Cranendonck	Nederland
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	CBS	2022	590	710
Demografische druk **)	%	CBS	2023	80,4%	70,3%

*Deze indicator is komen te vervallen.

** De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar.

Relatie met verbonden partijen

In overeenstemming met de vernieuwde BBV-richtlijnen wordt in elk programma beknopte informatie gegeven over de verbonden partijen die hiermee een relatie hebben. Voor dit programma zijn dat de onderstaande verbonden partijen. Meer gedetailleerde informatie over deze partijen is terug te vinden in de paragraaf.

GGD

Doel: De GGD Brabant Zuidoost is een regionaal samenwerkingsverband met de gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre. Doel van deze regeling is de behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de Wet publieke gezondheid. Per 1 januari 2021 wordt ook de jeugdgezondheidszorg 0-4 verzorgd door de GGD Brabant Zuidoost.

Financiële informatie: (x €1.000,-)		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Gemeentelijke bijdrage		380	377	382	406	439	449	460
	Jeugdgezondheidszorg		325	313	354	349	356	363

Regionaal Bestuur Openbaar Onderwijs de Kempen

Doel: Samen met negen andere gemeenten houdt de gemeente Cranendonck het openbaar basisonderwijs in stand via een gemeenschappelijke regeling. De school bestuurlijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn overgedragen aan de Stichting de Kempen, regionaal bestuur voor openbaar en algemeen basisonderwijs.

Financiële informatie: (x €1.000,-)		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Gemeentelijke bijdrage		0	0	0	0	0	0	0

Risse Groep/Werkvoorzieningsschap de Risse

Doel: Risse Groep BV zorgt voor de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening voor de gemeenten Cranendonck, Nederweert en Weert. Het onderdeel werkvoorzieningsschap richt zich van oudsher op het vinden van aangepast werk voor mensen met een Sw-indicatie. Met de komst van de Participatiewet ontwikkelt de Risse zich naar een mens- ontwikkelbedrijf. Werk.kom, een ander onderdeel van Risse Groep, richt zich in dat kader voornamelijk op het detacheren van mensen bij externe partners, al dan niet met gebruik van loonkostensubsidie en/of jobcoaching. Doel is in de toekomst zoveel mogelijk mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt extern aan het werk te helpen..

Financiële informatie: (x €1.000,-)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Gemeentelijke bijdrage (gelijk aan budget ten behoeve van Wsw in participatie-budget)	1.869	1.920	1.968	2.116	1.993	1.922	1.800
Extra gemeentelijke bijdrage o.b.v. meerjarenraming 2021-2024 de Risse		48	32	13			
Extra gemeentelijke bijdrage o.b.v. primaire begroting Risse			126	131	123	98	98
Incidentele gemeentelijke bijdrage t.b.v. aanvulling Eigen vermogen/ weerstandsvermogen		204		88	27	35	

Toelichting belangrijkste afwijkingen

+ = voordeel en - = nadeel

Werk & Inkomen	S/I	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijking
<p>Inburgering</p> <p>De kosten van maatschappelijke begeleiding, scholing en bijbehorende reiskosten van inburgeraars in het kader van de Nieuwe Wet Inburgering zijn verantwoord onder Inburgering. Omdat inburgeraars pas in loop van 2023 op een scholingstraject zijn geplaatst, zijn de kosten 52K lager dan begroot.</p> <p>Voor deze kosten ontvangen wij een uitkering van het Rijk. Niet bestede middelen mogen wij reserveren voor het volgend jaar. Ten opzichte van begroot voor 2023 een voordeel van 38K. Omdat onvoldoende duidelijk is waarvoor de middelen vanuit de "oude" inburgeringsregeling voor gebruikt worden laten we in 2023 een bedrag van 157k vrijvallen.</p>	I	52	194		246
<p>Leefgeld Oekraïners</p> <p>Ontheemde Oekraïners die binnen de gemeente opvang genieten ontvangen leefgeld de gemeente, 66K in 2023. Het Rijk vergoedt deze kosten en heeft een bedrag van 40K bevoorschot. Als mensen in de opvang werk vinden vervalt het recht op leefgeld. In 2023 is een bedrag van 5K teruggevorderd. Totaal 45K.</p>	I	-66	45		-21
<p>Inkomensvoorzieningen(BUIG)</p> <p>Het aantal uitkeringsgerechtigde is licht gestegen van begin 223 naar eind 227. Rekening houdend met de Rijksbijdrage een nadeel van 70K. Daarnaast is er meer ingezet op het instrument loonkostensubsidie om mensen aan het werk te krijgen en is bedrijfskrediet verstrekt.</p> <p>Het bedrijfskrediet is verstrekt in de vorm van een geldlening en in die zin een baat voor 2023.</p>	I	-35	-84	0	-119

Participatie/Re-integratie: In 2023 is het project klant in beeld uitgevoerd met als doel re-integratietrajecten gericht in te kunnen zetten. Dat is de reden waarom de uitgave voor de maatwerkvoorzieningen en trajecten lager zijn dan begroot.	I	173	0	0	173
Minimavoorzieningen In 2023 is er minder beroep gedaan op de bijzondere bijstand en andere minimavoorzieningen.	I	23	29	0	52
Energietoeslag De regeling energietoeslag van het Rijk is verlengd voor 2023. Daartoe ontvangen wij een uitkering van het Rijk, een bedrag van 668K. Daarvan is een bedrag van 390K benodigd om de betalingen die nog doorlopen in 2024 te financieren. Resteert voor 2023 een bedrag van 278K voor 2023. De resterende overschrijding van 150K (428K minus 278K) wordt veroorzaakt door nabetalingen in 2023 van de energietoeslag 2022.	I	-428	0		-428
Schuldhulpverlening De kosten van schuldhulpverlening zijn lager dan begroot (30K) omdat er minder beroep op schuldhulpverlening is gedaan. De baat van 24K heeft betrekking op aflossingen en een rijksbijdrage over voorgaande in het kader van de TOZO.	I	30	24	0	54
Overige geringe afwijkingen	I	-14	-33		-47
					0
Totaal		-265	175	0	-90
Maatschappelijke ondersteuning	S/I	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijking
P budget Voor een toelichting verwijzen wij naar het P-budget (paragraaf bedrijfsvoering).	I	183			183

Gezondheidszorg Via de begrotingswijziging 2023 en een aanpassing in geïndexeerd bedrag vallen kosten voor dit jaar hoger uit	I	-34			-34
Woningaanpassingen Er is een grillig verloop van jaarlijkse gerealiseerde kosten op deze post. Dit jaar zijn er enkele grote woningaanpassingen geweest	I	-140			-140
Wmo begeleiding Minder gebruik gemaakt van vooral het PGB-budget	I	49			49
Clientondersteuning Het incidentele deel van het budget (voor koplopersproject doorontwikkeling OCO) is in 2023 gedeeltelijk benut omdat dit project doorloopt tot in 2024. Voorgesteld wordt om een gedeelte van het niet benutte gedeelte (37k) over te hevelen naar 2024.	I	120			120
Inloop GGZ Het voordeel wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat in 2023 een gedeelte van de subsidie over 2022 is terugontvangen.	I	29			29
Beschermd Wonen en dak- en thuisloosheid Door uitstel invoering beschermd wonen en regionale uitrol aanpak Dak- en thuisloosheid zijn de middelen nog niet uitgegeven. Voorgesteld wordt om het deel van beschermd wonen (42k) over te hevelen naar 2025.	I	81			81
SPUK GALA De Brede SPUK-regeling is voor alle gemeenten beschikbaar gesteld voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis. De regeling loopt van 2023-2026. Middelen die niet worden besteed worden automatisch geormerkt voor de komende jaren. De middelen die niet worden besteed moeten worden terugbetaald.	I	-152	152		0

Werkbudget vitale gemeenschappen Dit werkbudget is in 2023 niet volledig benut.	I	31			31
Hulpmiddelen De hogere kosten worden hoofdzakelijk veroorzaakt door een stijging van geïndiceerde scootmobiel.	I	-79			-79
Overige geringe afwijkingen (o.a. (klantbijdrage) collectief vervoer	I	-18	14		-4
Totaal		70	166	0	236
Jeugd	S/I	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijking
P budget Voor een toelichting verwijzen wij naar het P-budget (paragraaf bedrijfsvoering).	I	-140			-140
Innovatiebudget jeugd Vanaf 2023 is er structureel 40.000 euro geraamd voor de uitvoeringsagenda jeugd. Dit budget is gereserveerd voor innovatie op het gebied van preventie (bijvoorbeeld het kind en scheidingsloket), JGZ en kind en veiligheid. Hoewel er in 2023 stappen zijn gezet op deze gebieden heeft dit nog niet direct geleid tot uitgaven, daarom is dit budget in 2023 niet uitgegeven.	I	40			40
Verstreekte jeugdhulp De overschrijding wordt o.a. veroorzaakt door een toegenomen complexiteit in hulpvragen, toename in aantal jeugdigen dat hulp nodig heeft, verzwaring van problematiek (mede door wachtlijsten) en gemiddeld per jeugdige meer voorzieningen. Een groot deel van de kosten worden veroorzaakt door een kleine groep cliënten met een verblijfsvoorziening. Zie voor verdere uitleg ook de raadsinformatiebrief van 28 november 2023.	I	-1.463			-1.463
Overige geringe afwijkingen	I	38			38
Totaal		-1.525	0	0	-1.525

Onderwijs	S/I	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijking
P budget Voor een toelichting verwijzen wij naar het P-budget (paragraaf bedrijfsvoering).	I	95			95
projectleider IHP Voor de projectleider IHP is 185.000 beschikbaar gesteld. De inzet vindt plaats in 2023 en loopt door in 2024.	I	93		-93	0
Leerlingenvervoer De overschrijding van de kosten wordt enerzijds veroorzaakt door de indexering van 13,7%. Anderzijds zijn de vergoedingen voor het vervoer en begeleiding van Oekraïense kinderen hoger dan geraamd. Daarnaast is aantal kinderen in het taxivervoer iets gedaald. De eigen bijdragen voor het vervoer zijn gestegen, omdat de vergoeding per kilometer is gestegen.	I	-37	14		-23
Inrichting scholen ontheemden Oekrainers	I	-157	152		-5
Lokaal onderwijsbeleid Omdat het om een doeluitkering gaat met een terugbetaalverplichting gaat reserveren wij het niet bestede deel van deze middelen	i	23	-23		0
Overige geringe afwijkingen (o.a. hogere belastingen, huurlasten, verzekeringen en collectief vervoer)	I	-39	-3		-42
Totaal		-22	140	-93	25
Totaal structureel		0	0	0	0
Totaal incidenteel		-1.742	481	-93	-1.354
Totaal programma		-1.742	481	-93	-1.354

Totale programmakosten Sociaal domein

Wat heeft het gekost?

PROGRAMMA 4 - Sociaal domein	Werkelijk 2022	Primitief 2023	Wijziging 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2023	Afwijking 2023
Lasten						
BELEIDSVELD 4.1 Werk en inkomen	-9.559.653	-8.840.123	-1.174.020	-10.014.143	-10.279.440	-265.297
BELEIDSVELD 4.2 Maatschappelijke ondersteuning	-7.184.353	-6.364.507	-1.343.391	-7.707.898	-7.637.893	70.005
BELEIDSVELD 4.3 Jeugd	-5.821.982	-6.081.174	239.247	-5.841.927	-7.367.172	-1.525.245
BELEIDSVELD 4.4 Onderwijs	-2.070.371	-1.645.398	-753.705	-2.399.103	-2.421.564	-22.461
Totaal Lasten	-24.636.360	-22.931.202	-3.031.869	-25.963.071	-27.706.070	-1.742.999
Baten						
BELEIDSVELD 4.1 Werk en inkomen	3.859.070	3.741.000	20.000	3.761.000	3.936.096	175.096
BELEIDSVELD 4.2 Maatschappelijke ondersteuning	110.416	105.189	-5.189	100.000	265.925	165.925
BELEIDSVELD 4.3 Jeugd	14.455	-	-	-	-	-
BELEIDSVELD 4.4 Onderwijs	320.504	9.476	315.000	324.476	464.927	140.451
Totaal Baten	4.304.445	3.855.665	329.811	4.185.476	4.666.948	481.472
Saldo voor resultaatbestemming	-20.331.915	-19.075.537	-2.702.058	-21.777.595	-23.039.122	-1.261.527
Bestemmingen						
Stortingen reserves	-	-	-2.793.000	-2.793.000	-2.793.000	-
Onttrekkingen reserves	750.309	45.375	4.103.263	4.148.638	4.055.638	-93.000
Bestemming per saldo	750.309	45.375	1.310.263	1.355.638	1.262.638	-93.000
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Saldo na resultaatbestemming	-19.581.607	-19.030.162	-1.391.795	-20.421.957	-21.776.484	-1.354.527

Programma 5: Bestuur + algemene dekkingsmiddelen

Missie van het programma:

De gemeente Cranendonck is een open, transparante en betrouwbare publiekrechtelijke organisatie. Op basis van een verantwoorde inzet van de beschikbare middelen draagt zij zorg voor handhaving en naleving van de geldende wet- en regelgeving. De gemeente staat ten dienste van alle burgers en overige partijen.

Producten

1. Algemeen bestuur
2. Dagelijks bestuur
3. Openbare orde
4. Burgerdiensten
5. Algemene dekking
6. Bedrijfsvoering

1. Algemeen bestuur

Wat wil de raad bereiken?

Het streven van de raad is om een open, transparante en betrouwbare publiekrechtelijke organisatie te zijn die zijn kaderstellende en controlerende rol volgens het duale stelsel vervult.

Wat hebben we gedaan en wat hebben we hiermee bereikt?

Raadsagenda 2022-2026

De raad heeft de raadsagenda 2022-2026 in juli 2022 vastgesteld. Deze raadsagenda 2022-2026 vis vertaald naar een collegeuitvoeringsprogramma en gepresenteerd in de LTA (lange-termijn-agenda).

2. Dagelijks bestuur

Wat wil de raad bereiken?

Om de doelstellingen van de raad te realiseren, voert het college het collegeprogramma uit dat bij aanvang van elke raadsperiode wordt opgesteld. Hierbij zorgt het college ervoor dat zij ten dienste staat van alle burgers en overige partijen en haar rol vervult conform de Gemeentewet. De voortgang van het afhandelen van het collegeprogramma is door middel van de Lange Termijn Agenda (LTA) inzichtelijk gemaakt voor de raad. Planningen en mijlpalen worden in de LTA bijgehouden.

3. Openbare orde

Wat wil de raad bereiken?

In de gemeente Cranendonck leven de mensen samen in een veilige en leefbare woonomgeving. De gemeente heeft de regierol met betrekking tot integrale veiligheid. De gemeente gaat de toezicht- en handhavingscapaciteit op alle beleidsterreinen breder inzetten.

Wat hebben we gedaan en wat hebben we hiermee bereikt?

1. Openbare orde en Veiligheid

Toelichting bestaand beleid

In 2023 is het Integraal Veiligheidsplan vastgesteld. Hierin zijn zeven lokale prioriteiten opgesteld. Op elke prioriteit is in 2023 ingezet. Naast deze lokale prioriteiten hebben we ook vijf regionale prioriteiten opgesteld binnen zes Dommelstroom gemeenten. Deze prioriteiten komen overeen met de lokale prioriteiten van Cranendonck. Alleen de regionale prioriteit 'maatschappelijke onrust' komt niet voor binnen de lokale prioriteiten van Cranendonck. Echter is hier in 2023 wel op ingezet.

COA-locatie Budel

De eerste prioriteit van het Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 betreft de overlast rondom de COA-locatie in Budel. In 2023 zijn er naast de bestaande overlegstructuren nog een aantal overlegstructuren opgezet met alle betrokken ketenpartners bij het onderwerp rondom de COA-locatie. Tot slot is er veel ad hoc inzet geweest rondom de overlast en maatschappelijke onrust rondom de COA-locatie. Daarbij zijn verschillende maatregelen genomen zoals het plaatsen van tijdelijk cameratoezicht en het verwijderen van bankjes.

Ondermijning

Met betrekking tot het onderwerp ondermijning is binnen Dommelstroom veel gezamenlijk opgepakt. Ook is er meer verbinding tussen de A2-gemeenten rondom ondermijning ontstaan.

Voor Cranendonck is in 2022 een actieplan Ondermijning 2023-2024 opgesteld. Aanbevelingen en actiepunten uit dit plan zijn in 2023 geïmplementeerd en uitgevoerd. Zo is er o.a. ingezet op bewustwording en het vergroten van kennis bij medewerkers. Daarbij is geïnvesteerd op het onderwerp weerbare overheid. Deze investeringen en inzet lopen door in 2024.

Crisisbeheersing en Rampenbestrijding

In 2023 zijn er stappen gezet om de interne crisisbeheersingsorganisatie te verbeteren. Zo is de alarmeringslijst volledig vernieuwd. Daarnaast is er een OTOTEL-plan 2023-2027 opgesteld. OTOTEL staat voor opleiden, trainingen, oefenen, testen, evalueren en leren. Naast het OTOTEL-plan is ook een lokaal scenarioboek opgesteld met de risicolocaties in Cranendonck. Verder heeft In 2023 een terugkomdag plaatsgevonden waarin alle leden van het crisisteam uitleg hebben gekregen over rampenbestrijding en crisisbeheersing. Deze terugkomdag is onderdeel van het OTOTEL-plan 2023-2027.

Er is in 2023 een aantal maanden geen beleidsmedewerker Rampenbestrijding geweest waardoor een lichte achterstand is ontstaan op de uitvoering van het OTOTEL-plan.

Bibob

Het toepassen van de Wet Bevordering Integriteitsbeoordeling door het openbaar bestuur (hierna: de Wet Bibob) is een van de belangrijkste (preventieve) bestuurlijke instrumenten in de bredere aanpak van ondermijning. Het afgelopen jaar zijn in totaal 11 volledige Bibob-onderzoeken uitgevoerd. Eén aanvraag is geweigerd vanwege een ernstige mate van gevaar dat de aangevraagde vergunning werd misbruikt voor criminele doeleinden.

Het implementeren en borgen van de Wet Bibob in de organisatie is een continu proces. Ook is de toepassing van de Wet Bibob in Dommelstroomverband geëvalueerd en is een stap gezet met het actualiseren van het beleid.

Cyber criminaliteit

Sinds 2023 is de gemeente Cranendonck vertegenwoordigd in de werkgroep digitale veiligheid Dommelstroom. Verder heeft de gemeente Cranendonck in samenwerking met het Platform Veilig ondernemen en de ondernemingsvereniging OCC Cranendonck een ontbijtbijeenkomst cyberveiligheid georganiseerd die begin 2024 gaat plaatsvinden.

Zorg en Veiligheid

Een van de prioriteiten uit het integraal veiligheidsplan heeft betrekking op de verbinding tussen de werkvelden Zorg en Veiligheid. De verbinding tussen beide werkvelden is versterkt. Zo is er gezamenlijk ingezet op thema's als personen met onbegrepen gedrag en huiselijk geweld. Eind 2023 is gezamenlijk een tweede zichtsessie Jonge Aanwas gerealiseerd. De tweede zichtsessie is een vervolg op de eerste zichtsessie die in begin 2023 heeft plaatsgevonden. Deze zichtsessies geven medewerkers en ketenpartners inzicht in de signalen en herkennen van Jonge Aanwas. Bij jonge aanwas gaat het om kinderen en jongeren (t/m 23 jaar) waarbij signalen en/of risicofactoren aanwezig zijn waardoor de kansen om af te glijden in de (drugs)criminaliteit groter zijn, en waar beschermende en/of versterkende factoren minder sterk aanwezig zijn.

Mensenhandel

In 2023 heeft de expert mensenhandel van het TF-RIEC Brabant-Zeeland bij een briefing toelichting gegeven over de signalen van mensenhandel. In 2023 is een nieuwe aandachtfunctionaris mensenhandel aangewezen.

Maatschappelijke onrust

In 2023 is twee keer de basistraining radicalisering en extremisme van het Rijksopleidingsinstituut tegenaan radicalisering georganiseerd in het gemeentehuis voor interne medewerkers, COA en politie. Daarbij is een nieuwe aandachtfunctionaris radicalisering aangewezen.

Veilige woon-en leefomgeving

Tot slot is er inzet geweest op het thema veilige woon-en leefomgeving. Zo zijn de inbraak campagnes Donkere Dagen Offensief en Witte Voetjes in 2023 meerdere keer ingezet. In 2023 heeft de gemeente deelgenomen aan het structurele wijkoverleg in Budel-Schoot. Dit blijft de gemeente in 2024 doen. Tot slot heeft gemeente Cranendonck in 2023 voor het eerst meegedaan aan de veiligheidsmonitor. De veiligheidsmonitor geeft inzicht in wijkveiligheid, leefbaarheid, slachtofferschap en de ervaringen met gemeente- en politieambtenaren van inwoners. De resultaten worden in Q2 2024 bekend. Deze resultaten dragen bij aan de informatiepositie van de gemeente. Naar aanleiding van de resultaten zullen passende maatregelen genomen worden om de wijkveiligheid, leefbaarheid en ervaringen met gemeente- en politieambtenaren te verbeteren en slachtofferschap van bijv. cybercrime of high impact crimes zo veel mogelijk te voorkomen.

2. Integrale aanpak toezicht en handhaving

In 2019 is het "Uitvoeringsbeleid VTH 2020-2023" vastgesteld. Dit beleid bevat de prioriteiten voor toezicht en handhaving voor 2020-2023. Het plan bevat het beleidsmatig kader voor de invulling van de gemeentelijke taken op het gebied van VTH. In december 2023 is het "VTH-Beleidsplan 2024-2027 gemeente Cranendonck" vastgesteld. De input hiervoor is opgehaald in diverse sessies met de gemeenteraad.

De prioriteringslijst zoals opgenomen in het VTH-Beleidsplan is het uitgangspunt bij het oppakken van toezicht- en handhavingstaken. Dit ligt ten grondslag aan het VTH uitvoeringsprogramma. In 2023 is het uitvoeringsprogramma conform planning uitgevoerd. Verzoeken om handhaving worden altijd opgepakt. Afhankelijk van de capaciteit die nodig is voor de behandeling van de handhavingverzoeken, wordt de overige beschikbare capaciteit besteedt aan ingediende meldingen.

Detailhandelsvisie A2-gemeenten en de Regionale Detailhandelsvisie

Het detailhandelsbeleid ziet toe op de versterking van de centra van Budel en Maarheeze en daarmee op het behoud van het voorzieningenniveau naar de toekomst. Gezien de beschikbare capaciteit kan er in beperkte mate toezicht worden uitgevoerd op overtredingen als detailhandel en illegale bewoning op het industrieterrein.

Controle op verleende omgevingsvergunningen

In het Omgevingsuitvoeringsprogramma VTH 2023 is het gewenste aantal controles op verleende omgevingsvergunningen en op strijdig gebruik door particulieren opgenomen. Daarnaast zijn er gewenste aantallen opgenomen voor bijvoorbeeld controles op ontheffingen en toezicht op vergunningvrij bouwen en bouwen zonder vergunning. Gezien de beschikbare capaciteit kan het toezicht op bouw en ruimtelijke ordening naar behoren worden opgepakt.

Op 1 januari 2024 zijn de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) in werking getreden. De regelgeving is veranderd/verplaatst en de werkzaamheden voor bouwtoezicht verschuiven. In 2023 is nog gewerkt volgens de oude regelgeving.

Toezicht door boa's

In 2023 zijn er medewerkers in tijdelijke dienst genomen. Dit in plaats van externe inhuur. De boa's houden toezicht op de APV en pakken meldingen op conform de prioriteringslijst zoals opgenomen in het VTH-Beleidsplan, in 2023 was het Uitvoeringsbeleid VTH 2020-2023 nog van toepassing. De boa's die tijdelijk in dienst zijn worden gefinancierd uit SPUK-gelden en houden zich voornamelijk bezig met overlast die gerelateerd is aan de COA-locatie. De inzet van boa's blijft ook in de toekomst nodig. In 2023 is in samenwerking met bijvoorbeeld Gilde opleidingen en Summa gewerkt aan het (praktijk)opleiden van stagiaires.

Omgevingswet/handhaving en toezicht

De Omgevingswet is niet in 2023 in werking getreden, maar op 1 januari 2024. Bepaalde regels zijn veranderd/verplaatst. Een belangrijke wijziging is de komst van één Omgevingsplan voor de gehele gemeente. Het Omgevingsplan kent nu een niet-tijdelijk en een tijdelijk gedeelte. Het tijdelijk gedeelte betreft de bestaande bestemmingsplannen. Het Omgevingsplan dient de komende jaren verder uitgewerkt te worden, zodat het Omgevingsplan de bestaande bestemmingsplannen vervangt.

Voor de behandeling/uitwerking van de juridische werkzaamheden vraagt dit in de beginfase meer uitzoekwerk, omdat momenteel met verschillende regelgeving rekening moet worden gehouden, alsmede met het overgangsrecht.

De komst van de Omgevingswet heeft door zijn uitgestelde inwerkingtreding geen invloed gehad op toezicht en handhaving in 2023, anders dan de nodige investeringen in kennis en kunde.

Wet kwaliteitsborging/handhaving en toezicht

De Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (hierna: Wkb) is niet in 2023 in werking getreden, maar op 1 januari 2024. Bepaalde toetsen worden niet meer door de vergunningverleners van de gemeente uitgevoerd. Er wordt een toename verwacht met betrekking tot de administratieve werkzaamheden en het uitvoeren van toezicht op locatie, omdat de toetsen vooraf niet meer plaatsvinden.

De komst van de Wet kwaliteitsborging heeft door zijn uitgestelde inwerkingtreding geen invloed gehad op toezicht en handhaving in 2023, anders dan de nodige investeringen in kennis en kunde.

Opvang ontheemden Oekrainers

We hebben de taakstelling om 104 ontheemden uit Oekraïne op te vangen. In 2023 hadden we al 26 bedden bij de Rubenslaan. In oktober 2023 is er een nieuwe opvanglocatie geopend bij het terrein De Schulp. Deze opvanglocatie bestaat uit woonunits en hier zijn 6 woonunits beschikbaar gesteld voor de ontheemden uit Oekraïne. In totaal 24 bedden waardoor we in totaal op 50 gerealiseerde bedden uitkomen. De kosten voor deze opvanglocaties krijgen we middels transitiekosten en normbedragen vergoed door het Rijk.

4. Burgerdiensten

Wat wil de raad bereiken?

Een betrouwbare en tijdige verstrekking van documenten gerelateerd aan de BRP en de Burgerlijke Stand. Het voldoen aan de wettelijke verplichtingen rondom basisregistraties. De BRP is actueel. Dit wordt getoetst door een zelfevaluatie (audit), waaruit voor de gemeente een slagingspercentage van minimaal 95% voortvloeit.

Wat hebben we gedaan en wat hebben we hiermee bereikt?

BRP

Burgerzaken haalt haar gegevens uit de BRP (Basisregistratie Personen). Deze basisregistratie bevat persoonsgegevens van alle ingezetenen van onze gemeente en dient zorgvuldig en correct bijgehouden te worden. Dit wordt gemonitord door BRP-beheer en getoetst d.m.v. de zelfevaluatie BRP.

In 2023 heeft Burgerdiensten hard gewerkt aan optimalisatie van werkprocessen, kwaliteit en veiligheid van gegevens m.b.t. de zelfevaluatie BRP. Samen met BRP-beheer zijn nu reeds goede resultaten bereikt echter nog niet de gewenste 95%. Dit heeft diverse redenen die niet allen te wijten zijn aan de inzet en kwaliteit van Burgerdiensten en derhalve in 2024 opgepakt moeten worden i.s.m. de GRSA2 en de softwareleverancier van de burgerzakenapplicatie. De BCM kwaliteitsmonitor (Bestandscontrolemodule) brengt iedere maand afwijkingen in beeld die de BRP. Burgerdiensten heeft in 2023, 100% gescoord op dit onderdeel waardoor wij kunnen stellen dat de kwaliteit in orde is. Om de kwaliteit van de adresgegevens in de BRP te verhogen en te borgen worden de LAA-signalen (Landelijke Aanpak Adreskwaliteit) verwerkt en steeds meer integraal opgepakt.

Vernieuwde wetgeving

Ter voorbereiding op de inwerkingtreding per 1-1-2024 van de WIGG (Wet invoering gecombineerde geslachtsnamen, heeft Burgerdiensten in Q4 2023 samen met applicatiebeheer de nodige kennis tot zich genomen om deze wetgeving zich eigen te maken en aanpassingen in de Burgerzaken applicatie laten doorvoeren teneinde de inwoners te kunnen bedienen. Hetzelfde geldt voor de invoering van de DAR (Digitaal Aanvraag Rijbewijzen) die per 1-1-2024 gerealiseerd is voor onze inwoners. De voorbereiding hiervan heeft in Q4 2023 plaatsgevonden. Met de DAR hoeven inwoners voor een verlenging van een rijbewijs niet meer naar het gemeentehuis te komen. Zij kunnen deze digitaal aanvragen via de RDW, betalen via IDEAL en hoeven het rijbewijs alleen nog af te halen aan de receptie van het gemeentehuis waar de identiteit geverifieerd wordt hetgeen een stap vooruit is in de dienstverlening.

Verkiezingen

In november 2023 hebben onverwacht vervroegde 2e Kamerverkiezingen plaatsgevonden. Normaal gesproken zouden deze pas in 2025 plaatsvinden. Burgerdiensten heeft in 2023, de verkiezingen voor Provinciale Staten en waterschappen in maart 2023 en de vervroegde 2e Kamerverkiezingen in november 2023 naar behoren georganiseerd en uitgevoerd.

BRP-inschrijfstraat AZC

De BRP-inschrijfstraat ontvangt jaarlijks een vergoeding vanuit het Rijk voor het registreren van personen die voor de eerste inschrijving in de BRP in aanmerking komen. De BRP-inschrijfstraat Budel is gevestigd op locatie van het AZC Budel. De BRP-inschrijfstraat Budel heeft in 2023 de benoemde aantallen aanvragen vanuit de IND behaald en is daarnaast ook nog begonnen met een extra opgave; n.l. het verwerken van een achterstand aan inschrijvingen die vanuit de IND ontstaan is. Wij worden hierop bevraagd door het Ministerie van BZK en kunnen desgewenst inzicht verstrekken m.b.t. de te behalen resultaten. Voor 2023 voldoen wij aan de te behalen resultaten. De verwachting is dat wij ook voor 2024 hieraan blijven voldoen.

5. Algemene dekking

Wat wil de raad bereiken?

De gemeente voert een gezond financieel beleid. Door een solide financieel beleid is het gelukt om met ingang van de jaarschijf 2022 een structureel sluitende begroting aan te bieden.

Er is nog steeds sprake van een goede vermogenspositie waardoor we onze verplichtingen nakomen en de gewenste investeringen voor onze inwoners en bedrijven doen. Voor deze investeringen kunnen – na zorgvuldige overweging – (bestemmings-)reserves ingezet worden. De verhouding tussen de hoogte van de woonlasten en het niveau van de voorzieningen is goed. De belastingen en heffingen zijn gebaseerd op het principe van kostendeckende tarieven.

Wat hebben we gedaan en wat hebben we hiermee bereikt?

Loon- en prijsstijgingen 2023

Om de loon- en prijsstijgingen op te vangen kiezen wij ervoor om een stelpost op te nemen en niet automatisch de budgetten te verhogen. Eventuele niet-benodigde loon- en prijsstijgingen in enig jaar komen dan als voordeel terug in de exploitatie. Het indexeren van budgetten is namelijk geen automatisme. Alleen aantoonbare loon- en prijsstijgingen komen hierdoor in aanmerking voor indexatie.

De inflatie is eind 2023 wat afgevlakt. In de begroting 2023-2026 was een stelpost voor de loon- en prijscompensatie geraamd. Dit bedrag was gebaseerd op het budget dat via de algemene uitkering (meicirculaire 2022) aan extra compensatie voor de hogere loon- en prijsontwikkeling aan de gemeenten is verstrekt. Wel zijn we in de volle breedte van de verschillende beleidsterreinen geconfronteerd met aanzienlijke prijsstijgingen. Van het sociaal domein tot de investeringsbedragen voor de openbare ruimte. Die kostenstijgingen hebben soms tot nieuwe keuzes geleid, vaak was dat niet of nauwelijks meer mogelijk en zijn de extra kosten verantwoord bij de programma's.

6. Bedrijfsvoering

Wat wil de raad bereiken?

De samenleving verandert en de organisatie verandert mee. Cranendonck is een enthousiaste en stimulerende partner die samenwerkt in de breedste zin van het woord om maatschappelijke doelen te realiseren. Hierbij wordt altijd de positieve benadering gehanteerd: "Wat kan er wel" en "Hoe kunnen wij bijdragen" is bij elk vraagstuk de insteek. Vertrouwen is het uitgangspunt van waaruit wij handelen.

De ambtelijke organisatie is extern gericht en zorgt daarmee voor een optimale ondersteuning van het bestuur bij het uitvoeren van haar taken.

Door de overheveling van de bedrijfsvoeringstaken naar de GRSA2 wordt de ondersteuning vanuit dit samenwerkingsverband geleverd. Een groot deel van dit product is daarom opgenomen in de paragraaf Verbonden Partijen en paragraaf bedrijfsvoering.

Wat hebben we gedaan en wat hebben we hiermee bereikt?

Dienstverlening

Het uitvoeringsplan 2023 van het Dienstverleningsconcept was in 2023 de leidraad in de verbetering van de dienstverlening. De raad is via een RIB en de informatieavond Organisatieontwikkeling en Dienstverlening over de voortgang geïnformeerd.

We hebben het afgelopen jaar een aanzienlijke inspanning geleverd op het gebied van klantprocessen, die organisatiebreed zijn ingezet. Hierbij valt te denken aan het verzamelen van kwantitatieve en kwalitatieve stuurgegevens, digitalisering van aanvraagprocessen, ondersteunen van collega's in gebruik van (nieuwe) systemen en zaakgericht werken.

Op het gebied van telefonie zijn werkafspraken vastgelegd en faciliteiten voor de hele organisatie opgewaardeerd (met extra investering). Het doel hiervan is de telefonische bereikbaarheid te waarborgen en een snelle beantwoording van de klantvraag te faciliteren. We monitoren hier maandelijks op. Voor de processen 'aanvragen omgevingsvergunning' en 'initiatief regiekamer' is de klanttevredenheid in beeld gebracht.

De uitgangspunten van onze dienstverlening vinden een steeds bredere basis in de organisatie en zijn o.a. toegepast in het introductieprogramma voor nieuwe medewerkers en de beoordelingsystematiek. In 2023 is een geactualiseerd uitvoeringsprogramma opgesteld dat klaar is voor besluitvorming in 2024. Daarmee werken we verder aan een passende dienstverlening voor onze inwoners, organisaties en bedrijven, zodat iedereen de dienstverlening krijgt die hij nodig heeft.

Strategische Visie

Gedurende 2023 is in het kader van de nieuwe strategische visie onderzoek gedaan naar de kwaliteit van leven, de leefomgeving en de economische vitaliteit van onze gemeente. Het resultaat van dit onderzoek is een Foto van Cranendonck en een Schets van het Buitengebied. Ten tweede is gestart met het proces waarin in samenwerking met de gemeenteraad, maatschappelijke gesprekspartners en inwoners de strategische opgaven worden bepaald. Een eerste stap in dit proces was de raadsbijeenkomst van 19 december over de scenario's voor de toekomst van Cranendonck. Op deze bijeenkomst zijn ook de onderzoeksresultaten aan de gemeenteraad gepresenteerd. Het vervolg van dit proces loopt door tot in 2024, daarom zal een gedeelte van het beschikbare budget (€28.000) worden overgeheveld naar 2024.

Grondbedrijf en vastgoedzaken

Onze gemeente beschikt tot op dit moment niet over een beleidsmedewerker onroerende zaken. Het formuleren en bewaken van beleidsdoelen voor wat betreft gemeentepanden en –gronden is daarmee op ambtelijk niveau niet binnen onze organisatie belegd. Een centrale ambtelijke koersbepaling (inclusief het opstellen/actueel houden van een nota grondbeleid), aansturing en coördinatie ontbreken als het gaat om optreden tegen illegaal gebruik van gemeentegronden, koop, verkoop, ruil, verpachting, (her)bestemming e.a. van gronden en panden waaronder het maatschappelijk vastgoed. Dit wordt als een gemis ervaren.

De resultaatafspraken

- De ondersteunende taken worden in A2 verband uitgevoerd op minimaal het niveau dat nu van toepassing is.
- Het Dienstverleningsconcept kent een uitvoeringsplan dat we jaarlijks opnieuw vaststellen en ijkken aan de hand van de voortgang. Hierin staan ook de resultaatafspraken.

Beleidsindicatoren

Om de vergelijkbaarheid van gemeenten te verbeteren, zijn conform de vernieuwde BBV-richtlijnen een aantal beleidsindicatoren voor dit programma bepaald:

Naam indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Cranendonck	Nederland
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	2021	4,5	*
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	2021	4,5	*
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting	2021	€ 346	*
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	2021	22%	*
Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting	2021	13,19%	*
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	Bureau Halt	2022	70	80
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2023	5,3	1,8
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2023	7,7	4,3
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2023	1,9	1,3
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2023	6,7	6,1

Naam indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Cranendonck	Nederland
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	CBS	2023	€ 354	€ 290
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	2023	€ 887	€ 1060
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	2023	€ 962	€ 1202

Relatie met verbonden partijen

In overeenstemming met de vernieuwde BBV-richtlijnen is in elk programma beknopte informatie weergegeven over de verbonden partijen die hiermee een relatie hebben. Voor dit programma zijn dat de onderstaande verbonden partijen. Meer gedetailleerde informatie over deze partijen is nog steeds terug te vinden in de betreffende paragraaf.

A2-samenwerking

Doel: De gemeenten Cranendonck, Heeze-Leende en Valkenswaard zijn de onderlinge samenwerking aangegaan vanuit de overtuiging dat dit de individuele bestuurskracht en identiteit van de afzonderlijke gemeenten versterkt. Het behoud van kwaliteit, het borgen van de continuïteit, het verbeteren van de dienstverlening, het verminderen van de kwetsbaarheid en (op termijn) efficiencyvoordelen zijn voor alle gemeenten belangrijke motieven om een nieuwe stap in de samenwerking te zetten.

Financiële informatie: (x €1.000,-)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Gemeentelijke bijdrage	4.776	5.183	5.967	6.914	6.691	6.691	6.656

Veiligheidsregio Brabant Zuidoost

Doel: De veiligheidsregio Brabant Zuidoost (VRBZO) behartigt de belangen van de gemeenten in het samenwerkingsgebied op de terreinen van:

- Brandweezorg
- Ambulancezorg
- Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen
- Rampenbestrijding en crisisbeheersing
- Gemeenschappelijke meldkamer.

De VRBZO is een regionaal samenwerkingsverband van de gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.

De veiligheidsregio's in Nederland nemen beslissingen ten aanzien van de voorbereiding op en de bestrijding van zware ongevallen, branden, rampen en crises.

Financiële informatie: (x €1.000,-)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Gemeentelijke bijdrage	1.177	1.205	1.227	1.350	1.330	1.330	1.330

Toelichting belangrijkste afwijkingen

+ = voordeel en - = nadeel

Algemeen bestuur	S/I	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijking
P budget Voor een toelichting verwijzen wij naar het P-budget (paragraaf bedrijfsvoering)	I	74			74
VNG bijdrage De contributieverhoging van de VNG is niet in de raming opgenomen	I	-20			-20
Overige geringe afwijkingen	I	3			3
Totaal		57	0	0	57
Dagelijks bestuur	S/I	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijking
P budget Voor een toelichting verwijzen wij naar het P-budget (paragraaf bedrijfsvoering)	I	74	-15		59
De vergader- en representatiekosten zijn hoger dan raming	I	-30			-30
Pensioenvoorziening (oud) wethouders Voor de pensioenopbouw van bestuurders is de laatste jaren een verzekering afgesloten. Voor de bestuurders waarvoor geen (volledige) verzekering kan worden afgesloten is deze voorziening in 2023 gevormd. Op basis van de regelgeving is dit verplicht.	I	-349			-349
Overige geringe afwijkingen (cursussen, congressen, studie)	I	-12			-12
					0
Totaal		-317	-15	0	-332
Openbare orde	S/I	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijking
P budget Voor een toelichting verwijzen wij naar het P-budget (paragraaf bedrijfsvoering)	I	62			62

Opvang ontheemden Oekraïners De kosten voor de ontheemden Oekraïners (o.a. realisatie opvanglocaties, beveiliging, personeel) zijn binnen dit onderdeel verantwoord. Deze kosten worden via een Rijksbijdrage terugontvangen.	I	728	-577		151
Ongediertebestrijding Vanwege nieuwe wetgeving mogen wij de rattenbestrijding niet meer zelf uitvoeren. Daarom hebben we extra kosten moeten maken voor professionele bestrijding. Daarnaast is er een plaag in Maarheeze en Schoot.	I	-49			-49
Overige geringe afwijkingen	I	2	13		15
Totaal		743	-564	0	179
Burgerdiensten/ dienstverlening	S/I	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijking
P-budget Voor een toelichting verwijzen wij naar het P-budget (paragraaf bedrijfsvoering)	I	64			64
BRP Straat De BRP-straat registreert personen die voor de eerste inschrijving in de BRP in aanmerking komen. De vergoeding die wij ontvangen vanuit het Rijk wordt uitsluitend gebruikt voor personeelskosten, hardware, software en overige kosten die direct te maken hebben met de BRP-straat. De vergoeding wisselt jaarlijks en is afhankelijk van de te verwachten aantallen registraties. Elk jaar volgt het jaar daarop een herberekening van het budget. Deze kan zowel positief als negatief uitvallen. De gemeente heeft hier weinig tot nauwelijks invloed op.	I	43			43

Verkiezingen 22 November 2023 hebben de vervroegde 2e Kamerverkiezingen plaatsgevonden welke regulier pas in 2025 zouden plaatsvinden. Het Rijk heeft geen compensatie verstrekt voor deze verkiezingen.	I	-71			-71
Secretarieleges De baten m.b.t. reisdocumenten en rijbewijzen waren in 2023 hoger dan ingeschat waardoor ook de lasten, in de vorm van Rijksafdrachten, hoger waren.	I	-21	55		34
Overige geringe afwijkingen	I	8	5		13
					0
Totaal		23	60	0	83
Algemene dekking	S/I	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijking
Algemene uitkering De algemene uitkering is 613k hoger dan de raming o.b.v. van de septembercirculaire 2023. Dit wordt met name veroorzaakt door de gevolgen van de decembercirculaire 2023 (647k). De belangrijkste mutaties energietoeslag, nadelige effecten actualisatie maatstaf huishoudens met laag inkomen en invoeringskosten omgevingswet zijn toegelicht in de raadsinformatiebrief van de decembercirculaire 2023. Verder hebben de verrekeringen van de algemene uitkering van voorgaande dienstjaren in 2023 een nadelig effect van 34k. Verder ontstaat er een voordeel doordat voor diverse beleidsvelden (o.a. Wet Open overheidversterking antidiscriminatievoorziening, toelagenaffaire) gelden zijn geoormerkt die in 2023 niet zijn benut	I	182	613		795

Niet benutte loon- en prijscompensatie Bij de jaarrekening 2022 is de niet benutte prijscompensatie van 2022 (707k) overgeheveld naar 2023. Van deze overgehevelde loon- en prijscompensatie is in 2023 36% (253k) gebruikt. Hierdoor ontstaat in 2023 een voordeel op deze post van 454k. Voorgesteld wordt om dit bedrag over te hevelen naar 2024	I	454			454
Opvang asielzoekers Het voordeel wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat de extra middelen van het faciliteitenbesluit (334k) niet volledig zijn ingezet.	I	29	89		118
Voorziening dubieuze debiteuren De analyse geeft aan dat de voorziening dubieuze debiteuren € 141.000 moet bedragen. Om deze voorziening op peil te houden is een aanvulling van 64k nodig.	I	-226			-226
Afwaardering verstrekte lening de Borgh	I	-98			-98
P-budget Voor een toelichting verwijzen wij naar het P-budget (paragraaf bedrijfsvoering)	I	80			80
Hogere doorrekening aan projecten, grondexploitaties, particuliere plannen, Oekraïne, SPUK GALA	I		106		106
Bespaarde rente Voor een toelichting verwijzen wij naar de toelichting onder bedrijfsvoering; kapitaallasten.	I		89		89
In 2023 zijn de in de begroting 2023 opgenomen voor kapitaallasten IBOR (98k), kapitaallasten centrumplan Budel (58k), rentekosten DMOP (30k) niet benut. Verder ontstaat nadeel van 41k als gevolg van een btw afrekening van voorgaande jaren.	I	186	-41		145
Overige geringe afwijkingen	I	15	-25		-10
					0

Totaal		622	831	-	1.453
Bedrijfsvoering	S/I	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijking
Kapitaallasten Dit nadeel wordt veroorzaakt door: 1. hogere toerekening rente aan reserves (bespaarde rente (-89k) 2. lagere toerekening rente aan producten (-55k) 3. hogere rentekosten kortlopende leningen (-59k) 4. hogere rentebaten door renteopbrengsten schatkistbankieren (72k) en startersleningen (19k)	I	-205	91		-114
Overige afwijkingen	I	-12			-12
Totaal	I	-217	91		-126
Overhead	S/I	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijking
P-budget Voor een toelichting verwijzen wij naar het P-budget (paragraaf bedrijfsvoering)	I	694			694

<p>Organisatieontwikkeling: Vanwege de beperkte beschikbaarheid van HR kennis bij de GRSA2 en het, – op verzoek van de medewerkers - temporiseren van het ontwikkeltraject zijn niet alle onderdelen die opgenomen waren in de planning behaald. Het betreft onder andere het leer- en ontwikkelprogramma, 'een goede en passende arbeidsmarktbenadering' en Strategische personeelsplanning (SPP). Deze onderdelen schuiven door naar 2024. E.e.a. past daarmee ook beter in de stappen die de teammanagers in de ontwikkeling zetten.</p> <p>Bij de gevraagde incidentele middelen voor de begroting 2024 is rekening gehouden met een overheveling van deze middelen via de jaarrekening 2023.</p>	I	150			150
<p>Voorzieningen personeel Op basis van gewijzigde regelgeving is de voorziening verlofsparen in 2023 verhoogd met 120k en de voorziening Regeling Vervroegde Uittreding (RVU) ingesteld (26k)</p>	I	-146			-146
<p>Gemeentehuis In 2023 is meer aan onderhoud (31k) en inrichting uitgegeven dan geraamd (10k)</p>	I	-41			-41
<p>Vervoermiddelen/tractie: In verband met relatief lage brandstofprijzen ontstaat er een voordeel</p>	I	24			24
<p>Strategische visie Door voortschrijdend inzicht duren de werkzaamheden voor de Strategische visie langer dan enkel 2023. De verwachting is dat deze in de zomer van 2024 gereedkomen. Daarom is gevraagd om een bedrag van 28.000 over te hevelen naar 2024.</p>	I	28			28

Uitvoering Dienstverleningsconcept Vanwege onvolledige invulling vacatures, wordt het niet gebruikte budget doorgeschoven om beschikbaar gestelde capaciteit te behouden voor de uitvoering van het DVC.	I	26			26
Uitvoering Dienstverleningsconcept Deel van de actiepunten is doorgeschoven naar 2024. Bijbehorend budget daarom ook doorschuiven	I	14			14
Overige geringe afwijkingen	I	13	10		23
Totaal		762	10	0	772
Totaal structureel		0	0	0	0
Totaal incidenteel		1.673	413	-	2.086
Totaal programma		1.673	413	-	2.086

Totale programmakosten Bestuur + algemene dekkingsmiddelen

Wat heeft het gekost?

PROGRAMMA 5 - Bestuur en algemene dekkingsmiddelen	Werkelijk 2022	Primitief 2023	Wijziging 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2023	Afwijking 2023
Lasten						
BELEIDSVELD 5.1 Algemeen bestuur	-531.787	-625.984	-11.753	-637.737	-580.944	56.793
BELEIDSVELD 5.2 Dagelijks bestuur	-815.604	-906.448	-29.646	-936.094	-1.253.429	-317.335
BELEIDSVELD 5.3 Openbare orde	-2.635.875	-2.237.494	-2.347.681	-4.585.175	-3.842.350	742.825
BELEIDSVELD 5.4 Burgerdiensten/dienstverlening	-1.585.601	-1.477.601	-31.525	-1.509.126	-1.486.365	22.761
BELEIDSVELD 5.5 Algemene dekking	-1.324.451	-3.748.317	1.620.457	-2.127.860	-1.358.905	768.955
BELEIDSVELD 5.6 Bedrijfsvoering	-202.085	-114.038	30.000	-84.038	-300.833	-216.795
BELEIDSVELD 5.7 Overhead	-9.006.397	-8.471.364	-975.692	-9.447.056	-8.684.893	762.163
Totaal Lasten	-16.101.801	-17.581.246	-1.745.840	-19.327.086	-17.507.718	1.819.368
Baten						
BELEIDSVELD 5.1 Algemeen bestuur	-	0	-	-	-	-
BELEIDSVELD 5.2 Dagelijks bestuur	-	14.521	-	14.521	-	-14.521
BELEIDSVELD 5.3 Openbare orde	819.879	168.428	1.966.278	2.134.706	1.570.286	-564.420
BELEIDSVELD 5.4 Burgerdiensten/dienstverlening	261.601	200.478	-	200.478	260.538	60.060
BELEIDSVELD 5.5 Algemene dekking	46.459.397	46.095.840	1.389.494	47.485.334	48.169.612	684.278
BELEIDSVELD 5.6 Bedrijfsvoering	8.176	0	-	-	91.473	91.473
BELEIDSVELD 5.7 Overhead	103.952	-20.477	20.477	-	9.968	9.968
Totaal Baten	47.653.005	46.458.790	3.376.249	49.835.039	50.101.877	266.838
Saldo voor resultaatbestemming	31.551.204	28.877.544	1.630.409	30.507.953	32.594.159	2.086.206
Bestemmingen						
Storting reserves	-250.000	-	-2.144.511	-2.144.511	-2.594.511	-450.000
Onttrekking reserves	601.492	47.297	2.888.358	2.935.655	3.385.655	450.000
Bestemming per saldo	351.492	47.297	743.847	791.144	791.144	-
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Saldo na resultaatbestemming	31.902.696	28.924.841	2.374.256	31.299.097	33.385.303	2.086.206

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Hier wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen bestaande uit:

1. Lokale heffingen; waarvan de besteding van de opbrengst niet gebonden is.
2. Algemene uitkering;
3. Dividend;
4. Saldo van de financieringsfunctie; bestaat uit.
 - de betaalde rentelast over de aangegane leningen en over de aangetrokken middelen in rekening-courant
 - de ontvangen rentebaten over de uitzettingen
5. Overige algemene dekkingsmiddelen; betreft onder andere boetes en bespaarde rente.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Omschrijving	Werkelijk 2023
Lokale heffingen *	5.949
Algemene uitkering	41.201
Dividend	13
Saldo van de financieringsfunctie	327
Overige algemene dekkingsmiddelen **	322

* Betreft Ozb en Toeristenbelasting

** Betreft de bespaarde rente

Overzicht van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien

Op de post onvoorzien staat het algemene budget voor onvoorziene uitgaven. Deze post is € 10.000. In 2023 zijn er geen aanwendingen uit de post onvoorzien gedaan.

Programma 6: Overhead

Missie van het programma:

Door de herziening van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is dit programma vanaf de begroting 2017 opgenomen. Door deze herziening worden de overheadkosten vanaf 2017 verantwoord op een taakveld "Overhead". Hierdoor wordt direct zichtbaar wat de overheadkosten van de gemeente zijn. De kenmerken van dit programma zijn anders dan in de andere programma's; om die reden wijkt de indeling ook af.

Doelstelling van het programma Overhead is om de raad op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead van de gehele organisatie en de raad ook meer zeggenschap over die kosten te geven. Om dit te kunnen vaststellen, wordt een definitie van het begrip overhead geïntroduceerd, waarbij we gebruik maken van de definities uit 'vensters voor bedrijfsvoering'.

De definitie van overhead luidt: *alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces*. De definitie maakt het mogelijk een aantal kosten rechtstreeks toe te rekenen. Hieronder een samenvatting van wat onder overhead valt:

1. Leidinggevenden primaire proces
2. Financiën, toezicht en controle op eigen organisatie
3. Personeel en organisatie
4. Inkoop
5. Communicatie
6. Juridische zaken
7. Bestuursondersteuning
8. Informatie en automatisering
9. Facilitaire zaken en huisvesting
10. DIV (Documentatie en Informatie Voorziening)
11. Managementondersteuning primaire proces

De overhead voor 2023 bedraagt circa € 8,7 miljoen. Als percentage van de totale lasten van begroting komt Cranendonck in 2023 tot een overheadpercentage van 13,04% (2022: 14,52%)

Ten opzichte van de primaire raming is de overhead circa € 750.000 lager. Dit wordt vooral veroorzaakt doordat de directie/leidinggevenden en overig niet toe te rekenen aan producten in het primair proces lager zijn dan geraamd. Vacatures zijn niet per 1-1-2023 ingevuld.

De overhead voor Cranendonck is in onderstaande tabel gespecificeerd.

Omschrijving	Bedrag x 1.000
Directie/leidinggevende en overig niet toe te rekenen aan producten in het primair proces (incl. OR)	1.089
Communicatie	164
Personeel & organisatie/HRM	576
Gemeentewerf/tractie	236
Facilitaire zaken/huisvesting	763
Ondersteuning	318
A2 samenwerking (exclusief W&I)	5.223
Dienstverleningsconcept	154
Organisatie-ontwikkeling	130
Strategische visie	32
Totaal overhead	8.685

Hoofdstuk 2 Paragrafen

Paragraaf bedrijfsvoering

1. De Gemeentelijk Schappelijke Regeling Samenwerking A2 (GRSA2)

Algemeen

De bedrijfsvoeringstaakgebieden van de gemeente zijn per 1 januari 2017 ondergebracht in de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking A2 gemeenten (GRSA2) van de gemeenten Cranendonck, Heeze-Leende en Valkenswaard. De dienstverlening van de GRSA2 heeft tot doel om de deelnemende gemeenten optimaal te faciliteren bij het realiseren van hun ambities. Dit door de uitvoering van de ondersteunende taken op het gebied van financiën, communicatie, personeel en organisatie, informatiemanagement, juridische zaken, inkoop, facilitaire zaken en bestuurs- en management ondersteuning. Daarnaast verzorgt de GRSA2 de uitvoerende werkzaamheden op het gebied van werk en inkomen voor de deelnemende gemeenten. De takenbundeling op bedrijfsvoering moet voor de gemeente leiden tot meer kwaliteit, borging van de continuïteit, verminderde kwetsbaarheid, een versterking van de dienstverlening én het behalen van efficiencyvoordelen op de bedrijfsvoeringstaken.

Wat heeft de GRSA2 gedaan in 2023?

Hybride werken

In de praktijk zien we dat de hybride manier van werken – na Corona – is blijven bestaan. Ook de risico's rondom cybersecurity nemen toe. Dit samen vereist meer aandacht voor onder andere informatieveiligheid en mobile device management.

Arbeidsmarkt

De arbeidsmarkt staat sterk onder druk en dat betekent dat het verloop in 2023 hoog is geweest (ruim 20%). De GRSA2 is nauwelijks meegegroeid met de formatieuitbreidingen van de gemeenten. Hierdoor is de werkdruk fors toegenomen en is het steeds moeilijker vacatures ingevuld te krijgen.

Rechtmatigheid

Met ingang van 2023 geeft de accountant geen rechtmatigheidsverklaring meer af, maar verstrekt het college een rechtmatigheidsverantwoording aan de raad. Deze (ingrijpende) wijziging heeft veel extra capaciteit gevergd van de organisatie en het interne controle team in het bijzonder. Voor de aangesloten gemeenten (en de A2-organisatie zelf) zijn nieuwe financiële en controleverordeningen opgesteld, die aansluiten op deze wijziging. Ook is een (geheel vernieuwd) interne controleplan vormgegeven én is aandacht geschonken aan het verder vervolmaken van het (fraude)risicomanagement.

Aanschaf rapportagetool

Met behulp van export bestanden, Word en Excel worden de huidige rapportages opgesteld, hetgeen foutgevoelig is en bovendien de nodige capaciteit kost. Bovendien kan vaak maar één gebruiker tegelijk werken aan de rapportage.

In tegenstelling tot het merendeel van de gemeenten in Nederland, ontbreekt nog een tool om goede betrouwbare rapportages – die bovendien qua lay out goed er uit zien – op te stellen én waar meerdere gebruikers tegelijk aan kunnen werken.

In de tweede helft van 2023 is gestart met de aanbesteding van deze tool, die in 2024 wordt geïmplementeerd (en voor het eerst gebruikt zal worden voor het opstellen van de begroting 2025). De aanbesteding is in december 2023 afgerond.

Maximale score OZB-processen door waarderingskamer

In mei 2023 heeft de waarderingskamer – de extern toezichthouder – een rapport uitgebracht over de kwaliteit van de OZB-processen. Uit dit rapport blijkt dat de kwaliteit van deze processen bij de GRSA2 de maximale score van vijf sterren heeft behaald. Zeker zo belangrijk is dat de waarderingskamer heeft aangegeven dat de GRSA2-organisatie toekomst bestendig is; met andere woorden dat de GRSA2 in staat om ook in de toekomst een goede kwaliteit te leveren en afdoende robuust is. De waarderingskamer roemt daarnaast de bereikbaarheid/nabijheid van de GRSA2 voor de inwoners en bedrijven.

In de afgelopen jaren is regelmatig de positionering van belastingen (wel of niet bij de GRSA2) ter discussie gesteld. Mede op basis van het rapport van de waarderingskamer heeft de directieraad besloten om deze positionering de komende jaren niet meer ter discussie te stellen. Dit geeft ook de broodnodige rust voor de medewerkers van de GRSA2 en biedt mogelijkheden om vacatures weer in te vullen.

Groot aantal WOZ-bezwaren/beroepen

De waarde van het onroerend is in de afgelopen jaren goed fors gestegen. Inwoners en bedrijven zijn steeds kritischer en maken sneller bezwaar. Dit wordt bovendien aangewakkerd door bureaus die op basis van no-cure-no-pay “gratis” bezwaar maken.

Bij het bepalen van de capaciteit van de GRSA2 is hiermee geen rekening gehouden; de capaciteit is berekend op jaarlijks 750 bezwaren, terwijl in praktijk ruim 3.000 bezwaren zijn ontvangen. Deze stijging doet zich overigens voor bij alle gemeenten. In tegenstelling tot diverse gemeenten, zijn de bezwaren tijdig afgewikkeld.

Robotisering

Onderzocht is welke processen van belastingen en de financiële administratie in aanmerking komen voor robotisering. In 2023 zijn twee processen geselecteerd om de efficiency hiervan met behulp van RPA (Robotics Process Automation) te optimaliseren. De eerste resultaten zijn veel belovend en hiermee loopt de organisatie vóór op andere organisaties.

Veilig e-mailen

In 2022 zijn diverse stappen gezet om veilig e-mails te versturen incl. de mogelijkheid om grote bestandsbijlagen aan de mail toe te voegen. Dit was nodig omdat verschillende ketenpartners (Politie, Veilig Thuis, Huisartsen e.a.) geen 'onbeveiligde' mails meer accepteren. In 2023 zijn deze functionaliteiten in gebruik genomen voor alle vier de organisaties.

Governance

Het contract van de interim directeur van de GRSA2 is in augustus 2023 niet meer verlengd en de taken zijn verdeeld onder het management van deze organisatie. Dit heeft er toe geleid dat diverse activiteiten on hold zijn gezet. De governance structuur – waarin onder andere is uitgewerkt wat de verantwoordelijkheden zijn van de directeur, directie en bestuur – is eind 2023 nog steeds niet vastgesteld. Wel is inmiddels gestart met de werving van een nieuwe directeur; deze start per 1 februari 2024.

Voorkomen van fraude en onregelmatigheden

De (financiële) processen en systemen kenmerken zich door de aanwezigheid van functiescheidingen, zogenaamd hard controls. Hiermee voorkomen we dat slechts één persoon ongecontroleerd transacties of verplichtingen kan aangaan, autoriseren, verwerken en afwikkelen en/of zelfstandig toegang heeft tot activa. Ondanks alle beheersingsmaatregelen resteert het risico dat management of directie maatregelen doorbreekt en het risico van samenspanning tussen medewerkers. Transparante besluitvorming, de governance structuur, een open cultuur waarbij we elkaar durven aan te spreken, de aanwezigheid van een vertrouwenspersoon om niet-integer handelen (anoniem) te melden, periodieke interne en externe audits op de naleving van beheersingsmaatregelen dragen er toe bij dat onregelmatigheden worden signaleerd.

Informatiebeveiliging

De afgelopen jaren zijn er regelmatig berichten in de media over cyberaanvallen, waaronder ransomware, en datalekken. Informatiebeveiliging vanuit de perspectieven beschikbaarheid, integriteit, vertrouwelijkheid en controleerbaarheid heeft een hoge prioriteit. Het risico van fraude, zowel via een interne als externe kwaadwillende, is hierbij relevant om in beschouwing te nemen. Tijdens de dagelijkse bedrijfsvoering vinden controles plaats om vast te stellen of gewerkt wordt volgens de daarover gemaakte afspraken, waaronder de diverse protocollen voor informatiebeveiliging. Daarnaast beoordelen de security en privacy officer, maar ook een externe IT-auditor in het kader van ENSIA op een risico gebaseerde wijze de effectiviteit en naleving van de getroffen beheersingsmaatregelen.

Eventuele verbeterpunten vormen de input voor de verdere doorontwikkeling van informatiebeveiliging.

De organisatieontwikkeling

In het eerste kwartaal van 2023 is een objectieve analyse uitgevoerd m.b.t. de organisatie. Naar aanleiding van deze analyse zijn een aantal stappen gezet. Qua structuur is de organisatie opnieuw ingericht om tegemoet te komen aan de behoefte aan 'duidelijkheid' en 'nabijheid', de twee belangrijkste pijlers die objectief gesteld zijn en ook door de organisatie benoemd en bevestigd. Hierbij is gezocht naar een passende structuur voor de fase waarin de organisatie op dit moment zit, nl. herstel van de basis op orde

2. De organisatieontwikkeling

In september 2022 heeft uw college ingestemd met het Programmaplan Organisatieontwikkeling. In dit programmaplan is het ontwikkeltraject voor de komende 3 tot 5 jaar uitgewerkt voor onze organisatie. Doel van het ontwikkeltraject is het verbeteren van de dienstverlening aan onze inwoners door het realiseren van een vitale en duurzame organisatie. Het ontwikkeltraject bestaat uit vier samenhangende programmaonderdelen: Visie, Structuur, Systemen & Instrumenten en Cultuur. De programmaonderdelen zijn verder uitgewerkt in zeven ontwikkellijnen:

- 1: Koers
- 2: Hoofd- en fijnstructuur
3. Strategische personeelsplanning en arbeidsmarktstrategie- en communicatie
4. HRM-cyclus
5. Basis op orde
6. Samenwerken
7. Dienstverlening

In de begroting 2023 zijn structurele middelen beschikbaar gesteld om een herijking van de organisatiestructuur mogelijk te maken. Sinds 1 maart 2023 is deze organisatiestructuur een feit en sinds 1 juni 2023 zijn de bijbehorende functies van teammanagers en adjunct-directeur ingevuld (hoofd- en fijnstructuur).

Daarnaast is in de begroting 2023 voor de uitvoering van de ontwikkellijnen een incidenteel bedrag van € 280.000 beschikbaar gesteld.

De volgende onderdelen zijn onder meer opgepakt en gerealiseerd:

Behaalde resultaten 2023	Ontwikkellijnen						
	1	2	3	4	5	6	7
Implementatie nieuwe organisatiestructuur		x					
Werving teammanagers en adjunct-directeur		x					
Nieuwe overlegstructuur opgezet en doorgevoerd (n.a.v. de nieuwe organisatiestructuur)		x					
Teamfoto: inventarisatie van de teams (wie doet wat, rollen, taken en verantwoordelijkheden) en de opgaven		x					
Introductieprogramma nieuwe medewerkers opgezet en geïmplementeerd				x			
Gesprekscyclus geoptimaliseerd				x			
Een eerste verbeterslag in het werving en selectieproces				x			
Een start gemaakt ten aanzien van binden en boeien				x			
Opschoning systemen					x		
Inrichting systemen aangepast (n.a.v. de nieuwe organisatiestructuur)					x		
Mandaatregeling geactualiseerd (n.a.v. de nieuwe organisatiestructuur)					x		
Budgetinrichting geactualiseerd (n.a.v. de nieuwe organisatiestructuur)					x		
Analyse inrichting financiële administratie					x		
Start coachings- en cultuurtraject voor het management gestart						x	
Uitvoeringsprogramma Dienstverlening, onderdelen zijn opgepakt en gerealiseerd.							x

De bovengenoemde onderdelen die horen bij de ontwikkellijn HRM-cyclus en het actualiseren van de mandaatregeling en de budgetinrichting (ontwikkellijn Basis op orde) zijn grotendeels opgepakt en uitgewerkt door het Programmteam Organisatieontwikkeling. De betreffende collega's van de GRSA2 zijn hier wel bij aangesloten en hebben op onderdelen input gegeven maar konden de betreffende onderdelen niet oppakken en uitwerken. Vandaar dat hierop eigen inzet en kosten zijn gemaakt.

De behaalde resultaten in 2023 zijn in lijn met de planning.

Vanwege de beperkte beschikbaarheid van HR kennis bij de GRSA2 en het, op verzoek van de medewerkers, temporiseren van het ontwikkeltraject zijn niet alle onderdelen die opgenomen waren in de planning behaald. Het betreft onder andere het leer- en ontwikkelprogramma, 'een goede en passende arbeidsmarktbenadering' en Strategische personeelsplanning (SPP). Deze onderdelen schuiven daardoor door naar 2024. E.e.a. past daarmee ook beter in de stappen die de teammanagers in de ontwikkeling gaan zetten.

De verwachting was dan ook al dat er van de incidenteel beschikbare gestelde middelen 2023 een bedrag van ongeveer € 150.000,- niet zou worden ingezet. Bij de gevraagde middelen voor de begroting 2024 is rekening gehouden met een overheveling van deze middelen via de jaarrekening 2023.

3. Het P-budget 2023

In 2023 ontstaat een voordeel van circa € 600.000 in het P-budget, onder andere als gevolg van openstaande vacatures in het eerste half jaar en lagere kosten voor secundaire arbeidsvoorwaarden dan begroot.

In onderstaande tabel staat weergegeven hoe het P-budget voor 2023 is opgebouwd:

Ontwikkeling P-budget	Primaire begroting 2023	Begroting 2023 na begr.wijz.	Jaarrekening 2023 realisatie	Jaarrekening 2023 afwijking (+ = voordeel)
Salarissen en inhuur	8.982.000	9.327.000	9.081.800	245.200
Bestuur en raad	1.052.000	1.073.000	1.057.400	15.600
Opleiding en secundaire arbeidsvoorwaarden ¹⁾	238.000	238.000	148.200	89.800
Administratieve kosten	284.000	340.000	228.600	111.400
Incidentele baten	-	-	-87.300	87.300
Totaal P-budget oorspronkelijk	10.556.000	10.978.000	10.428.700	549.300
Overige budgetten inhuur	960.100	1.124.100	1.032.500	91.600
Totaal P-budget	11.516.100	12.102.100	11.461.200	640.900

¹⁾ Exclusief het budget voor organisatieontwikkeling

Het positief verschil van € 549.000 op het P-budget kan op hoofdlijnen als volgt verklaard worden:

+	€ 245.000	Lagere salariskosten mede doordat het eerste half jaar van 2023, als gevolg van de invoering van de nieuwe organisatie, een aantal vacatures heeft open gestaan. Op diverse formatieplaatsen is middels tijdelijke inhuur invulling gegeven aan openstaande vacatures.
+	€ 201.000	Lagere kosten secundaire arbeidsvoorwaarden, onder ander reis- en verblijfkosten en kosten WKR.
+	€ 103.000	Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door € 87.000 aan incidentele baten door verhaal van kosten van arbeidsongeschiktheid in voorgaande jaren (vanaf 2018).
+	€ 549.000	Totaal

De positieve afwijking van € 92.000 op de overige budgetten voor inhuur is als volgt opgebouwd:

Overige budgetten inhuur betreft:	Begroting 2023 na begr.wijz.	Jaarrekening 2023 realisatie	Jaarrekening 2023 afwijking
Budget inhuur BRP straat	713.100	670.200	42.900
Fricriebudget Sociaal domein	311.000	257.200	53.800
Budget inhuur bestemmingsplannen	100.000	105.100	-5.100
Totaal overige budgetten inhuur	1.124.100	1.032.500	91.600

Daarnaast zijn er in 2023 meer uren doorbelast aan grondexploitaties, projecten, particuliere plannen en Sisa regelingen. Omdat de kosten van deze uren niet ten laste van de exploitatie komen ontstaat een voordeel van € 106.000. De kosten van de uren die worden doorbelast aan de grondexploitaties en particuliere plannen worden via de grondverkoop en de afspraken die in de anterieure overeenkomsten worden gemaakt terugontvangen. De uren die aan projecten worden toegerekend komen via de kapitaallasten in de exploitatie.

4. Rechtmatigheidsverantwoording

Rechtmatigheid: een verantwoording van het college aan de gemeenteraad.

Na een aantal jaren uitstel door de wetgever is 2023 uiteindelijk het eerste begrotingsjaar geworden waarover het college een rechtmatigheidsverantwoording aflegt aan de gemeenteraad. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, de balansmutaties, het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en het oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd.

De door de wetgever gehanteerde definitie van begrotingsonrechtmatigheden bepaalde dat een *afwijking* door het college van door de raad vastgestelde budgetten, onrechtmatig kan zijn. Deze definitie van "afwijking" is tot en met 2022, ook door de controlerend accountants, steeds uitgelegd als "overschrijding" van het door de raad beschikbaar gestelde budget. Het afgelopen jaar is er in de commissie BBV (Besluit Begroten en Verantwoorden) discussie ontstaan over die definitie van begrotingsrechtmatigheid omdat "afwijken" ook betrekking kan hebben op *onder-* en *overschrijdingen* van baten of *onderschrijdingen* van lasten.

In de geactualiseerde Kadernota rechtmatigheid van eind 2023 heeft de wetgever die definitie daarom aangepast. *Over-* en *onderschrijdingen* van *baten* of *onderschrijdingen* van *lasten/investeringen* betreffen op zichzelf geen begrotingsonrechtmatigheden, maar kunnen wel onrechtmatig zijn als deze afwijkingen niet tijdig in de (bijgestelde) begroting zijn verwerkt. Met andere woorden, niet tijdig aan de raad zijn gemeld. Wat tijdig is, wordt bepaald door de interne afspraken tussen de gemeenteraad en het college over het rapporteren van afwijkingen en het aanpassen van de begroting.

De bepalingen in het door onze raad in december 2023 vastgestelde controleprotocol zien nog vooral toe op de "oude" situatie van begrotingsonrechtmatigheid vanwege budget*overschrijdingen* op programma niveau en of en wanneer deze meetellen in het rechtmatigheidsoordeel. Voor *onderschrijdingen* van lasten en *over-* en *onderschrijdingen* van baten komen is in ons controle protocol nog niets bepaald. Dat heeft voor 2023 tot gevolg dat minder lasten dan begroot en meer of minder baten dan begroot nu als onrechtmatig worden aangemerkt.

Met de aanpassing van de definitie luidt deze in de kadernota rechtmatigheid 2023 nu als volgt:
Begrotingsonrechtmatigheden: *Hiervan is sprake als het college bij de realisatie van doelen en het realiseren van activiteiten de door de gemeenteraad vastgestelde budgetten voor wat betreft de lasten of investeringsbudgetten overschrijdt (1), toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves die niet door de gemeenteraad zijn vastgesteld (2) en als bij onderschrijdingen van lasten of investeringsbudgetten en/of lagere of hogere baten dan begroot de begroting niet tijdig met begrotingswijzigingen is aangepast (3).*

De spelregels bij de uitgebreide definitie van "afwijkingen" kunnen worden vastgelegd in de financiële verordening art. 212 GW of jaarlijks in het controleprotocol. Voor de verantwoording 2023 kwam die wijziging te laat. Voor 2023 heeft dat tot gevolg dat alle *onderschrijdingen* van baten en lasten en *overschrijdingen* van baten als onrechtmatig worden gekwalificeerd. Voor 2023 zijn enkel bepalingen in het controleprotocol opgenomen voor situaties waarin *overschrijdingen* van lasten niet als onrechtmatig worden aangemerkt.

Omdat nu *overschrijdingen* van lasten, die gedekt worden door *overschrijdingen* bij baten niet meer gesaldeerd worden beoordeeld maar zelfs bij elkaar opgeteld moeten worden als onrechtmatigheden lijkt de wetgever voorbij te gaan aan de oorspronkelijke doelstelling van de rechtmatigheidsverantwoording: een inhoudelijke discussie over het handelen binnen de Wet en volgens door de raad vastgestelde normen. Dat zou moeten gaan over politieke aanspreekbaarheid en de kwaliteit van de financiële bedrijfsvoering. Door de huidige definitie worden alle gemeenten geconfronteerd met, in eerste aanleg, dermate grote onrechtmatigheden dat het hele begrip onrechtmatigheid haar waarde verliest.

In de praktijk betekent dat voor een gemeente dat op 31 december van een begrotingsjaar, of de jaarrekening en de begroting exact gespiegeld zijn of dat er dermate veel bepalingen in de verordeningen zijn opgenomen dat elke afwijking alsnog als rechtmatig kan worden gekwalificeerd.

Rechtmatigheidsverantwoording conform BBV voorschrift:

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 12 december 2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 734.829.

Bevinding

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

Begrotingscriterium	
1A. Overschrijding lasten programma's (of indien van toepassing een ander door de gemeenteraad vastgesteld autorisatieniveau)	€ 1.880.556
1B. Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	€ 49.368
2. Ongeautoriseerde reservemutaties	0
3. Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan de raad zijn gemeld (op basis van de intern met de raad vastgelegde spelregels)	€ 7.234.595
<i>Totaal begrotingsonrechtmatigheden</i>	<i>€ 9.164.519</i>
4. Totaal van de begrotingsonrechtmatigheden (van onderdeel 1 en 2) dat past binnen het vooraf vastgestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel is gedeuid vermelden en verwijzen naar dit vooraf vastgestelde beleid.	€ 1.491.000
5. Resterend saldo aan begrotingsonrechtmatigheden (inhoudelijk hier toelichten en in de paragraaf bedrijfsvoering))	€ 7.673.519
Voorwaarden criterium	
Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed (inhoudelijk hier toelichten en in de paragraaf bedrijfsvoering))	€ 0
M&O criterium	
Geen bevindingen	€ 0
Totaal van onrechtmatigheden	€ 7.673.519

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Toelichtingen:

1.A. Overschrijdingen lasten in programma's:

Programma		Begroting 2023 na wijzigingen	Rekening 2023	Verschil begroting na wijzigingen - rekening
Lasten		B2023	JR2023	Verschil
1	Wonen en Leven	-15.920.091	-15.141.920	778.171
2	Werk en economie	-5.214.179	-3.565.836	1.648.343
3	Recreatie en toerisma	-2.815.470	-2.953.027	-137.557
4	Sociaal domein	-25.963.071	-27.706.070	-1.742.999
5	Bestuur en algemene dekkingsmiddelen	-9.880.030	-8.822.825	1.057.205
6	Overhead	-9.447.056	-8.684.893	762.163
Totaal lasten		-69.239.897	-66.874.571	2.365.326

1.B Overschrijdingen in kredieten: € 49.368

Flexibele woonruimte Schulp: krediet € 427.000 realisatie € 469.518. Overschrijding € 42.518 a.g.v. extra plaatsingskosten (kraan).

Duurzaamheidsinvesteringen 2023 Onze School: krediet € 11.000 realisatie € 17.805. Overschrijding € 6.850. Alle duurzaamheidskredieten worden in samenhang gezien.

2. Reservemutaties

Alle reservemutaties in 2023 zijn geautoriseerd door raadsbesluiten

3. Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of aan de raad zijn gemeld: € 7.234.695

Programma		Begroting 2023 na wijzigingen	Rekening 2023	Verschil begroting na wijzigingen - rekening
Lasten		B2023	JR2023	Verschil
1	Wonen en Leven	-15.920.091	-15.141.920	778.171
2	Werk en economie	-5.214.179	-3.565.836	1.648.343
3	Recreatie en toerisma	-2.815.470	-2.953.027	-137.557
4	Sociaal domein	-25.963.071	-27.706.070	-1.742.999
5	Bestuur en algemene dekkingsmiddelen	-9.880.030	-8.822.825	1.057.205
6	Overhead	-9.447.056	-8.684.893	762.163
Totaal lasten		-69.239.897	-66.874.571	2.365.326
Baten				
1	Wonen en Leven	6.971.342	6.956.944	-14.398
2	Werk en economie	4.509.281	2.687.202	-1.822.079
3	Recreatie en toerisma	695.235	1.099.161	403.926
4	Sociaal domein	4.185.476	4.666.948	481.472
5	Bestuur en algemene dekkingsmiddelen	49.835.039	50.091.909	256.870
6	Overhead	0	9.968	9.968
Totaal baten		66.196.373	65.512.132	-684.241

Programma 1,2 5 en 6 hebben samen € 4.245.882 minder lasten dan begroot

Programma 3,4,5 en 6 hebben € 1.152.336 meer baten dan begroot

Programma 1 en 2 hebben € 1.836.477 minder baten dan begroot.

4. Begrotingsonrechtmatigheden acceptabel volgens beleid (Controleprotocol) € 1.491.000
 € 1.353.000 meerkosten uitvoering Jeugdwet zijn tijdig gemeld met een raadsinformatiebrief in december zoals bepaald in de richtlijnen C en D van het controleprotocol: tijdige signalering en open eind regelingen Jeugdzorg € 138.000 Recreatie en Toerisme waarvan de extra lasten zijn gecompenseerd door extra baten en de hogere kosten wel passen binnen het doel waarvoor het budget beschikbaar is gesteld. Controleprotocol: richtlijnen B dekking door extra baten en D, passend binnen het doel.

Specifieke aandachtspunten van de raad bij de rechtmatigheidsverantwoording door het college

Bij het vaststellen van het controleprotocol bij de jaarrekening 2023 heeft de raad drie aandachtspunten benoemd voor de rechtmatigheidsverantwoording en de controle daarop:

a. Hoe worden de DMOP-gelden uitgegeven?

Rechtmatigheidscontrole aangezien in één raadsbesluit een grote som geld ter beschikking is gesteld.

b. Hoe worden de AZC-inkomsten besteed? Er bestaat onduidelijkheid over waar de vrij te besteden middelen vanuit het Rijk aan besteed worden. Waar worden de gelden aan besteed, en is dat rechtmatig?

c. Is de bestemmingsreserve gemeenschapsvoorzieningen rechtmatig tot stand gekomen.

Verantwoording:

Ad a DMOP-gelden

De raad heeft op 22 november 2022 besloten voor 2023 een krediet te voteren van €585.319 voor duurzaamheidsinvesteringen (Duurzaamheids Meerjaren Onderhouds Planning). Dit bedrag is als zodanig in de begroting 2023 verwerkt en de uitgaven in 2023 zijn als volgt gedaan:

Investing raadsbesluit 2023	Krediet jaarschijf 2023	Uitgaven 2023	Restant krediet
Duurzaamheidsinv 2023 - kasteel CR(K)	€ 52.315	€ -	€ 52.315
Duurzaamheidsinv 2023 - sporthal Zuiderpoort(K)	€ 212.108	€ 176.311	€ 35.797
Duurzaamheidsinv 2023 - gymzaal Van Schaiklaan(K)	€ 32.787	€ 25.580	€ 7.207
Duurzaamheidsinvest 2023 - St. Corneliuskapel(K)	€ 1.598	€ -	€ 1.598
Duurzaamheidsinv 2023 - Onze School(K)	€ 11.000	€ 17.850	€ -6.850
Duurzaamheidsinv 2023 - gemeensch.h de Reinder(K)	€ 275.511	€ -	€ 275.511
	€ 585.319	€ 219.741	€ 365.578

De bedragen zijn conform het raadsbesluit rechtmatig besteed aan de daarin benoemde investeringen.

Ad b. Besteding AZC inkomsten

De inkomsten die verbandhouden met het AZC worden ontvangen via de zogenaamde decentralisatie uitkeringen uit algemene uitkering uit het gemeentefonds. Dit zijn uitkeringen die (nog) niet via de reguliere verdeelmaatstaven aan gemeenten worden toegekend. De middelen zijn, net als de uitkering via de maatstaven, vrij besteedbaar en er is geen verantwoording naar het Rijk nodig zoals wel bij bijvoorbeeld bij de specifieke uitkeringen. Bij de decentralisatie uitkeringen worden ook de exacte bedragen genoemd in de circulaire van het Rijk. Zo zijn voor 2023 de decentralisatie uitkeringen BRP straat (Centralisering Inschrijving vergunninghouders) en jeugdhulp aan kinderen in een AZC exact benoemd: resp. € 856.322 en € 36.942.

De financiële regelingen voor gemeenten met een opvang voor asielzoekers zijn vastgelegd in het Faciliteitenbesluit opvangcentra. Het ministerie van BZK stelt jaarlijks de normbedragen vast voor de vergoedingen ervan en publiceert die in de septembercirculaire van het gemeentefonds. Voor Cranendonck 2023 was dat € 895.659 en wordt ook uitgekeerd via een decentralisatie uitkering. Het COA verzoekt gemeenten daarom elk jaar om een opgave van het aantal asielzoekers dat op 1 januari van dat jaar op het adres van de COA-opvang staat ingeschreven in de Basisregistratie personen (BRP). Op basis van die opgaven berekent het COA de bijdrage voor dat jaar.

Bij het vaststellen van de programmabegroting 2023 oefent de raad haar budgetrecht uit en verdeelt zij de vrij beschikbare middelen uit de algemene uitkering, inclusief de decentralisatie uitkeringen, over alle programma's. Zo ook de hier genoemde decentralisatie uitkeringen die niet geormerkt zijn maar verband houden met het AZC en haar impact op de algemene fysieke en sociale infrastructuur van Cranendonck. Met het vaststellen van de begroting 2023 door de raad zijn die middelen rechtmatig verdeeld.

Ad c. Is de bestemmingsreserve gemeenschapsvoorzieningen rechtmatig tot stand gekomen.

Op 7 november is het voorstel van het college om een bestemmingsreserve Gemeenschapsvoorzieningen gewijzigd vastgesteld. Uit de vastgestelde besluitenlijst:

Het amendement "Kaders Reserve Gemeenschapsvoorzieningen en Fonds Ruimtelijke Kwaliteit" wordt bij handopsteken aangenomen met 18 stemmen voor (P. Coenegracht, E. Peeters, C. Gimblett, W. Boelens, VVD Cranendonck, Cranendonck Actief!, Pro6, ELAN, Bart Kraaijvanger) en 1 stem tegen (P. Beelen).

Het dictum van het amendement luidt:

"Besluit:

-Een bestemmingsreserve Gemeenschapsvoorzieningen van 2,25 miljoen euro in te stellen.

-Nu voorlopig in te stemmen met het besteden van max 100.000 euro zonder apart raadsbesluit voor de Reserve Gemeenschapsvoorzieningen en het Fonds Ruimtelijke Kwaliteit.

-Elke commissievergadering de raad te informeren over de stand van zaken m.b.t de bestedingen uit de Reserve Gemeenschapsvoorzieningen en het Fonds Ruimtelijke Kwaliteit."

Daarmee is de bestemmingsreserve Gemeenschapsvoorzieningen rechtmatig tot stand gekomen.

Voorwaardencriterium

Het voorwaardencriterium heeft betrekking op de eisen die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen. Deze eisen zijn afkomstig uit diverse wet- en regelgeving en hebben betrekking op aspecten als doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur.

Bevinding	Bedrag	Toelichting	Maatregel
Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed	€ -	Er hebben geen onrechtmatigheden plaatsgevonden m.b.t. (Europese) aanbestedingen.	-

Misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O) criterium

Het misbruik en oneigenlijk gebruik heeft betrekking heeft op het voorkomen, detecteren en corrigeren van misbruik en oneigenlijk gebruik van overheidsmiddelen en gemeentelijke eigendommen bij financiële beheershandelingen.

Bevinding	Bedrag	Toelichting	Maatregel
Verstrekken van uitkeringen (hoog risico)	€ -	N.a.v. de verrichte (V)IC werkzaamheden zijn er geen constatering gedaan m.b.t. misbruik en oneigenlijk gebruik	-
Verstrekken voorzieningen WMO en Jeugdwet (hoog risico)	€ -	N.a.v. de verrichte (V)IC werkzaamheden zijn er geen constatering gedaan m.b.t. misbruik en oneigenlijk gebruik	-
Vergunningverlening (leges) en handhaving (hoog risico)	€ -	N.a.v. de verrichte (V)IC werkzaamheden zijn er geen constatering gedaan m.b.t. misbruik en oneigenlijk gebruik	-
Verstrekken van subsidies (hoog tot middel risico)	€ -	N.a.v. de verrichte (V)IC werkzaamheden zijn er geen constatering gedaan m.b.t. misbruik en oneigenlijk gebruik	-

Paragraaf Wet Open Overheid (WOO)

Wat willen we bereiken?

De Wet open overheid (Woo) heeft tot doel de transparantie van de overheid te vergroten en de toegang tot overheidsinformatie te verbeteren. De wet is bedoeld om burgers en organisaties meer inzicht te geven in het functioneren van de overheid en om de democratische controle te versterken.

Kader

In de Woo staat dat de invoering gefaseerd plaatsvindt. De VNG heeft de gefaseerde invoering opgenomen in het Meerjarenplan.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

De implementatie van de Woo vindt gefaseerd plaats en richt zich op 3 hoofdthema's:

1. actief openbaar maken van informatie;
2. passief openbaar maken van informatie;
3. informatiehuishouding op orde.

In september 2023 is een projectleider aangetrokken en projectgroep gestart om deze drie hoofdthema's verder vorm te geven. Er zijn diverse informatie categorieën die de Woo verplicht voorschrijft om openbaar te maken. Vier daarvan zijn ondertussen ook verder gedefinieerd, dit zijn bereikbaarheids- en organisatiegegevens, vergaderstukken decentrale overheden en Woo-verzoeken- en besluiten. In 2024 en 2025 volgen de definities van de andere informatiecategorieën.

Er is inmiddels een startnotitie vastgesteld, het ambitieniveau bepaald en er zijn contactpersonen Woo aangewezen. Ook zijn standaardbrieven en formats voor Woo-verzoeken ontworpen en informatie op website geplaatst. Diverse publicaties zijn reeds (deels) ingericht, via eigen publicatiemiddelen (websites), wetten- en regelingenbanken en registers (o.a. DROP, LVBB, Woo-index, bestuurlijkeinformatie.nl). De huidige publicaties worden in het project verder gecompleteerd.

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft inzicht in de robuustheid van de gemeentelijke financiële situatie in relatie tot de risico's die die robuustheid kunne bedreigen. In deze paragraaf beschrijven we hoe sterk de gemeente is om onvoorziene, financiële tegenvallers op te vangen zonder dat het beleid daarvoor veranderd hoeft te worden. Om dit te kunnen beoordelen, moeten we inzicht hebben in de omvang en achtergronden van de aanwezige weerstandscapaciteit en de risico's die voor onze gemeente aanwezig zijn.

In tegenstelling tot het jaarverslag en de jaarrekening 2023 waarin het college zich verantwoordt over het afgelopen begrotingsjaar, worden in deze paragraaf ook actuele berekeningen van de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit gepresenteerd. Dat is dan geen actualisatie van de paragraaf uit de *begroting 2023* maar van de paragraaf weerstandsvermogen uit de *begroting 2024*.

Actuele ontwikkelingen 2023 en verder op het weerstandsvermogen

Mede als gevolg van de oorlog in Oekraïne werden we ook in 2023 nog geconfronteerd met een hoge inflatie. Die is aan het einde van het jaar wel wat afgevlakt. De krapte op arbeidsmarkt was ook in 2023 duidelijk voelbaar waardoor het risico werd bewaarheid dat het niet altijd lukte, tijdig de gevraagde kwaliteit op, de vacatures in te vullen. Beide ontwikkelingen blijven van invloed op de gemeentelijke bedrijfsvoering. Budgetten en kredieten vertoonden regelmatig tekorten en liepen uit de planningen als gevolg van prijsstijgingen en moeilijk in te vullen rollen.

Bij de actualisatie van deze paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing is het daarom zaak een zo goed mogelijke inschatting te maken van de risicogevolgen van algemene en macro-economische ontwikkelingen. Dat benadrukt het belang van een solide financiële positie om onverwachte tegenvallers te kunnen opvangen. Naast het risico als gevolg van economische ontwikkelingen houden we ook steeds meer rekening met de risico's van informatie (on)veiligheid en cyberbedreigingen. De experts zijn het er over eens dat overheidsorganisaties ooit geraakt worden door cybercriminelen. Het is dus niet de vraag of, maar wanneer en welke mate dat impact heeft. Voor de beheersing van dit risico hebben we in 2023 nauw samengewerkt met de GRSA2. Er is extra geïnvesteerd in informatiebeveiliging: systemen, kennis en kunde. Daarmee zijn niet alle risico's direct 100% beheerst. De gemeente als belangrijke gegevensbeheerder, -gebruiker en leverancier blijft een gewild doelwit voor cybercriminelen. Ook die ontwikkelen steeds weer nieuwe technieken om de gemeentelijke beheersmaatregelen te omzeilen. Elke gemeente in Nederland kreeg te maken met *honderdduizenden pogingen* tot hacking in 2023.

Gemeenten zijn in 2023 van alle sectoren het hardst geraakt door cyberincidenten. Vorig jaar was er sprake van 37 geregistreerde incidenten met grote impact waaronder het stilvallen van de dienstverlening, ransomware en diefstal van persoonsgegevens. Het oplossen van die problemen heeft miljoenen Euro's gekost. De Zuid-Hollandse en Noord-Brabantse gemeenten werden het meest geraakt. Het gaat bij risicobeheer allang niet meer alleen om het voorkomen van incidenten, ook om het anticiperen en reageren op geslaagde hacks.

Drie soorten risico's

Bij het inventariseren van risico's is het van belang om een onderscheid te maken tussen jaarlijks terugkerende risico's en risico's die specifiek zijn voor een bepaald jaar. Er zijn risico's, zoals onzekerheden ten aanzien van de hoogte van de algemene uitkering, die van invloed zijn op het beleid van de gemeente, die elk jaar voorkomen en daarmee structureel van aard zijn. Dit betekent echter niet dat de kans op het risico en het financieel gevolg bij het voorkomen van het risico elk jaar hetzelfde is. Deze risico's worden elk jaar opnieuw gekwantificeerd.

Daarnaast zijn er risico's die specifiek zijn voor een bepaald jaar, omdat er in dat jaar bijvoorbeeld een project loopt dat risico's met zich meebrengt. Dit soort risico's, zoals vertraging van een project door externe omstandigheden, moet elk jaar opnieuw in beeld worden gebracht. Bepaalde ontwikkelingen, spelen niet elk jaar en zijn daardoor enkel in bepaalde jaren een risico.

Het risicoprofiel verschilt hierdoor van jaar tot jaar. Niet alleen de risico's verschillen qua kans en impact, maar ook de benodigde weerstandscapaciteit verschilt per jaar.

Naast jaarlijkse, structurele risico's en specifieke risico's per jaar zijn er ook nog risico's die niet te kwantificeren zijn. Hierbij gaat het om risico's die niet uit te drukken zijn in financiële middelen, maar waar we wel rekening mee moeten houden. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het aantal eenmansfuncties dat er binnen de gemeente aanwezig is. Bij het uitvallen van een medewerker die op eenmansfunctie zit, kan bijvoorbeeld de uitvoering van taken stagneren. Het is echter lastig in te schatten wat de financiële gevolgen hiervan zijn, maar het is wel degelijk een risico dat we als organisatie lopen. Een van dat type risico's is fraude.

Frauderisico analyse 2023

Onze inwoners verwachten van hun overheid dat zij transparant en integer handelt en alles doet wat mogelijk is om misbruik van belastinggeld te voorkomen. Het is daarom van groot belang om aandacht te besteden aan het voorkomen en detecteren van fraude. Ook de accountant besteedt steeds meer aandacht aan het identificeren van frauderisico's en de frauderisicobeheersing binnen de organisatie. Dit is zelfs een verplicht onderdeel geworden van hun accountantsverslag en -verklaring.

Frauderisico's zijn altijd aanwezig geweest, maar de kans op fraude wordt wel groter. Dit komt door de uitbreiding van taken, vooral in het sociaal domein. Hierdoor zijn er meer geldstromen, contractpartijen en facturen, wat meer mogelijkheden biedt voor fraude. Daarnaast zien we een groeiende verwevenheid van de criminele onderwereld met de bovenwereld, wat ondermijning in de hand werkt. Ook is er een toename van cybercriminaliteit, zoals identiteitsfraude en diefstal van gegevens en data.

Daar komt bij dat gemeentes en gemeenschappelijke regelingen zelf moeten verantwoorden of ze (financieel) rechtmatig hebben gehandeld. 'Misbruik en oneigenlijk gebruik' is daarin een apart criterium. Fraudepreventie draait niet alleen om harde, 'technische' controles, maar vooral om het gedrag van mensen. Zogenaamde soft controls vormen dan ook een belangrijk, vaak minder ontwikkeld, onderdeel van preventie.

Kortom, fraudepreventie en -detectie zijn niet alleen technische aangelegenheden, maar hebben ook betrekking op gedrag, integriteit en de relatieve effectiviteit van verschillende beheersmaatregelen. Het is essentieel dat we blijven investeren in het identificeren en voorkomen van fraude om het vertrouwen van onze inwoners te behouden en een transparante en integere overheid te waarborgen.

De *fraudedriehoek* is een manier om te begrijpen waarom mensen frauduleuze dingen doen. Het bestaat uit vier delen: druk/motivatie, gelegenheid en rationalisatie.

Gelegenheid: krijg ik de kans om te frauderen door hiaten in onze processen/computersystemen? Wat is de pakkans?

Druk/motivatie: wat is de (achterliggende) reden om te frauderen? Word ik door iemand gedwongen, heb ik geld nodig, is het de kick of uitdaging om te zien wat er kan, etc.

Rationalisatie: kan ik de handeling voor mezelf goedpraten (ik verdien meer dan dat ik krijg, niemand mist het, ik betaal het wel terug)?

Het begrijpen van fraude draait om het vinden van een balans tussen het systeem en menselijk gedrag, en ook tussen hard en soft controls. Dit helpt bij het verkrijgen van een dieper inzicht in de risico's van fraude in onze organisatie.

Iedereen die iets te maken heeft met onze gemeente moeten er op kunnen vertrouwen dat wij op een betrouwbare, eerlijke en zorgvuldige manier zaken doen. De gemeente beschikt over een uitgebreid scala aan zogenaamde soft controls. Iedere medewerker van de gemeente Cranendonck legt bij indiensttreding een ambtseed of ambtsbelofte af en overlegt een verklaring omtrent gedrag. Daarnaast beschikt de gemeente Cranendonck over vastgestelde regeling en gedragscodes, onder andere op het gebied van nevenwerkzaamheden en financiële belangen, welke openbaar beschikbaar zijn. De gemeente Cranendonck beschikt daarnaast over een regeling melden vermoeden misstanden en in de organisatie is een vertrouwenspersoon en meldpunt ingesteld waarbij eventuele misstanden vertrouwelijk kunnen worden gemeld.

Daar hebben we nu over 2023 een frauderisico analyse aan toegevoegd. Met een digitale enquête hebben we een selecte steekproef onder 30 medewerkers bevestigd op hun ervaring met 10 organisatiekenmerken die van invloed kunnen zijn op een verhoogd of verlaagd frauderisico en op een mogelijke waarneming van 8 fraude indicatoren. De geënquêteerde organisatiekenmerken zijn: rigiditeit beleid & regels, samenwerking, organisatie loyaliteit, opstelling bestuur, organisatiestructuur, interne communicatie, sfeer & relaties, sturing op resultaten, waardering en feedback. Voor de fraude-indicatoren hebben we op 8 indicatoren bevestigd: beïnvloeding bestuur/management cijferpresentaties, bewaking bedrijfsvoering, informatieverstrekking, documentatie transacties, functiescheidingen, marktconformiteit taxaties/prijzen, memoriaal boekingen en als laatste onafhankelijke selectie leveranciers en aannemers. De enquête is opgezet met een zogenaamde 6-puntschaal waarbij de 1-score het laagste en 6 de hoogste score is op frauderisico verhogende organisatiekenmerken. Voor de fraude indicatoren gaat het om het waarnemen; van: 1 – nooit tot 6 – regelmatig. Natuurlijk is gaat het hier niet om een statistisch wetenschappelijk gevalideerd onderzoek. Het gaat meer om een subjectieve peiling waar aandachtspunten uit voortkomen. Omdat het een 6-puntsscore betreft, beschouwen we alle scores op de kenmerken en indicatoren die *gemiddeld hoger dan 3 scoren* als een aandachtspunt. Die analyse leidt tot de volgende aandachtspunten:

Organisatiekenmerken met invloed op fraude risico:

- Rigiditeit beleid & regels: gemiddeld 3,4 met 36% score 4 en 5
Redelijk/bedoeling:1 – Rigide/ zwart-wit: 6
- Organisatiestructuur: gemiddeld 3,4 met 45% score 4,5 en 6
Collegiaal/horizontaal:1 – Verticaal bureaucratisch: 6
- Resultaatsturing: gemiddeld 3,4 met 49% score 4 en 5
Efficiënt sturen op resultaten en doelen:1 – Harder werken/sturen op incidenten: 6
- Waardering: gemiddeld 3,2 met 35% 4,5 en 6
Motiverend goed werk maakt verschil:1 – Ongelijke prestatie gelijk behandeld:6

Deze aandachtspunten worden aan de directie en het teammanagement voorgelegd ter validatie in de verschillende teams. Daar ligt de bevoegdheid en verantwoordelijkheid vanuit de leiderschaps- en managementrollen om te beoordelen of en hoe het nodig is onze besturingsfilosofie duidelijker in de organisatie kenbaar te maken.

Fraude-indicatoren:

- Informatieverstrekking: gemiddeld 3,3 met 37% score 4 en 5
Informatie wordt snel en goed geleverd: 1 – Lastig om de (goede) informatie te krijgen
- Documentatie transacties: gemiddeld 3,2 met 43% score 4 en 5
Makkelijk vindbaar: 1 - Moeilijk vindbaar: 6
- Aanwezigheid functiescheidingen: gemiddeld 3,1 met 39% score 4 en 5
Bij alle relevante processen:1 – Onduidelijkheid in functiescheidingen: 6

De aandachtspunten bij de fraude-indicatoren worden door concern control opgepakt door het beoordelen en waar nodig aanpassen van relevante processen. De functiescheidingen zijn voor de financiële rollen al verwerkt in de nieuwe budgethoudersregeling 2024. Informatieverstrekking en documentatie vragen vooral aandacht bij de beschikbaarheid en het gebruik van het document management systeem. De recente overgang naar het gebruik van MS Teams is al een kwaliteitsverbetering van decentrale naar centrale opslag van informatie en documentatie.

Wat is weerstandscapaciteit?

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden die de gemeente heeft om niet begrote kosten, die onverwacht en substantieel zijn, op te vangen. Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat dit invloed heeft op de uitvoering van taken op het huidige niveau. Structurele weerstandscapaciteit omvat de middelen die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de programma's. Hoe groot de totaal beschikbare weerstandscapaciteit moet zijn, is afhankelijk van de risico's die de gemeente loopt.

De beschikbare incidentele weerstandscapaciteit is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- De algemene reserve voor enerzijds het opvangen van risico's waarvoor geen voorziening is getroffen zonder dat de uitvoering van het reguliere beleid van de gemeente wordt verstoord (= ondergrens) en anderzijds een vrij aanwendbaar deel.
- De algemene reserve grondexploitatie (ARG) is het onderdeel van de weerstandscapaciteit dat gereserveerd is voor het opvangen van risico's met betrekking tot de grondexploitatie. Voor een verdere toelichting verwijzen we naar de paragraaf grondbeleid.
- Vanuit het BBV is de gemeente verplicht om een post 'onvoorziene uitgaven' op te nemen in de begroting. Deze post is bedoeld voor het opvangen van onvoorzienbare, niet uitstelbare en onontkoombare uitgaven.
- De vrij aanwendbare bestemmingsreserves zijn reserves waaraan de gemeente een bepaalde bestemming heeft gegeven. Er is echter voor gekozen om de vrij aanwendbare bestemmingsreserves niet mee te nemen in de beschikbare weerstandscapaciteit. Aanwending van deze reserves kan namelijk negatieve gevolgen hebben voor bestaande voorzieningen.
- Stille reserves bestaan uit het verkoopresultaat (verkoopopbrengst minus lagere boekwaarde) van bijvoorbeeld groenstroken, gronden, gebouwen en aandelen, voor zover de verkoop binnen één jaar te realiseren is, de verkoop niet leidt tot een gat in de begroting en de verkoop de taakuitoefening van de gemeente niet aantast. In het bepalen van de beschikbare weerstandscapaciteit is besloten om dit niet mee te nemen.

Naast de incidentele weerstandscapaciteit, heeft de gemeente nog de mogelijkheid om de structurele weerstandscapaciteit te verhogen. Er is namelijk een deel onbenutte belastingcapaciteit: bij het heffen van de OZB zitten we op dit moment nog niet aan de maximaal te heffen belasting. Hier zit nog ruimte voor de gemeente, waardoor het deel uit maakt van de beschikbare weerstandscapaciteit. Indien het nodig is, kan de OZB verhoogd worden, zodat risico's opgevangen kunnen worden.

In de onderstaande tabel staat aangegeven op welke manier de beschikbare weerstandscapaciteit is opgebouwd.

Beschikbare weerstandscapaciteit * € 1.000, --	31-12-2023
Algemene Reserve	12.406
Onvoorziene uitgaven	10
Stille Reserves	Pm
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	12.416
Eigenaar woning	2.244
Eigenaar niet-woning	0
Gebruiker niet-woning	0
Totaal structurele weerstandscapaciteit *	2.244
*Globaal op basis van ruimte 2023	
Totaal weerstandsvermogen	14.660

Hoe is bepaald hoeveel weerstandscapaciteit we nodig hebben?

Voor een gezonde financiële positie moet de gemeente over voldoende weerstandsvermogen beschikken. Dit houdt in dat de gemeente over voldoende capaciteit beschikt om de financiële risico's op te kunnen vangen die niet zijn afgedekt in de begroting. De gemeente wil ook voorkomen dat iedere onvoorziene, financiële tegenvaller direct dwingt tot bezuinigen of dat er juist een onnodig hoge financiële buffer wordt aangehouden.

Om te bepalen of het weerstandsvermogen voldoende is, is naast de beschikbare weerstandscapaciteit ook inzicht nodig in de benodigde weerstandscapaciteit. Om de benodigde weerstandscapaciteit te bepalen, zijn de risico's die onze gemeente loopt organisatie-breed in kaart gebracht. Bij elk risico dat is genoemd in de inventarisatie, is aangegeven wat het risico inhoudt, wat de gevolgen zijn mocht het risico zich voordoen, welke beheersmaatregelen er eventueel genomen zijn en wat de maximale financiële gevolgen zijn (de impact). Op basis van deze analyse is de benodigde weerstandscapaciteit bepaald.

Onze top 10 aan risico's

In de onderstaande tabel presenteren we de top 10 van de risico's. In deze top 10 bevinden zich risico's die enerzijds een reële kans hebben om voor te komen en anderzijds als ze voorkomen, substantiële financiële gevolgen kunnen hebben.

	Risico	Gevolgen	Maatregelen	Kans x impact / financiële gevolgen
1	Stelpost Jeugd 2023 – 2027 Kabinet/Prov.	De stelpost jeugd van wordt alsnog niet structureel doorgezet door het demissionaire of /nieuwe kabinet	Beleidsaanpassingen	1.000.000
2	Informatiebeveiliging ontwikkelt langzamer dan de cyberdreigingen	Gevolg is dat we steeds kwetsbaarder worden voor ransomware aanvallen waardoor de dienstverlening stil komt te staan en persoonsgegevens van onze inwoners in handen van derden komen. Herstelkosten zijn dan aanzienlijk.	Investeringen in techniek, bewustwording en structurele rol bezetting: FG, PO en CISO	750.000
3	Oplopende inflatie	Hogere kosten (o.a. door stijgende energieprijzen), en blijvende inflatie	Stelpost loon- en prijscompensatie extra verhogen Verduurzaming gemeentelijke gebouwen versnellen	500.000
4	Renterisico	De rente stijgt en komt en blijft op een hoger niveau dan in de begroting voorzien.	Herzieningen van het investerings programma	500.000

	Risico	Gevolgen	Maatregelen	Kans x impact / financiële gevolgen
5	Gemeentefonds > 2024	De algemene uitkering wordt aangepast op nieuwe beleidsvoorkeuren van een nieuw kabinet. Reeds in 2023 zijn door diverse ministeries bezuinigingen aangekondigd		500.000
6	De begroting van de GR-en w.o. de GRSA2 zijn niet toereikend	Het gevolg is dat de kosten van de gemeente stijgen inclusief die van de GRSA2 alsof het om een niet-beïnvloedbare stijging gaat. Paradoxaal heeft de keuze om dat niet toe te staan directe gevolgen voor de dienstverlening en resultaten.	De raad kan via het zienswijze traject op de begrotingen invloed uitoefenen op de bedrijfsvoering van de GR-en.	500.000
7	Participatiewet / BUIG / WSW	De BUIG middelen vanuit het Rijk zijn ontoereikend. Minimumloon stijgingen zijn gekoppeld aan de bijstand. WSW voorziening geeft daardoor een fikse kostenstijging die na 2024 niet helemaal gecompenseerd wordt.	Ontwikkelingen nauwlettend volgen en daarop flexibel proberen te anticiperen	250.000
8	Exploitatietekorten gemeenschaps huizen voor rekening gemeente	Gemeenschapshuizen komen niet tot een sluitende exploitatie en voorzieningen gaan failliet of sluiten wanneer de exploitatietekorten niet door de gemeente worden gedekt	Visie op gemeenschaps-huizen opstellen	250.000
9	We kunnen onvoldoende gekwalificeerd personeel werven, terwijl de omgeving blijft veranderen.	Door krapte op de arbeidsmarkt vinden we moeilijk nieuw personeel. Het verandervermogen van de eigen organisatie is niet voldoende, wat leidt tot tijdsverlies en overvraging van personeel. Het gevolg is dat men fouten maakt en personeel uitvalt.	Met de nieuwe visie op de organisatie en het implementatieplan wordt er gewerkt om dit risico te verkleinen / op te vangen. Ook is de afgelopen jaren al ingezet op verbetering van de competenties van het personeel.	250.000

	Risico	Gevolgen	Maatregelen	Kans x impact / financiële gevolgen
10	Bodem verontreiniging en drugslozingen aanwezig te zijn, waardoor de gemeente verplicht is tot sanering. En/of opruimen	Hiervoor zijn onvoldoende financiële middelen beschikbaar	Middelen reserveren	€ 250.000

In totaal zijn er ca. 120 risico's in beeld gebracht. In deze top 10 bevinden zich risico's die enerzijds een grote kans hebben om voor te komen en anderzijds als ze voorkomen, substantiële financiële gevolgen kunnen hebben.

We zien we een spreiding van de risico's over de verschillende beleidsvelden heen. Een hoog risico blijft de uitvoering van de Jeugdwet in en ligt nog steeds bij de oplopende rente en inflatie. Daarnaast zien we vooral een groot risico door de toename van de cyberdreiging op ons afkomen. In de paragraaf grondbeleid worden de risico's rondom grondexploitatie inhoudelijk verder toegelicht.

Totaalbedrag top-10 risico's 2023 en 2024

De actuele risicoanalyse geeft een bedrag van € 4.750.000. In de begroting 2024 was dat nog € 4.297.000, een toename van € 453.000. Dit verschil wordt met name verklaard doordat het risico van de uitvoering Jeugdwet en de kosten GRSA2 hoger hebben ingeschat met een grotere financiële impact. De impact van een (COVID) pandemie is per heden op nihil gesteld.

Daarnaast bestaan er nog de onzekerheden over de specifieke uitkeringen en compensaties waarvan de fondsen een plafond kennen. Na afloop van het begrotingsjaar worden de overschotten én tekorten pondspondsgewijs verdeeld over alle Nederlandse gemeenten en vallen dan in het jaarrekeningresultaat. Voorbeelden hiervan zijn het BTW Compensatiefonds (BCF) en Specifieke Uitkering (SPUK) Stimulering Sport. De impact is meestal tussen plus of min € 150.000.

Risico's met of zonder beheersmaatregel

Op het moment dat de risico's in beeld zijn, ontstaat natuurlijk de vraag hoe we die risico's beheersen. In bovenstaande tabel is nog niet voor elk risico een beheersmaatregel opgenomen. Maatregelen om het risico te verminderen kunnen oorzaakgericht of gevolggericht zijn. De eerste zorgen ervoor dat de kans dat de gebeurtenis optreedt, kleiner wordt. De gevolggerichte maatregelen zorgen ervoor dat de schade minimaal is wanneer de gebeurtenis toch plaatsvindt. In bovenstaande tabel is nog niet bij elk risico een beheersmaatregel benoemd. Dit is een vervolgstap die de organisatie nog moet zetten.

De schadeclaim die voortvloeit uit de weigering van een aanvraag van een omgevingsvergunning voor een supermarkt in Budel is niet in de risicobeheermatrix opgenomen. In het verleden heeft de initiatiefnemer reeds een schadeclaim voor het niet tijdig kunnen exploiteren van een supermarkt neergelegd bij de gemeente van circa 2,2 miljoen euro. Recentelijk heeft de initiatiefnemer deze claim aangepast naar circa 5,1 miljoen euro. Deze niet nader onderbouwde claim bestaat uit schade ten gevolgen van onrechtmatig handelen en planschade. Wij merken hierbij op dat dit schadebedrag géén vaststaand gegeven is en dat het de vraag is of de rechter dit schadebedrag zal toekennen. (Voor meer informatie verwijzen we naar de toelichting op de balans (onderdeel niet uit de balans blijkende verplichtingen).

Focus aanbrengen ten aanzien van sturing op risico's

Als we kijken naar de sturing op de risico's heeft het weinig zin om flink te sturen op risico's met een kleine impact en een kleine kans. Om gestructureerd om te gaan met risico's en te focussen op risicobeheersing richten we ons op de risico's boven de € 250.000 en die een kans van 70% of meer hebben dat ze voor komen.

Conclusie: Op dit moment is ons weerstandsvermogen uitstekend. Met beschikbare weerstandscapaciteit kunnen we alle risico's 2 keer opvangen.

Het weerstandsvermogen wordt berekend aan de hand van de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit. De beschikbare weerstandscapaciteit is € 14.660.000. Hier staat een benodigde weerstandscapaciteit tegenover van € 7.170.250 Dit is de optelsom van alle risico's die zijn geïnventariseerd (en dus niet alleen de hiervoor gepresenteerde top 10). In vergelijking met vorig jaar is de benodigde weerstandscapaciteit nagenoeg gelijk gebleven. Dit wordt verklaard doordat er kritisch wordt gekeken naar mogelijke risico's (o.a. gevolgen oplopende inflatie, pandemie en de toename van cyberdreigingen). Verder nemen we ook naar beheersmaatregelen waardoor de risico's zijn verkleind of de risico's zijn niet meer actueel. Dit houdt echter niet in dat de kans dat alle risico's zich voordoen groter is geworden; er is enkel kritischer gekeken naar mogelijke risico's en de bewustwording is daarmee ook vergroot.

Financiële kengetallen

De kengetallen en hun beoordeling in samenhang zijn enerzijds bedoeld om de financiële positie inzichtelijker te maken. Anderzijds zijn de kengetallen bedoeld om gemeenten met elkaar vergelijkbaar te maken.

Het opnemen van deze kengetallen in de begroting past in het streven naar meer transparantie. Daarnaast stelt het de raad in staat om op een eenvoudigere manier inzicht te krijgen in de financiële positie en de baten en lasten van de gemeente. Deze kengetallen drukken namelijk de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting. Daarnaast maken de getallen inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Hiermee geven ze inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de gemeentelijke begroting.

Cranendonck kent een goede risicospreiding

Cranendonck kent een goede risicospreiding over de verschillende categorieën. De risico's die geïnventariseerd zijn, zijn verspreid over een groot aantal beleidsvelden en ook over verschillende categorieën. Daarnaast is ook het aantal risico's dat een groot financieel gevolg heeft, in combinatie met een hoge kans van voorkomen, in evenwicht met de minder waarschijnlijke risico's.

Focus aanbrengen ten aanzien van sturing op risico's

Als we kijken naar de sturing op de risico's heeft het weinig zin om flink te sturen op risico's met een kleine impact en een kleine kans. Om gestructureerd om te gaan met risico's en te focussen op risicobeheersing richten we ons op de risico's boven de € 250.000 en die een kans van 70% of meer hebben dat ze voor komen.

Conclusie: Op dit moment hebben we ruim voldoende weerstandsvermogen. Met beschikbare weerstandscapaciteit kunnen we alle risico's ruim 2 keer opvangen. Doordat een gedeelte van het positieve rekeningresultaat 2021 is toegevoegd aan de algemene reserve is het weerstandsvermogen toegenomen.

Wat betekenen deze financiële kengetallen?

1. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte geldleningen

De netto schuldquote geeft het niveau van de schuldenlast van de gemeente weer, ten opzichte van de eigen middelen. Ook geeft het een indicatie van de druk op de rentelasten en de aflossingen op de exploitaties. Dit kengetal geeft aan hoeveel schuld een gemeente kan dragen. Vanaf 100% blijft te weinig leencapaciteit over om financiële tegenvallers op te vangen. Bij 130% of hoger is sprake van een zeer hoge schuld. Dit kengetal is gevoelig voor schommelingen in inkomsten.

Een hoge netto schuldquote hoeft niet per definitie een probleem te zijn: deze kan veroorzaakt zijn door afgesloten leningen die worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Hierdoor wordt inzichtelijk wat het aandeel van verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte geldleningen		art BBV	Rek.	Rek.	Begr.
Per 1 januari van het jaar:			2022	2023	2023
A	Vaste schulden	46	26.217	33.138	34.854
B	Netto vlottende schuld	48	5.661	5.692	4.100
C	Overlopende passiva (excl. Grexen)	49	3.278	6.353	12.013
D	Financiële activa	36	-2.063	-1.677	-1.680
E	Uitzettingen < 1 jaar	39	-7.444	-13.390	-8.873
F	Liquide middelen	40	-2	-118	-598
G	Overlopende activa	40a	-5.910	-4.308	-3.846
Totaal A t/m G			19.737	25.690	35.971
H	Totale baten	17	62.008	65.512	61.550
Netto schuldquote ongecorrigeerd ed. (A + B + C - E - F - G)/H x 100%			35,2	41,8	61,2
Netto schuldquote gecorrigeerd ed. (A + B + C - D - E - F - G)/H x 100%			31,8	39,2	58,4

2. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Normaal bevindt de solvabiliteitsratio van een gemeente zich tussen de 80% en 30%. Bij een solvabiliteitsratio tussen de 30% en de 20% moet de gemeente oppassen en bij minder dan 20% is het bezit met zeer veel schuld belast. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

Solvabiliteitsratio	art BBV	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2023
A Eigen vermogen	43	29.242	27.879	25.391
B Balanstotaal		68.389	77.306	83.727
Solvabiliteitsratio		42,8	36,1	30,3

3. Grondexploitatie

De grondexploitatie kan een grote impact hebben op de financiële positie van de gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Terugverdienden betekent het aflossen van de schuld en het goedmaken van de rentelasten. Het kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Het is dus belangrijk om te kunnen bepalen of er een reële verwachting is of de grondexploitatie kan bijdragen in de verlaging van de schuld.

Grondexploitatie	art BBV	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2023
A Bouwgronden (niet) in exploitatie		-238	-711	173
B Totale baten	17	62.008	65.512	61.550
Grondexploitaties A/B * 100%		-0,4	-1,1	0,3

4. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Hiervoor gebruiken we het kengetal structurele exploitatieruimte. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat er wordt gekeken naar de structurele baten en lasten ten opzichte van de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

Structurele exploitatieruimte		Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2023
	Jaar:			
A	Totale structurele lasten	56.877	63.168	60.645
B	Totale structurele baten	61.548	64.154	61.550
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	72	-	80
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	120	130	115
E	Totale baten	62.007	65.512	61.550
	Structurele exploitatieruimte (B-A) + (D-C)/(E) x 100%	7,61%	1,70%	1,53%

5. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar opgevangen kan worden en of er ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte te kunnen weergeven is een ijkpunt nodig. Er is gekozen om de belastingcapaciteit te relateren aan landelijk gemiddelde tarieven, ook omdat er behoefte is om inzicht te hebben in de lokale tarieven van omliggende gemeenten. De belastingcapaciteit wordt gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Daarnaast wordt er ook gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing. Bij de beoordeling van dit kengetal kan daarnaast worden vermeld welke ruimte er is ten opzichte van het te heffen tarief.

5. Belastingcapaciteit	Rekening 2022	begroting 2023	Rekening 2023
A. OZB lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	355	341	341
B. Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	206	210	210
C. Afvalstoffenheffing voor een gezin	274	274	274
D. Eventuele heffingskorting	0	-	
E. Totale woonlasten voor gezin (A+B+C-D)	835	839	825
F. Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin	811	811	811
Belastingcapaciteit (E/F) x 100%	103%	103%	102%

De onderlinge verhouding tussen de kengetallen en de financiële positie

De kentgetallen afzonderlijk beschouwd hebben een beperkte informatiewaarde. Daarom bezien we ze in samenhang. Er is wel een algemeen aanvaarde, geen wettelijke vastgelegde norm voor elk kengetal. In onderstaande tabel is die globale normering weergegeven.

Signaleringswaarden kengetallen	Categorie A minst risicovol	Categorie B neutraal	Categorie C meest risicovol
1a. Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%

De samenhang tussen solvabiliteit en de schuldquote ligt in het feit dat een hogere schuldquote de solvabiliteit kan beïnvloeden. Als een organisatie een groot deel van haar activa financiert met vreemd vermogen (hoge schuldquote), kan dit de financiële stabiliteit onder druk zetten, vooral als de rentelasten hoog zijn of als de organisatie moeite heeft om aan zijn verplichtingen te voldoen. Een lage schuldquote kan daarentegen wijzen op een sterke solvabiliteit, omdat de organisatie minder afhankelijk is van externe financiering en dus minder risico loopt bij economische tegenslagen. De schuldquotes vallen binnen de categorie minst risicovol en de solvabiliteitsratio kenmerken we als neutraal. Daarnaast zijn de verwachtingen van de opbrengsten uit de grondexploitaties nog steeds ruim positief en zijn de mogelijke verliezen voorzien. We verwachten daarom uit de grondexploitaties resultaten die bijdragen en verdere verbetering van de schuldquote en de solvabiliteitsratio.

De structurele exploitatieruimte is voor 2023 positief maar vanaf 2026 is sprake van een tekort. Dit is het directe gevolg van het voornemen van het Kabinet om vanaf 2026 te gaan werken met een nieuwe financieringssysteem voor gemeenten en provincies. In het kader van het financieel beleid van Cranendonck hebben we voor de meerjarenbegroting als uitgangspunt gehanteerd dat, wanneer als gevolg van de onzekere financieringssysteem van het Rijk naar de gemeenten tekorten ontstaan, de laatste twee jaren van het meerjarenbeeld negatief mogen staan. Het aanvullen van de structurele exploitatieruimte door het inzetten van belastingcapaciteit is een politieke keuze, bijvoorbeeld ter dekking van nieuwe ambities. Voor een stabiele financiële positie van Cranendonck nu is dat niet nodig. Gezien deze uitkomsten is de algemene conclusie dat de financiële positie van de gemeente goed is.

Paragraaf verbonden partijen

Algemeen

De gemeente Cranendonck heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen, te verdelen in gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen en samenwerkingsverbanden.

Als een gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft in een andere organisatie, spreken we van een verbonden partij. Een bestuurlijk belang betekent dat de gemeente een zetel heeft in het bestuur of dat de gemeente stemrecht heeft. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van een faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Gemeenschappelijke regelingen/stichtingen

- GRSA2 samenwerking
- GGD
- Metropoolregio Eindhoven
- Omgevingsdienst Zuidoost Brabant
- Regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen
- Veiligheidsregio Brabant Zuidoost
- Risse Groep/Werkvoorzieningsschap de Risse

Stichtingen

- Keyport
- Stichting Bureau Inkoop en aanbesteding Zuidoost Brabant (BIZOB)

Vennootschappen en corporaties

- Bank Nederlandse Gemeenten
- NV Brabant Water

Overige verbonden partijen

- Regionaal Informatie- en Expertise centrum (RIEC)
- Zorg en Veiligheidshuis

Gemeenschappelijke regelingen/stichtingen

A2 samenwerking					
Vestigingsplaats	Heeze- Leende				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling				
Bestuurlijk verantwoordelijk:	R. van Kessel				
Zitting in dagelijks bestuur	Ja, college van B&W				
Belang op basis van stemverhouding	33.3% / Op basis van €: 31,77% Overhead en 28,7% W&I				
Relatie met programma	Programma 5: bestuur en algemene dekkingsmiddelen				
Doel	De gemeenten Cranendonck, Heeze-Leende en Valkenswaard zijn de onderlinge samenwerking aangegaan vanuit de overtuiging dat dit de individuele bestuurskracht en identiteit van de afzonderlijke gemeenten versterkt. Het behoud van kwaliteit, het borgen van de continuïteit, het verbeteren van de dienstverlening en het verminderen van de kwetsbaarheid en (op termijn) efficiencyvoordelen zijn voor alle gemeenten belangrijke motieven om een nieuwe stap in de samenwerking te zetten.				
Bestuurlijke ontwikkelingen	Voor een toelichting op de ontwikkelingen in 2023 verwijzen we naar de toelichting in paragraaf Bedrijfsvoering, onderdeel 1 De Gemeentelijkenschappelijke Regeling Samenwerking A2 (GRSA2).				
Risico	In de begroting van de GRSA2 is een risicoparaagraaf opgenomen. In de Financiële regeling is opgenomen dat als onderdeel van het weerstandsvermogen de deelnemende gemeenten een risicoreserve aanhouden in hun eigen begroting. Hierin is aangegeven dat de inventarisatie van de risico's leidt tot een benodigde risicodekking in 2023 van € 1.091.500. Het aandeel van Cranendonck is € 338.365.				
Financiële informatie (bedragen x € 1.000)	Resultaat 2023	Eigen vermogen per 31-12-2022	Eigen vermogen per 31-12-2023	Vreemd vermogen per 31-12-2022	Vreemd vermogen per 31-12-2023
	349	€ 0	€ 349	€ 7.995	€ 4.956
Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000) Regulier	2022		2023		
	€ 5.967		€ 6.914		
Totaal bijdrage (inclusief specials)	€ 6.298		€ 7.205		

GGD	
Vestigingsplaats	Eindhoven
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Bestuurlijk verantwoordelijk:	H. Driessen
Zitting in dagelijks bestuur	Ja, portefeuille Financiën
Belang op basis van	Bijdrage € 2,5% € 32.767.982 / € 787.385 Inwoners 2,6% 803.246 / 20.881
Relatie met programma	Programma 4: Sociaal Domein
Doel	De GGD Brabant Zuidoost is een regionaal samenwerkingsverband met de gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo,

	<p>Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre. Doel van deze regeling is de behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de Wet publieke gezondheid. Per 1 januari 2021 wordt ook de jeugdgezondheidszorg 0-4 verzorgd door de GGD Brabant Zuidoost.</p> <p>De dienstverlening van de GGD betreft gezondheid, preventie en snelle interventie. Taken die hieronder vallen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Infectieziektebestrijding (incl. TBC bestrijding, SOA-bestrijding, reizigerszorg en hygiënezorg) • Medische milieukunde • Toezichthoudende taken (o.a. kinderopvang, WMO) • Jeugdgezondheidszorg 0–18 jaar • Onderzoek en beleidsadvisering • Gezondheidsbevordering • Ambulancezorg 				
Ontwikkelingen	<p>De belangrijkste ontwikkelingen waarmee de GGD te maken heeft gekregen in 2023 zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Covid-19 bestrijding (testen, vaccineren, informeren). • HPV vaccinatiecampagne voor 18-26 jarigen. • Voorbereiding op de implementatie van de Omgevingswet. • Ondersteuning van onze gemeenten bij de regionale en lokale planvorming in het kader van GALA en IZA. • Uitbreiding van contracttaken zoals Wvvgz-taken en de Wijk GGD'er. • Vernieuwing van de Jeugdgezondheidszorg (gestart met het vernieuwings-programma Generatie Gezond). • Opstellen van een nieuw regionaal spreidingsplan voor de ambulanceposten. • Implementatie van intelligente software voor planning en spreiding van ambulances. • Verbetering van de informatieveiligheid en de informatiehuishouding (archiefbeheer). • Intensivering van de samenwerking met GGD Hart voor Brabant bij Forensische Geneeskunde (invulling van de centrumfunctie die de GGD BZO heeft voor de regio Oost-Brabant). • Tekorten op de arbeidsmarkt van verpleegkundigen en artsen i.c.m. een personeelsverloop van 10% (extra inzet op werving en aantrekkelijk werkgeverschap). • Implementatie van het Lean gedachtengoed (continu verbeteren). • Implementeren van zelforganisatie. • Evaluatie en afronding van de bestuursopdracht. 				
Risico	<p>Jaarlijks wordt voor het bestuur, bij het aanbieden van de programmabegroting, een actuele financiële risico-inventarisatie opgesteld. De risico-inventarisatie van begin 2024 resulteert voor PG in een benodigde weerstandscapaciteit van ca. € 2.600.000,-. De Algemene Reserve PG bedraagt na resultaatbestemming 2022 ca € 1.700.000. Voor een bedrag van € 2.600.000 -/ € 1.700.000 = € 900.000 lopen de gemeenten dus een risico.</p> <p>De risico-inventarisatie resulteert voor AZ in een benodigde weerstandscapaciteit van ca. € 2.800.000,-. De Algemene Reserve AZ bedraagt na resultaatbestemming 2022 ca. € 1.350.000,-. Voor een bedrag van € 2.800.000 -/ € 1.350.000 = ca. € 1.450.000 lopen de gemeenten dus een risico. Het totale aandeel van Cranendonck hierin is € 61.401,-</p>				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Geschat resultaat 2023</i>	<i>Eigen vermogen per 1-1-2023</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd vermogen per 1-1-2023</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2023</i>
	€ 1.290	€ 5.465	€ 6.980	€ 29.778	€ 34.315
<i>Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)</i>	<i>2022</i>		<i>2023</i>		
	€ 716		€ 760		

Metropoolregio Eindhoven	
Vestigingsplaats	Eindhoven
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Bestuurlijk verantwoordelijk:	M. Lemmen
Zitting in dagelijks bestuur	Nee
Belang op basis van stemverhouding	De gemeente Cranendonck heeft 1 vertegenwoordiging in het AB met 2 stemmen (gelijk aan de andere twintig gemeenten m.u.v. Eindhoven, Helmond en Laarbeek).
Relatie met programma	Programma 2: Economie + Ondernemen
Doel	<p>Samenwerkingsverband tussen 21 gemeenten in de regio Zuidoost Brabant. Het takenpakket is vastgelegd in artikel 4 van de Gemeenschappelijke Regeling Metropoolregio Eindhoven.</p> <p>De deelnemende gemeenten zijn Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.</p> <p>Het bestuur van de Metropoolregio Eindhoven bestaat uit het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter. In de hoofdstukken 4 en verder van de GR is alles omtrent samenstelling en werkwijze van deze organen geregeld. De bestuursorganen laten zich in hun taakuitoefening bijstaan door portefeuillehouders overleggen en andere overlegorganen. Samenstelling en werkwijze van deze overlegorganen is geregeld in een onderliggend statuut.</p> <p>Het doel van de samenwerking is het handhaven en uitbouwen van het kenmerkende economische profiel van de regio, om op die manier het vestigings- en verblijfsklimaat voor onze inwoners en bedrijven te stimuleren. De 21 gemeenten werken samen aan de gemeentegrensoverschrijdende thema's Economie (inclusief uitvoering Stimuleringsfonds en betaalautoriteit Brainport Development NV), Mobiliteit (incl. GGA), Transitie landelijk gebied, Energietransitie en Archivering. In het samenwerkingsakkoord 2019-2022 staat wat de gemeenten doen aan deze thema's. Om effectief te zijn, zijn slagkracht, eigenaarschap en focus nodig. De Metropoolregio sluit daarvoor aan op de Brainport Nationale Actie Agenda.</p> <p><i>Brainport</i></p> <p>Brainport heeft een meerjarenplan gepresenteerd: Brainport Next Generation, verder uitgewerkt in de Brainport Agenda. Deze agenda gaat in op gesignaleerde knelpunten, maar ook op de kansen die er liggen om vanuit de regio bij te dragen aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken (gericht op talent, vestigingsklimaat, kennis/innovatie & ondernemen, digitalisering en maatschappelijke innovaties).</p>
Bestuurlijke ontwikkelingen	<p><i>Algemeen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Op 1 maart 2023 heeft het Algemeen Bestuur besloten de werkorganisaties MRE en RHCE niet te ontvlechten. ▪ Het dienstverband met de directeur/secretaris is per 1 januari 2024 beëindigd. <p><i>Dienst Metropoolregio Eindhoven</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Het Samenwerkingsakkoord 2023-2026 is op 1 maart 2023 vastgesteld door het Algemeen Bestuur. ▪ Het Werkprogramma 2023 is volgens planning uitgevoerd waarbij geen significante afwijkingen plaats hebben gevonden welke de beleidsmatige uitvoering en daaraan gekoppelde budgetten in gevaar hebben gebracht. ▪ Na vaststelling van het Werkprogramma 2023-2024 door het Algemeen Bestuur op 5 juli 2023, is gestart met de invulling van de capaciteitsuitbreiding zoals opgenomen in dit

	<p>werkprogramma. Medio december 2023 zijn enkele functies ingevuld, het proces loopt verder in 2024.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ De Hoge Raad heeft uitspraak gedaan in de zaak Attero over de minderlevering van brandbaar restafval over de periode 2015-januari 2017. Op basis van de uitspraak is de Metropoolregio Eindhoven gehouden een naheffing te betalen van ruim € 6,5 miljoen. Het vonnis is definitief, de Metropoolregio Eindhoven heeft hierop als contractpartner namens de 21 gemeenten de naheffing voldaan. Het Algemeen Bestuur van de Metropoolregio Eindhoven heeft op 20 december 2023 de verdeelsleutel voor de verdeling van de naheffing over de gemeenten vastgesteld. Alle betreffende gemeenten hebben de vordering voldaan, het dossier is daarmee afgesloten. ▪ In 2023 is gestart met uitvoering geven aan de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) en er is in 2023 een concepttekst van de gewijzigde regeling aangeboden aan colleges en gemeenteraden van de 21 MRE-gemeenten met de mogelijkheid een zienswijze in te dienen. Het college en de raad van Heeze-Leende hebben een zienswijze ingediend. <p><i>Dienst Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCE)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Het Programma 2023 is beleidsmatig uitgevoerd volgens planning. <p><i>Gulbergen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Een Ontwikkelvisie voor het Landgoed waarin de gewenste ontwikkeling van het gebied is aangegeven, is via een breed participatietraject vastgesteld. Deze visie wordt verder uitgewerkt, inclusief de financiële haalbaarheid. ▪ Met de Belastingdienst zijn afspraken gemaakt over de Btw-positie van Landgoed Gulbergen. Dit heeft geleid tot een naheffing over de periode 2013-2022. 				
Risico	<p>Op basis van de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen Metropoolregio Eindhoven (vastgesteld AB juli 2018) wordt bepaald wat de organisatie onder risicomanagement verstaat en welke uitgangspunten hierbij worden gehanteerd. Tevens is bepaald welke risico's door de Metropoolregio Eindhoven worden gedragen en welke door de deelnemende gemeenten. Als uitwerking van de nota zijn voor de organisatie de risico's in beeld gebracht, geclassificeerd en financieel inzichtelijk gemaakt. Jaarlijks worden bij het opstellen van de begroting en jaarrekening deze risico's opnieuw beoordeeld. De huidige stand van de algemene reserves is voldoende om deze risico's af te dekken</p>				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2023</i>	<i>Eigen vermogen per 01-01-2023</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd vermogen per 01-01-2023</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2023</i>
	€ 14.294	€ 13.903	€ 13.839	€ 13.228	€ 393
<i>Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)</i>	2022		2023		
	€ 293		€ 298		

Omgevingsdienst Zuidoost Brabant

Vestigingsplaats	Eindhoven
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Bestuurlijk verantwoordelijk:	K. Boonen
Zitting in dagelijks bestuur	Nee
Belang op basis van stemverhouding	Ieder lid van het algemeen bestuur heeft één stem. Cranendonck heeft dus 1/22 van de stemmen. Besluiten worden genomen met een meerderheid van stemmen van de aanwezige leden. Besluiten betreffende vaststelling van de begroting, begrotingswijzigingen en jaarrekening worden genomen met een meerderheid van stemmen, met dien verstande dat de meerderheid van stemmen eveneens tenminste de helft van de omzet vertegenwoordigt welke de uitvoeringsdienst in het voorafgaande jaar heeft gegenereerd op basis van de basistaken en verzoektaken.
Relatie met programma	Programma 1: Wonen en leven Programma 5: Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
Doel	De Omgevingsdienst is ingesteld om ten behoeve van de deelnemers taken uit te voeren op het gebied van het omgevingsrecht en daarmee als uitvoeringsdienst van het lokaal en provinciaal bestuur een bijdrage te leveren aan het realiseren en borgen van de door de verantwoordelijke overheden in de regio Zuidoost-Brabant aangegeven kwaliteit van de fysieke leefomgeving (zie artikel 2 lid 3 van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant 2015).
Bestuurlijke ontwikkelingen	<p>In maart 2023 heeft het algemeen bestuur de meerjarenvisie vastgesteld. Deze is gestoeld op de missie en visie van de ODZOB. In tijden van grote transities en opgaven zijn richting, focus en keuzes nodig bij de inzet van de ODZOB voor vier jaar. Door meer richting en focus als collectief te bepalen, kan de ODZOB beter zijn inzet bepalen bij de huidige grote transities en opgaven. Daarmee ook een betere bijdrage leveren aan een veilige, gezonde en duurzame fysieke leefomgeving. In de meerjarenvisie zijn de pijlers veilig, gezond, duurzaam en omgeving verder uitgewerkt. Een belangrijk uitgangspunt bij de meerjarenvisie is het "fundament op orde". Alleen aanvullende inzet op de niveaus in samenhang en regionaal platform, daar waar urgentie of bestaande afspraken er specifiek om vragen.</p> <p>De adviescommissie VTH (voorheen: commissie Van Aartsen) heeft geconstateerd dat er sprake is van vermijdbare milieuschade doordat het VTH-stelsel niet overal afdoende functioneert. Dit heeft geleid tot het Programma Versterking VTH-stelsel). Hierin werken gemeenten, provincies, omgevingsdiensten, Unie van Waterschappen en diverse ministeries samen aan de versterking van het VTH-stelsel. Eén van de oorzaken is dat niet alle omgevingsdiensten robuust genoeg zijn en daarmee ook niet kunnen voldoen aan de kwaliteitseisen. Het IBP VTH heeft daarom robuustheidscriteria met kritische prestatie-indicatoren (kpi's) vastgesteld. Aan de omgevingsdiensten is verzocht om uiterlijk 1 oktober met behulp van een toetsingskader te bepalen of de diensten aan deze kpi's voldoet. De ODZOB is tot de conclusie gekomen dat nog niet aan alle kpi's (volledig) wordt voldaan. Hiervoor wordt een plan van aanpak opgesteld.</p> <p>In juli 2023 is de Ontwerpregeling Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant 2024 aan het algemeen bestuur voorgelegd. Er heeft hierbij zoveel als mogelijk afstemming plaatsgevonden met de GGD, Metropoolregio Eindhoven, Veiligheidsregio en de twee andere Brabantse omgevingsdiensten. De ontwerpregeling is toegezonden aan de colleges van de deelnemers met het verzoek een voorgenomen besluit te nemen tot vaststelling van de regeling en dit voorgenomen besluit voor een zienswijzeprocedure aan te bieden aan de raden en Provinciale Staten. In 2024 zal de regeling voor vaststelling worden aangeboden aan de deelnemers.</p>

	<p>In 2023 is gestart met het Programma voor- en nazorg Omgevingswet; een nieuwe fase in de voorbereiding op de Omgevingswet. Het staat in het teken van de overdracht van programma naar de lijn. Het oefenen en inregelen heeft als resultaat opgeleverd dat de systemen getest zijn en dat er regionaal ketentesten zijn uitgevoerd, op basis waarvan de samenwerkingsafspraken nader zijn gedetailleerd. In het najaar is vervolgens in samenwerking met deelnemers geoefend met echte (Wabo-)aanvragen.</p> <p>Het stikstofdossier kende, net als de voorgaande jaren, ook in 2023 vele uitdagingen met nieuwe voornemens en regelgeving vanuit Rijk en provincie. Er zijn zeer veel onduidelijkheden en rechtbanken in Nederland deden uitspraken in veel zaken die rechtstreeks de Wnb-vergunningverlening raakt. Indirect is er in veel gevallen ook impact op de Wabo-vergunningverlening en toezicht en handhavingstaken. De nieuwe jurisprudentie zorgt voor veel onzekerheid in de uitvoeringspraktijk. Samen met de andere Brabantse Omgevingsdiensten is er een handelingsperspectief opgesteld dat moet dienen als leidraad voor de uitvoering.</p>				
Risico	<p>Ten behoeve van Ontwerpbegroting 2025 en jaarrekening 2023 zijn de risico's opnieuw geïnventariseerd. Deze inventarisatie is opgenomen in bijlage C. Uit deze inventarisatie blijkt dat de verwachtingswaarde van de risico's met de grootste potentiële impact € 1.105.000 bedraagt.</p> <p>De algemene reserve van de ODZOB bedraagt per ultimo 2023 € 1.200.000. Dat is meer dan bovenstaande verwachtingswaarde van de risico's. Vandaar dat de deelnemers geen ODZOB-risico's in hun eigen financiële buffers hoeven af te dekken.</p>				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2023</i>	<i>Eigen vermogen per 1-1-2023</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd vermogen per 1-1-2023</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2023</i>
	€ 484	€ 1.012	€ 2.433	€ 6.636 waarvan voorzieningen: € 88	€ 7.755 waarvan voorzieningen: € 310
<i>Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)</i>	2022		2023		
<i>Milieu</i>	€ 391		€ 533		
<i>Totaal</i>	€ 653		€ 871		

Regionaal Bestuur Openbaar Onderwijs de Kempen
--

Vestigingsplaats	Veldhoven	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Bestuurlijk verantwoordelijk:	M. Lemmen	
Zitting in dagelijks bestuur	Nee	
Relatie met programma	Programma 4: Sociaal Domein	
Doel	Samen met negen andere gemeenten (Bladel, Eersel, Heeze-Leende, Nederweert, Oirschot, Reusel-De Mierden, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre) houdt de gemeente Cranendonck het openbaar basisonderwijs in stand via een gemeenschappelijke regeling. De schoolbestuurlijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn overgedragen aan de Stichting de Kempen, regionaal bestuur voor openbaar en algemeen basisonderwijs.	
Bestuurlijke ontwikkelingen	De gemeente heeft in principe geen enkele inhoudelijke en financiële verantwoordelijkheid en bevoegdheid ten opzichte van Stichting de Kempen. Ook niet waar het gaat om de begroting van het schoolbestuur. Alleen als het schoolbestuur failliet zou gaan, wordt de gemeente weer verantwoordelijk voor de binnen de gemeentegrenzen aanwezige openbare basisscholen. De 10 aangesloten gemeenten vormen tezamen het Regionaal Samenwerkingsverband Openbaar Basisonderwijs De Kempen.	
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's benoemd.	
<i>Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)</i>	2022 € 0	2023 € 0

Veiligheidsregio Brabant Zuidoost (VRBZO)		
Vestigingsplaats	Eindhoven	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Bestuurlijk verantwoordelijk:	R. van Kessel	
Zitting in dagelijks bestuur	Nee	
Belang op basis van stemverhouding	Bij het vaststellen van de jaarrekening, begroting en begrotingswijzigingen brengen de leden die een gemeente vertegenwoordigen tot 20.000 inwoners één stem uit, de leden die een gemeente vertegenwoordigen met 20.000 of meer inwoners brengen twee stemmen uit, vermeerderd met een stem per volledig veelvoud van 15.000 inwoners, waarmee het aantal van 20.000 inwoners door die gemeente wordt overschreden. In dit geval heeft de gemeente Cranendonck twee stemmen. Bij de overige besluitvorming door het algemeen bestuur vindt stemming plaats op basis van de gewone stemwaardering (één stem per gemeente).	
Relatie met programma	Programma 5: Bestuur en algemene dekkingsmiddelen	
Doel	Volgens de Wet veiligheidsregio's is het een verplichting voor iedere gemeente om aangesloten te zijn bij een Veiligheidsregio. De 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant besteden taken voor brandweezorg, geneeskundige hulpverlening, rampenbestrijding en crisisbeheersing uit aan Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost. Dit is vastgelegd in een Gemeenschappelijke Regeling die wordt vastgesteld door de colleges.	

Bestuurlijke ontwikkelingen	<p>Het zijn spannende en onrustige jaren op het gebied van rampenbestrijding en crisisbeheersing. Zo ook voor de Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO). Het crisislandschap verandert snel. Inmiddels hebben we in korte tijd verschillende 'ongekende' crises ervaren. Met de coronacrisis, de opvang van de vluchtelingen uit Oekraïne en de noodopvang voor asielzoekers, kregen we in 3 jaar tijd met 3 van deze crises te maken. Ze hadden veel impact op de maatschappij en op VRBZO. Daarnaast zien we dat ook de 'traditionele' grote incidenten blijven plaatsvinden. Denk aan een natuurbrand zoals die in de Peel.</p> <p>In het najaar van 2023 kregen we in onze regio als gevolg van de vele neerslag te maken met hoogwater. Waterbergingsgebieden raakten vol en verschillende weilanden en wegen kwamen onder water te staan. Dit had gevolgen, bijvoorbeeld voor de bereikbaarheid voor hulpdiensten. Hierdoor is conform het nieuwe regionaal crisisplan 2024-2027 in december voor het eerst een monitorings- en signaleringsteam i.c.m. een planningsstaf actief geweest.</p> <p>Het aantal incidenten in 2023 was wat lager dan in voorgaande jaren. Hiervoor is geen duidelijke oorzaak aan te wijzen. Het aantal adviezen is volgens verwachting, de verwachting is dat dit met het ingaan van de omgevingswet wat gaat toenemen. De brandweer had in 2023 zo'n 5.100 uitrukken voor de bestrijding van incidenten, in 2022 waren dit er ruim 500 meer. Oorzaak is dat er minder incidenten zijn.</p> <p>Mede doordat er minder incidenten zijn, treedt er ervaringsverdunding op. Medewerkers blijven gemiddeld korter bij de brandweer dan voorheen. Ze hebben daardoor minder tijd om hun vakmanschap te ontwikkelen en onderhouden. Een volledig opleidingstraject duurt minimaal twee jaar. Hiernaast worden incidenten steeds meer divers en complex. De komende jaren wordt er daarom fors geïnvesteerd in de vakbekwaamheid, om de kwaliteit en veiligheid van de brandweer te behouden.</p> <p>In de loop van 2022 kregen we in Nederland te maken met flink oplopende prijzen. Door de hoge inflatie stelden de werknemersorganisaties de looneisen hierop bij. De totale kostenstijging werd hiermee veel hoger dan in de kadernota en begroting voor 2023 was voorzien en wat draagbaar was voor de organisatie. In overleg met het bestuur is besloten om een voorstel tot begrotingswijziging aan te bieden waarin om extra (structurele) gemeentelijke bijdrage werd gevraagd. Na de zienswijze periode stemde het AB kort voor de zomer in met deze begrotingswijziging en verhoging van de gemeentelijke bijdrage.</p>				
Risico	<p>In de paragraaf Risicobeheersing en weerstandsvermogen van de Begroting 2023 zijn de risico's en de bijbehorende weerstandcapaciteit benoemd. In de jaarstukken 2023 is deze paragraaf geactualiseerd.</p> <p>Het niet-gedekte financiële risico voor gemeente Cranendonck bedraagt € 0,-.</p>				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2023</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2023</i>
	€ 1.798	€ 2.251	€ 4.049	€ 37.894	€ 28.272
<i>Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)</i>	2022		2023		
	€ 1.227		€ 1.350		

Risse Groep/Werkvoorzieningsschap de Risse					
Vestigingsplaats	Weert				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling				
Bestuurlijk verantwoordelijk:	M. Lemmen				
Zitting in dagelijks bestuur	Ja, M. Lemmen				
Belang	De gemeente Cranendonck is, evenals de andere deelnemende gemeenten, met twee leden in het algemeen bestuur vertegenwoordigd. Het dagelijks bestuur bestaat uit drie afgevaardigden van het algemeen bestuur. Naast een algemeen bestuur heeft de Risse Holding bv een Raad van Commissarissen, bestaande uit drie externe leden die op basis van hun specifieke deskundigheid zijn aangetrokken.				
Relatie met programma	Programma 4: Zorg Uitvoering vanuit GR A2 samenwerking				
Doel	Risse Groep BV zorgt voor de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening voor de gemeenten Cranendonck, Nederweert en Weert. Het onderdeel werkvoorzieningsschap richt zich van oudsher op het vinden van aangepast werk voor mensen met een Sw-indicatie. Met de komst van de Participatiewet ontwikkelt de Risse zich naar een mens-ontwikkelbedrijf. Werk.kom, een ander onderdeel van Risse Groep, richt zich in dat kader voornamelijk op het detacheren van mensen bij externe partners, al dan niet met gebruik van loonkostensubsidie en/of jobcoaching. Doel is in de toekomst zoveel mogelijk mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt extern aan het werk te helpen.				
Bestuurlijke ontwikkelingen	In 2021 heeft Risse Groep een toekomstvisie ontwikkeld, de koers tot 2030. Hierin wordt uiteengezet hoe de omslag van werkbedrijf naar ontwikkelbedrijf wordt gemaakt door talenten van mensen te ontwikkelen zodat zij volwaardig meedoen in de maatschappij. De uitgezette koers sluit hiermee aan op de uitgangspunten van het gemeentelijke – en regionale beleid. De mens en diens hulpvraag staat hierbij centraal waarbij wordt ingezet op een integrale aanpak. In 2023 is verder vormgegeven aan de toekomstvisie waarbij stappen zijn gezet om meer inkomsten uit andere doelgroepen dan alleen de sociale werkvoorziening te verkrijgen met als doel op termijn de gemeentelijke bijdrage af te bouwen.				
Risico	Eind 2023 is een akkoord gesloten over CAO Sociale Werkvoorziening (SW) en de CAO Aan de slag, een noodzakelijke verbetering van de arbeidsvoorwaarden van medewerkers onder deze CAO's. Zij leiden wel tot loonkostenstijgingen die een druk op de begroting 2024 e.v. leggen. In de meircirculaire 2024 (eind mei/begin juni 2024) blijkt in hoeverre het Rijk deze loonkostenstijgingen (deels) compenseert. Een potentieel risico van € 400.000 voor de begroting 2025 en volgende. In 2024 heeft de loonkostenstijging een plek gekregen omdat de sector reeds gelden apart had gezet.				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2022/2023</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2023</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2022</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2023</i>
	2022 € 234 2023 -/- € 121	€ 1.084	€ 1.431	€ 2.931	€ 2.680
<i>Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)</i>	2022		2023		
	€ 2.126		€ 2.348		

Stichtingen

Stichting Keyport					
Vestigingsplaats	Weert				
Rechtsvorm	Stichting				
Bestuurlijk verantwoordelijk:	M. Lemmen				
Zitting in dagelijks bestuur	M.Lemmen heeft zitting in het algemeen bestuur				
Belang op basis van stemverhouding	<p>Het bestuur van de Stichting Keyport bestaat uit:</p> <p>Bestuurders A namens de helix partner overheid (één per gemeente)</p> <p>Bestuurders B namens de helix partner bedrijfsleven (maximaal vier bestuurders)</p> <p>Bestuurders C namens de helix partner onderwijs- en kennisinstellingen (maximaal vier bestuurders)</p> <p>De stemverhouding tussen de bestuurders A, B of C moet te allen tijde in gelijke verhouding zijn en onafhankelijk van het aantal bestuurders namens het bedrijfsleven, het onderwijs of de overheid.</p>				
Relatie met programma	Programma 2: Economie + Ondernemen				
Doel	<p>Stichting Keyport is de samenwerking tussen de gemeenten Leudal, Maasgouw, Nederweert, Roerdalen, Roermond, Weert en Cranendonck, ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen.</p> <p>De stichting wil een substantiële bijdrage leveren aan het versterken van de sociaaleconomische structuur en het creëren van een stimulerend vestigingsklimaat van de regio Keyport zoals nader is uitgewerkt in het Routeplan Keyport Next Level 2021-2024.</p>				
Bestuurlijke ontwikkelingen	<p>De gemeente is in 2015 toetreden tot Keyport, waarmee de connectie met de grensprovincie en de daarin gelegen gemeenten versterkt wordt.</p> <p>In 2020 is deelname aan Keyport heroverwogen en besloten de samenwerking met Keyport voort te zetten onder voorwaarde dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> er geen verhoging van de inwonersbijdrage plaatsvindt; er een tussentijdse evaluatie plaatsvindt; Cranendonck een rol inneemt binnen het kernteam. <p>Eind 2020 is door Keyport ingestemd met het bevriezen van de bijdrage per inwoner voor de jaren 2021-2022 op het huidige niveau, zijnde €2,47. De voortgang van het Routeplan Keyport Next Level en bijbehorende financiering is in 2022 geëvalueerd en in een raadinformatieavond in Cranendonck besproken. Daarnaast zijn er leden uit Cranendonck benoemd als lid van het Kernteam van Keyport.</p> <p>Naast de bijdrage voor deelname aan Keyport is het van belang om werkbudget te hebben om activiteiten bij ondernemers onder de aandacht te brengen, dit werkbudget is onderdeel van de visie 'Economisch Cranendonck'.</p>				
Risico	<p>Het bevriezen van de inwonersbijdrage kan impact hebben op de realisatie van de ambitie zoals verwoord in het Routeplan Next Level. Het Routeplan Keyport Next Level en de meerjarenbegroting 2021-2024 is in 2022 geëvalueerd. Indien de begroting van Keyport de door de gemeenteraad vastgestelde jaarlijkse bijdrage overschrijdt, dan zal eerst budget worden gevraagd aan de gemeenteraad.</p>				
Financiële informatie (bedragen x € 1.000)	Resultaat 2022/2023	Eigen vermogen per 31-12-2022	Eigen vermogen per 31-12-2023	Vreemd vermogen per 31-12-2022	Vreemd vermogen per 31-12-2023
	€ 16/€ nnb	€ 16	€ nnb	€ 1.259	€ nnb
Bijdrage gemeente (bedragen x € 1.000)	2022		2023		
	€ 52		€ 52		

Stichting Bureau Inkoop en aanbesteding Zuidoost Brabant (BIZOB)					
Vestigingsplaats	Oirschot				
Bestuurlijk verantwoordelijk:	M. Lemmen				
Belang	5,6%				
Relatie met programma	Programma 5: Bestuur en algemene dekkingsmiddelen				
Doel	De stichting Bizob is een samenwerking door achttien gemeenten in Zuidoost Brabant op inkoopgebied, waarbij een drietal doelstellingen worden nagestreefd: financieel (betere condities en prijzen, lagere inkoopkosten), kwaliteit (verbeterde specificaties, verkorte levertijden enz.) en procesmatig (transparant inkoopproces, integriteit inkoopprocessen, betrouwbaarheid enzovoort).				
Financiële informatie (x €1.000,-)				2022	2023
	Resultaat			614	490
	Eigen vermogen			977	nrb
	Vreemd vermogen			1.210	nrb
	Gemeentelijke bijdrage			126	156

Vennootschappen en corporaties

Bank Nederlandse Gemeenten					
Vestigingsplaats	's-Gravenhage				
Bestuurlijk verantwoordelijk:	De burgemeester vertegenwoordigt, als wettelijke vertegenwoordiger, de gemeente in de algemene aandeelhoudersvergaderingen.				
Aantal aandelen	5.000				
Belang	0,009% (de BNG heeft in totaal 55.690.720 aandelen). De gemeente heeft zeggenschap in de BNG ia het stemrecht op de aandelen (1 stem per aandeel)				
Doel	De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde dienstverlening draagt BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.				
Financiële informatie (x €1.000)				2022	2023
	Resultaat			300 miljoen	254 miljoen
	Eigen vermogen		31-12	4,615 miljoen	4,721 miljoen
	Vreemd vermogen		31-12	107.459 miljoen	110.819 miljoen
	Dividend per aandeel (in €)			2,50	2,16
	Totaal dividend Cranendonck (in € 5.000 aandelen)			12.500	10.800

NV Brabant Water				
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch			
Bestuurlijk verantwoordelijk:	R. van Kessel			
Aantal aandelen	19.976			
Belang	0,2% (Brabant Water heeft 10 miljoen aandelen geplaatst)			
Doel	<p>Taak van Brabant Water NV is het winnen, zuiveren, transporteren en leveren van drinkwater en industriewater van hoge kwaliteit.</p> <p>De aandelen van Brabant water zijn in handen van de provincie (31,6%) 57 Brabantse gemeenten alsmede de gemeente Tholen.</p>			
Financiële informatie (x €1.000)			2022	2023
	Resultaat		5.347	9.213
	Eigen vermogen		690	699
	Vreemd vermogen		585	619
	Dividend per aandeel (in €)		0	0

Overige verbonden partijen

Taskforce – RIEC Brabant Zeeland	
Portefeuillehouder	R. van Kessel
Relatie met programma	Programma 5: Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
Doelstelling	<p>Georganiseerde misdaad komt in allerlei vormen voor. Denk aan hennepteelt, witwassen en vermogenscriminaliteit. Taskforce – RIEC is een bondgenootschap van gemeentelijke en provinciale overheden tegen ondermijning in Brabant en Zeeland. Zij ondersteund met haar producten en diensten gemeenten en veiligheidspartners in de herkenning en aanpak van criminele activiteiten. Zo helpen ze onder meer bij de versterking van bestuurlijke weerbaarheid en een geïntegreerde aanpak van georganiseerde criminaliteit. Taskforce RIEC Brabant-Zeeland positioneert zich als partner, die intelligence, expertise, innovatie en uitvoering (actie) met elkaar verbindt. Zij bundelen krachten door samen te werken met bestuurders, overheidsdiensten, ondernemers en inwoners in Brabant en Zeeland om samen ondermijnende criminaliteit te bestrijden en te voorkomen.</p>
Financiële informatie (x €1.000,-)	€ 16

Zorg- en Veiligheidshuis	
Vestigingsplaats	Helmond
Bestuurlijk verantwoordelijk:	M. Lemmen
Zitting in dagelijks bestuur	Nee
Relatie met programma	Programma 4: Sociaal Domein Programma 5: Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
Doelstelling	Het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost zorgt voor een succesvolle aanpak van complexe casuïstiek binnen de thema's (risico)jeugd, veelplegers, nazorg ex-gedetineerden, relationeel geweld, overlast en verslaving is een gezamenlijke inspanning van gemeenten en ketenpartners een voorwaarde. Het gaat om het voorkomen en verminderen van recidive, (ernstige) overlast, criminaliteit en maatschappelijk uitval bij complexe problemen, door een combinatie van repressie, bestuurlijke interventie en zorg.
Financiële bijdrage (x €1.000,-)	€ 5

Paragraaf Financiering

Algemeen

De Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido) verplicht tot het opstellen van een paragraaf financiering. Het doel van deze paragraaf is het verstrekken van informatie over en het inzichtelijk maken van het treasurybeleid, het beheersen van de financiële risico's en het zorgen voor zo voordelig mogelijke renteresultaten. Het beleid voor de treasuryfunctie is vastgelegd in het Treasurystatuut en maakt onderdeel uit van de "financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet".

De financieringsparagraaf gaat achtereenvolgens in op de volgende onderwerpen:

1. Ontwikkelingen
2. Kaderstelling
3. Rentevisie
4. Rentesystematiek
5. Financieringspositie
6. Leningenportefeuille
7. Kasgeldlimiet
8. Renterisiconorm
9. Schuldquote
10. Ontwikkelingen 2020
11. EMU-saldo

Ontwikkelingen

Met de invoering van de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet Hof) kregen het Rijk en de medeoverheden een gelijkwaardige inspanningsverplichting opgelegd om hun begrotingen binnen de EMU-norm te houden. Dit laatste houdt in dat er meer gestuurd dient te worden op liquiditeiten en de ruimte voor investeringen mede bepaald wordt door het EMU saldo.

De gemeente Cranendonck maakt op basis van de informatie uit de organisatie een integrale liquiditeitsplanning. Bij het aangaan van transacties op de geld- en kapitaalmarkt wordt rekening gehouden met die liquiditeitsplanning en de kapitaalmarktrente.

Vanaf de begroting 2018 passen wij een nieuwe systematiek voor de rentetoerekening toe. Deze nieuwe systematiek is gebaseerd op wijzigingen in de bepalingen ten aanzien van de rente in het Besluit Begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

In de begroting 2023 rekenen wij met een rente omslagpercentage van 1,1%. Dit percentage is gelijk aan 2022. Het omslagpercentage wordt onder andere gehanteerd om binnen de gemeente kosten te verrekenen van het door de gemeente geleende geld.

Kaderstelling

Ten aanzien van het treasurybeleid zijn de volgende kaders van belang:

- a. Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).
- b. Wet Financiering decentrale overheden (Fido).
- c. Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo).
- d. Treasurystatuut gemeente Cranendonck.
- e. Wet Houdbare overheidsfinanciën (Hof).

Ad a. De "Nota Rente" (2016) is uitgangspunt voor het gemeentelijk rentebeleid en de wijze van verantwoording. In onderdeel 4 "Rentesystematiek" staat aangegeven op welke wijze vorm is gegeven aan de "Nota Rente". Tevens is daarbij gekeken naar de toekomstige ontwikkelingen.

Ad b: De uitvoering van treasury vindt haar wettelijke basis voornamelijk in de Wet Fido. Deze wet regelt dat de uitvoering van de treasuryfunctie binnen de gemeente uitsluitend de publieke taak dient en plaats

vindt binnen de financiële kaders van de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Ook het schatkistbankieren is geregeld en geeft aan hoe omgegaan dient te worden met eventuele tegoeden.

Ad c: De Rudo geeft onder andere voorschriften over beleggingen (minimale ratings) en derivatenconstructies.

Ad d: In het Treasurystatuut van de gemeente Cranendonck is de "beleidsmatige infrastructuur" van de treasuryfunctie van onze gemeente vastgelegd in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, richtlijnen, limieten en verantwoordelijkheden.

Ad e: De Wet Hof zorgt ervoor dat het Nederlandse begrotingstekort beperkt blijft tot maximaal 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Momenteel heeft deze wet nog geen invloed op het beleid van onze gemeente.

Rentevisie

Een visie omtrent de renteontwikkeling van de korte- en de lange termijn rente is een voorwaarde om de treasuryfunctie adequaat uit te oefenen. Door de huidige economische en politieke ontwikkelingen is het maken van een goede visie op de renteontwikkeling niet eenvoudig. De geld en kapitaalmarkt zijn op niveaus beland die gelet op het verleden niet eerder voorgekomen zijn. Voor een rentevisie vertrouwt de gemeente op de publicaties en verwachtingen van de Europese Centrale Bank (ECB).

Als gesproken wordt over de rente van de ECB gaat het meestal om de zogenaamde refirente. De refirente is de rente die banken moeten betalen aan de ECB wanneer zij geld bij de ECB opnemen (de zogenaamde herfinancieringsrente). Deze rente is vanaf juli 2022 (0,5%) gestegen naar 4,50% (september 2023). Dit is de grootste renteverhogingen sinds de invoering van de euro. Door de rente te verhogen heeft de ECB ervoor gezorgd dat de economie wat vertraagt en dat de hoge inflatie is afgezwakt. Daardoor staat de refirente staat in april 2024 nog op 4,50%.

De situatie op de rentemarkt kan worden gezien op de lange en korte termijn.

Als referentierente voor de korte markt (geldmarkt) wordt gewoonlijk de 3-maands Euribor (Euro Interbank Offered Rate) gebruikt. Voor de lange markt ofwel kapitaalmarkt fungeert het tarief van de 10-jaars staatslening als referentie.

De standen van de genoemde renteniveaus zijn op het moment van het opstellen van de paragraaf financiering:

3-maands Euribor: 3,857% (bron 4 april 2024) 3,126%(bron: 12 april 2023)

De 3-maands Euribor is het afgelopen jaar conform verwachting gestegen.

10-jaars staatsobligatie: 2,648% (bron IEX 4 april 2024) 2,737% (bron: IEX 13 april 2023)

Deze rente is in het afgelopen jaar iets gedaald. De praktijk leert echter dat gemeenten veelal geldleningen aantrekken voor een wat langere periode, met daaraan een langere rentevaste periode. Veelal valt de keuze op 20 of 25 jaar.

Rentesystematiek

De Commissie BBV doet in de "Nota Rente" (2016) een aantal stellige uitspraken (mag worden gezien als wetgeving) omtrent de wijze hoe omgegaan moet worden met de rentesystematiek. Essentie is dat op een juiste wijze de kosten toegerekend worden om daarmee ook de uniformiteit te bevorderen. Het betreft:

1. Het aantrekken en verstrekken van een lening betreft een treasury activiteit. De met deze activiteit gepaarde rentelasten en rentebaten behoren op het (nieuwe) taakveld "Treasury".
2. Indien een lening specifiek is aangetrokken voor een project of (door)verstrekking (één op één doorlening), is er sprake van projectfinanciering. In 2018 is voor de financiering van het project zonnepanelen gekozen voor projectfinanciering.
3. Als wel een rentevergoeding over het eigen vermogen en/of de voorzieningen wordt berekend, dan is deze vergoeding maximaal het rentepercentage dat is gebaseerd op het gewogen samenstel

van de (bruto) externe rentelasten over het totaal van de lang en kort aangetrokken financieringsmiddelen.

4. De omslagrente wordt berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente (in Euro's) te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de individuele activa. Het is niet toegestaan om per investering of taakveld te differentiëren in het toe te rekenen rentepercentage. Het bij de begroting (voor)gecalculeerde omslagrentepercentage mag binnen een marge van 0,5% worden afgerond.
5. Het toerekenen van rente aan de taakvelden vindt plaats via het taakveld "Treasury". Hiertoe worden alle rentelasten en rentebaten in eerste instantie op het taakveld "Treasury" geboekt. Dit geldt ook voor de rentelasten en –baten van projectfinanciering.

Daarnaast adviseert de Commissie BBV het renteschema uit deze nota in de paragraaf financiering van de programmabegroting en jaarstukken op te nemen. Hiermee wordt inzicht gegeven in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.

Voor 2023 zijn in de begroting de navolgende uitgangspunten gehanteerd:

- f. Rente omslag percentage: 1,1%
- g. Rente eigen financieringsmiddelen: 1,1%

Het renteschema voor 2023 ziet er als volgt uit:

Verzameling rentelasten en -baten	2023
a. Externe rentelasten over korte en lange financiering	418
b. Externe rentebaten (-/-)	-91
Totaal door te rekenen externe rente	327
c1. Rente die aan grondexploitatie wordt toegerekend (-/-)	-2
c2. Rente van projectfinanciering (-/-)	10
c2. Rentebaait van doorverstrekte leningen (projectfinanciering)	10
Totaal door te rekenen externe rente	329
d. (1) Rente over eigen vermogen*	322
(2) Rente over voorzieningen (gewaardeerd tegen contante waarde)	-
De aan taakvelden toe te rekenen rente	651
e. De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	603
f. Renteresultaat op het taakveld treasury	48

* Deze rente wordt verantwoord als bespaarde rente op taakveld Treasury.

Financieringspositie

Bij de aanvang van het begrotingsjaar 2023 werd een theoretisch financieringstekort van afgerond € 8,8 miljoen verwacht. Het werkelijke financieringsoverschot is afgerond € 4,2 miljoen, ruim € 15 miljoen minder dan verwacht door een positief jaarrekeningresultaat in 2022 en door de vertraging van een aantal investeringen (o.a. centrumplan Budel, De Schakel, De schaapskooi).

Het beeld van de financieringspositie ziet er voor het komende jaar als volgt uit:

Financiering meerjarig (x € 1.000,-)	1-1-2023	1-1-2024
Vaste activa	56.067	60.486
Voorraad grond grexen	-1.034	-997
Reserves en voorzieningen	-32.986	-32.122
Langlopende schulden	-26.207	-33.127
Financieringstekort	-4.160	-5.760

Vorenstaand overzicht vormt de basis voor de op te stellen liquiditeiten- en kapitaalsbehoefte voor de komende perioden zoals aangegeven bij onderdeel 3. Alle onderdelen worden beoordeeld op basis van bovenstaand overzicht voor de bepaling van de behoefte aan middelen.

Leningenportefeuille

De leningenportefeuille kan voor 2023 als volgt worden weergegeven:

Leningenportefeuille (x € 1.000,-)	
Stand per 1-1-2023	26.207
Nieuwe leningen	9.000
Aflossingen	-2.080
Stand per 31-12-2023	33.127

Op basis van een meerjarige liquiditeitenprognose hebben we eind 2023 een langlopende geldlening van 9 miljoen euro (looptijd 25 jaar) tegen een rentepercentage van 3,451% aangetrokken. In de begroting 2023 hielden we rekening met de rentekosten voor het aantrekken van een langlopende lening van € 8.000.000 (per juli 2023) tegen een rentepercentage van 1,25%.

Kasgeldlimiet

Het doel van de kasgeldlimiet is conform de Wet Fido het beperken van de renterisico's rond de kortlopende schulden. Dit betekent dat de kortlopende schulden maximaal 8,5% van het begrotingstotaal mogen bedragen zodat het risico van het op enig moment om moeten zetten naar langlopende financiering is beperkt. Voor 2023 is het beeld van de kasgeldlimiet als volgt:

Kasgeldlimiet 2023 (x € 1.000,-)	1 ^e kw	2 ^e kw	3 ^e kw	4 ^e kw
Totaal programmabegroting (lasten)	61.508	61.508	61.508	61.508
Percentage norm kasgeldlimiet	8,5	8,5	8,5	8,5
Kasgeldlimiet	5.228	5.228	5.228	5.228
Gemiddelde netto vlottende schuld (-) / Gemiddeld overschot vlottende middelen	2.469	1.306	-632	-2.297
Ruimte (+) / overschrijding (-)	2.759	3.922	5.860	7.525

Conform de Wet Fido mag de kasgeldlimiet gedurende maximaal drie achtereenvolgende kwartalen worden overschreden.

Renterisiconorm

Het doel van de renterisiconorm is conform de Wet Fido het beheersen van de renterisico's op langlopende schulden. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen.

De jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen mogen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Hiermee wordt voorkomen dat op eenzelfde moment herfinanciering van leningen plaats dient te vinden tegen een op dat moment ongunstige rente waardoor de rentelasten snel zouden oplopen.

Voor 2023 is het beeld van de renterisiconorm als volgt:

Renterisiconorm (x € 1.000,-)	2023
1. Rentehervellingen	0
2. Aflossingen	2.080
3. Renterisico (1 + 2)	2.080
4a. Begrotingstotaal (lasten)	61.508
4b. Percentage regeling	20%
4. Renterisiconorm (4a x 4b)	12.302
5. Ruimte (+) / overschrijding (-/-)	10.222

Dit betekent dat de gemeente in 2023 voldoet aan de renterisiconorm.

Ontwikkelingen 2023

In 2023 is het noodzakelijk gebleken aanvullende externe financiering aan te trekken. Op basis van een meerjarige liquiditeitenplanning beschikken we over inzicht in de geldstromen. Eind 2023 hebben een langlopende geldlening van 9 miljoen euro (looptijd 25 jaar) tegen een rentepercentage van 3,451% aangetrokken.

Met het inzicht in de financieringsbehoefte kunnen we potentiële financiële risico's beperken c.q. ondervangen.

EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid. Om inzicht te geven in het verwachte EMU-saldo van de lokale overheid is weergave van het saldo voor het nieuwe en eerstvolgende begrotingsjaar een verplicht onderdeel in de programmabegroting.

De ontwikkeling van het EMU-saldo van de gemeente Cranendonck vertoont het volgende beeld:

Nr.	Omschrijving	P of N	2022	2023
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging c.q. onttrekking uit reserves	N	3.122	-1.362
2	Afschrijving ten laste van de exploitatie	P	2.166	2.247
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	P	1.708	2.485
4	Investerings in (im)materiele vaste activa die op de balans wordt geactiveerd	N	-4.397	-7.172
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de EU en overigen	P	1.016	126
6	Baten uit desinvesteringen in (im)materiele vaste activa			
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw, woonrijp maken e.d.			
8	Buiten bouwgrondexploitatie, voor zover niet op de exploitatie verantwoord			
9	Lasten op balanspost voorzieningen voor zover deze met derden betreffen	N	-1.935	-1.774
10	Lasten i.v.m. transacties met derden			
11	Verwachte boekwinst bij verkoop van effecten			
	Berekend EMU-saldo		1.679	-5.451
	Emu referentie waarde gemeente Cranendonck (Emu-norm)		-2.492	-2.275
	Negatief bedrag is overschrijding – en positief is onderschrijding van de Emu-norm		4.171	-3.176

Op basis van bovenstaande gegevens voldoen wij in 2023 niet aan de EMU-norm, mede door het hoge investeringsniveau in 2023. Er staat geen sanctie op een eventuele overschrijding van het toegestane EMU-tekort.

Paragraaf Lokale Heffingen

Wettelijk kader

Op grond van het besluit "Begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)" dient in de paragraaf "Lokale heffingen" in ieder geval de volgende onderdelen te worden vermeld:

Onderdeel	Op grond van:
De werkelijke inkomsten	art. 10, letter a BBV
Het gerealiseerd beleid ten aanzien van de lokale heffingen	art. 10, letter b BBV
Een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, inclusief Onderbouwing berekening maximaal kostendeekkende tarieven	art. 10, letter c BBV
Een aanduiding van de lokale lastendruk	art. 10, letter d BBV
Een beschrijving van het gerealiseerde kwijtscheldingsbeleid	art. 10, letter e BBV

Wat willen we bereiken?

De lokale heffingen hebben tot doel dat de gemeente door het verwerven van eigen middelen dekking vindt voor haar uitgaven in het kader van de uitvoering van de gemeentelijke taken waarbij de lastendruk voor de inwoners in een goede verhouding staat tot het niveau van de voorzieningen. Bovendien vindt door middel van de lokale heffingen sturing plaats op bepaalde doelstellingen, zoals het scheiden van afval.

Algemeen

De gemeente is autonoom in het bepalen van de hoogte van de gemeentelijke heffingen. Het bedrag van een gemeentelijke heffing mag niet afhankelijk worden gesteld van inkomen, winst of vermogen. Dit wil zeggen dat het voor gemeenten niet is toegestaan om door middel van belastingverordeningen inkomenspolitiek uit te voeren.

In de Gemeentewet en in enkele bijzondere wetten is geregeld welke heffingen de gemeente aan haar inwoners en bedrijven mag opleggen. In de gemeente Cranendonck zijn de volgende verordeningen van toepassing:

Verordening op de heffing en invordering van:
Afvalstoffenheffing
Leges
Lijkbezorgingrechten
Marktgeden
Onroerende Zaakbelastingen
Reclamebelasting
Rechten en precariobelastingen
Rechten voor het innemen van standplaatsen
Rioolheffing
Toeristenbelasting

Bovenstaande verordeningen zijn te raadplegen op de website van de gemeente www.cranendonck.nl onder het tabblad wonen en leven bij het onderdeel "belastingen". De gemeente Cranendonck heft geen hondenbelasting, forensenbelasting en parkeerbelasting. Bij de redactie van de belastingverordeningen gelden zoveel als mogelijk de modelverordeningen van de VNG als leidraad.

In deze paragraaf zijn de bestaande beleidsuitgangspunten en –voornemens betreffende belastingen opgenomen, toegelicht en vervolgens op hun uitkomsten geanalyseerd. Hierbij zijn voor de woonlasten en de toeristenbelasting de tarieven vermeld. Voor de hoogte van de belastingen, rechten en tarieven gelden de volgende uitgangspunten:

- Binnen de wettelijke kaders de leges berekenen met toepassing van het profijtbeginsel en streven naar zo veel als mogelijk kostendekkende tarieven. Het profijtbeginsel houdt in dat hoe meer iemand profijt heeft van de door de overheid geleverde prestaties, hoe meer belasting/rechten daarvoor betaald dient te worden.
- Daar waar mogelijk binnen de wettelijke kaders specificeren van de producten en diensten in de legesverordening.

Vergelijking tarieven 2023 met gemeenten van A2-samenwerking volgens Coelo:

Coelo 2023	Cranendonck	Valkenswaard	Heeze-Leende
1-persoonshuishouden	887	906	924
meerpersoonshuishouden	*962	1.001	1.082
Rangnummer eigenaar meerpersoonshuishouden**	195	246	306
Rangnummer huurder meerpersoonshuishouden**	280	65	331
OZB:			
Tarief woningen ***	0,1019	0,1065	0,0912
Tarief niet-woningen eigenaar	0,2799	0,2968	0,1861
Tarief niet-woningen gebruiker	0,2221	0,2373	0,1649
Afvalstoffenheffing:			
Tarief 1-persoonshuishouden***	265	206	237
Tarief meerpersoonshuishouden***	340	280	332
Rioolheffing:			
Tarief 1 persoons huishouden***	210	253	210
Tarief meerpersoonshuishouden***	210	336	210

* De verdeling van de lastendruk is als volgt: afvalstoffenheffing € 412, OZB € 340 en rioolheffing € 210

**Voor het rangnummer geldt dat nummer 1 de laagste woonlasten heeft. Coelo gaat uit van 355 gemeenten.

***In Cranendonck is het vastrecht voor 1-persoons of meerpersoonshuishoudens gelijk. Het Coelo gaat bij afvalstoffenheffing voor meerpersoonshuishoudens uit van een hoger aantal containerledingen en een gemiddelde hogere WOZ-waarde.

Ontwikkelingen

Lokaal belastinggebied

Al vele jaren bepleit de VNG, maar ook andere instellingen zoals Raad voor de financiële verhoudingen en de Raad van State, voor een lokaal belastinggebied dat qua omvang beter past bij de steeds grotere hoeveelheid taken en verantwoordelijkheden van gemeenten. De VNG pleit voor een uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied. Deze uitbreiding houdt in dat gemeenten meer inkomsten uit de eigen belastingheffing krijgen en tegelijkertijd minder uitkeringen van het Rijk ontvangen. Het gevolg hiervan zal zijn dat er meer verschillen tussen gemeenten ontstaan doordat de verschillende gemeenteraden lokaal andere afwegingen maken tussen inkomsten en uitgaven.

Per saldo hoeft een uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied niet tot stijging van de belastingdruk te leiden. Door de vermindering van de uitkeringen van het Rijk aan gemeenten heeft het Rijk minder uitgaven en kunnen de rijksbelastingen omlaag. De uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied zal wel leiden tot verschuiving van belastingdruk tussen individuele burgers en bedrijven. Gemeenten heffen de belastingen immers naar andere maatstaven dan het Rijk doet en de tarieven zullen per gemeente verschillen.

Een uitbreiding van het lokaal belastinggebied lijkt er dan in ieder geval tot 2025 niet te komen. Om een stabielere financiering voor de medeoverheden te realiseren en hun autonomie te vergroten, wordt in de komende jaren wel een nieuwe financieringssysteem voor de periode na 2025 uitgewerkt, waarbij de

mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied wordt betrokken. Hierbij worden in ieder geval ook alternatieven voor de onroerendezaakbelasting onderzocht.

Handreiking kostenonderbouwing VNG

Voorgeschreven is om de mate van kostendekking van de lokale heffingen toe te lichten. Hiervoor heeft de VNG een handreiking opgesteld. In deze handreiking wordt onder andere ingegaan hoe om te gaan met:

- De directe lasten;
- De indirecte lasten;
- Baten en kruissubsidiëring;
- Beleidsuitgangspunten en toelichting.

Deze aspecten richten zich voornamelijk op de bestemmingsheffingen (afval, riool, leges). Bij deze heffingen wordt hierop ingegaan.

Aansluiting landelijke voorziening WOZ

Vanaf 1 oktober 2016 dienen gemeenten/samenwerkingsverbanden de WOZ waarden van woningen openbaar te maken. Dit openbaar maken geschiedt landelijk door een WOZ-viewer (LV WOZ), waarmee de WOZ-waarden van woningen bekeken kunnen worden. Van gemeenten die op dat moment nog niet zijn aangesloten op de LV WOZ zijn de WOZ-waarden niet zichtbaar. De gemeente Cranendonck is sinds december 2016 aangesloten op de LV WOZ.

Ontwikkeling lastendruk gemeente Cranendonck 2021-2023 meerpersoonshuishouden

De berekening van de lastendruk is gebaseerd op de gemiddelde lastendruk per meerpersoonshuishouden.

	2021	2022	2023
OZB	348	355	341
Afvalstoffenheffing	274	274	260
Rioolheffing	202	206	210
Totaal	824	824	811

LET OP: bovenstaande aantallen wijken af van de gehanteerde aantallen door Coelo. De afwijking van de lastendruk zoals berekend door Coelo wordt veroorzaakt door de afvalstoffenheffing en de gemiddelde ozb waarde.

Belastingopbrengsten

In onderstaande tabel zijn de begrote en werkelijke opbrengsten van het jaar 2023 opgenomen. Ter vergelijking zijn de werkelijke opbrengsten 2022 vermeld.

De onderstaande vermelde bedragen vermenigvuldigen met € 1.000.

	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
Onroerende zaakbelastingen	5.837	5.702	5.712
Afvalstoffenheffing	2.486	2.489	2.518
Rioolheffing (vGRP)	2.165	2.176	2.181
Toeristenbelasting	252	242	237
Lijkbezorgingrechten	42	55	35
Leges omgevingsvergunningen	899	689	683
Marktgeden	15	20	13
Precariobelasting/leges bijz.wetten	27	35	23
Leges verkeer	221	79	109
Leges bestemmingsplannen	179	286	339
Leges secretarie	246	200	255
Reclamebelasting	24	33	0
Totaal	12.393	12.006	12.105

Uit bovenstaande tabel blijkt, dat de onroerende zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing voor het overgrote deel van de belastingopbrengsten zorgen. Voormelde heffingen en belastingen bepalen dan ook de lokale belastingdruk.

Toelichting per belastingsoort

Onroerende zaakbelastingen(OZB)

Onder de naam "onroerende zaakbelastingen" worden van onroerende zaken die binnen de gemeentegrenzen liggen de volgende belastingen geheven:

- Een gebruikersbelasting van degenen die bij het begin van het kalenderjaar onroerende zaken gebruiken. Dit geldt alleen voor niet-woningen.
- Een eigenarenbelasting van degenen die bij het begin van het kalenderjaar eigenaar zijn van onroerende zaken. Dit geldt voor woningen en niet-woningen.

Het tarief van de onroerende zaakbelastingen wordt weergegeven als een percentage van de waarde van een onroerende zaak. Daalt de gemiddelde waarde van de objecten, dan stijgen de tarieven OZB meer. Stijgt echter de waarde, dan dalen de tarieven. Door het hanteren van deze systematiek betaalt de belastingplichtige van een gemiddeld gewaardeerd object het voor dat jaar van toepassing zijnde indexatiepercentage meer dan in het voorgaande jaar.

De heffingsgrondslag voor 2022 is de waarde van de onroerende zaak naar peildatum 1 januari 2021. Hierbij is rekening gehouden met de waardeontwikkelingen tussen de vorige waarde-peildatum 1 januari 2020 en de geldende waarde-peildatum 1 januari 2021.

Tarieven	2021	2022	2023
Woningen			
Eigenaren	0,1242 %	0,1165 %	0,1019%
Niet-woningen			
Eigenaren	0,2733 %	0,2842 %	0,2799%
Gebruikers	0,2169 %	0,2255 %	0,2221%

De opbrengsten voor 2023 zijn gebaseerd op het totaal van de opgelegde kohieren inclusief de areaaluitbreiding in 2022 op basis van de vastgestelde tarieven. In incidentele gevallen is de opbrengst aangepast.

	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
Eigenaren woningen	€ 3.397.441	€ 3.282.063	€ 3.247.708
Eigenaren niet-won.	€ 1.448.647	€ 1.440.684	€ 1.457.368
Gebruikers niet-won.	€ 991.715	€ 979.750	€ 1.007.165

Ten opzichte van de bijgestelde raming zijn de werkelijke ozb opbrengsten nagenoeg gelijk aan de geraamde ozb opbrengsten.

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven van degenen die in de gemeente gebruik maken van een perceel waarvoor een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijk afval geldt.

De afvalstoffenheffing in de gemeente Cranendonck bestaat uit een vast en een variabel gedeelte. Elk huishouden is het vaste gedeelte verschuldigd. Het variabele gedeelte bestaat uit het aantal ledigingen, waarbij de bestemming (container voor gft-afval of restafval) en de grootte van de container van invloed zijn op het tarief.

Ontwikkeling tarieven afvalstoffenheffing gemeente Cranendonck:

	2021	2022	2023
Vastrecht per jaar	€ 179,40	€ 200,51	€190,20
Ledigen container gft-afval			
140 liter *	€ 1,75	€ 2,75	€ 2,75
240 liter *	€ 2,75	€ 3,75	€ 3,75
Ledigen container restafval			
140 liter	€ 14,00	€ 14,00	€ 14,00
240 liter	€ 24,00	€ 24,00	€ 24,00
Tariefzak	€ 2,50	€ 2,50	n.v.t.

* Laatste week oktober en geheel november en december gratis

** tot 1 okt en vanaf 1 okt

Afvalstoffenheffing 2023	Primitieve Raming 2023	Bijgestelde raming 2023	Jaarrekening 2023
Kosten van afvalverwijdering en verwerking (inclusief BTW)	2.488.654	2.488.654	2.358.804
Opbrengsten afvalstoffenheffing	2.348.655	2.348.655	2.373.377
Overige opbrengsten	140.000	140.000	144.994
Exploitatietekort 2023	1	1	159.568

Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven van de gebruiker van een perceel, waaruit water direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd. Met ingang van 2018 is er nieuw systeem van heffen van toepassing. Om meer tegemoet te komen aan het principe "de vervuiler betaalt" is vanaf 2018 de rioolheffing gebaseerd op het geloosde water op het riool op basis van de waterverbruik gegevens van Brabant Water. Dat deze wijze van heffen een verschuiving te zien geeft is evident. De rioolheffing voor bedrijven en niet-woningen zal afhankelijk van hun gebruik toenemen of afnemen.

De heffingsystematiek leidt tot de hieronder vermelde tarieven waarbij rekening is gehouden met indexatie.

De belasting als bedoeld in artikel 3, lid 1 onder a bedraagt per jaar:

a. Van 0 m3 tot en met 100m3 € 210,00

b. Van 251 m3 tot en met 500 m3 € 339,60

Bedrag onder a. + € 129,60

c. Van 501 m3 tot en met 750 m3:

Bedrag onder b. + € 129,60 € 469,20

d. Van 751 m3 tot en met 1.000 m3:

Bedrag onder c. + € 129,60 € 598,80

e. Van 1.001 m3 tot en met 1.250 m3:

Bedrag onder d. + € 129,60 € 728,40

- f. Van 1.251 m³ tot en met 1.500 m³:
 Bedrag onder e. + € 129,60 € 858,00

Indien in een belastingtijdvak meer dan 1.500 m³ wordt verbruikt, is boven het ingevolge het onder f verschuldigde bedrag een recht verschuldigd van € 129,60 per jaar van het belastingtijdvak, voor elke hoeveelheid van 250 m³ of gedeelte daarvan waarmee de hoeveelheid van 1.500 m³ wordt overschreden.

De belasting als bedoeld in artikel 3, lid 1 onder a en b bedraagt per jaar:

- g. Tot 15.000 m³ is de opbouw van de belasting gelijk aan het vermelde onder artikel 3, lid 1 onder a;
 h. Boven de 15.000 m³ maar minder dan 30.000 m³ € 10.636,80
 i. Boven de 30.000 m³ maar minder dan 100.000 m³ € 21.274,80
 j. Boven de 100.001 m³ € 31.912,80

Ontwikkeling tarief rioolheffing:

Tarief per jaar	2021	2022	2023
Gebruiker	€201,60	€ 205,80	€ 210,00

Rioolheffing 2023	Raming 2023	Werkelijk 2023
Kosten van rioolheffing (inclusief BTW)	2.245.103	2.041.905
Opbrengsten	2.166.315	2.212.524
Het exploitatieoverschot in 2023 bedraagt en komt ten gunste van de voorziening riolering	-78.788	170.618

Toeristenbelasting

Onder de naam toeristenbelasting wordt een directe belasting geheven voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente tegen een vergoeding in welke vorm dan ook door personen die niet als ingezetene zijn opgenomen in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens van de gemeente.

In 2019 is door een extern bureau onderzoek gedaan naar de heffing en innig van de toeristenbelasting. Op basis van dit onderzoek is het aantal overnachtingen verhoogd van 100.000 naar 150.000 en is het tarief van de toeristenbelasting in overeenstemming gebracht met de gemeenten in de regio. Het tarief is verhoogd van € 1,10 naar € 1,50.

Ontwikkeling tarief toeristenbelasting

Tarief per overnachting	2021	2022	2023
Bedrag	€ 1,50	€ 1,50	€ 1,55

Tarief per seizoen/jaar	2021	2022	2023
Bedrag	€ 315,00	€ 315,00	€ 324,45

In afwijking van het tarief per overnachting bedraagt met ingang van 2020 een tarief voor het verblijf in verhuurde kampeermiddelen op een vaste standplaats of woningen op een recreatieterrein, die voor een seizoen of jaar worden verhuurd.

De (geraamde) opbrengst van de toeristenbelasting bedraagt voor:

Werkelijk 2021	Werkelijk 2022	Raming 2023	werkelijk 2023
€ 191.778	€ 251.694	€ 242.366	€ 235.306

Lijkbezorgingrechten

Onder de naam "lijkbezorgingrechten" worden rechten geheven voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats.

De tarieven voor 2021 zijn gebaseerd op de tarieven 2020 aangepast met de inflatiecorrectie. Hierbij is rekening gehouden met een afronding van de tarieven op 5 eurocent.

In de laatste jaren neemt het percentage begraven ten opzichte van cremieren af. Hierdoor nemen de inkomsten verder af. De geraamde opbrengst voor begraafrechten zijn vanaf 2021 met € 30.000 naar beneden bijgesteld.

Werkelijk 2021	Werkelijk 2022	Raming 2023	Werkelijk 2023
€ 58.090	€ 42.043	€ 54.899	€ 34.852

Leges

Onder naam "leges" wordt een aantal verschillende rechten geheven voor verstrekte diensten. De tarieventabel kent dan ook een diversiteit aan tarieven.

De tarieven voor 2023 zijn (voor het merendeel) gebaseerd op de tarieven 2022 aangepast met de inflatiecorrectie. Hierbij is rekening gehouden met een afronding van de tarieven op 5 eurocent.

Bij het opstellen van de begroting 2023-2026 hebben we bij de legestarieven rekening gehouden met de kaders van uw raad. Geconcludeerd is dat het bereiken van 100% (vanaf 2020) kostendekkendheid van tarieven complex is. Dit is complex omdat we rekening moeten houden met regionale afspraken, kaders van de raad, maatschappelijke doelstellingen en wettelijk vastgestelde tarieven. Het kostendekkingspercentage voor 2023 komt uit op 87,2%.

Opbrengst leges	Werkelijk 2022	Primitieve Raming 2023	Bijgestelde raming 2023	Werkelijk 2023
Leges omgevingsvergunningen	€ 898.859	€ 499.428	€ 689.428	€ 683.313
Precariobelasting/leges bijzondere wetten	€ 27.327	€ 35.526	35.526	22.456
Leges verkeer	€ 221.371	€ 19.524	€ 79.524	€ 109.127
Leges bestemmingsplannen	€ 179.074	€ 186.278	€ 286.278	€ 338.636
Leges secretarie	€ 245.510	€ 199.856	199.856	255.084
Totaal	€1.572.141	940.612	1.290.612	1.408.616

De hogere leges worden voornamelijk veroorzaakt door de hogere leges hogere leges bestemmingsplannen, hogere leges verkeer en hogere secretarieleges.

Marktgelden

Onder de naam "marktgeld" wordt een recht geheven voor het innemen van een standplaats op markten, daaronder begrepen de diensten welke in verband met een en ander, door of vanwege de gemeente worden verleend. De tarieven voor 2023 zijn gebaseerd op de tarieven 2022 aangepast met de inflatiecorrectie. Hierbij is rekening gehouden met een afronding van tarieven op 5 eurocent.

Naast het marktgeld wordt bij iedere marktkoopman die standplaats inneemt op de markt tevens servicekosten in rekening gebracht op basis van het solidariteitsprincipe. Onder deze servicekosten vallen de kosten voor de stroomvoorziening en de bijdrage in de kosten voor het organiseren van centrumactiviteiten.

Opbrengst marktgeden inclusief bijdrage in servicekosten/promotie:

Werkelijk 2021	Werkelijk 2022	Raming 2023	Werkelijk 2023
€ 9.105	€ 14.727	€ 20.170	€ 13.314

Reclamebelasting

Sinds 1 januari 2014 wordt in het centrum van Budel onder de naam reclamebelasting een belasting geheven voor een openbare aankondiging die zichtbaar is vanaf de openbare weg. De opbrengst van de heffing, na aftrek van de heffingskosten, komt ten goede aan de ondernemersvereniging Budel-Centrum ten behoeve van het algemene ondernemersklimaat van het centrum van Budel.

Opbrengst reclamebelasting:

Werkelijk 2021	Werkelijk 2022	Raming 2023	Werkelijk 2023
€ 25.620	€ 23.637	€ 32.577	€ 0

In 2023 is geen reclamebelasting geheven

Kwijtscheldingsbeleid

De minima komen in aanmerking voor bijzondere bijstand, woonkostentoeslag, zorgtoeslag, huurtoeslag, minimaregelingen enzovoorts. Kwijtschelding van gemeentelijke heffingen komen daar nog bovenop. Door uw raad is op 29 januari 2019 de Regeling kwijtschelding gemeentelijke belastingen vastgesteld.

In onderstaande tabel staat weergegeven het werkelijk beroep dat op de regeling gedaan is in de periode 2021 tot en met 2023.

Werkelijk 2021	Werkelijk 2022	Werkelijk 2023
€ 33.520	€ 32.556	€ 43.938

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente investeert een groot vermogen in onze kapitaalgoederen zoals de wegen, het openbaar groen en de gebouwen. De kapitaalgoederen zijn van groot belang voor het zo optimaal mogelijk functioneren van onze gemeente, onder meer op het gebied van de leefbaarheid, veiligheid, recreatie, verkeer en vervoer. Onderhoud en beheer is nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen. Deze paragraaf geeft inzicht in de mate van onderhoud en de financiële lasten daarvan.

Algemeen kaderstellend zijn:

- Notitie Beheer Openbare Ruimte 2021-2025 vastgesteld in september 2020. Hierin is afgesproken dat het garantieniveau van de kapitaalgoederen niveau C is. Hierbij wordt gestreefd naar het onderhoudsniveau C-plus voor de belangrijkste openbare ruimte en infrastructuur. De kwaliteit van de openbare ruimte wordt ieder jaar gemonitord.

Monitoring

- In 2023 is de kwaliteit van de openbare opnieuw gemonitord. De resultaten toonden aan dat de totale prestatie voldoet aan het gewenste garantieniveau C-Plus.

Openbaar groen

Met de aanleg, het beheer en onderhoud van het gemeentelijke groen versterken we het groene en rustieke karakter van Cranendonck. Groen speelt een belangrijke rol in het behouden van en versterken van de eigen uitstraling van elke kern. Daarnaast draagt een robuuste groenstructuur bij aan het behalen van onze duurzaamheids- en klimaatdoelstellingen, onder meer door het verminderen van hittestress en het bufferen van regenwater. Zo kunnen wij Cranendonck ook in de toekomst leefbaar houden voor alle inwoners. Product Openbaar groen maakt onderdeel uit van programma 1: Wonen + Leven.

Voor het onderhoud van het kapitaalgoed "groen" is het volgende kaderstellend:

- Notitie Beheer Openbare Ruimte 2021-2025, vastgesteld door de Raad in september 2020. Hierin staat het gewenste kwaliteitsniveau beschreven.
- Wet natuurbescherming (zorgplicht ten aanzien van beschermde planten en dieren)
- Nationaal en provinciaal natuurbeleid
- Zorgplicht bomen (VTA-controle en beheer)
- Bomenbeleid Cranendonck, december 2015
- Groenontwikkelplannen, december 2015

Financiële resultaten 2023

Omschrijving	Begroting	Werkelijk	Restant	Realisatie jaar
Exploitatie				
Groenvoorziening	1.173.938	1.166.674	7.264	2023
Kredieten				
Landschappelijk herinrichting Blake Beemd	94.478	0	94.478	
Aanplant bomen Cranendoncklaan/ Gr. Hornelaan	46.138	36.058	10.080	2019-2024

Voorziening	Beginstand	Storting	Uitgaven	Eindstand
Voorziening onderhoud groen	47.283	47.283	65.810	17.751

Reserve	Beginstand	Storting	Uitgaven	Eindstand
Reserve Landschapsversterking	431.951	0	15.000	416.951

Onderhoud groen 2023

Na een aantal jaar ad hoc onderhoud te hebben gepleegd, staan vanaf 2022 weer structurele snoeironden en boomveiligheidscontroles ingepland voor alle gemeentelijke bomen. In 2023 zijn we verdergegaan met de omgeving Soerendonk en Gastel. De komende jaren zullen we alle kernen langsgaan en hierna een vaste roulatie aanhouden. Door de bestaande snoeiachterstanden zullen de komende jaren de kosten van het snoeien hoger uitvallen.

Onderhoudsachterstanden

In 2023 bestaan er nog onderhoudsachterstanden aan een deel van de gemeentelijke bomen, maar volgens onze planning is deze begin 2026 volledig weggewerkt. Gemiddeld over 2023 heeft de beeldkwaliteit het openbaar groen kwaliteitsniveau B behaald. Dit is gelijk aan ons streefniveau. In de zomer van 2023 was het beeldniveau tijdelijk lager vanwege het groeizame weer. Dit konden we in onderhoud niet bijhouden.

Ontwikkelingen

Dit jaar hebben we een stimuleringsmaatregel voor particuliere vergroening ingevoerd. Deze is behoorlijk succesvol gebleken. Bijna 50 inwoners hebben tegels ingeleverd bij onze tegelwipactie. Daarnaast hebben we 229 bomen, 1,18 kilometer haag, 730 struiken, en 225 meter bosplantsoen aangeplant op particulier terrein. Vandaar dat we deze maatregel komend jaar doorzetten.

Gesprekken met landeigenaren over de landschappelijke herinrichting Blake Beemd zijn vastgelopen. Vandaar dat we dit krediet afvoeren. De uitvoering van de werkzaamheden aan de Cranendoncklaan/Graafschap Hornelaan liep vertraging op door het aantreffen van vervuilde grond. Hier voeren we nog nader onderzoek uit naar wat hiermee gedaan kan worden.

Wegen

Inleiding

De gemeente Cranendonck heeft het onderhoud aan de wegen in 2023 laten uitvoeren op basis van het Beheerplan wegen 2021 - 2025 en het uitvoeringsplan wegenonderhoud voor 2023. Bij het jaarlijkse uitvoeringsplan worden naast de verharde wegen ook de onverharde wegen, bermen, wegmarkeringen en civiele kunstwerken meegenomen. Na de winterperiode stelden we het uitvoeringsplan op, hoe om te gaan met de verouderingen van de verhardingen, winterse invloeden, zware transporten en kabel- en leidingwerk. Deze bijstelling van het uitvoeringsplan voerden we uit aan de hand van periodieke wegininspecties en schouwgegevens. Daarnaast stemden we het uitvoeringsplan integraal af met de verkeersmaatregelen, rioleringsprojecten en herinrichtingsplannen van de openbare ruimte.

Het uitvoeringsplan van 2023 stemden we af op de kwaliteitsambities van de notitie Beheer Openbare Ruimte 2021-2025. Hierin is afgesproken dat het garantieniveau van de kapitaalgoederen niveau C is. Hierbij streven we naar het onderhoudsniveau C-plus voor de belangrijkste openbare ruimte en infrastructuur. Op basis van aanvullende onderhoudsadviezen zijn in 2023 werkkredieten beschikbaar gesteld voor de Infrastructurele verbeteringen smalle wegen 2023 en de Meemortel vervanging verhardingen rijbaan.

In 2023 realiseerden we het project voor de infrastructurele verbeteringen smalle wegen 2023. Bij dit project werden grasbetontegels aangebracht langs de Klein-Schoterstraat, Bospad, Sint Barbaraweg en Groenstraat, het gedeelte tussen de bebouwde komgrens van Soerendonk en de Roerdomp. Voor de Meemortel is in 2023 het definitieve ontwerpplan opgesteld voor de realisatie van het project in de periode 2024-2025.

Financiële resultaten 2023

Omschrijving	Begroting	Werkelijk	Restant	Realisatie jaar
Exploitatie				
Regulier onderhoud	718.331	728.499	-10.168	2023
Kredieten				
Reconstructie Koenraadweg - Hugten	86.593	0	86.593	2024-2025
Uitvoeringsprogramma wegen 2022 Beheer Openbare Ruimte	343.538	48.213	295.325	2022-2025
Infrastructurele verbeteringen smalle wegen 2023	480.000	453.325	26.675	2023
Meemortel vervanging verhardingen rijbaan	760.000	0	760.000	2024-2025

Voorziening	Beginstand	Storting	Uitgaven	Eindstand
Voorziening onderhoud wegen	505.036	768.085	905.421	367.700

Onderhoud wegen 2023

Naast het klein en regulier onderhoud voerde de gemeente in 2023 ook enkele grotere projecten uit. Dit was het groot onderhoud van de rijbanen Van Egmondlaan, Karel V laan, Gildenstraat, Eikenschoor, Panweg, Bospad, Groenstraat, St. Barbaraweg, Klein-Schoterstraat en de Hamonterweg. Ook verrichte we onderhoud aan de vrijliggende fietspaden langs de Grensweg in Budel. Verder voerden we in 2023 op basis van klachten en meldingen een aantal kleinschalige verkeersmaatregelen uit.

De resterende middelen in de voorziening onderhoud wegen sluiten aan op de uitvoering van het beheerplan wegen voor de onderhoudsperiode 2021 - 2025. De jaarlijkse uitvoeringsplannen zijn voor deze periode afgestemd op de beschikbare budgetten. De benodigde middelen voor de vervangingsinvesteringen vragen we jaarlijks aan in de begroting.

Onderhoudsachterstanden

Er zijn geen onderhoudsachterstanden.

Ontwikkelingen

Het Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan (GVVP) vastgesteld in 2017 vormt de basis voor het jaarlijkse Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer (UVV). In de begroting 2023 was een krediet van 560.000,- opgenomen voor het UVV 2023. De planvoorbereiding voor het verbreden van fietspad Koenraadweg – Hugten en de herinrichting van de Meemortel startten we in 2023. Daarnaast werkten we aan het opstellen van een maatregelenpakket op de “tijdelijke” Randweg Zuid, in Budel-Dorplein en in Soerendonk.

Openbare verlichting (elektrische installaties)

Openbare verlichting verbetert de leefbaarheid, de sociale veiligheid en de verkeersveiligheid. Belangrijke aandachtspunten zijn duurzaamheid en energiebesparing, maar ook lichthinder voor flora en fauna. Het product Openbare verlichting maakt onderdeel uit van programma 1: Wonen + Leven.

Voor het onderhoud van het kapitaalgoed ‘elektrische installaties’ is het volgende kaderstellend:

- Notitie Beheer Openbare Ruimte 2021-2025, vastgesteld door de Raad in 2020. Hierin staat het gewenste kwaliteitsniveau beschreven.
- Beheerplan Openbare Verlichting 2024-2028.
- Richtlijn NPR 13201:2017 (Nederlandse Praktijk Richtlijn voor de kwaliteitscriteria van openbare verlichting).
- Politiekeurmerk Veilig Wonen.
- Nationaal energie-/klimaatakkoord.
- Nieuwe ontwikkelingen in de woonkernen.

Financiële resultaten 2023

Omschrijving	Begroting	Werkelijk	Restant	Realisatie jaar
Exploitatie				
Onderhoud en beheer	179.469	213.404	-33.935	2023
Onderhoud algemeen	59.420	48.154	11.266	2023
Inkomsten				
Doorbelaste kosten aan derden	0	-4.032	-4.032	2023
Ontvangen schadevergoedingen	-5.000	-70.913	-65.913	2023
Kredieten				
Vervangen verkeerslichten kruispunt Burg. V. Houtstraat-Cranendoncklaan-Nieuwstraat	175.000	10.375	164.625	2023
Vervanging straatmeubilair	25.000	8.228	16.772	2023
VerLEDding openbare verlichting 2023	550.000	272.682	277.319	2023

Voorziening	Beginstand	Storting	Uitgaven	Eindstand
Voorziening straatverlichting	211.955	27.941	13.391	226.505

Kosten onderhoud 2023

De openbare verlichting wordt binnen de vastgestelde beheerkaders onderhouden. Op basis van eigen waarneming of meldingen van anderen worden defecten gerepareerd. De huidige onderhoudsbudgetten waren, ondanks de proactieve verduurzaming (verLEDding), niet toereikend voor het reguliere onderhoud. De overschrijding van het onderhoudsbudget is echter grotendeels veroorzaakt door incidentele uitgaven, waaronder het aanpassen van de verlichting in het Burg. Boudriepark in Budel en aanleg van de aanstraalverlichting van de Sint Gertrudiskerk in Maarheeze.

Andere oorzaak is het gestegen aantal storingen en schades. Een groot deel van de schades is echter weer verhaald op de veroorzakers (ontvangen schadevergoedingen).

In 2023 zijn 195 lichtmasten in de dorpskern Gastel geschilderd.

Om tot de 50% energiebesparing (2013-2030) van het energieakkoord te komen, moet nog $\pm 61\%$ van de armaturen vervangen worden door LED-armaturen. De beschikbare middelen in de voorziening gaan we hiervoor herzien. Het restantbedrag van 2023 zetten we in voor de vervangingen in de toekomst.

Onderhoudsachterstanden

Bij de openbare verlichting zijn er onderhoudsachterstanden, welke de komende jaren gefaseerd worden weggewerkt. Er zijn diverse lichtmasten (palen) aan vervanging toe en dienen diverse verlichte bewegwijzeringen vervangen, dan wel hersteld te worden.

Vanwege stijgende staalprijzen, stijgende tarieven bij netbeheerder Enexis én een bovenmatig aandeel verontreinigde grond in de openbare ruimte stijgen de vervangingskosten van lichtmasten. In 2023 zijn de eerste oude masten vervangen, maar we dienen komende jaren rekening te houden met grootschalige vervanging van oude masten. Deze vervangingen worden zo veel mogelijk gecombineerd met het regulier

onderhoud en de proactieve verduurzaming (verLEDding) van de openbare verlichting om zo de kosten te beperken.

Speelvoorzieningen

Spelen is voor kinderen van groot belang voor hun lichamelijke en geestelijke ontwikkeling. Daarnaast nodigt een veilige openbare speelruimte uit tot actief bewegen. Product Speelvoorzieningen maakt onderdeel uit van programma 1: Wonen + Leven.

Voor het onderhoud van het kapitaalgoed 'speelvoorzieningen' is het volgende kaderstellend:

- Veiligheid van de speeltoestellen wordt getoetst aan de hand van wettelijke richtlijnen.

Financiële resultaten 2023

Omschrijving	Begroting	Werkelijk	Restant	Realisatie jaar
Exploitatie				
Algemeen onderhoud	67.081	56.478	10.603	2023
Kredieten				
Geen kredieten in 2022				

Kosten onderhoud 2023

De jaarlijkse inspecties en de daaruit voortvloeiende onderhoudswerkzaamheden betaalden we binnen het onderhoudsbudget. Volgens de vastgestelde besluitvorming is er geen ruimte voor vervangingsinvesteringen op krimplocaties.

Onderhoudsachterstanden:

Er zijn geen onderhoudsachterstanden.

Uitvoering projecten ter verbetering van kapitaalgoederen:

Conform eerder genomen besluiten bouwen we de locaties met speeltoestellen af van 58 naar 15 locaties. De natuurlijke levensduur van de toestellen is leidend voor de afbouw. Wanneer alle speeltoestellen zijn verwijderd aan de hand van de natuurlijke levensduur, blijven de locaties wel bestaan als speelveld. Op dit moment onderhouden we in 2024 nog 57 locaties.

Ontwikkelingen:

In 2023 hebben we onderhoud gepleegd aan speelterreinen in Cranendonck op basis van leeftijd van de toestellen. Het project Boudrie park is in samenwerking met de afdeling riolering tot stand gekomen en hier is een compleet nieuw speelconcept gerealiseerd. Omwonenden, de school en jongerenwerk hebben samen meegedacht over de inrichting. Hier zijn diverse nieuwe speelvoorzieningen en toestellen geplaatst. Het concept speelvoorzieningen krijgt een veel bredere invulling. De inrichting heeft veel meer het effect van bewegen in de openbare ruimte en gezond bezig zijn.

Riolering & water

Inleiding

De gemeente heeft de wettelijke zorgtaken rondom afval-, hemel- en grondwater omschreven in het uitgebreid Gemeentelijk Riolerings Plan 2021-2025 (vGRP). Dit vGRP is een beleidsplan op lange termijn. De raad stelde dit vast in 2020. In het plan staat een berekening van de kostendekkendheid om de

ontwikkeling van de rioolheffing inzichtelijk te maken. In kostendekkingsberekeningen maken we een analyse van de hoogte van het tarief van de rioolheffing in relatie tot de lasten en baten. De rioolheffing is een bestemmingsbelasting. Dit is een belasting waarvan de opbrengsten bestemd zijn voor een bepaald doel, in dit geval de gemeentelijke watertaken. De lasten bestaan enerzijds uit de exploitatielasten (jaarlijks terugkerende lasten) en anderzijds uit investeringen die over een lange termijn afgeschreven worden. Het beleid van het vGRP vertalen we jaarlijks naar operationele plannen. Ook eventuele verschuivingen in het uitvoeringsprogramma onderbouwen we hierin.

Alle inwoners en bedrijven in de gemeente Cranendonck hebben baat bij een goed en functioneel rioolstelsel uit oogpunt van volksgezondheid en milieubescherming. Daarnaast draagt doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater bij tot een aangenaam woonklimaat met een groen karakter. "Riolering & Water" maakt onderdeel uit van programma 1: Wonen + Leven.

Voor het onderhoud van de kapitaalgoederen 'riolering & water' is het volgende kaderstellend:

- De Wet milieubeheer (afvalwaterzorgplicht);
- Waterwet (hemelwater- en grondwaterzorgplicht).
- VGRP 2021 - 2025

Financiële resultaten 2023

De exploitatieposten zijn verantwoord bij programma 1 wonen en leven.

Omschrijving	Begroting	Werkelijk	Restant	Realisatie jaar
Exploitatie				
Aanleg en beheer (riolering algemeen)	917.781	846.710	71.071	2023
Doorbelasting uren	201.886	205.034	-3.148	2023
Vrijvalriolering	217.500	141.654	75.846	2023
Mechanische riolering en meetapparatuur	290.000	277.661	12.339	2023
Onderzoek planvorming en contracten	126.000	61.189	64.811	2023
Rioolheffing opbrengsten	2.166.315	2.162.836	3.479	2023
Kredieten				
V-GRP jaarschijf 2020	905.218	905.218	0	2023
V-GRP jaarschijf 2021	600.801	600.801	0	2023
V-GRP jaarschijf 2022	677.754	677.754	0	2023
V-GRP jaarschijf 2023	688.725	688.725	0	2023

Voorziening	Beginstand	Storting	Uitgaven	Eindstand
Voorziening riolering	1.711.110	170.618	0	1.881.728

Het krediet van jaarschijf 2020 dat in 2023 is uitgevoerd betreft de gedeeltelijke aanleg van de retentievoorziening aan 't Stepke welke in 2023 is afgerond. In 2023 is het afkoppelproject Triolier voorbereid, dit project is in de zomer van 2023 uitgevoerd. Het resterende deel van de jaarschijf 2020 is bestemd voor het centrumplan (Capucijnerplein en Dr. A. Mathijssenstraat rioolvervangning en blauwe ader) en is daar ondergebracht. Uitgaven aan dit project zijn nog niet gedaan.

Het krediet van jaarschijf 2021 dat in 2023 is uitgevoerd betreft het project Sterkselseweg en een aantal kleine afkoppelprojecten. Het resterende gedeelte van de jaarschijf 2021 is bestemd voor het centrumplan (Capucijnerplein en Dr. A. Mathijssenstraat rioolvervangning en blauwe ader) en is daar ondergebracht. Uitgaven aan dit project zijn nog niet gedaan.

Het gedeelte van de jaarschijf 2022 dat in 2023 is uitgevoerd betreft de uitvoering van de projecten Boudriepark en enkele andere projecten. Het resterende gedeelte van de jaarschijf 2022 is bestemd voor het centrumplan (Capucijnerplein en Dr. A. Mathijssenstraat rioolvervangning en blauwe ader) en is daar ondergebracht. Uitgaven aan dit project zijn nog niet gedaan.

Het gedeelte van jaarschijf 2023 dat is uitgevoerd betreft de uitvoering van het project Gastelseweg en enkele andere projecten. Het resterende gedeelte van de jaarschijf 2023 is bestemd voor het centrumplan (Capucijnerplein en Dr. A. Mathijssenstraat rioolvervangning en blauwe ader) en is daar ondergebracht. Uitgaven aan dit project zijn nog niet gedaan.

Gemeentelijke gebouwen

De gemeente verzorgt het beheer en onderhoud van de gemeentelijke gebouwen. De gemeentelijke gebouwen zijn onderdeel van programma 1: Wonen + Leven en programma 2 :Economie + Ondernemen.

Voor het onderhoud van het kapitaalgoed 'gebouwen' is het volgende kaderstellend:

- Nota gemeentelijke gebouwen, vastgesteld september 2016.
- Gebouwen dienen te voldoen aan de wettelijke eisen.
- De Raad heeft op 29 september 2020 het MJOP 2020 -2034 behandeld. Bij vaststelling door de raad is het MJOP mede kaderstellend.

Financiële resultaten 2023

Omschrijving	Begroting	Werkelijk	Restant	Realisatie jaar
Exploitatie				
Klein onderhoud	247.947	257.298	-9.351	2023
Incidenteel budget onderhoud gemeenschapshuizen	150.000	75.428	74.571	2023
Kredieten				
Verplaatsen fietsenstalling	19.663	663	19.000	2023
Vervanging zonnepanelen gemeentehuis 2021	16.455	0	16.455	2023

Voorziening	Beginstand	Storting	Uitgaven	Eindstand
Voorziening onderhoud gebouwen	754.276	282.730	383.821	653.186

Kosten onderhoud 2023

De middelen voor dagelijks onderhoud bekostigen we uit de exploitatie. De middelen voor duurzaam meerjaren onderhoud (DMOP) onttrokken we uit de voorziening gebouwen. Op basis van het vastgesteld Meerjarig Onderhoudsplan 2020-2034 stelden we eveneens de meerjarenplanning van de voorziening bij.

Ontwikkelingen

Om te komen tot een toekomstgericht gemeentelijk vastgoedbeleid was het noodzakelijk om meerjaren onderhoudsplan (MJOP's) om te zetten in een duurzaamheids meerjaren plan (DMOP). Het DMOP stelde de gemeenteraad in 2022 vast en vanuit dit plan wordt nu gewerkt. Met huurders en gebruikers van gemeentelijk vastgoed is gesproken over aanpak duurzaamheid. Gekozen is om dit uit te voeren op de natuurlijke momenten.

Gemeentelijke sportaccommodaties en bouwhallen

Inleiding

De sportaccommodaties maken deel uit van programma 3: Toerisme + Recreatie. De gemeente wil een gevarieerd aanbod aan sportactiviteiten ondersteunen. Hierbij legt de gemeente de verantwoordelijkheid voor het dagelijks beheer en onderhoud van de accommodaties zoveel mogelijk bij de gebruikers (lees: verenigingen) neer.

Voor het onderhoud van het kapitaalgoed 'sportaccommodaties' is het volgende kaderstellend:

- De gemeentelijke beleidsvisie in de nota 'sport en bewegen' (2011).
- Voor het onderhoud werken we met een conditiemeting op basis van de Nen2767.
- De sportaccommodaties moeten voldoen aan de wettelijke eisen.

Financiële resultaten 2023

Omschrijving	Begroting	Werkelijk	Restant	Realisatie jaar
Exploitatie				
Klein onderhoud	53.482	53.200	282	2023
Kredieten				
Renovatie velden SV Budel	1.014.000	1.005.258	8.742	2023
Verduurzaming veldverlichting	210.000	7.282	202.718	2023
Renovatie tennisbanen	92.000	0	92.000	2023

Voorziening	Beginstand	Storting	Uitgaven	Eindstand
Voorziening onderhoud gebouwen VTBC	69.171	279.371	259.575	88.967

Onderhoud sportaccommodaties en bouwhallen 2023

De gemeente verwerkte de onderhoudskosten in het meerjarig onderhoudsplan van de gemeentelijke gebouwen. Het groot onderhoud van de bouwhallen beleggen we valt onder budget MJOP.

In 2023 stelde de raad een krediet beschikbaar voor verduurzaming veldverlichting en renovatie tennisbanen.

Onderhoud & vervanging Tractie

Inleiding

Tot slot is ook "tractie" (rollend materieel gemeentewerf) een onderdeel van de gemeentelijke kapitaalgoederen. De tractie gebruiken we voor onderhoud aan het openbare groen, sport, riool, openbare gebouwen, evenementen enz.

Voor het onderhoud van het kapitaalgoed "tractie" is het volgende kaderstellend:

- Tractiemiddelen moeten betrouwbaar in de bedrijfsvoering en veilig te zijn.
- Tractie moet voldoen aan de wettelijke eisen

Financiële resultaten 2023

Omschrijving	Begroting	Werkelijk	Restant	Realisatie jaar
Exploitatie				
Onderhoud	33.472	29.948	3.524	2023
Vervanging/lease	32.245	33.881	-1.636	2023
Kredieten				

Onderhoud tractie 2023

Het huidige onderhoudsbudget was toereikend voor dagelijks onderhoud.

De levensduur van het aanvullend materieel zoals kipkar, houtversnipperaar, 2-wielige tuinbouwfrees, rolbezem, signaalwagen, Rioned wagen, fietspad zoutstrooier zijn door goed onderhoud verlengd.

Evaluatie van het vegen is in 2023 nog niet opgepakt.

Onderhoudsachterstanden

Er zijn geen onderhoudsachterstanden.

Ontwikkelingen

Evaluatie uitbesteding veegwerkzaamheden wordt in 2024 opgepakt

In 2024 zal vervanging van tractie verder worden uitgewerkt.

Paragraaf Grondbeleid

Deze paragraaf bevat een beknopte weergave van het door de gemeente gevoerde grondbeleid, zoals vastgelegd in de Nota Grondbeleid 2016 - 2020. Daarnaast wordt gerapporteerd over de voortgang van de gemeentelijke grondexploitaties en particuliere plannen.

De opzet van deze paragraaf is gebaseerd op het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)^[1] en bevat een verantwoording van de gemeentelijke grondexploitaties en particuliere plannen. De boekwaarde van de projecten is eveneens volgens de voorschriften van het BBV verwerkt in de balans.

Grondbeleid

Nota Grondbeleid

In de nota Grondbeleid Gemeente Cranendonck 2016-2020 zijn de beleidskaders en uitgangspunten vastgelegd voor het beheer en de ontwikkeling van onroerend goed, gericht op het uiteindelijk realiseren van beleidsdoelstellingen op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling, volkshuisvesting, economie, etc.

Op 5 oktober 2021 is er een aanvulling gekomen op het grondbeleid door vaststelling van de notitie "Grondverwerving als oplossing voor versnelling woningbouwopgaaf" en een jaarlijks krediet beschikbaar te stellen voor grondaankopen ten behoeve van woningbouwontwikkelingen en bedrijventerreinen. Door het beschikbaar stellen van een krediet voor grondaankopen kan de gemeente naast het voeren van faciliterend grondbeleid ook actieve grondpolitiek toepassen. Het krediet wat door de raad beschikbaar is gesteld bedraagt € 2.000.000. Via actieve grondpolitiek kan de gemeente optimaler sturen op de realisatie van publieke doelen, met name omdat de gemeente als eigenaar sturing kan geven aan het inhoudelijke programma, fasering, inspraak van burgers, kostenverhaal c.q. winstrealisering en de algehele kwaliteit van de planontwikkeling. Er kan sturing worden gegeven aan de (kwalitatieve) invulling van de behoefte en de snelheid van de ontwikkeling.

Nieuwe nota grondbeleid

In april 2024 zal er een nieuwe nota grondbeleid aan de gemeenteraad worden aangeboden ter vaststelling. Er wordt voorgesteld om te kiezen voor een situationeel grondbeleid. Dit houdt in dat per ontwikkeling wordt onderzocht en bepaald welke vorm van grondbeleid van grondbeleid wordt toegepast. Dit houdt in dat per ontwikkeling wordt bepaald welke vorm van grondbeleid het beste past bij de ontwikkeling en de wijze waarop de gemeente wenst te sturen. In sommige gevallen kan de gemeentelijke beleidsdoelstelling worden behaald door mee te werken (faciliteren) aan een plan van derden. In andere gevallen is het realiseren van het gemeentelijk beleidsdoel zo belangrijk dat de gemeente wenst om zelf de regie ter hand te nemen. In dat geval kan de gemeente tot een actief grondbeleid komen. De nota bevat een afwegingskader op basis waarvan door het college beargumenteerd de vorm van het toe te passen beleid en de daarbij behorende instrumenten in te zetten. Uitgangspunt daarbij is dat de gemeente proactief faciliterend grondbeleid als uitgangspunt neemt en meewerkt aan plannen van derden op het moment dat deze overeenkomstig het gemeentelijk beleid worden uitgevoerd. Op het moment dat dit niet gebeurt kan de gemeente zelf actief de gronden verwerven. Daarmee wijkt de nu voorgestelde werkwijze af van het bestaande beleid, dat faciliterend was en alleen bij wijze van uitzondering tot een actief grondbeleid gekomen kan worden. Het grondbeleid maakt het daarmee mogelijk om beleidsdoelen die binnen andere beleidsterreinen te realiseren en is daar ook ondersteunend aan. Met het grondbeleid wordt daarmee geen keuze gemaakt wat op welke locatie in welke vorm gerealiseerd gaat worden en tegen welke prijs.

Actualisatie grondexploitaties

Jaarlijks worden de grondexploitaties geactualiseerd. Over het geprognosticeerde financiële resultaat van de gezamenlijke grondexploitaties wordt gerapporteerd door middel van deze paragraaf.

Projecten

De grondexploitaties c.q. plannen zijn onderverdeeld in:

- Gemeentelijke grondexploitaties:
Er is sprake van een door de raad vastgestelde grondexploitatie. De gemeente is eigenaar van de grond. De boekwaarde van deze projecten wordt op de balans verantwoord in de categorie 'In exploitatie genomen (bouw)gronden'.
- Toekomstige gemeentelijke grondexploitaties:
De gemeente is eigenaar van de grond, er is nog geen grondexploitatie vastgesteld. De boekwaarde van de grond wordt verantwoord onder de categorie 'Materiële Vaste Activa'. De plankosten worden, maximaal 5 jaar, tot het moment van vaststelling van de grondexploitatie gerubriceerd onder de categorie 'Immateriële vaste activa'. Plankosten ouder dan 5 jaar worden afgeboekt indien blijkt dat er na het verstrijken van deze termijn geen grondexploitatie is vastgesteld. Er zijn momenteel geen plannen die dicht tegen deze termijn van 5 jaar aan zitten.
- Particuliere plannen:
De rol van de gemeente heeft betrekking op de procedure voor de vaststelling van een nieuw bestemmingsplan. Het eigendom van de grond is in particuliere handen. De gemeentelijke (plan)kosten worden door middel van een exploitatieplan of een anterieure overeenkomst in rekening gebracht bij de initiatiefnemer van het betreffende plan. De boekwaarde wordt op de balans verantwoord als kortlopende vordering indien er sprake is van een ondertekende anterieure overeenkomst.

Winst- en verliesneming.

Volgens de richtlijnen van de BBV treffen wij een (verlies)voorziening voor een gemeentelijke grondexploitatie die een geprognosticeerd tekort laat zien. Op basis van de jaarlijkse actualisatie van de betreffende grondexploitatie wordt de hoogte van de voorziening herijkt. Deze voorziening wordt, als een waarde correctie, in mindering gebracht op de boekwaarde van de bouwgrond in exploitatie. Bijstellingen van de voorziening worden verrekend met de reserve Grondexploitaties. Winst wordt er tussentijds genomen indien hier sprake van is volgens de Percentage of completion (POC) methode zoals voorgeschreven in het Bbv. In het boekjaar 2023 nemen we in totaal voor een bedrag van €67.528 aan tussentijdse winst in de plannen Neerlanden en Airpark.

Realisatie

Verloop boekwaarde gemeentelijke grondexploitaties

In 2023 hebben we €1.082.725 aan kosten gerealiseerd en €802.265 aan ontvangsten. Daarnaast hebben we een tussentijdse winst genomen van €67.528. De boekwaarde per 31-12-2023 komt uit op negatief €710.542. Dat betekent dat we over alle grondexploitaties gezien we meer opbrengsten hebben ontvangen dan dat we kosten hebben gemaakt. Rekening houdende met de toekomstig nog te maken kosten en toekomstig te realiseren opbrengsten is het risicoprofiel van de grondexploitaties hierdoor zeer laag te noemen.

Verloop boekwaarde gemeentelijke grondexploitaties					
Naam	Boekwaarde 1-1-2023	Gerealiseerde kosten 2023	Gerealiseerde opbrengsten 2023	Tussentijdse winstneming/ verlies 2023	Boekwaarde 31-12-2023
Budel Noord 2007	765.652	54.567	-	820.219	-
Airpark Brabant fase II/IIb	-5.323.321	-	46.845	-6.175	-5.363.991
Baronie van Cranendonck	3.793.030	641.984	17.233	-	4.417.781
Rubenslaan 1	69.891	40.909	-	-	110.800
Neerlanden	456.437	345.265	738.187	-61.353	124.868
Totaal	-238.311	1.082.725	802.265	752.691	-710.542

(een negatieve boekwaarde betekent dat er sprake is van een positief saldo. Een negatieve boekwaarde betekent dat we per saldo meer opbrengsten hebben ontvangen dan dat we kosten hebben gemaakt. Als we het in de toelichting per complex hebben over een positieve boekwaarde zie je in de tabel een minnetje staan).

Toelichting per complex

Budel Noord

Het plan Budel Noord is gereed waardoor we deze grondexploitatie kunnen afsluiten. Voor Budel Noord was reeds een voorziening gevormd van €795.330. De voorziening valt vrij ten gunste van het resultaat en het negatieve resultaat van €820.219 wordt als verlies genomen.

Airpark Brabant fase II/IIb

Airpark Brabant fase II is een gemeentelijke grondexploitatie. Alle gronden in fase II zijn verkocht. Vandaar dat Airpark fase II in 2018 is uitgebreid met Airpark fase IIb. De gronden die nodig zijn om het plan te realiseren zijn nog niet gekocht. Dit proces loopt zeer moeizaam. De grondexploitatie Airpark fase II/IIb heeft een positieve boekwaarde van €5.323.321. Voor het boekjaar 2023 kunnen we een zeer bescheiden tussentijdse winst nemen van €6.175 bij toepassing van de Poc methode. Eerder zijn er al tussentijdse winsten genomen voor een bedrag van €1.922.000. De toekomstig nog te maken kosten komen uit op een bedrag van €6.061.000. De toekomstig te ontvangen grondopbrengsten zijn begroot op €4.992.000. Daarmee sluit de grondexploitatie met een positief saldo van €6.223.000 op het einde van de looptijd per 31-12-2031. Dit positief saldo is inclusief de reeds genomen tussentijdse winstnemingen.

Baronie van Cranendonck

Voor het plan Baronie van Cranendonck geldt dat er in 2020 door de gemeenteraad een grondexploitatiebegroting is vastgesteld. Vanaf het boekjaar 2020 is dit project een grondexploitatie en worden kosten niet meer als verlies genomen ten laste van de algemene reserve grondexploitatie maar worden deze kosten in de grondexploitatie meegenomen. De kosten van baronie die gemaakt zijn in de boekjaren 2016 t&m 2019 zijn ten laste gekomen van de reserve grondexploitatie. Deze kosten bedroegen in totaal € 871.375. Conform het besluit begroting en verantwoording mogen we deze kosten niet meenemen in de grondexploitatie van de Baronie. Deze kosten zullen we dus extra comptabel moeten bijhouden. In onderstaande tabel is te zien dat er een resultaat einde looptijd is berekend van €295.937 negatief. Hier moeten we conform het BBV een voorziening voor vormen. Als we rekening houden met de reeds gemaakt kosten van € 871.375 welke ten laste van de reserve zijn genomen bedraagt het extra comptabele resultaat € 1.167.312 negatief. Het negatieve resultaat wordt met name veroorzaakt door hoger plankosten dan eerder begroot.

Rubenslaan 1

Dit betreft het voormalige bibliotheekgebouw. Dit gebouw is gekocht door de gemeente met als doel deze locatie te transformeren naar sociale huurappartementen. We zijn gestart met de planologische procedure om de bouw van deze appartementen mogelijk te maken. Het pand moet nadat de bestemming is gewijzigd gesloopt worden en er moet nog een bodemsanering gaan plaats vinden omdat er een verontreiniging is geconstateerd. Met Wocom is overeenstemming over de verkoop van de grond zodat Wocom hier twaalf sociale huurappartementen kan gaan bouwen. De plankosten zijn hoger dan begroot waardoor we op einde looptijd een tekort zien van €31.745. Voor dit bedrag vormen we een voorziening.

Neerlanden

Het bestemmingsplan voor het project Neerlanden is in 2022 onherroepelijk geworden. We zijn in afwachting van de start van het project door projectontwikkelaar Hendriks. Zij gaan starten als het verkooppercentage van 70% is gehaald in de eerste fase. Het is de verwachting dat er medio 2024 gestart wordt met bouwrijpmaken en de bouw van de woningen. We hebben in het boekjaar 2023 een tussentijdse winst kunnen nemen van €61.353 volgens de POC-methode. Het projectresultaat einde looptijd komt uit op een bedrag van € 3.064.313. De berekening van de tussentijdse winst en het projectresultaat is opgenomen in deze tabel:

Berekening tussentijdse winst Neerlanden 2023				
Naam	Opbrengsten	Kosten	Resultaat	
Raming van de totale kosten en opbrengsten in de grondexploitatiebegroting Neerlanden	8.355.501	5.291.189	3.064.312	A
Reeds gerealiseerde kosten en opbrengsten t&m het boekjaar 2023	1.152.198	1.215.713		B
Nog toekomstig te maken kosten en te realiseren opbrengsten	7.203.303	4.075.476		C = A-B
10% onzekerheidsmarge van de nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten	720.330	407.548	-	D = 10% x C
Raming opbrengsten minus onzekerheidsmarge opbrengsten en raming kosten plus onzekerheidsmarge	7.635.171	5.698.737	1.936.434	E = A-D of A+D
Gerealiseerde opbrengsten en kosten uitgedrukt in een percentage van de totale raming	13,79%	22,98%	3,17%	F = B/A
Totaal			61.353	3,71% * €1.936.434

Het totaaloverzicht voor wat betreft de projectresultaten voor de grondexploitatie is weergegeven in onderstaande tabel:

Resultaat einde looptijd gemeentelijke grondexploitatie						
Naam	Boekwaarde 31-12-2023	Toekomstig nog te maken kosten	Toekomstig nog te realiseren opbrengsten	Resultaat einde looptijd	Reeds tussentijds genomen winst t&m 2023	totaal projectresultaat = resultaat einde looptijd + tussentijds genomen winst
Budel Noord 2007	820.219	-	-	820.219	-	820.219
Airpark Brabant fase II/IIb	5.363.991	6.061.000	4.992.000	4.294.991	1.927.953	-6.222.944
Baronie van Cranendonck	4.417.781	1.939.620	6.061.464	295.937	-	295.937
Rubenslaan 1	110.800	165.431	244.486	31.745	-	31.745
Neerlanden	124.868	3.715.034	6.842.862	3.002.960	61.353	-3.064.313
Totaal	109.677	11.881.085	18.140.812	-6.150.050	-1.989.306	-8.139.356

Wellicht ten overvloede wordt erop gewezen dat het becijferde resultaat is gebaseerd op voorcalculatorische en dus nog niet geheel gerealiseerde, (exploitatie)resultaten die, gaande de exploitatieperiode nog aan verandering onderhevig kunnen zijn. Daarnaast is het behalen van dit resultaat afhankelijk van de algemene (economische) verwachtingen in combinaties met de risico's.

Overzicht grondaankopen

In oktober 2021 is door de gemeenteraad een krediet beschikbaar gesteld van €2.000.000 voor het doen van grondaankopen in het kader van actieve grondpolitiek. De hoogte van dit krediet wordt jaarlijks bij de begroting vastgesteld. In de vastgestelde beleidsnotitie is te lezen dat nadat een uitgave ten laste van dit krediet achteraf is verantwoord via een raadsvoorstel, tussentijdse rapportage of jaarrekening het beschikbaar gestelde budget weer vrijvalt. In 2023 zijn er geen gronden aangekocht.

Financiële positie

De financiële positie bestaat uit de boekwaarde van de gemeentelijke grondexploitatie en de reserves en risico's die samenhangen met de exploitatie van (bouw)grond.

Reserve Ruimtelijke Kwaliteit

De gemeenteraad heeft in december 2018 de Nota fonds ruimtelijke kwaliteit vastgesteld. De voeding vindt plaats vanuit particuliere plannen waar een bijdrage wordt gevraagd voor het fonds ruimtelijke kwaliteit en door een bijdrage vanuit de gemeentelijke grondexploitatie op basis van een bijdrage per m² verkochte grond als het gaat om bedrijventerreinen en een bijdrage per typologie woning als het gaat om woningbouwplannen.

De mutatie van deze reserve is weergegeven in onderstaande tabel.

Verloop reserve Fonds Ruimtelijke kwaliteit		
Stand per 1-1-2023		3.388.835
stortingen vanuit complexen	93.766	
storting vanuit anterieure overeenkomsten	239.527	
Onttrekking 2023	-41.963	
<i>Totaal mutaties 2023</i>		291.330
Stand per 31-12-2023		3.680.165

Omdat het Bbv voorschrijft dat er vanuit de grondexploitaties geen kosten mogen worden genomen voor fondsvorming wordt de berekende mutatie aan het Fonds Ruimtelijke kwaliteit jaarlijks genomen bij de jaarrekening door een uitname uit de reserve grondexploitatie ten behoeve van de reserve Fonds Ruimtelijke kwaliteit. In 2023 bedraagt de uitname €291.330. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de reserve Fonds Ruimtelijke kwaliteit waardoor de stand per 31-12-2023 uitkomt op een bedrag van €3.680.165.

Voorziening Nadelige grondexploitaties

Volgens de richtlijnen van de BBV moet een voorziening worden getroffen voor gemeentelijke grondexploitaties die een voorgerecalculeerd tekort laten zien. Op basis van de jaarlijkse actualisatie van de gemeentelijke grondexploitatie wordt de hoogte van de voorziening herijkt. De voorziening wordt in mindering gebracht op de balanspost 'Onderhanden werk inzake grondexploitaties'.

Bijstellingen van de hoogte van de voorziening geschiedt middels verrekening met de reserve grondexploitatie.

Specificatie voorziening Nadelige grondexploitaties (nette contante waarde)		
Stand per 1-1-2023		795.330
Benodigd per 31-12-2023		
- Rubenslaan 1	30.512	
- Baronie	255.700	
- Budel Noord	-795.330	
<i>Vrijval van de voorziening</i>		-509.118
Stand per 31-12-2023		286.212

Als gemeente opteren we niet voor het bepalen van de hoogte van de voorziening voor verliesgevende grondexploitaties voor de nominale waarde maar voor de contante waarde zoals in bovenstaande tabel opgenomen. In onderstaande tabel laten we zien wat de hoogte van de voorziening zou zijn als we kijken naar de eindwaarde.

Specificatie voorziening Nadelige grondexploitaties per complex (Eindwaarde)			
Complex	Eindwaarde 31-12-2022	Mutatie 2023	Eindwaarde 31-12-2023
Baronie	0	295.937	295.937
Rubenslaan 1	0	31.745	31.745
Totaal		327.682	327.682

Risico's grondexploitaties

Aan het exploiteren van (bouw)grond zijn risico's verbonden. Zeker gelet op de lange looptijden, de relatief hoge voorinvesteringen en omvangrijke geprognosticeerde verkoopopbrengsten bij gemeentelijke grondexploitaties, moet rekening gehouden worden met een reëel risico.

Voor de kwantificering van de risico's wordt onderscheid gemaakt in algemene (exploitatie)risico's en project specifieke risico's. Voor de complexen Baronie en Rubenslaan is de risico inschatting, uitgaande van een 'slecht weer scenario' (dit wil zeggen een verslechtering van het geprognosticeerd resultaat of het niet (geheel) kunnen verhalen van de door de gemeente Cranendonck gemaakte kosten), berekend op een bedrag van afgerond €328.000. Voor de complexen Neerlanden en Airpark zijn de geprognosticeerde resultaten dusdanig dat risico's opgevangen kunnen worden binnen het resultaat van de grondexploitatie.

In de vermogenspositie is rekening gehouden met een risicobedrag van € 200.000 voor reeds gestarte initiatieven (het niet geheel kunnen verhalen van de door de gemeente gemaakte kosten) en € 150.000 (algemeen voorbereidingsbudget) voor nieuwe initiatieven welke uiteindelijk niet doorgaan; totaal een risicobedrag van € 350.000. Het totale bedrag voor risico's komt daarmee uit op een bedrag van €350.000 plus €328.000 = € 678.000

Risico's in relatie tot reserve grondexploitatie

Het uitgangspunt voor het bepalen van de minimumhoogte van de reserve grondexploitaties is dat er voldoende financiële buffer aanwezig moet blijven voor een verantwoorde continuering van de bedrijfsvoering. Hierbij is de minimumhoogte berekend op €678.000 gebaseerd op de risico's.

De huidige omvang van de reserve ad €524.105 is onvoldoende om de bestaande risico's af te dekken. Als we naar de huidige gemeentelijke grondexploitaties kijken dan zien we dat het risicoprofiel is toegenomen. De bovengrens bedraagt anderhalf maal de omvang van de noodzakelijke ondergrens en gezien de omvang van de risico's bepaald op een bedrag van $1,5 * €678.000 = €1.017.000$.

Reserve grondexploitaties

De reserve grondexploitaties is ingesteld om de resultaten van de lopende complexen en de ongedekte voorbereidingskredieten op te vangen. Elk jaar wordt op basis van de stand van de noodzakelijke reservepositie bepaald hoe hoog het bedrag is dat overgeheveld kan/moet worden naar/van de gemeentelijke algemene reserve.

Overzicht verloop reserve grondexploitatie		
Stand per 1-1-2023		524.105
Bij: Tussentijdse winstneming Airpark	6.175	
Tussentijdse winstneming Neerlanden	61.353	
Uit algemene reserve	375.000	
<i>Subtotaal</i>		442.528
Af: Verlies Budel Noord	24.888	
Verliesvoorziening Baronie	255.700	
Verliesvoorziening Rubenslaan	30.512	
Verlies anterieure overeenkomsten	72.543	
Nota grondbeleid	30.000	
<i>Subtotaal</i>		<u>413.643</u>
<i>Saldo</i>		552.990
Berekende minimale omvang reserve	678.000	
Toevoeging aan de reserve grondexploitatie vanuit de Algemene reserve		<u>125.010</u>
Saldo per 31-12-2023		678.000

Weerstandsvermogen

Op grond van het BBV bepaalt het weerstandvermogen de mate waarin middelen vrijgemaakt kunnen worden om naast het afdekken van tekorten ook substantiële tegenvallers en risico's op te vangen (zonder aanpassing van beleid).

Voor het bepalen van het weerstandsvermogen zijn drie zaken van belang:

1. De uiteindelijke resultaten van de grondexploitaties en particuliere plannen;
2. De risico's van/rondom grondexploitaties;
3. De stand en ontwikkeling van de reserve grondexploitatie.

Specificatie weerstandsvermogen		
Stand per 1-1-2023		668.000
Bij: Nog te realiseren resultaten grondexploitaties		
Airpark	2.587.890	
Neerlanden	3.002.960	
<i>Subtotaal</i>		5.590.850
Af: Risico's dekking en verlies	668.000	
Risico's minder winst grondexploitaties	379.000	
<i>Subtotaal</i>		<u>1.047.000</u>
Saldo per 31-12-2023		5.211.850

Het risico minder winst van € 379.000 vloeit voort uit de risico analyse van de grondexploitaties Neerlanden en Airpark waarbij naar scenario's wordt gekeken als mogelijk hogere inflatie van kosten (5%), stijging van rente naar 2,5% en 10% lagere grondprijzen in combinatie met een inschatting van de kans van optreden.

Er kan worden geconcludeerd dat de bijgestelde reserve grondexploitatie en de geprognosticeerde positieve resultaten van de grondexploitaties ruimschoots de risico's afdekken.

Paragraaf subsidies

De gemeente levert een financiële bijdrage aan diverse instellingen en verenigingen in de vorm van subsidies. De subsidies zijn verwerkt in de programma's van de programmabegroting 2023. In totaal gaat het om een bedrag van circa € 3 miljoen. In deze paragraaf subsidies is het totaalbeeld van de subsidies opgenomen.

Soorten subsidies

Subsidie is 'de aanspraak op financiële middelen, door een bestuursorgaan verstrekt met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager, anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen en diensten' (artikel 4:21 van de Awb).

De Awb eist dat gemeenten de grondslag voor het verstrekken van subsidie vastleggen in een algemeen verbindend voorschrift (= subsidieverordening), dat door de raad is vastgesteld. Hierop zijn vier uitzonderingen mogelijk:

1. Subsidies die worden verleend in afwachting van de totstandkoming van een wettelijk voorschrift. Het wettelijk voorschrift moet dan binnen een jaar tot stand zijn gekomen;
2. Subsidieregelingen die door de Europese Unie zijn vastgesteld;
3. Indien de begroting de subsidieontvanger specifiek vermeldt en het bedrag aangeeft waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld (subsidieverstrekking op basis van een begrotingspost);
4. Eenmalige subsidies, mits deze voor ten hoogste vier jaren wordt verstrekt.

Bij bovenstaande uitzonderingen blijft gelden dat de procedure voor subsidieverstrekking moet voldoen aan de bepalingen van de Algemene wet bestuursrecht. Ook is het uitgangspunt dat de subsidie moet worden verstrekt voor een doel dat bijdraagt aan de realisatie van gemeentelijke beleidsdoelstellingen.

Er zijn diverse soorten subsidies, elk met eigen kaders en richtlijnen:

1. Stimuleringsubsidies: een eenmalige subsidie voor een activiteit/activiteiten met een eenmalig of experimenteel karakter; of een eenmalige subsidie voor activiteiten waarvan het college heeft aangegeven dat ze die wil stimuleren.
2. Budgetsubsidies: een subsidie voor activiteiten die bij voortduring dan wel periodiek (één jaar of langer) plaatsvinden en die op grondslag van meetbare activiteiten wordt verleend aan (professionele) organisaties, waarbij een uitvoeringsovereenkomst met de organisatie kan worden gesloten.
3. Accommodatiesubsidie: een subsidie die bijdraagt aan de kosten van een accommodatie.
4. Activiteitensubsidie: een subsidie voor activiteiten die bijdragen aan gemeentelijke beleidsdoelen en bij voortduring dan wel periodiek (één jaar of langer) plaatsvinden waarmee de gemeente aangeeft het aanbod van bepaalde activiteiten door een organisatie van belang te vinden.
5. Ontwikkeling gemeenschapsinitiatieven: de facilitering van gemeenschappen bij het regisseren, realiseren dan wel in stand houden van hun eigen fysieke, sociale en mentale leefomgeving. Binnen de heelheid van deze gemeenschap is aandacht en ontwikkelingsruimte voor ieder die, ongeacht zijn fysieke en mentale mogelijkheden, geaardheid, culturele afkomst, achtergrond en geloofsovertuiging, op een positieve wijze hier deel van uit willen maken en een bijdrage willen leveren.

Beleid

Het beleid met betrekking tot subsidies is vastgelegd in het subsidiebeleid, de subsidieverordening van de gemeente Cranendonck (vastgesteld 2021) en bijbehorende nadere subsidieregels 2022. De nadere regels zijn voor ontwikkeling gemeenschapsinitiatieven en huisvesting accommodaties zijn vastgesteld. Voor de andere onderwerpen zijn we hier mee bezig.

Het subsidiebeleid geeft weer welke uitgangspunten de gemeente hanteert bij de toepassing van het instrument subsidie. Deze uitgangspunten vormen het kader voor de uitwerking van de subsidieverordening en de subsidieregels.

In de subsidieverordening staat de procedure van aanvraag, verlening, verantwoording en vaststelling van subsidies inclusief hieraan gekoppelde voorwaarden. Ook zijn er de administratieve verplichtingen (termijnen, te overleggen bewijsstukken, etc.) in opgenomen. Basis voor de verordening zijn de bepalingen zoals opgenomen in de Algemene wet bestuursrecht.

In de nadere regels, aangepast in 2022 wordt aangegeven hoe de hoogte van de subsidie wordt berekend en aan welke eisen en verplichtingen een aanvrager moet voldoen.

De gemeente streeft voor de diverse beleidsterreinen specifieke doelstellingen na. Subsidie wordt ingezet als middel om bepaalde maatschappelijke doelstellingen te behalen, bepaalde maatschappelijke ontwikkelingen te stimuleren.

De doelstellingen zijn uitgewerkt en vastgelegd in diverse beleidsplannen. Daarnaast wordt aangesloten op de strategische visie. De volgende algemene doelstellingen kunnen worden genoemd:

Wonen en leven

De gemeente biedt de mogelijkheid om burgers in elke kern samen te laten komen. Hierdoor versterken we de sociale cohesie. Onze burgers wonen in een omgeving waarbij ze tevreden zijn over het beheer van de openbare ruimte.

Kunst en cultuur

De gemeente biedt haar inwoners de mogelijkheid kennis te maken met en deel te nemen aan (lokale) kunst- en culturele activiteiten. Onderdeel hiervan is het behoud van de eigen identiteit van Cranendonck.

Sport

De gemeente biedt haar inwoners, met speciale aandacht voor jeugd en mensen met een beperking, de mogelijkheid kennis te maken met en deel te nemen aan een gevarieerd aanbod aan sport- en beweegactiviteiten.

Zorg

De gemeente stimuleert dat inwoners, van jong tot oud, zich kunnen ontplooiën en verantwoordelijkheid nemen. Inwoners doen mee in de samenleving.

Subsidieplafond

De gemeente Cranendonck werkt met een subsidieplafond. Dit subsidiebudget is het bedrag dat gedurende een subsidiejaar ten hoogste beschikbaar is voor verstrekking van basis- en stimuleringsubsidies. Het subsidiebudget kent een plafond dat voor 2023 wordt vastgesteld op € 543.371,50, dit is het plafond van 2022 verhoogd met een index van 8%. Jaarlijks is maximaal

€ 15.000 binnen het totale subsidiebudget beschikbaar voor stimuleringssubsidies. Bij een subsidieplafond worden subsidies verstrekt zolang er middelen beschikbaar zijn. Als het budget op is, wordt een subsidieverzoek in principe afgewezen. Voor de manier waarop de middelen worden verdeeld, worden nadere regels gesteld. In Cranendonck worden aanvragen behandeld op volgorde van binnenkomst.

Vanwege de huidige manier van subsidiëren, op basis van maatschappelijke doelstellingen, ondernemen verenigingen extra activiteiten om aan meer maatschappelijke doelstelling een bijdrage te kunnen leveren en daarmee meer subsidie ontvangen. Hiermee lijkt het subsidiebeleid een gewenst effect te behalen namelijk de bijdrage aan de doelstellingen van gemeentelijk beleid.

Financieel overzicht subsidies

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de subsidiebedragen zoals die zijn verleend voor 2023.

Organisaties die meer dan € 2.000 subsidie ontvangen, moeten voor 1 juni 2024 een vaststellings-aanvraag indienen. De subsidies over 2023 moeten uiterlijk 31 december 2024 vastgesteld zijn.

		Begroot 2023	Toegekend 2023
Basissubsidies	Beleidssterrein: kunst & cultuur	70.100	68.300
	Beleidssterrein: zorg	60.250	59.250
	Beleidssterrein: wonen & leven	17.750	17.200
	Beleidssterrein: sport: - maatschappelijke doelen	54.810	54.985
	- accommodatiesubsidie	280.608	282.586
Stimulerings- subsidies	23 aanvragen stimuleringssubsidies in 2023	<u>15.000</u>	<u>19.187</u>
	Totaal subsidiebudget	498.518	501.508
Budgetsubsidies	AK Smeltkroes	14.215	14.212
	Stichting Europese Jeugd sportdagen (inclusief eenmalige extra bijdrage voor spelen in Cranendonck)	3.184	27.500*
	De Klimroos	10.000	10.000
	RICK	130.064	132.655
	Stichting Muziekactiviteiten Grensland	23.414	22.000
	Stichting Cordaad-Welzijn	413.694	426.870
	Lumens Groep (inclusief buurtbemiddeling?)	392.482	405.726*
	Radio Horizon (PULSAR)	12.390	13.945
	Stichting Carrousel	2.852	2.402
	GGzE (+ extra subsidie)	108.640	113.149 15.400
	Stichting Leergeld Weert en omstreken	39.000	39.000
	Stichting Voedselbank Weert en omstreken		2.100

	Stichting Combinatie Jeugdzorg	383.336	470.673
	DigiTaalhuis	<u>24.000</u>	<u>24.000</u>
	Totaal begroot	1.557.271	1.719.632
Andere regelingen	Bijdragen:		
	- Bibliotheken Budel en Maarheeze	387.500	387.500
	- GGD	752.383	759.693
	- Gemeenschapshuizen:		
	* de Reinder, Budel-Schoot	30.721	30.723
	* de Schakel, Budel-Dorplein	<u>5.943</u>	<u>5.943</u>
	Totaal	1.176.547	1.183.859
Totaal subsidies		3.232.336	3.404.999

Budgetsubsidies

Budgetsubsidies vallen alleen onder de werking van het subsidiebeleid voor zover het gaat om de toepassing van aanvraag- en afhandeltermijnen. Inhoudelijk wordt per budgetgesubsidieerde instelling de subsidie bepaald, dit aan de hand van een samenwerkingsovereenkomst. Er zijn geen algemeen geldende criteria voor deze instellingen (bijvoorbeeld voor het berekenen van de subsidie), zodat ook geen sprake is van een algemeen geldend subsidieplafond voor budgetsubsidies.

Te ontvangen subsidies

In de loop van 2016 is begonnen met het structureel actief zoeken naar subsidiemogelijkheden voor gemeentelijke projecten-activiteiten door middel van de inzet van een subsidioloog. Hier worden positieve resultaten mee geboekt, waardoor er meer middelen beschikbaar komen voor bepaalde projecten en ontwikkelingen binnen onze gemeente. Voor 2023 is deze werkwijze voortgezet.

Hoofdstuk 3 Jaarrekening 2023

Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting

Financieel resultaat

Het resultaat over 2023 bedraagt € 1.802.000 voordelig. Na de Burap 2023, de verwerking van de septembercirculaire 2023 en de raadsbesluiten tot en met december 2023 verwachtten wij een resultaat van € 201.000 voordelig. Het saldo van de jaarrekening is hiermee voordeliger dan begroot tot een bedrag van € 1.601.000. Per programma is het volgende beeld van de afwijkingen te zien:

Totale programmakosten (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2022	Primitief 2023	Wijziging 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2023	Afwijking 2023
Lasten						
Wonen en Leven	-13.077.406	-13.010.056	-2.910.035	-15.920.091	-15.141.920	778.171
Werk en economie	-2.521.506	-5.258.499	44.320	-5.214.179	-3.565.836	1.648.343
Recreatie en toerisme	-2.548.390	-2.726.958	-88.512	-2.815.470	-2.953.027	-137.557
Sociaal domein	-24.636.360	-22.931.202	-3.031.869	-25.963.071	-27.706.070	-1.742.999
Bestuur en algemene dekkingsmiddelen	-7.095.404	-9.109.882	-770.148	-9.880.030	-8.822.825	1.057.205
Overhead	-9.006.397	-8.471.364	-975.692	-9.447.056	-8.684.893	762.163
Totaal Lasten	-58.885.463	-61.507.961	-7.731.936	-69.239.897	-66.874.571	2.365.326
Baten						
Wonen en Leven	6.984.051	6.030.930	940.412	6.971.342	6.956.944	-14.398
Werk en economie	2.079.932	4.509.281	-	4.509.281	2.687.202	-1.822.079
Recreatie en toerisme	986.023	695.235	-	695.235	1.099.161	403.926
Sociaal domein	4.304.445	3.855.665	329.811	4.185.476	4.666.948	481.472
Bestuur en algemene dekkingsmiddelen	47.549.053	46.479.267	3.355.772	49.835.039	50.091.909	266.838
Overhead	103.952	-20.477	20.477	-	9.968	
Totaal Baten	62.007.457	61.549.901	4.646.472	66.196.373	65.512.132	-684.241
Gerealiseerd totaal van saldo van baten en lasten	3.121.994	41.940	-3.085.464	-3.043.524	-1.362.438	1.681.086
Bestemmingen						
Stortingen reserves	-1.419.716	-80.000	-5.382.511	-5.462.511	-6.608.332	-1.145.821
Onttrekkingen reserves	2.264.027	328.940	8.378.654	8.707.594	9.773.200	1.065.606
Bestemming per saldo	844.311	248.940	2.996.143	3.245.083	3.164.868	-80.215
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	3.966.304	290.880	-89.321	201.559	1.802.429	1.600.870

Het boekwerk van de jaarstukken bestaat uit het jaarverslag en de jaarrekening gezamenlijk. Daarom is het toegestaan dat de analyse is opgenomen in de programmaverantwoording. De analyse maakt daardoor onderdeel uit van de jaarstukken.

Algemene dekkingsmiddelen

Hier wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen bestaande uit:

1. Lokale heffingen; waarvan de besteding van de opbrengst niet gebonden is.
2. Algemene uitkering;
3. Dividend;
4. Saldo van de financieringsfunctie; bestaat uit.
 - de betaalde rentelast over de aangegane leningen en over de aangetrokken middelen in rekening-courant
 - de ontvangen rentebaten over de uitzettingen
5. Overige algemene dekkingsmiddelen; betreft onder andere boetes en bespaarde rente.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Omschrijving	Werkelijk 2023
Lokale heffingen *	5.949
Algemene uitkering	41.201
Dividend	13
Saldo van de financieringsfunctie	327
Overige algemene dekkingsmiddelen **	322

* Betreft Ozb en Toeristenbelasting

** Betreft de bespaarde rente

Overzicht van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien

Op de post onvoorzien staat het algemene budget voor onvoorzienne uitgaven. Deze post is € 10.000. In 2023 is er geen aanwendingen uit de post onvoorzien gedaan.

Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Omschrijving	Bedrag
Structurele onttrekkingen	
- Reserve dekking kapitaallasten	115
- Reserve landschapsversterking	15
<u>Structurele toevoegingen</u>	
- <u>geen</u>	
Totaal	130

Het financiële verloop van het jaar 2023 basis van begrote cijfers

In de programmabegroting 2023 werd een voordelig resultaat voorzien van € 291.000. Door vaststelling van de burap 2023 en overige raadsvoorstellen verwachtten wij een voordelig resultaat van € 202.000. Deze mutaties lichten we als volgt toe:

(Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Bedrag	Totaal
Primitieve begroting 2023		291
Begrotingsbehandeling (raad 1-11-2022)		110
Septembercirculaire 2022		178
Leges gehandicaptenparkeerkaart (Raad 13-12-2022)		-5
Wijziging tijdbestedingsnorm wethouder (Raad 13-12-2022)		-21
GRSA2 wijziging begroting (Raad 7-2-2023)		-400
Mutaties burap 2023 (raad 26-09-2023):		
• Per saldo netto nadelige algemene uitkering(meicirculaire 2023)	-132	
• Hogere opbrengsten omgevingsvergunningen	190	
• Per saldo nadeel bijstandsontvangers	-112	
• Burap GRSA2; extra bijdrage niet zijnde loon- en prijsstijgingen (voorlopig resultaat)	-381	
• Kansen over grenzen; beëindiging samenwerking	50	
• Overig	87	
Totaal burap		-298
Septembercirculaire 2023 (raad 7-11-2023)		220
Zienswijze definitieve BURAP GRSA2		127
Totaal van de bijgestelde begroting 2023		202

Financiële analyse op hoofdlijnen jaarrekening 2023

Financieel resultaat 2023

Het voordelige resultaat van de jaarrekening 2023 is hoger dan het verwachte bijgestelde begrote resultaat. Het voordelige resultaat dat de gemeente in 2023 heeft behaald bedraagt € 1.802.000.

Totale programmakosten (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2022	Primitief 2023	Wijziging 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2023	Afwijking 2023
Lasten						
Wonen en Leven	-13.077.406	-13.010.056	-2.910.035	-15.920.091	-15.141.920	778.171
Werk en economie	-2.521.506	-5.258.499	44.320	-5.214.179	-3.565.836	1.648.343
Recreatie en toerisme	-2.548.390	-2.726.958	-88.512	-2.815.470	-2.953.027	-137.557
Sociaal domein	-24.636.360	-22.931.202	-3.031.869	-25.963.071	-27.706.070	-1.742.999
Bestuur en algemene dekkingsmiddelen	-7.095.404	-9.109.882	-770.148	-9.880.030	-8.822.825	1.057.205
Overhead	-9.006.397	-8.471.364	-975.692	-9.447.056	-8.684.893	762.163
Totaal Lasten	-58.885.463	-61.507.961	-7.731.936	-69.239.897	-66.874.571	2.365.326
Baten						
Wonen en Leven	6.984.051	6.030.930	940.412	6.971.342	6.956.944	-14.398
Werk en economie	2.079.932	4.509.281	-	4.509.281	2.687.202	-1.822.079
Recreatie en toerisme	986.023	695.235	-	695.235	1.099.161	403.926
Sociaal domein	4.304.445	3.855.665	329.811	4.185.476	4.666.948	481.472
Bestuur en algemene dekkingsmiddelen	47.549.053	46.479.267	3.355.772	49.835.039	50.091.909	266.838
Overhead	103.952	-20.477	20.477	-	9.968	
Totaal Baten	62.007.457	61.549.901	4.646.472	66.196.373	65.512.132	-684.241
Gerealiseerd totaal van saldo van baten en lasten	3.121.994	41.940	-3.085.464	-3.043.524	-1.362.438	1.681.086
Bestemmingen						
Stortingen reserves	-1.419.716	-80.000	-5.382.511	-5.462.511	-6.608.332	-1.145.821
Onttrekkingen reserves	2.264.027	328.940	8.378.654	8.707.594	9.773.200	1.065.606
Bestemming per saldo	844.311	248.940	2.996.143	3.245.083	3.164.868	-80.215
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	3.966.304	290.880	-89.321	201.559	1.802.429	1.600.870

Gecomprimeerd per programma geeft dit het volgende beeld:

Afwijkingen per programma (x 1.000)	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Afwijking saldo
Wonen en Leven	778	-14	-195	569
Werk en economie	1.648	-1.822	222	49
Recreatie en toerisme	-138	404	-15	251
Sociaal domein	-1.743	481	-93	-1.355
Bestuur en algemene dekkingsmiddelen incl. overhead	1.819	267	-	2.086
Totaal	2.365	-684	-80	1.601

In 2023 is per saldo € 80.000 minder uit de reserves onttrokken dan in de bijgestelde raming 2023 (burap 2023) is opgenomen.

Analyse totstandkoming resultaat 2023

De jaarrekening laat een totale omzet zien van € 65,5 miljoen en sluit met een voordelig saldo van € 1.802.000. In de bijgestelde raming gingen we nog uit van een verwacht voordelig saldo van € 201.000. Het definitieve resultaat is € 1.601.000 gunstiger dan verwacht. In de onderstaande tabel worden de belangrijkste verschillen ten opzichte van het verwachte resultaat van de bijgestelde begroting weergegeven welke (nagenoeg) geheel incidenteel van karakter zijn.

Prog		bedrag	bedrag
	1. Voordeel P-budget		288
div	- Salarissen en inhuur (incl. bestuur)	261	
5	- Opleiding en secundaire arbeidsvoorwaarden	90	
5	- administratieve kosten	111	
5	- incidentele baat arbeidsongeschiktheid voorgaande jaren	87	
div	- Overig inhuur (BRP straat, frictie sociaal domein)	92	
5	- meer uren doorbelast aan grondexploitaties, projecten	106	
3	- Vrijval voorziening personeel VTBC	36	
5	- instellen pensioenvoorziening (oud) wethouders	-349	
5	- verhoging voorzieningen personeel (verlofsparen & RVU)	-146	
	2. Voordeel kapitaallasten		380
div	- Lagere afschrijvingen (excl. Riolen); o.a. wegen, Schakel en Schaapskooi	176	

div	- lagere rentekosten	18	
5	- niet benutte stelpost (rente DMOP, centrumplan Budel, Ibor)	186	
5	3. Niet benutte loon- en prijscompensatie		454
	4. Voordeel omgevingswet		406
1	- Voordeel invoeringskosten omgevingswet	229	
5	- Invoeringskosten omgevingswet in algemene uitkering	177	
	5. Algemene uitkering		-31
5	- Actualisatie algemene uitkering decembercirculaire 2023 (maatstaf laag inkomen)	-213	
5	- geormerkte bedragen algemene uitkering	182	
	6. Energietoeslag		240
5	- Energietoeslag gecompenseerd via algemene uitkering	668	
4	- hogere energietoeslag	-428	
5	7. Opvang asielzoekers; niet benutte gelden extra middelen faciliteitenbesluit		265
	8. Werk en Inkomen		407
4	- Per saldo voordeel inburgering	247	
4	- Lagere kosten participatie/re-integratie	173	
4	- lagere uitgaven minimavoorzieningen en schuldhulpverlening	106	
4	- per saldo nadeel uitkeringen	-119	
	9. Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)		62
4	- hogere kosten woningaanpassingen en hulpmiddelen	-219	
4	- Project Clientondersteuning	120	
4	- voordeel beschermd wonen en dak- en thuisloosheid	81	
4	- lagere kosten begeleiding	49	
4	- niet benutte gelden werkbudget vitale gemeenschappen	31	
	10. Hogere uitgaven jeugdhulp		-1385
	11. sport		113
3	- lagere kosten sportvisie	37	
3	- SPUK sport; afrekening voorgaande dienstjaren	65	
3	- exploitatielasten en lagere huurlasten binnen en buitensport	11	
1	12. Niet benutte gelden Masterplan Verkeer		90
3	13. Voorziening onderhoud gebouwen; extra storting i.v.m. naar voren gehaald onderhoud		-100
1	14. niet benutte gelden onderhoudskosten gemeenschapshuizen		84
1	15. lagere kosten milieubeheer (o.a. vertraging ontwikkelingen stikstof)		105
1	16. Per saldo voordeel duurzaamheid		97
1.	17. Exploitatiekosten tijdelijke woonruimte De schulp		-74
5	18. Verkiezingen; kosten verkiezingen Tweede Kamer		-71
2	19. Economie; lagere kosten (o.a. economische visie, vestigings- en ondernemersklimaat, Metalot en parkmanagement)		104
4	20. Onderwijs: per saldo hogere kosten (o.a. leerlingenvervoer 23k, huurlasten/belastingen/verzekeringen/collectief vervoer 34k)		-70
1	21. Lagere kosten GEO (start landelijk project implementatie samenhangende objectenregistratie (SOR) verzaagd)		61

2	22. Per saldo voordeel pachten (25k) en retributies opstalrechten (30k)		55
3	23. Lagere subsidies cultuur		63
5	24. niet benutte gelden organisatie ontwikkeling		150
5	gedeeltelijke afwaardering verstrekte lening De borgh		-98
5	25. verhoging voorziening dubieuze debiteuren		-226
div	26. Overige afwijkingen < € 50.000 (afwijkingen > € 20.000 toegelicht bij programma's		232
	Totaal		1.601

Rechtmatigheidsverantwoording

Rechtmatigheidsverantwoording conform BBV voorschrift:

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 12 december 2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 732.138.

Bevinding

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

Begrotingscriterium	
1A. Overschrijding lasten programma's (of indien van toepassing een ander door de gemeenteraad vastgesteld autorisatieniveau)	€ 1.880.556
1B. Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	€ 49.368
2. Ongeautoriseerde reservemutaties	0
3. Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan de raad zijn gemeld (op basis van de intern met de raad vastgelegde spelregels)	€ 7.234.595
<i>Totaal begrotingsonrechtmatigheden</i>	<i>€ 9.164.519</i>
4. Totaal van de begrotingsonrechtmatigheden (van onderdeel 1 en 2) dat past binnen het vooraf vastgestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel is geduid vermelden en verwijzen naar dit vooraf vastgestelde beleid.	€ 1.491.000
5. Resterend saldo aan begrotingsonrechtmatigheden (inhoudelijk hier toelichten en in de paragraaf bedrijfsvoering))	€ 7.673.519
Voorwaarden criterium	
Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed (inhoudelijk hier toelichten en in de paragraaf bedrijfsvoering))	€ 0
M&O criterium	
Geen bevindingen	€ 0
Totaal van onrechtmatigheden	€ 7.673.519

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Toelichtingen:

1.A. Overschrijdingen lasten in programma's:

Programma		Begroting 2023 na wijzigingen	Rekening 2023	Verschil begroting na wijzigingen - rekening
Lasten		B2023	JR2023	Verschil
1	Wonen en Leven	-15.920.091	-15.141.920	778.171
2	Werk en economie	-5.214.179	-3.565.836	1.648.343
3	Recreatie en toerism a	-2.815.470	-2.953.027	-137.557
4	Sociaal domein	-25.963.071	-27.706.070	-1.742.999
5	Bestuur en algemene dekkingsmiddelen	-9.880.030	-8.822.825	1.057.205
6	Overhead	-9.447.056	-8.684.893	762.163
Totaal lasten		-69.239.897	-66.874.571	2.365.326

1.B Overschrijdingen in kredieten: € 49.368

Flexibele woonruimte Schulp: krediet € 427.000 realisatie € 469.518. Overschrijding € 42.518 a.g.v. extra plaatsingskosten (kraan).

Duurzaamheidsinvesteringen 2023 Onze School: krediet € 11.000 realisatie € 17.805. Overschrijding € 6.850. Alle duurzaamheidskredieten worden in samenhang gezien.

2. Reservemutaties

Alle reservemutaties in 2023 zijn geautoriseerd door raadsbesluiten

3. Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of aan de raad zijn gemeld: € 7.234.695

Programma		Begroting 2023 na wijzigingen	Rekening 2023	Verschil begroting na wijzigingen - rekening
Lasten		B2023	JR2023	Verschil
1	Wonen en Leven	-15.920.091	-15.141.920	778.171
2	Werk en economie	-5.214.179	-3.565.836	1.648.343
3	Recreatie en toerism a	-2.815.470	-2.953.027	-137.557
4	Sociaal domein	-25.963.071	-27.706.070	-1.742.999
5	Bestuur en algemene dekkingsmiddelen	-9.880.030	-8.822.825	1.057.205
6	Overhead	-9.447.056	-8.684.893	762.163
Totaal lasten		-69.239.897	-66.874.571	2.365.326
Baten				
1	Wonen en Leven	6.971.342	6.956.944	-14.398
2	Werk en economie	4.509.281	2.687.202	-1.822.079
3	Recreatie en toerism a	695.235	1.099.161	403.926
4	Sociaal domein	4.185.476	4.666.948	481.472
5	Bestuur en algemene dekkingsmiddelen	49.835.039	50.091.909	256.870
6	Overhead	0	9.968	9.968
Totaal baten		66.196.373	65.512.132	-684.241

Programma 1,2 5 en 6 hebben samen € 4.245.882 minder lasten dan begroot

Programma 3,4,5 en 6 hebben € 1.152.336 meer baten dan begroot

Programma 1 en 2 hebben € 1.836.477 minder baten dan begroot.

4. Begrotingsonrechtmatigheden acceptabel volgens beleid (Controleprotocol) € 1.491.000
€ 1.353.000 meerkosten uitvoering Jeugdwet zijn tijdig gemeld met een raadsinformatiebrief in december zoals bepaald in de richtlijnen C en D van het controleprotocol: tijdige signalering en open eind regelingen Jeugzorg
€ 138.000 Recreatie en Toerisme waarvan de extra lasten zijn gecompenseerd door extra baten en de hogere kosten wel passen binnen het doel waarvoor het budget beschikbaar is gesteld. Controleprotocol: richtlijnen B dekking door extra baten en D, passend binnen het doel.

Wet Normering Topinkomens

De WNT is van toepassing op gemeente Cranendonck. Het voor gemeente Cranendonck toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000 (het algemeen bezoldigingsmaximum).

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling

Gegevens 2023		
bedragen x € 1	P. Bemelmans	E. Jacobs
Functiegegevens	Griffier	Gemeentesecretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	96.897	118.336
Beloningen betaalbaar op termijn	16.651	20.504
<i>Subtotaal</i>	<i>113.548</i>	<i>138.840</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000	223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	113.548	138.840
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t. N.v.t.	N.v.t. N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2022		
bedragen x € 1	P. Bemelmans	E. Jacobs
Functiegegevens	Griffier	Gemeentesecretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01 – 31/12	15/07 – 31/012
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	90.673	112.151
Beloningen betaalbaar op termijn	15.426	20.164
<i>Subtotaal</i>	<i>106.099</i>	<i>132.315</i>

Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	216.000	216.000
Bezoldiging	106.099	132.315

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12. Niet van toepassing in 2023 voor de gemeente Cranendonck.

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen. Niet van toepassing in 2023 voor de gemeente Cranendonck.

1d. Topfunctionarissen met een totale bezoldiging van € 1.900 of minder. Niet van toepassing in 2023 voor de gemeente Cranendonck.

1e. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van meer dan € 1.900. Niet van toepassing in 2023 voor de gemeente Cranendonck.

1f. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van meer dan € 1.900 waarop de anticumulatie bepaling van toepassing is. Niet van toepassing in 2023 voor de gemeente Cranendonck.

1g. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van € 1.900 of minder waarop de anticumulatiebepaling van toepassing is. Niet van toepassing in 2023 voor de gemeente Cranendonck.

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen
Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt. Niet van toepassing in 2023 voor de gemeente Cranendonck.

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Overzicht incidentele baten en lasten (> € 50.000,-)

Programma	ECL omschrijving	lasten	baten	Toelichting
Wonen en Leven	Wijkuitvoeringsplannen	90	90	De incidentele kosten voor het opstellen van de wijkuitvoeringsplannen komen ten laste van de reserve duurzaamheid.
Wonen en Leven	Omgevingswet	156	177	De incidentele invoeringskosten van de omgevingswet invoeringskosten worden opgevangen door de bijdrage van het Rijks algemene uitkering (decembercirculaire)
Wonen en Leven	onderhoudskosten gemeenschapsvoorzieningen	66	66	Lopende het proces om te komen tot een visie op gemeenschapshuizen zijn eenmalige werkzaamheden uitgevoerd om verantwoord en veilig gebruik te kunnen blijven maken van deze accommodaties. De incidentele werkzaamheden zijn nodig voor de veiligheid in de panden en voor het project 'dak dicht'. Incidentele kosten onttrokken uit reserve overhevelingen.
Wonen en Leven	extra personeel ruimtelijke ordening	82	100	Gezien de inwerkingtreding van de omgevingswet zijn zoveel mogelijk aanvragers bediend voor 1-1-24. Hiervoor is tijdelijk extra personeel nodig. Incidentele kosten onttrokken uit reserve overhevelingen
Werk en ondernemen	tussentijdse winstnemingen en verlies grondexploitaties	316	316	In 2023 zijn incidenteel verliezen en winsten genomen in de grondexploitaties. Deze winst- en verliesnemingen worden verrekend met de reserve grondexploitatie
Recreatie en toerisme	storting in voorziening onderhoud gebouwen	100		In 2023 was het noodzakelijk om groot onderhoud van Zuiderpoort naar voren te halen. Dit was nodig in relatie tot het veilig gebruik van het gebouw en doelmatig onderhoud.
Recreatie en toerisme	Specifieke uitkering meerkosten energie openbare zwembaden (MEOZ)	215	215	Specifieke Uitkering MEOZ is in 2023 aangevraagd en toegekend door het ministerie. Dit bedrag is doorbetaald aan Zuiderpoort
Sociaal domein	Vrijval resterende middelen "oude" regeling inburgering		147	eenmalige vrijval resterende middelen "oude" regeling inburgering
Sociaal domein	energietoeslag	1.115	668	In 2023 is een gedeelte van de energietoeslag uitbetaald. Via de algemene uitkering is 668k ontvangen.
Sociaal domein	Energietoeslag		361	In 2022 is een gedeelte van de energietoeslag overgeheveld naar 2023.
Sociaal domein	energietoeslag: uitname algemene reserve		326	Op basis van het initiatiefvoorstel van de raad is een bedrag van 326k uit de algemene reserve gehaald.
Sociaal domein	extra inzet jeugdconsulenten	157	157	Door de opgelopen werkdruk is de aandacht voor de basis en de processen naar de achtergrond verdwenen wat weer effect heeft op de kwaliteit. Er moet tijdelijk een tandje bij om enerzijds de achterstand in te halen (uitvoering/kwantiteit) en anderzijds tijd te creëren voor aandacht voor de basis en de processen (kwaliteit).
Sociaal domein	project clientondersteuning	60	60	Voor dit project (gestart in juni 2022 gestart met een doorlooptijd van 2 jaar) zijn in 2023 incidentele kosten gemaakt en zullen er in de eerste helft van 2024 ook nog kosten gemaakt worden.
Sociaal domein	projectleider IHP	94	92	Zoals bij aanvang al bekend, zou de projectleider IHP worden ingezet in 2023 en 2024. Het betreft o.a. de tijdelijke huisvesting voor het BRAVO college en de huisvesting van de school/scholen in Dorplein en Schoot. Incidentele kosten projectleider IHP worden onttrokken uit reserve IHP
Sociaal domein	Inrichting scholen opvang Oekraïense ontheemden	155	151	De gemeente heeft specifieke uitkering (SPUK) voor onderwijshuisvesting ontvangen. Dit is een vergoeding aanvragen voor kosten om tijdelijke onderwijshuisvesting te organiseren voor leerplichtige ontheemde jongeren. De gemeente heeft hiervoor incidentele kosten gemaakt.
Bestuur en organisatie	Pensioenvoorziening (oud) wethouders	349		Voor de pensioenopbouw van bestuurders is de laatste jaren een verzekering afgesloten. Voor de bestuurders waarvoor geen (volledige) verzekering kan worden afgesloten is deze voorziening in 2023 gevormd. Op basis van de regelgeving is dit verplicht.
Bestuur en organisatie	Tweede kamer verkiezingen	71		22 November 2023 hebben de vervroegde 2e Kamerverkiezingen plaatsgevonden welke regulier pas in 2025 zouden plaatsvinden. Het Rijk heeft geen compensatie verstrekt voor deze verkiezingen.
Bestuur en organisatie	voorziening dubieuze debiteuren	226		De analyse geeft aan dat de voorziening dubieuze debiteuren € 303.000 moet bedragen. Om deze voorziening op peil te houden is een aanvulling van 226k nodig.
Bestuur en organisatie	afwaardering verstrekte lening de Borgh	98		eenmalige afwaardering van de verstrekte lening van de Borgh
Bestuur en organisatie	voorziening RVU en spaarverlof	146		Op basis van gewijzigde regelgeving is de voorziening verlofsparen in 2023 verhoogd met 120k en de voorziening Regeling Vervroegde Uittreding (RVU) ingesteld (26k)
Bestuur en organisatie	Organisatie ontwikkeling	130		2023 staat in het teken van organisatie ontwikkeling. Er ligt een ambitieus concept programmplan voor, waarin tijd en expertise belangrijke voorwaarden zijn. In 2023 is daarom incidentele externe ondersteuning op HR-niveau en organisatieontwikkeling nodig.
Bestuur en organisatie	Uitvoering dienstverleningconcept	81		In 2023 als in 2024 hebben we incidenteel 2 FTE extra nodig om het dienstverleningsconcept goed te kunnen uitvoeren. Daaronder vallen ook aanpassing van werkprocessen rondom invoering van nieuwe wetgeving: Woo, Wep, (digitale) toegankelijkheid en de Omgevingswet. Vanaf 2025 is het werk in de reguliere formatie van de teams geborgd.
Totaal incidenteel		3.707	2.926	

Baten en Lasten per taakveld

Nr.	Taakveldomschrijving	Lasten begroting 2023 na wijziging	Baten begroting 2023 na wijziging	Lasten werkelijk 2023	Baten werkelijk 2023	Programma
0. Bestuur en ondersteuning						
0.1	Bestuur	1.574	15	1.834	-	Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
0.2	Burgerzaken	1.509	200	1.486	261	Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	150	-	161	-	Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
0.4	Overhead	9.447	-	8.685	10	Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
0.5	Treasury	-63	240	144	426	Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
0.61	OZB woningen	139	3.282	51	3.248	Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
0.62	OZB niet-woningen	-	2.420	-	2.465	Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
0.64	Belastingen overig	14	55	18	18	Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	187	40.588	3	41.201	Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
0.8	Overige baten en lasten	1.354	576	1.022	641	Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	-	-	-	-	Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
0.10	Mutaties reserves	5.463	8.708	6.608	9.773	Wonen en leven/Werk en economie/Recreatie en toerisme/Sociaal Domein/Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
1. Veiligheid						
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.473	82	1.454	100	Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
1.2	Openbare orde en veiligheid	1.301	76	1.307	71	Wonen en leven/bestuur en algemene dekkingsmiddelen
2. Verkeer, vervoer en waterstaat						
2.1	Verkeer en vervoer	3.546	87	3.462	180	Wonen en leven
2.5	Openbaar vervoer	3	-	3	-	Wonen en leven
3. Economie						
3.1	Economische ontwikkeling	768	-	698	26	Werk en economie
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.449	2.443	-	6	Werk en economie
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	21	20	12	13	Werk en economie
3.4	Economische promotie	376	291	346	284	Recreatie en toerisme/bestuur en algemene dekkingsmiddelen

4. Onderwijs						
4.1	Openbaar basisonderwijs	179	-	187	-	Sociaal domein
4.2	Onderwijshuisvesting	1.063	4	1.136	153	Sociaal domein
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.157	320	1.099	312	Sociaal domein
5. Sport, cultuur en recreatie						
5.1	Sportbeleid en activering	586	-	529	183	Recreatie en toerisme
5.2	Sportaccommodaties	1.321	625	1.671	851	Recreatie en toerisme
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	980	55	729	16	Wonen en leven/Recreatie en toerisme
5.4	Musea	2	-	4	-	Wonen en leven/Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
5.5	Cultureel erfgoed	47	-	25	-	Wonen en leven
5.6	Media	444	21	427	21	Wonen en leven
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.756	2	1.787	44	Wonen en leven/Recreatie en toerisme
6. Sociaal domein						
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	4.652	2.196	3.816	1.882	Wonen en leven/Sociaal Domein/ Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
6.2	Wijkteams	1.919	-	1.523	36	Sociaal domein
6.3	Inkomensregelingen	6.945	3.741	7.393	3.641	Sociaal domein
6.4	Begeleide participatie	2.348	-	2.348	-	Sociaal domein
6.5	Arbeidsparticipatie	498	-	325	-	Sociaal domein
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	815	-	996	-	Sociaal domein
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-	-	-	-	Sociaal domein
6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)	2.017	-	2.145	-	Sociaal domein
6.71B	Begeleiding (WMO)	1.353	-	1.234	-	Sociaal domein
6.71C	Dagbesteding (WMO)	634	-	545	-	Sociaal domein
6.71D	Ovierge maatwerkarrangementen (WMO)	57	100	27	93	Sociaal domein
6.72	Maatwerkdienstverlening 18	-	-	-	-	Sociaal domein
6.72A	Jeugdhulp begeleiding	1.016	-	1.565	-	Sociaal domein
6.72B	Jeugdhulp behandeling	656	-	637	-	Sociaal domein
6.72C	Jeugdhulp dagbesteding	59	-	20	-	Sociaal domein
6.72D	Jeugdhulp zonder verblijf overig	856	-	1.409	-	Sociaal domein
6.73A	Pleegzorg	137	-	115	-	Sociaal domein
6.73B	Gezinsgericht	265	-	376	-	Sociaal domein
6.73C	Jeugdhulp met verblijf overig	483	-	615	-	Sociaal domein
6.74A	Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	496	-	729	-	Sociaal domein
6.74B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ verblijf	248	-	332	-	Sociaal domein
6.74C	Gesloten plaatsing	21	-	-54	-	Sociaal domein
6.81	Geescaleerde zorg 18+	-	-	-	-	Sociaal domein
6.81A	Beschermde wonen (WMO)	-	-	-	-	Sociaal domein
6.81B	Maatschappelijke- en vrouwenopvang WMO	-	-	-	-	Sociaal domein
6.82	Geescaleerde zorg -18	-	-	-	-	Sociaal domein
6.82A	Jeugdbescherming	315	-	410	-	Sociaal domein
6.82B	Jeugdreclassering	30	-	13	-	Sociaal domein
7. Volksgezondheid en milieu						
7.1	Volksgezondheid	844	-	954	92	Sociaal domein
7.2	Riolering	1.763	2.275	1.725	2.226	Wonen en leven
7.3	Afval	2.291	2.731	2.384	2.823	Wonen en leven
7.4	Milieubeheer	1.131	10	1.001	16	Wonen en leven/Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	129	55	129	35	Wonen en leven
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing						
8.1	Ruimtelijke ordening	1.231	366	1.647	895	Wonen en leven/Werk en economie
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.781	1.815	2.313	2.063	Werk en economie
8.3	Wonen en bouwen	2.465	1.502	1.922	1.182	Wonen en leven/Werk en economie

Balans met toelichting

Balans per 31 december 2023

ACTIVA (x €1.000)	Ultimo 2023		Ultimo 2022	
VASTE ACTIVA				
<u>Immateriele vaste activa</u>		538		600
Bijdragen in activa van derden	538		600	
<u>Materiële vaste activa</u>		58.271		53.404
Investerings met een economisch nut	25.377		24.331	
Investerings met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	20.269		18.037	
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	12.625		11.036	
<u>Financiële vaste activa</u>		1.677		2.063
Kapitaalverstrekking aan:				
- deelnemingen	39		39	
Overige langlopende leningen	1.639		2.024	
VLOTTENDE ACTIVA				
<u>Voorraden</u>		-997		-1.034
Onderhanden werk (incl. bouwgronden in exploitatie)	-997		-1.034	
<u>Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar</u>		13.390		7.444
Vorderingen op openbare lichamen	4.405		5.504	
Rekening courant Rijk	7.509			
Rekening courant verhouding met niet-financiële instellingen	276		240	
Overige vorderingen	1.200		1.700	
<u>Liquide middelen</u>		118		2
Kassaldi	5		2	
Banksaldi	114			
<u>Overlopende activa</u>		4.308		5.910
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel:				
- Rijk	616		845	
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	3.692		5.065	
TOTAAL ACTIVA	77.306	77.306	68.389	68.389

PASSIVA (x €1.000)	Ultimo 2023		Ultimo 2022
VASTE PASSIVA			
<u>Eigen vermogen</u>		27.879	29.242
Algemene reserve	12.406		14.799
Bestemmingsreserves	13.670		10.476
Gerealiseerde resultaat	1.802		3.966
<u>Voorzieningen</u>		4.243	3.744
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	594		457
Voorzieningen ter egalisering van kosten	1.353		1.576
Voorzieningen voor bijdragen aan toekomstige ver- vangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven	2.296		1.711
<u>Vaste schulden met een rentetypische looptijd >= 1 jaar</u>		33.138	26.217
Onderhandse leningen van:			
- Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	32.236		25.232
- Openbare lichamen	891		974
Waarborgsommen	12		10
VLOTTENDE PASSIVA			
<u>Netto vlottende schuld met rentetypische looptijd < 1 jaar</u>		5.692	5.661
Overige schulden	5.692		5.661
<u>Overlopende passiva</u>		6.353	3.525
De van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschotbedragen voor specifieke uitkeringen die dienen ter dekking van volgende begrotingsjaren	5.049		2.187
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	1.045		1.091
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgende begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	259		247
TOTAAL PASSIVA	77.306	77.306	68.389

Waarborgen of garantstellingen verstrekt aan natuurlijke personen en rechtspersonen

€ 18.462.000

Toelichting op de balans

Algemene grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad op d.d. 4 februari 2020 de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de gemeente.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

Waardering van passiva en activa alsmede de bepaling van het resultaat vinden in principe plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde, tenzij in deze grondslagen anders is vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, onverschillig of zij tot inkomsten of uitgaven in dat jaar hebben geleid. Baten en lasten, waaronder ook begrepen de heffing van de vennootschapsbelasting, worden daarbij verantwoord tot hun brutobedrag. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar worden genomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidsgerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten verantwoord in het jaar dat uitbetaling plaats vindt. Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt dan ook geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen.

Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling. In deze jaarrekening zijn de inkomsten verwerkt tot en met de decembercirculaire.

Dividenden zijn verantwoord in het jaar waarin het besluit tot toekenning van het dividend door de Algemene vergadering van de vennootschap is genomen.

De waarderingsgrondslagen per balansonderdeel worden in het vervolg van deze jaarrekening toegelicht.

Algemene grondslagen voor de rechtmatigheidsverantwoording

De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals besloten in de financiële verordening en op basis van de kadernota rechtmatigheid. Dat betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten, balansmutaties, alsmede de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen op grond van art. 17 Financiële-verhoudingswet;
- De financiële rechtmatigheid waaronder het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvat:
 - o Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader zoals op < datum vaststelling gemeenteraad > door de raad is vastgesteld;
 - o Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig zijn, waarbij voor een aantal scenario's in de financiële verordening is beschreven 9 wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn. Voor over- en onderscheidingen van baten, onderschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan de raad zijn gemeld.
 - o Ten aanzien van het M&O criterium is de nota M&O beleid van onze organisatie leidend bij het voorkomen en opsporen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Omdat alleen bij misbruik sprake is van een onrechtmatigheid zijn eventuele gevallen van misbruik (mits cumulatief met andere fouten of onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens) opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.
- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV alsmede onze eigen financiële verordening. Dit betekent dat:
 - o Een verantwoordingsgrens van XX % (zijnde € XX) is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
 - o Een rapporteringstolerantie van € XX is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen.

Algemeen

Hieronder is bij de diverse onderdelen van de balans een toelichting gegeven. Alle bedragen in de tabellen van deze paragraaf zijn gedeeld door € 1.000,-, tenzij anders aangegeven

Vaste activa

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen van derden, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Bijdrage aan activa in eigendom van derden worden geactiveerd indien aan de volgende vereisten is voldaan:

- er is sprake van een investering door een derde;
 - de investering draagt bij aan de publieke taak;
 - de derde heeft zich verplicht tot het daadwerkelijk investeren op een wijze zoals is overeengekomen;
- de bijdrage kan door de gemeente worden teruggevorderd, indien de derde in gebreke blijft of de gemeente anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.

Op de geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt afgeschreven waarbij de afschrijvingsduur maximaal gelijk is aan de verwachte gebruiksduur van de activa (bij derden) waarvoor de bijdrage aan derden is verstrekt.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa zijn fysiek aanwezige activa. Het BBV kent de volgende soorten materiële vaste activa:

- investeringen met een economisch nut;
- investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;
- investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Investeringen hebben een economisch nut indien ze verhandelbaar zijn en/of indien ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Alle investeringen worden geactiveerd, uitgezonderd kunstvoorwerpen met een cultuurhistorische waarde.

Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut worden geactiveerd en over de gebruiksduur afgeschreven.

Alle materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten (waaronder overheadkosten), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Ten aanzien van investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut geldt tot aan investeringsdatum 31 december 2016 dat eventuele bijdragen uit de reserves in mindering zijn gebracht op deze investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Ten aanzien van investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven geldt dat vanuit de spaarcomponent van heffingen gevormde voorzieningen voor toekomstige vervangingsinvesteringen met economisch nut in mindering zijn gebracht op de in het boekjaar gepleegde investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing is geheven. Over het resterende bedrag wordt afgeschreven.

Afschrijving

De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn opgenomen in financiële verordening. De afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire afschrijvingsmethode met uitzondering van activa waar (gelijkblijvende) opbrengsten mee worden gerealiseerd. Voor deze activa geldt de annuïtaire afschrijvingsmethode.

Afschrijvingen geschieden daarnaast onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. Op gronden wordt niet afgeschreven, tenzij de grond deel uitmaakt van een investering in de openbare ruimte met maatschappelijk nut. Eventuele boekwinsten bij inruil of afstoting van een kapitaalgoed zijn als incidentele bate in de jaarrekening verwerkt.

Buiten gebruik gestelde vaste activa

Indien een vast actief buiten gebruik is gesteld, heeft op het moment van buitengebruikstelling een afwaardering van de boekwaarde plaatsgevonden naar de lagere restwaarde.

Afschrijvingen

De volgende afschrijvingstermijnen, zoals ook vastgelegd in de financiële verordening, zoals vastgesteld door de gemeenteraad d.d. 4 februari 2020 zijn van toepassing.

De volgende materiële vaste activa met economisch nut worden afgeschreven in:

Omschrijving	Jaren
Bergbezinkbassin (mechanisch en gebouwde gedeelte)	50
Aanleg/renovatie/vervanging conventionele riolering	50
Drukriolering (pompen en pompputten)	50
Nieuwbouw woonruimten en gebouwen	40
Bouwkundige aanleg sportpark/overdekt zwembad	40
Bouw/renovatie gymlokalen/sporthallen	40
Renovatie en restauratie woonruimten en gebouwen	25
Woonwagens	25
Sportvelden (gras)	20
Herkennen/ballenvangers/terreinafscheidingen	20
Technische installaties bedrijfsgebouwen/sportaccommodaties	15
Machines	15
Energiebesparende maatregelen	15
(Ged.) inventaris gymlokalen en sporthallen	15
Sportvelden (kunstgras)	12
Veiligheidsvoorzieningen	10
(Kantoor-)meubilair	10
Nieuwbouw tijdelijke woonruimten en (nood)gebouwen	10
Vloerbedekking	10
Zoutstrooier	10
Sneeuwploeg	10
Tractor	10
Wegenschaaf	10
Veegmachine	10
Vrachtwagen	10
Draadloze microfoons	7
Digitale presentatieborden	7
Telefooncentrale	7
Discussie apparatuur	7
Auto's	5
Rookventilatoren	5
(Ged.) inventaris gymlokalen en sporthallen	5
Automatiseringsapparatuur	3
Automatiseringssoftware	4

Afschrijvingsbeleid materiële vaste activa met maatschappelijk nut

De volgende materiële vaste activa met maatschappelijk nut worden lineair afgeschreven in:

Omschrijving	Jaren
Civiele kunstwerken (bruggen, viaducten, tunnels)	40
Lichtmasten (openbare verlichting)	40
Aanleg/reconstructie van wegen	30
Bestraten klinkerwegen/graskeien	30

Omschrijving	Jaren
Fiets- en voetpaden	30
Parkeervoorzieningen	30
Rotondes	30
Groenvoorzieningen	20
Vervanging armaturen lichtmasten	20
Straatmeubilair	20
Speelvoorzieningen	20
Verkeersregelinstallaties	15
Verkeersveiligheidsmaatregelen	10

De lasten samenhangend met de uitvoering van klein en groot onderhoud, bodemsaneringen en het baggeren van watergangen zijn niet levensduur verlengend en zijn daarom niet geactiveerd, maar direct ten laste van de exploitatie of de gevormde voorziening gebracht.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) verminderd met de jaarlijkse aflossingen, afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid op de boekwaarde in mindering gebracht. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de marktwaarde van de aandelen daalt tot onder de verkrijgingsprijs, vindt afwaardering naar deze lagere marktwaarde plaats.

vlottende activa

Voorraden

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie

Het startpunt van een grondexploitatie is het raadsbesluit met de vaststelling van het complex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de grondexploitatie geopend en kunnen vervaardigingskosten worden geactiveerd.

De onderhanden werken grondexploitatie zijn opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de opbrengst wegens verkopen. Indien de boekwaarde de marktwaarde van de grond overschrijdt, wordt een afwaardering naar de lagere marktwaarde verantwoord/wordt een voorziening voor het verwachte negatieve resultaat getroffen. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten (limitatief opgesomd in de kostensoortenlijst zoals opgenomen artikel 6.2.4 van het Besluit ruimtelijke ordening), welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs worden daarnaast een redelijk deel van de indirecte kosten opgenomen en is de werkelijk over vreemd vermogen betaalde rente over het boekjaar toegerekend. De rente is toegerekend over de boekwaarde van de grondexploitatie per 1 januari van het betreffende boekjaar.

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd wordt tussentijds naar rato van de voortgang van de kosten en de opbrengsten winst worden genomen. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

De verliezen op grondexploitaties worden voorzien zodra deze bekend zijn. De voorziening wordt gewaardeerd op nominale/contante waarde. (Indien gewaardeerd op contante waarde): De disconteringsvoet die is gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties is voor alle gemeenten gelijk gesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone (voor 2023: 2%).

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overlopende activa

De overlopende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald. Onder de nog te ontvangen bedragen zijn de gemaakte voorbereidingskosten voor faciliterende exploitatieplannen of nog te sluiten anterieure overeenkomsten als 'nog te verrekenen kosten' opgenomen indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. de kosten moeten passen binnen de kostensoortenlijst Wro/Bro; en
2. de kosten mogen maximaal 5 jaar als overige nog te ontvangen bedragen blijven staan; na maximaal 5 jaar moet het kostenverhaal zijn gerealiseerd dan wel dienen de kosten te worden afgeboekt ten laste van het jaarresultaat; en
3. er is een besluit door de raad of het college genomen tot het maken van voorbereidingskosten voor faciliterend grondbeleid in een aangewezen gebied voor het ontwikkelen van het exploitatieplan of tot het sluiten van een anterieure overeenkomst.

Vaste passiva

Eigen vermogen

In het BBV worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is een zaak van de gemeenteraad. Daarom worden reserves ook wel onderverdeeld in algemene en bestemmingsreserves. Zodra de raad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. Om die reden kunnen bestemmingsreserves naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Heeft een reserve geen bestemming dan wordt het een algemene reserve genoemd. Mutaties in reserves zijn enkel mogelijk op basis van een raadsbesluit genomen voor het einde van het betreffende begrotingsjaar. De reserves worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden) van de gemeente. Om die reden kunnen voorzieningen naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

Voorzieningen worden gevormd indien er sprake is van:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.
- Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.
- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
- Bijdragen (spaarcomponent) aan toekomstige vervangingsinvesteringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing wordt geheven.
- Middelen verkregen van derden, die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen verkregen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

De vorming van een voorziening, dan wel een dotatie aan een reeds bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendungen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord.

Aan voorzieningen ter equalisatie van (onderhouds)lasten van kapitaalgoederen over meerdere begrotingsjaren ligt een actueel (beheer)plan ten grondslag. Uitgevoerd achterstallig onderhoud is daarbij ten laste van de exploitatie verantwoord. Deze lasten zijn niet ten laste van de gevormde voorziening gebracht.

Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Voor het bepalen van het "jaarlijks vergelijkbaar volume" is een tijdsperiode van vier jaar gehanteerd.

Rentetoevoegingen aan voorzieningen zijn niet toegestaan.

Vaste schulden, met een rentetypische looptijd langer dan één jaar

De vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde (hoofdsom) verminderd met het totaal van de gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
De netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Immateriële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de immateriële vaste activa gedurende 2023:

	Boekwaarde per				Boekwaarde per 31-12-2023
	1-1-2023	Inv.	Herrubricering	Afschrijving	
Kosten onderzoek en ontw. Bep. Actief	0				0
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	600	1053	-1078	37	538
Totaal	600	1.053	-1.078	37	538

Materiële vaste activa

	Boekwaarde per					Boekwaarde per 31-12-2023	
	1-1-2023	Inv.	Desinv.	Herrubr.	Reguliere Afschr.		
Investerings met een economisch nut							
Gronden en terreinen	1.119		28		59	1.088	
Woonruimten	167		925		13	1.079	
Bedrijfsgebouwen	22.239		880		795	22.324	
Machines, apparaten en installaties	277		292		90	479	
Overige materiële vaste activa	475		7		75	407	
Subtotaal	24.277		2.132	0	0	1.032	25.377

Investerings met een economisch nut,
waarvoor ter bestrijding van de kosten een
heffing kan worden geheven

Bedrijfsgebouwen	54				7	47
Grond, weg- en waterbouwkundige werken	17.965	2.961	89		615	20.222
Subtotaal	18.019	2.961	89	0	622	20.269

Investerings met een maatschappelijk nut

Grond, weg- en waterbouwkundige werken	10.994	1.026	36		544	11.440
Overige materiële vaste activa	114			1.078	7	1.185
Subtotaal	11.108	1.026	36	1.078	551	12.625
Totaal	53.404	6.119	125	1.078	2.205	58.271

Er zijn voor Materiële vaste activa 2023 de volgende investeringen gedaan:

Parkeervoorziening Bravo college	28.107
8 Units opvang vluchtelingen Oekraïne	456.101
Flexibele woonruimte	469.518
Verplaatsen fietsenstalling	663
Duurzaamheidsinv. 2023-spoorthal Zuiderpoort	176.311
Duurzaamheidsinvesteringen	25.580
Duurzaamheidsinvesteringen 2023- Onze School	17.850
Nieuwbouw De Schakel	52.611
Project de Schaapskooi	47.095
Herontwikkeling de Borgh BTW	560.468
Centrumplan Budel projectkosten	66.453
Natuur en cultuurpoort op Baronie Cranendonck	4.827
Vervanging verkeerslkr Burg. V. Houtstraat/Cranndoncklaan/Nieuwstraat	10.375
VerLEDding openbare verlichting 2023	272.682
Verduurzaming veldverlichting 2023	7.282
Vervanging straatmeubilair	8.228
Vervanging vGRP (2021)	600.801
GRP 2022	677.754
vGRP 2023	688.725
vGRP 2020	905.218
Woonstraten kern Budel uitvoering 2019	61.567
Uitvoeringsprogramma verkeer en vervoer 2019	37.795
Fietspaden 2022	53.680
Uitvoeringsprogramma wegen 2022	48.213
Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer 2023	148.367
Infrastructurele verbeteringen smalle wegen 2023	453.325
Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer 2023	67.670
GVVP 2019	40.148
Randweg Zuid Budel	2.097
Samen naar de A2	5.630
Totaal investeringen Materiële vaste activa	<u>5.995.140</u>

Financiële vaste activa

De post financiële vaste activa wordt onderscheiden in:

	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023
Kapitaalverstrekkingsaan:		
Deelnemingen	39	39
Totaal kapitaalverstrekkingsaan	<u>39</u>	<u>39</u>
Leningen aan:		
Overige langlopende leningen	2.024	1.639
Totaal leningen u/g	<u>2.024</u>	<u>1.639</u>
Totaal financiële vaste activa	<u>2.063</u>	<u>1.677</u>

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2023:

	Boekwaarde per		aflossing/		Boekwaarde per
	1-1-2023	Vermeerdering	afwaardering		
Aandelen Brabant Water N.V.	1		0	0	1
Aandelen BNG	38		0	0	38
Overige verstrekte geldleningen	188		0	117	72
Verstrekte leningen particulieren ivm zonnepanelen	1.326		23	162	1.187
Verstrekte geldlening inrichting De Borgh	471		0	127	344
Verstrekte geldlening Stimuleringsfonds	62		0	27	36
Totaal financiële vaste activa	2.087		23	432	1.677

Vlottende activa

Voorraden

	Boekwaarde	
	31-12-2022	31-12-2023
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	-1.033	-997
Totaal Voorraden	-1.033	-997

De waardering van de in exploitatie genomen gronden is gebaseerd op de inzichten per 31-12-2023 en de daarbij behorende inschatting van uitgangspunten, parameters en risico's. Uiteraard betreft dit een inschatting die omgeven is door onzekerheden, die periodiek, maar minimaal jaarlijks, wordt herzien en waarbij de waardering in het komende jaar zowel positief als negatief kan uitvallen. Het college is van mening dat op basis van de huidige informatie en inzichten de beste schatting is gemaakt voor de waardering van de in exploitatie genomen gronden.

Het college hanteert de volgende algemene uitgangspunten ten aanzien van haar schattingen:

- kostenindexatie bedraagt 2,5%;
- opbrengstenindexatie bedraagt 1%.

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de voorraden gedurende het jaar 2023:

Bouwgrond in exploitatie	Boekwaarde 1-1-2023	Vermeerderingen 2023	Verminderings 2023	Winst- neming	Boekwaarde 31-12-2023	Verlies voorziening	Waarde 31-12-2023
Airpark Brabant	-5.323	0	-47	6	-5.364	0	-5.364
Budel Noord 2007	766	55	0	-820	0	0	0
Neerlanden II	456	345	-738	61	124	0	124
Baronie	3.793	642	-17	0	4.418	-256	4.162
Rubenslaan 1 Budel	70	41	0	0	111	-31	80
Totaal	-238	1.082	-802	-753	-710	-286	-997

De negatieve winstneming van de grondexploitatie Budel Noord 2007 van € 820K betreft geen winstneming, maar het afsluiten van de grondexploitatie door het afboeken van het verlies tegen de verliesvoorziening.

Aan de in exploitatie genomen bouwgronden wordt rente toegerekend.

Het totaaloverzicht voor wat betreft de verwachte resultaten voor de grondexploitatie is weergegeven in onderstaande tabel:

	Boekwaarde	ntf kosten	ntf opbrengsten	Eindwaarde
Bouwgrond in exploitatie	31-12-2023			31-12-2023
Airpark Brabant	-5.364	6.061	4.992	-4.295
Budel Noord 2007	0	0	0	0
Neerlanden II	124	3.715	6.843	-3.003
Baronie	4.418	1.940	6.061	296
Rubenslaan 1 Budel	111	165	244	32
Totaal	<u>-710</u>	<u>11.881</u>	<u>18.141</u>	<u>-6.970</u>

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De post uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar wordt onderscheiden in:

	Boekwaarde	Boekwaarde
	31-12-2022	31-12-2023
Vorderingen op openbare lichamen	5.504	4.405
Rekening courant Rijk	0	7.509
Rekening courant niet financiële instellingen	240	276
Overige vorderingen	1.700	1.200
Overige uitzettingen	0	
Totaal	<u>7.444</u>	<u>13.390</u>

Schatkistbankieren

In principe dienen alle overtollige middelen in de schatkist te worden aangehouden. Er zijn echter een aantal uitzonderingen. Eén daarvan is het drempelbedrag. Dit is een minimumbedrag (afhankelijk van de omvang van de decentrale overheid) dat gemiddeld per kwartaal buiten de schatkist mag worden gehouden. Voor de gemeente Cranendonck is dat voor 2023 € 1.230.160 (2% van het begrotingstotaal).

Het drempelbedrag is bedoeld om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen: niet elke laatste euro hoeft in de schatkist te worden aangehouden. In principe hoeven dus alleen de liquide middelen die boven het drempelbedrag uitgaan in de schatkist te worden aangehouden. In 2023 heeft geen overschrijding plaats gevonden van het drempelbedrag.

Schatkistbankieren gedurende de vier kwartalen van 2023 is geweest:

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
Verslagjaar					
(1)	Drempelbedrag	1230,16			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	52	103	109	60
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	1.178	1.127	1.121	1.170
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	61.508			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	61.508			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat				
(1) = (4b)*0,02 + (4c)*0,002 met een minimum van €1.000.000 als het begrotingstotaal kleiner of gelijk is aan 500 mln. En als begrotingstotaal groter dan € 500 miljoen is is het drempelbedrag gelijk aan € 10 miljoen, vermeerderd met 0,2% van het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat.	Drempelbedrag	1230,16			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	4.719	9.388	10.030	5.508
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	52	103	109	60

Liquide middelen

De post liquide middelen wordt onderscheiden in:

	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023
Kassaldo	2	5
Banksaldi		114
Totaal	<u>2</u>	<u>119</u>

Overlopende activa

De post overlopende activa wordt onderscheiden in:

	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	845	616
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	<u>5.065</u>	<u>3.692</u>
Totaal	<u>5.910</u>	<u>4.308</u>

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de nog te ontvangen voorschotbedragen van het Rijk gedurende het jaar 2023:

	Saldo per			Saldo per
	1-1-2023	Toevoegingen	Ontvangsten	31-12-2023
Opvang vluchtelingen (Oekraïne crisis)	802	379	-802	379
Inrichting scholen vluchtelingen (ontheemde Oekraïners)	43	0	-43	0
Voorschot BCF 4e kwartaal 2023	0	237	0	237
Totaal overlopende activa	845	616	-845	616

Vaste passiva

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de reserves gedurende het jaar 2023:

Naam Reserve	31-12-2022	Toename	Afname	31-12-2023
Algemene Reserve	14.799	1.567	3.960	12.406
Resultaat	3.966	1.802	3.966	1.802
Totaal Algemene Reserves	18.765	3.369	7.926	14.208
Bestemmingsreserves	10.476	6.393	3.199	13.670

De onttrekkingen aan de Reserves, hebben betrekking op:

Reserve dekking kapitaallasten	115
Reserve duurzaamheid	90
Reserve eigen risico organisatie/ww rechten	0
Reserve verduurzaming gebouwen	-
Reserve overgehevelde budgetten	2.322
Reserve landschapsversterking	15
Reserve Grondexploitatie	414
Reserve ruimtelijke kwaliteit	42
Reserve MJOP sport	49
Reserve integraal huisvestingsplan	142
Reserve tegemoetkoming energie maatsch. org.	10
Totaal aan onttrekkingen	3.199

De toevoegingen aan de Reserves, hebben betrekking op:

Reserve personeel (tijdelijk)	450
Reserve duurzaamheid	0
Reserve overgehevelde budgetten	2.167
Reserve landschapsversterking	0
Reserve Grondexploitatie	443
Reserve ruimtelijke kwaliteit	333
Reserve MJOP sport	0
Reserve integraal huisvestingsplan	2.793
Reserve tegemoetkoming energie maatsch. org.	207
Totaal aan toevoegingen	6.393

De afname van de algemene reserve heeft betrekking op:

Garantstelling de Borgh	-16
Initiatiefvoorstel energietoeslag (extra inzet armoedebestrijding)	-326
Raadsbesluit april 2023 storting in reserve IHP	-2.793
Jaarrekening 2022 storting in reserve grondexploitatie	-375
Begroting 2023 storting in reserve tijdelijk personeel	-450
	<u>-3.960</u>

Voor nadere specificaties per reserve verwijzen we naar de bijlage 1 Staat reserves en voorzieningen.

Voorzieningen

Naam Voorziening	31-12-2022	Toename	Afname	31-12-2023
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	457	495	359	593
Voorzieningen ter egalisering van kosten	1.576	1.405	1.628	1.353
investeringen waarvoor een heffing wordt geheven	1.711	585	0	2.296
Totaal Voorzieningen	<u>3.744</u>	<u>2.485</u>	<u>1.987</u>	<u>4.243</u>

Het volgende overzicht geeft het verloop weer van de voorzieningen gedurende het jaar 2023:

De toevoegingen die betrekking hebben op Voorzieningen ter egalisering van kosten:

Voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen	279
Voorziening onderhoud groen	47
Voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen VTBC (excl. BTW)	283
Voorziening onderhoud wegen	768
Voorziening straatverlichting	28
Totaal toevoegingen Voorzieningen ter egalisering van kosten	<u>1.405</u>

De toevoegingen die betrekking hebben op Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's:

Voorziening verlofsparen	146
Voorziening APPA	349
Totaal toevoegingen aan Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	<u>495</u>

De toevoeging die betrekking hebben op Voorzieningen voor investeringen waarvoor een heffing wordt geheven:

Voorziening riolering	171
Voorziening afvalstoffenheffing	415
Totaal onttrekkingen aan Voorzieningen waarvoor een heffing wordt geheven	<u>585</u>
Totaal toevoegingen aan Voorzieningen	<u>2.485</u>

De onttrekkingen die betrekking hebben op Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's:	
Voorziening salarissen vtbc	49
Voorziening claim Attero	309
Totaal onttrekkingen aan Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	<u>359</u>

De onttrekkingen die betrekking hebben op Voorzieningen ter egalisering van kosten:	
Voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen	260
Voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen VTBC (excl. BTW)	384
Voorziening onderhoud groen	66
Voorziening onderhoud wegen	905
Voorziening straatverlichting	13
Totaal onttrekkingen aan Voorzieningen ter egalisering van kosten	<u>1.628</u>

Totaal onttrekkingen aan Voorzieningen	<u>1.987</u>
--	--------------

Vaste schulden, met een rentetypische looptijd langer dan één jaar

De vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde (hoofdsom) verminderd met het totaal van de gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

De onderverdeling van de in de balans opgenomen vaste schulden is als volgt:

	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023
Obligatieleningen		
Onderhandse leningen van:		
- Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	25.232	32.236
- Openbare lichamen	974	891
Waarborgsommen	10	11
Totaal vaste schulden	<u>26.216</u>	<u>33.138</u>

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden over het jaar 2023:

	Saldo per 1-1-2023		Aflossingen	Saldo per 31-12-2023
Geldleningen	26.206	9.000	2.079	33.127
(Betaalde) waarborgsommen	10	3	2	11
Totaal vaste schulden	<u>26.216</u>	<u>9.003</u>	<u>2.081</u>	<u>33.138</u>

De rentelast over de langlopende leningen bedraagt in 2023 € 340.567.

Vlottende passiva

Algemeen

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

De post netto-vlottende schulden wordt onderscheiden in:

	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023
Overige schulden	5.661	5.692
	<u>5.661</u>	<u>5.692</u>

Overlopende passiva

De post overlopende passiva wordt onderscheiden in:

	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023
De van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschotbedragen voor specifieke uitkeringen die dienen ter dekking van volgende begrotingsjaren		
Rijk	1.933	4.801
Provincie	254	248
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	1.091	1.045
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgende begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume		
	<u>247</u>	<u>259</u>
	<u>3.525</u>	<u>6.353</u>

Specificatie en verloopoverzicht van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschotbedragen voor specifieke uitkeringen:

	saldo per 1/1/2023	ontvangen bedragen	vrij gevallen bedragen	Terugbetaling/ herrubricering	saldo per 31/12/23
Provincie:					
Subsidie MIRT	140		6		134
Subsidie herinrichting kruising van Hout straat	115				115
Totaal Provincie	254	0	6	0	248
Rijk:					
Vooruitontvangen uitkering toeslagenaffaire, 16326301	16	6	22		0
Subsidie verkeerslawaaï (SISA), 16327425 + 16327426	98	69	25		142
Subsidie sanering varkenshouderijen, 16327410	64		13		50
Middelen tbv controle coronatoegangsbewijzen, 16331200	23		23		0
SU NP onderwijs, 16324301	116	50	58		108
SU Onderwijsroute	18	19	18		19
Maatregelen overlastgevende asielzoekers	45	100	119		26
Onderwijs asielzoekers	297				297
OAB/3f	470	331	292		509
SU Gezond en Actief Leven Akkoord - SPUK	0	384	267		117
SPUK BRP-straat		383	100		283
C94 Lokale aanpak Isolatie		747	61		686
Sisa regeling klimaat en energiebeleid		399	52		347
Start bouw impuls		863			863
Subsidie uitv. Aanvullende gevelmaatregelen		63			63
Subsidie uitv. Inrichting 30km/u zone		27			27
Subsidie uitvoering stil wegdek		21			21
Ministerie Sociale Zaken Tozo/Bbz	350	43	44		349
Specifieke Uitkering verlagen energierekening	146	136	7		275
SU Wet Inburgering	289	169	157		301
Klimaatadaptatie		189			189
Diversen	0	127			127
Totaal Rijk	1.933	4.126	1.258	-	4.801
Totaal	2.187	4.126	1.264	-	5.049

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Aan natuurlijke en rechtspersonen verstrekte borgstellingen of garantstellingen

De borgstellingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Borgstellingen	Borgstellingen
	31-12-2022	31-12-2023
Door WSW geborgde leningen aan woningbouworganisaties:		
WoCom	33.713	15.300
Wonen Limburg	3.207	3.000
Stichting Vestia	4	-
Totaal toegerekend bedrag	<u>36.924</u>	<u>18.300</u>
Alle geborgde leningen afgesloten vóór 1 augustus 2021 vallen onder het toen geldende regime: elke lening wordt toegerekend aan een individuele gemeente. Alle geborgde leningen afgesloten vanaf 1 augustus 2021 vallen onder het regime van de nieuwe achtervangovereenkomsten. In het regime vanaf 1 augustus 2021 wordt de achtervangpositie voor leningen toegerekend aan gemeenten naar rato van de marktwaarde van het DAEB-bezit dat corporaties in de gemeenten hebben.		
Overige verleende garantstellingen:		
Coöperatieve vereniging Cranendonck	208	0
Florius	65	64
ING	216	98
Westland Utrecht Bank	2	0
Rabobank Weerterland en Cranendonck	33	0
Rabobank De Kempen	1	0
Totaal overige verleende garantstellingen	<u>525</u>	<u>162</u>

Niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen waaraan de gemeente voor toekomstige jaren is verbonden

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Ter voldoening aan het gestelde in de verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet geven wij hieronder een opsomming van de niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen waaraan de gemeente voor de komende jaren is gebonden. Alleen bedragen hoger dan € 50.000 zijn opgenomen in de tabel.

Leverancier	Contract	Verplichting 2024
Remondis	Inzameling huishoudelijke afvalstromen	985.000
Attero	Verwerken restafval	207.400
Zuiderpoort	Exploitatiebijdrage	192.761
Noot	Leerlingenvervoer	456.436
Raetsheren	Brandverzekering	116.462
Vebego	Onderhoud openbaar groen	788.302
Ballast Nedam	Gladheidsbestrijding	210.258
		<u>2.956.619</u>

Weigering aanvraag omgevingsvergunning supermarkt Budel

De Raad van State heeft in oktober 2021 uitspraken gedaan inzake bestemmingsplan 'Kom Budel en Kom Maarheeze Herziening supermarkten en parkeren' en de omgevingsvergunning voor het bouwen van de supermarkt.

De uitkomst is dat het bestemmingsplan rechtskracht behoudt en daarmee ook onherroepelijk is. De omgevingsvergunning is door de Raad van State vernietigd. In lijn met deze uitspraak heeft het College een nieuwe beslissing op bezwaar moeten nemen, waarbij de aangevraagde omgevingsvergunning is geweigerd. Hiertegen is door initiatiefnemer rechtstreeks beroep ingesteld bij de Raad van State. Deze zaak loopt nog.

In het verleden heeft de initiatiefnemer reeds een schadeclaim voor het niet tijdig kunnen exploiteren van een supermarkt neergelegd bij de gemeente van circa 2,2 miljoen euro. Recentelijk heeft de initiatiefnemer deze claim aangepast naar circa 5,1 miljoen euro. Deze niet nader onderbouwde claim bestaat uit schade ten gevolge van onrechtmatig handelen en planschade. Wij merken hierbij op dat dit schadebedrag géén vaststaand gegeven is en dat het de vraag is of de rechter dit schadebedrag zal toekennen.

Bijlagen

Bijlage 1: Staat reserves en voorzieningen

	Jaarrekening 2022			Raming 2023			Jaarrekening 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026		
	Toename	Afname	Saldo 31-12-22	Toename	Afname	Saldo 31-12-23	Toename	Afname	Saldo 31-12-23	Toename	Afname	Saldo 31-12-24	Toename	Afname	Saldo 31-12-25	Toename	Afname	Saldo 31-12-26
RUBRIEK A																		
ALGEMENE RESERVES, balanscode P111																		
Algemene reserve vrij aanwendbaar (ARVA)	2.706.250	685.408	14.799.436	1.566.793	3.618.000	12.748.229	1.566.793	3.959.800	12.406.429	-	3.300.000	9.106.429	-	150.000	8.956.429	-	-	8.956.429
TOTAAL RUBRIEK A	2.706.250	685.408	14.799.436	1.566.793	3.618.000	12.748.229	1.566.793	3.959.800	12.406.429	-	3.300.000	9.106.429	-	150.000	8.956.429	-	-	8.956.429
RUBRIEK B																		
BESTEMMINGRESERVES, balanscode P112																		
Reserve randweg	-	-	1.582.677	-	-	1.582.677	-	-	1.582.677	-	-	1.582.677	-	-	1.582.677	-	-	1.582.677
Reserves dekking kapitaallasten	-	120.028	1.097.258	-	121.370	975.888	-	115.280	981.978	185.000	115.280	1.051.698	-	115.280	936.418	-	115.280	821.138
Reserve eigen risico organisatie/ww rechten	-	55.372	553.485	-	-	553.485	-	-	553.485	-	-	553.485	-	-	553.485	-	-	553.485
Reserve personeel (tijdelijk)	-	-	-	450.000	450.000	-	450.000	-	450.000	-	-	450.000	-	-	450.000	-	-	450.000
Reserve aanleg glasvezel	-	-	13.367	-	-	13.367	-	-	13.367	-	-	13.367	-	-	13.367	-	-	13.367
Reserve Duurzaamheid	187.000	34.000	337.791	-	150.000	187.791	-	90.000	247.791	-	-	247.791	-	-	247.791	-	-	247.791
Reserve verduurzaming gebouwen	-	74.531	784.230	-	-	784.230	-	-	784.230	-	29.266	754.964	-	37.669	717.295	-	44.908	672.387
Reserve overgehevelde budgetten	1.136.469	1.245.738	604.325	2.117.343	2.326.668	395.000	2.382.343	2.537.343	449.325	-	449.325	-	-	-	-	-	-	-
Reserve natuurcomp.DIC	-	-	657.932	-	-	657.932	-	-	657.932	-	-	657.932	-	-	657.932	-	-	657.932
Reserve Landschapsversterking	60.394	15.000	431.951	-	15.000	416.951	-	15.000	416.951	-	15.000	401.951	-	15.000	386.951	-	15.000	371.951
Reserve grondexploitatie	31.475	21.895	524.105	375.000	30.000	869.105	442.528	413.643	552.990	-	-	552.990	-	-	552.990	-	-	552.990
91123650 Reserve ruimtelijke kwaliteit	72.322	11.718	3.388.835	80.000	200.000	3.268.835	333.293	41.963	3.680.165	80.000	-	3.760.165	80.000	-	3.840.165	80.000	-	3.920.165
Reserve MJOOP sport	250.000	-	250.000	-	48.000	202.000	-	48.660	201.340	-	72.000	129.340	-	44.000	85.340	-	-	85.340
Reserve integraal huisvestingsplan	250.000	-	250.000	2.793.000	235.000	2.808.000	2.793.000	142.000	2.901.000	637.500	730.500	2.808.000	-	-	2.808.000	-	676.403	2.131.597
Reserve gemeenschapsvoorzieningen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.250.000	-	2.250.000	-	-	2.250.000	-	-	2.250.000
Reserve tegemoetkoming energie maatsch. org.	-	-	-	207.168	207.168	-	207.168	10.000	197.168	-	-	197.168	-	-	197.168	-	-	197.168
TOTAAL RUBRIEK B	1.924.710	1.578.282	10.475.956	5.815.343	3.576.038	12.715.261	6.608.332	3.413.889	13.670.399	3.152.500	1.411.371	15.411.528	80.000	211.949	15.279.579	80.000	851.591	14.507.988
RUBRIEK C																		
VOORZIENINGEN, balanscode P12																		
Voorziening Riolering	228.692	-	1.711.110	-	98.787	1.612.323	170.618	-	1.881.728	-	212.045	1.669.683	-	150.922	1.518.761	-	150.652	1.368.109
Voorziening Afvalstoffenheffing	-	-	-	255.000	-	255.000	414.568	-	414.568	-	-	414.568	-	-	414.568	-	-	414.568
Voorziening groot onderhoud gem. gebouwen	282.730	186.256	754.276	282.730	465.172	571.834	282.730	383.821	653.186	282.730	536.020	399.896	282.730	347.016	335.609	282.730	297.988	320.351
Voorziening groot onderhoud gem. gebouwen VTBC	179.370	377.375	69.171	179.370	133.992	114.549	279.371	259.575	88.967	179.370	89.873	178.464	179.370	355.142	2.693	79.370	43.344	38.718
Voorziening salarissen VTBC	-	38.236	49.371	-	49.371	0	-	49.370	0	-	-	0	-	-	0	-	-	0
Voorziening onderhoud wegen	765.085	960.033	505.036	765.085	741.163	528.958	768.085	905.421	367.700	765.085	938.741	194.044	765.085	959.129	0	765.085	765.085	0
Voorziening onderhoud groen	47.283	58.288	36.278	47.283	47.283	36.278	47.283	65.810	17.751	47.283	57.283	7.751	47.283	55.034	0	47.283	47.283	0
Voorziening straatverlichting	27.941	27.962	211.955	27.941	27.941	211.955	27.941	13.391	226.505	27.941	127.941	126.505	27.941	154.446	0	27.941	27.941	0
91205151 Voorziening claim Attero	309.240	-	309.240	-	-	309.240	-	309.240	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voorziening APPA	-	-	-	-	-	-	348.598	-	348.598	-	-	348.598	-	-	348.598	-	-	348.598
91208500 Voorziening verloopsparen	98.000	-	98.000	-	-	98.000	145.948	-	243.948	-	-	243.948	-	-	243.948	-	-	243.948
TOTAAL RUBRIEK C	1.938.341	1.668.409	3.744.438	1.557.409	1.563.709	3.330.898	2.485.142	1.986.629	4.242.951	1.302.409	1.961.903	3.583.457	1.302.409	2.021.689	2.864.177	1.202.409	1.332.293	2.734.293
TOTAAL RESERVES EN VOORZIENINGEN	6.569.301	3.932.099	29.019.830	8.939.545	8.757.747	28.794.388	10.660.267	9.360.318	30.319.779	4.454.909	6.673.274	28.101.414	1.382.409	2.383.638	27.100.185	1.282.409	2.183.884	26.198.710

reserve	Algemene Reserve (AR)
---------	-----------------------

soort reserve	Algemene reserve
budgethouder	Directeur/gemeentesecretaris.
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Opvangen van jaarrekeningtekorten en het afdekken van risico's in algemene zin, waarvoor geen bestemmingreserves of voorzieningen zijn gevormd.
voeding uit	De voeding van deze reserve geschiedt door positieve programmarekening saldi aan deze reserve toe te voegen.

	Raming 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	14.799.436	14.799.436	12.406.429	9.106.429	8.956.429
resultaat 2022	1.566.793	1.566.793			
storting vanuit reserve overheveling					
Budgetoverheveling omgevingswet					
Jaarrekening 2021 toevoegen resultaat aan AR					
Raadsbesluit Jaarrekening 2021: vrijval reserve grondexploitatie					
Totaal toevoegingen	1.566.793	1.566.793	-	-	-
Organisatievisie					
Garantstelling de Borgh		15.600-			
Frictiekosten GRSa2					
Omgevingsplan			150.000-	150.000-	
Storting in reserve gemeenschapsvoorzieningen			2.250.000-		
Storting in reserve IHP Bravo college			637.500-		
Uitname: kermissen in de kernen			40.000-		
Uitname: budget duurzaamheid			37.500-		
Storting in reserve dekking kapitaallasten			185.000-		
MVA opboeking					
Initiatiefvoorstel energietoeslag (extra inzet armoedebestrijding)		326.200-			
Storting in reserve grondexploitatie	375.000-	375.000-			
Storting in reserve IHP	2.793.000-	2.793.000-			
Storting in reserve personeel	450.000-	450.000-			
Totaal onttrekkingen	3.618.000-	3.959.800-	3.300.000-	150.000-	-
Stand reserve per 31-12-	12.748.229	12.406.429	9.106.429	8.956.429	8.956.429

reserve	791012 Reserve Randweg
---------	------------------------

soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelings hoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Opvangen van grote fluctuaties in de reguliere bedrijfsvoering als gevolg van uitgaven in het kader van de voorbereiding/ontwikkeling van een eventuele randweg.
voeding uit	Resulfaatbepaling bij eventuele positieve jaarres ultaten.

	Raming 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	1.582.677	1.582.677	1.582.677	1.582.677	1.582.677
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-
Verbetermogelijkheden randweg zuid					
Totaal onttrekkingen	-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	1.582.677	1.582.677	1.582.677	1.582.677	1.582.677

reserve	Reserve dekking kapitaallasten
soort reserve	Bestemmingreserve
budgethouder	Afdelingshoofden
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Overeenkomstig de voorschriften BBV de beschikking over de reserves te verantwoorden.
voeding uit	Eventuele stortingen van de onttrekkingen uit reserves die voor de dekking van kapitaallasten van diverse investeringen ter beschikking gesteld zijn.

	Raming 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	1.050.854	1.097.258	981.978	1.051.698	936.418
Storting uit algemene reserve			185.000		
Totaal toevoegingen	-	-	185.000	-	-
Aankoop stationstraat 50 Maarheeze (7810005)	5.925-	5.925-	5.925-	5.925-	5.925-
Harrie Derckx complex (7530017)	10.850-	10.850-	10.850-	10.850-	10.850-
Extra lasten voetbalveld Budel (7531002)	1.733-	1.733-	1.733-	1.733-	1.733-
Duur. Energiemaat. gemeentehuis (7001056)	47.297-	47.297-	47.297-	47.297-	47.297-
Onderwijs asielzoekers basisschool (7621000)	26.625-	26.625-	26.625-	26.625-	26.625-
Onderwijs asielzoekers voortgezet onderwijs (7641000)	18.750-	18.750-	18.750-	18.750-	18.750-
Onderwijs asielzoekers basisschool	6.090-				
Vervanging tumvloer(7530023)		-			
Verbetermogelijkheden randweg zuid (721083)	4.100-	4.100-	4.100-	4.100-	4.100-
Totaal onttrekkingen	121.370-	115.280-	115.280-	115.280-	115.280-
Stand reserve per 31-12-	929.484	981.978	1.051.698	936.418	821.138

reserve	Reserve eigen risico organisatie/ww rechten
soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	
voeding uit	Voorziening voormalig bestuur en personeel

	Raming 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	553.485	553.485	553.485	553.485	553.485
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-
Betaalde transitievergoedingen					
Totaal onttrekkingen	-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	553.485	553.485	553.485	553.485	553.485

reserve	Reserve personeel (tijdelijk)
soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Dekken van tijdelijke overschrijding van het personele budget (vacatures en noodzaak van tijdelijke inhuur)
voeding uit	Algemene reserve

	Raming 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	-	-	450.000	450.000	450.000
Raadsbesluit begroting 2023	450.000	450.000			
Totaal toevoegingen	450.000	450.000	-	-	-
Totaal onttrekkingen	-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	450.000	450.000	450.000	450.000	450.000

reserve	Reserve aanleg glasvezel
---------	--------------------------

soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Honderd procent verglazing van de gemeente te komen, waarbij deze reserve het mogelijk maakt om kosten en opbrengsten met elkaar in verhouding te laten.
voeding uit	E nerzijds door de vergoeding van de glasvezel exploitant en anderzijds de vergoeding in de degeneratiekosten in de reserve te storten.

	Raming 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	13.367	13.367	13.367	13.367	13.367
toevoeging 31/12/2020					
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-
Overheveling Glas vezel Cranendonck					
Totaal onttrekkingen	-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	13.367	13.367	13.367	13.367	13.367

reserve	Reserve Duurzaamheid
soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelings hoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Mogelijke rijks middelen voor duurzaamheid (enveloppegelden) te oormerken voor duurzame inzetten om te voldoen aan de wettelijke eis om invulling te geven aan het klimaatakkoord (duurzaamheid 2020-2024)
voeding uit	Enveloppegelden

	Raming 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	337.791	337.791	247.791	247.791	247.791
Meicirculaire 2022: middelen uitvoeringskosten Klimaatakkoord.					
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-
ops tellen wijkuitvoeringsplannen Dekking (extra) inzet medewerker Duurzaamheid 2022	150.000-	90.000-			
Totaal onttrekkingen	150.000-	90.000-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	187.791	247.791	247.791	247.791	247.791

reserve	Reserve verduurzaming gebouwen
---------	--------------------------------

soort reserve Bestemmingsreserve
 budgethouder Afdelingshoofd Beleid
 wenselijk minimum bedrag Geen ondergrens
 wenselijk maximum bedrag Geen bovengrens
 doel van de reserve

voeding uit

	Raming 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	784.230	784.230	784.230	754.964	717.295
saldo verkoop 3 panden		-			
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-
DMJ OP 22-11-2022	-	-	29.266	37.669	44.908
Totaal onttrekkingen	-	-	29.266	37.669	44.908
Stand reserve per 31-12-	784.230	784.230	754.964	717.295	672.387

reserve	Reserve overgehevelde budgetten
soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Alle afdelingshoofden
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Voorkomen dat middelen van lopende projecten opnieuw vrijgemaakt dienen te worden.
voeding uit	Middelen die via de bestuursrapportages of via de resultaatbepaling bij de programmarekening aangegeven zijn.

	Raming 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	604.325	604.325	449.325		-
Jaarrekening 2022: oormerken bedragen (uit AR)	1.937.343	1.937.343			
Burap 2023: leges inzetten werkzaamheden 2024	100.000	100.000			
Burap 2023: budgetoverheveling natuur water en klimaat	80.000	80.000			
Burap 2023: Overhevelen budget Hervormd kerkje		50.000			
Raadsbesluit omgevingswet december 2022					
Dotatie inzake omgevingswet Raad dec.2022 Burap 2023		-			
Totaal toevoegingen	2.117.343	2.167.343	-		-
Tonk					
Afronden reserve naar 0	4.325-		4.325-		
Reserve corona	-				
reserve TONK corona	-				
Omgevingswet	385.000-	385.000-	215.000-		
Koploper cliëntondersteuning	-				
Natura 2000 (pachtbeleid)					
omgevingswet					
economische visie	-				
Burap 2023: Overhevelen budget Hervormd kerkje			50.000-		
Burap 2023: budgetoverheveling natuur water en klimaat			80.000-		
Burap 2023: leges inzetten werkzaamheden 2024			100.000-		
Budgetoverhevelingen jaarrekening	1.937.343-	1.937.343-			
economische visie	-				
preventie dak en thuisloosheid					
hoofdlijnenakkoord midelen GGZ					
aanpak huiselijk geweld/kindermishandeling					
gemeenschaps huizen					
binnen en buiten sportaccommodaties					
Totaal onttrekkingen	2.326.668-	2.322.343-	449.325-		-
Stand reserve per 31-12-	395.000	449.325	-		-

reserve	Reserve natuurcompensatie DIC
soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Voorzien in de natuurcompensatie voor het DIC.
voeding uit	Storting van een deel van die middelen die via verkoop van het Maarheezerbos/Hoenderbos zijn verkregen.

	Raming 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	657.932	657.932	657.932	657.932	657.932
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-
Natuurcompensatie					
Totaal onttrekkingen	-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	657.932	657.932	657.932	657.932	657.932

reserve	Reserve landschapversterking
soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	De ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied te verbeteren en/of te vers terken waaronder het gebieds gericht stimuleren van de Groen Blauwe Diensten.
voeding uit	Storting van een deel van de middelen die via verkoop van het Maarheezerbos /Hoenderbos zijn verkregen.

	Raming 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	431.951	431.951	416.951	401.951	386.951
storting, stila regeling		-			
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-
S tila regeling (raadsbesluit 18 dec 2018) herinrichting Blake Beemd	15.000-	15.000-	15.000-	15.000-	15.000-
Totaal onttrekkingen	15.000-	15.000-	15.000-	15.000-	15.000-
Stand reserve per 31-12-	416.951	416.951	401.951	386.951	371.951

reserve	Reserve grondexploitatie
soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Gekoppeld aan een ondergrens welke blijkt uit paragraaf Grondbeleid
wenselijk maximum bedrag	Anderhalf maal de omvang van de noodzakelijke ondergrens/buffer
doel van de reserve	Onvoorzien risico's in de gemeentelijke grondexploitaties opvangen met betrekking tot het kunnen voldoen van aanvullende kosten buiten de gevoteerde middelen om.
voeding uit	Gerealiseerde winsten op bouwgrondexploitaties of indien noodzakelijk aanvulling vanuit de algemene reserve.

	Raming 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2025
Stand reserve per 1-1-	317.665	524.105	552.990	552.990	552.990
Tussentijdse winstname Airpark		6.175			
Tussentijdse winstname Neerlanden		61.353			
Jaarrekening 2021: overhevelen naar algemene reserve					
Jaarrekening 2022: uit algemene reserve	375.000	375.000			
Totaal toevoegingen	375.000	442.528	-	-	-
Verliesnemen DIC					
Verliesnemen Nieuwstraat 55					
Verliesnemen grex Jumbo 2022					
Verlies definitief Budel Noord 2023		24.888-			
Verliesvoorziening Baronie		255.700-			
Verlies Jumbo		45.596-			
Verlies Moaske		26.947-			
Verliesvoorziening Rubenslaan		30.512-			
Aanslag VPB					
nota grondbeleid	30.000-	30.000-			
Bijdrage per m2 verkochte bouwgrond					
Totaal onttrekkingen	30.000-	413.643-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	662.665	552.990	552.990	552.990	552.990

reserve	Reserve ruimtelijke kwaliteit
---------	-------------------------------

soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Uitgaven af te dekken die niet in het betreffende plan vallen maar die wel ten gunste van het plan komen.
voeding uit	Gerealiseerde verkopen van grond en de daaraan gekoppelde tarieven overeenkomstig de paragraaf Grondbeleid.

	Raming 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	3.388.835	3.388.835	3.680.165	3.760.165	3.840.165
Bijdrage per m2 verkochte bouwgrond		93.766			
Bijdrage op basis van anterieure overeenkomst	80.000	239.527	80.000	80.000	80.000
Totaal toevoegingen	80.000	333.293	80.000	80.000	80.000
Bas is school Wereldwijzer Kosten SKOZOK raadsbesluit 7-7-2020	200.000-	- 41.963-			
Totaal onttrekkingen	200.000-	41.963-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	3.268.835	3.680.165	3.760.165	3.840.165	3.920.165

reserve	Reserve MJOP Sport
soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Een reserve MJOP (sport) op te zetten en hiervoor incidenteel in de begroting 2022 een bedrag van 250.000 euro op te nemen.
voeding uit	

	Raming 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	250.000	250.000	201.340	129.340	85.340
Storting 2022					
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekking	48.000-	48.660-	72.000-	44.000-	-
Totaal onttrekkingen	48.000-	48.660-	72.000-	44.000-	-
Stand reserve per 31-12-	202.000	201.340	129.340	85.340	85.340

reserve	Reserve IHP (Integraal Huisvestings Plan)
soort voorziening	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Een reserve IHP op te zetten en hiervoor incidenteel in de begroting 2022 een bedrag van 250.000 euro op te nemen.
voeding uit	

	Raming 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	250.000	250.000	2.901.000	2.808.000	2.808.000
Storting 2022					
Storting 2023 conform raadsbesluit voorstel IHP	2.793.000	2.793.000			
Storting IHP begroting 2024 Bravo college			637.500		
Totaal toevoegingen	2.793.000	2.793.000	637.500	-	-
Raadsbesluit nota van wijzigingen begroting 2023 1-11-2022	235.000-	142.000-	93.000-		
Onttrekking sloopkosten en boekwaarde St. Andreas					676.403-
Onttrekking ivm tijdelijke huisvesting Bravo college			637.500-		
Totaal onttrekkingen	235.000-	142.000-	730.500-	-	676.403-
Stand reserve per 31-12-	2.808.000	2.901.000	2.808.000	2.808.000	2.131.597

reserve	Energie maatschappelijke organisaties
soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Vangnet voor Maatschappelijke Organisaties die als gevolg van de energiecrisis en op basis van hun liquiditeitsprognose om dreigen te vallen
voeding uit	resultaat 2022

	Raming 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand reserve per 1-1-	-	-	197.168	197.168	197.168
Raadsbesluit resultaatbestemming 2022	207.168	207.168			
Totaal toevoegingen	207.168	207.168	-	-	-
Onttrekking 2023	207.168-	10.000-			
Totaal onttrekkingen	207.168-	10.000-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	-	197.168	197.168	197.168	197.168

voorziening	Reserve Gemeenschapsvoorzieningen
soort voorziening	Bestemmingsreserve
budgethouder	Teammanager Samenleving
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	€ 2,25 miljoen
doel van de reserve	de incidentele lasten van voorbereiding, onderzoek, projectleiding en ondersteuning van inwonersinitiatieven bij het opzetten van een Cultuur- en sportinfrastructuur en de realisatie van gemeenschapshuizen.
voeding uit	Algemene reserve

	Realisatie 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Stand reserve per 1-1-		-	-	2.250.000	2.250.000	2.250.000
Storting 2024 conform raadsbesluit begroting 2024			2.250.000			
Totaal toevoegingen	-	-	2.250.000	-	-	-
Totaal onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	-	-	2.250.000	2.250.000	2.250.000	2.250.000

Toelichting:

Samenwerking en draagkracht zijn belangrijke voorwaarden voor vitale gemeenschappen en daarmee voor het welzijn van onze inwoners. Om die te ondersteunen stellen we u voor om, met het vaststellen van deze programmabegroting, een "Bestemmingsreserve Gemeenschapsvoorzieningen" in te stellen. Gemeenschapsvoorzieningen zoals sport, cultuur en gemeenschapshuizen vormen een belangrijke pijler in de doorontwikkeling naar vitale gemeenschappen. Met zo'n bestemmingsreserve hebben we de komende jaren de mogelijkheid om alle incidentele voorbereidende werkzaamheden, onderzoeken en ondersteuning van inwonersinitiatieven mogelijk te maken die nodig zijn om de aanzet te geven om tot concrete resultaten te komen.

voorziening	Voorziening riolering
soort voorziening	Waarvoor een heffing wordt geheven
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Naast het alloceren van gelden verkregen via heffingen van burgers tot doel om fluctuaties in de tariefstelling tot een minimum te beperken.
voeding uit	Door stortingen of onttrekkingen op basis van eventuele positieve of negatieve jaarresultaten bij het product riolering.

	Raming 2023	Relaisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand voorziening per 1-1-	1.711.110	1.711.110	1.881.728	1.669.683	1.518.761
Storting: resultaat 2019 Storting resultaat 2023		170.618			
Totaal toevoegingen	-	170.618	-	-	-
Onttrekking Mutatie Burap 2023	148.787- 50.000		212.045-	150.922-	150.652-
Totaal onttrekkingen	98.787-	-	212.045-	150.922-	150.652-
Stand voorziening per 31-12-	1.612.323	1.881.728	1.669.683	1.518.761	1.368.109

voorziening	791026 Voorziening afvalstoffenheffing
-------------	--

soort voorziening	Waarvoor een heffing wordt geheven
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Naast het alloceren van gelden verkregen via heffingen van burgers tot doel om fluctuaties in de tariefstelling tot een minimum te beperken.
voeding uit	Door stortingen of onttrekkingen op basis van eventuele positieve of negatieve jaarresultaten bij het product afval.

	Raming 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand voorziening per 1-1-	-	-	414.568	414.568	414.568
Resultaat afval jaarrekening 2002		255.000			
Storting resultaat 2023		159.568			
Totaal toevoegingen	-	414.568	-	-	-
Totaal onttrekkingen	-	-	-	-	-
Stand voorziening per 31-12-	-	414.568	414.568	414.568	414.568

voorziening	Voorziening groot onderhoud gem. gebouwen
-------------	---

soort voorziening	Ter egalisering van kosten
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Fluctuaties op te vangen in de uitgaven van het jaarlijkse beschikbare onderhoudsbudget.
voeding uit	Bedragen zoals aangegeven in het meerjarig onderhoudsplan.

	Raming 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand voorziening per 1-1-	754.276	754.276	653.186	399.896	335.609
Storting conform MJOP Schadevergoeding	282.730	282.730	282.730	282.730	282.730
Totaal toevoegingen	282.730	282.730	282.730	282.730	282.730
Onttrekking conform MJOP	465.172-	383.821-	536.020-	347.016-	297.988-
Totaal onttrekkingen	465.172-	383.821-	536.020-	347.016-	297.988-
Stand voorziening per 31-12-	571.834	653.186	399.896	335.609	320.351

voorziening	Voorziening groot onderhoud gem. gebouwen VTBC
-------------	--

soort voorziening	Ter egalisering van kosten
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Fluctuaties op te vangen in de uitgaven van het jaarlijkse beschikbare onderhoudsbudget.
voeding uit	Bedragen zoals aangegeven in het meerjarig onderhoudsplan.

	Raming 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand voorziening per 1-1-	69.171	69.171	88.967	178.464	2.693
Storting conform MJOP	179.370	279.371	179.370	179.370	79.370
Totaal toevoegingen	179.370	279.371	179.370	179.370	79.370
Onttrekking binnensport	133.992-	236.415-	89.873-	355.142-	43.344-
Onttrekking buitensport		23.160-			
Totaal onttrekkingen	133.992-	259.575-	89.873-	355.142-	43.344-
Stand voorziening per 31-12-	114.549	88.967	178.464	2.693	38.718

voorziening	Voorziening salarissen VTBC
soort voorziening	Ter egaliser ing van kosten
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Aanvulling salarissen voormalig personeel inzake privates ering Zuiderpoort
voeding uit	Enmalige storting in 2018

	Realisatie 2022	Raming 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025
Stand voorziening per 1-1-	87.607	49.371	49.371	0-	0-
Storting					
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekking	38.236-	35.624-	12.716-		
Vrijval restant voorziening		13.747-	36.654-		
Totaal onttrekkingen	38.236-	49.371-	49.370-	-	-
Stand voorziening per 31-12-	49.371	0-	0	0-	0-

voorziening	Voorziening onderhoud wegen
-------------	-----------------------------

soort voorziening	Ter egalisering van kosten
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Fluctuaties op te vangen in de uitgaven van het jaarlijkse beschikbare onderhoudsbudget voor het wegennet.
voeding uit	Bedragen zoals aangegeven in het meerjarig onderhoudsplan.

	Raming 2023	realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand voorziening per 1-1-	505.036	505.036	367.700	194.044	0-
Storting conform notitie beheer openbare ruimte 2021-2025/ beheerplan wegen 2021-2025	765.085	768.085	765.085	765.085	765.085
Totaal toevoegingen	765.085	768.085	765.085	765.085	765.085
Onttrekking jaar	741.163-	905.421-	938.741-	959.129-	765.085-
Totaal onttrekkingen	741.163-	905.421-	938.741-	959.129-	765.085-
Stand voorziening per 31-12-	528.958	367.700	194.044	0-	0-

voorziening	Voorziening straatverlichting
soort voorziening	Ter egalisering van kosten
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Fluctuaties op te vangen in de uitgaven van het jaarlijkse beschikbare onderhoudsbudget voor de straatverlichting.
voeding uit	Bedragen zoals aangegeven in het onderhoudsplan straatverlichting

	Raming 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand voorziening per 1-1-	211.955	211.955	226.505	126.505	0-
Storting 2019	27.941	27.941	27.941	27.941	27.941
Totaal toevoegingen	27.941	27.941	27.941	27.941	27.941
Onttrekking	27.941-	13.391-	127.941-	154.446-	27.941-
Totaal onttrekkingen	27.941-	13.391-	127.941-	154.446-	27.941-
Stand voorziening per 31-12-	211.955	226.505	126.505	0-	0-

voorziening	Voorziening onderhoud groen
soort voorziening	Ter egalisering van kosten
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Fluctuaties op te vangen in de uitgaven van het jaarlijkse beschikbare onderhoudsbudget voor groen
voeding uit	Bedragen zoals aangegeven in het plan Beheer openbare ruimte

	Raming 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand voorziening per 1-1-	36.278	36.278	17.751	7.751	0
Storting 2019	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283
Totaal toevoegingen	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283
Onttrekking	47.283-	65.810-	57.283-	55.034-	47.283-
Totaal onttrekkingen	47.283-	65.810-	57.283-	55.034-	47.283-
Stand voorziening per 31-12-	36.278	17.751	7.751	0	0

voorziening	Voorziening claim Attero
-------------	--------------------------

soort voorziening Voor verplichtingen, verliezen en risico's

budgethouder

wenselijk minimum bedrag

wenselijk maximum bedrag

doel van de voorziening Op 17 maart 2023 heeft de Hoge Raad uitspraak gedaan in de zaak over de minderlevering van restafval in de jaren 2015 tot en met januari 2017. Door de uitspraak zijn de Brabantse gemeenten en gewesten gehouden de naheffing te betalen.

voeding uit

	Realisatie 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Stand voorziening per 1-1-	-	309.240	-	-
Storting 2022	309.240	-	-	-
Totaal toevoegingen	309.240	-	-	-
Onttrekking		309.240-		
Totaal onttrekkingen	-	309.240-	-	-
Stand voorziening per 31-12-	309.240	-	-	-

voorziening	Voorziening verlofsparen
-------------	--------------------------

soort voorziening Voor verplichtingen, verliezen en risico's

budgethouder

wenselijk minimum bedrag Geen ondergrens

wenselijk maximum bedrag Geen bovengrens

doel van de voorziening Verlofsparen conform nieuwe CAO 2022

voeding uit

	Raming 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand voorziening per 1-1-	98.000	98.000	243.948	243.948	243.948
Storting	-	119.764			
Storting RVU		26.184			
Totaal toevoegingen	-	145.948	-	-	-
Onttrekking					
Totaal onttrekkingen	-	-	-	-	-
Stand voorziening per 31-12-	98.000	243.948	243.948	243.948	243.948

voorziening	Voorziening APPA
-------------	------------------

soort voorziening Voor verplichtingen, verliezen en risico's

budgethouder

wenselijk minimum bedrag Geen ondergrens

wenselijk maximum bedrag Geen bovengrens

doel van de voorziening Verplichtingen penis oenvoorziening (oud) wethouders

voeding uit

	Raming 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Stand voorziening per 1-1-	-	-	348.598	348.598	348.598
Storting	-	348.598	-	-	-
Totaal toevoegingen	-	348.598	-	-	-
Onttrekking					
Totaal onttrekkingen	-	-	-	-	-
Stand voorziening per 31-12-	-	348.598	348.598	348.598	348.598

Bijlage 2: Overzicht investeringen

Omschrijving	Beschikbaar	Werkelijk	Restant	Afsluiten	Toelichting
Inrichting gemeentehuis / werf	42.091	-	42.091	Nee	Op dit moment worden inrichtingswensen geïnventariseerd voor het gemeentehuis. Het krediet is in 2024 nodig voor de uitvoering hiervan.
Woonstraten kern Budel uitvoering 2019	61.632	61.567	65	Ja	Betreft voorbereidingskrediet Centrumplan Budel. Is afgerond
Parkeervoorziening Bravo College	28.107	28.107	-	Ja	Project is afgerond en opgeleverd.
GVVP 2019	225.219	40.148	185.071	Nee	Projecten lopen nog in 2024 door.
Randweg Zuid Budel	113.412	2.097	111.315	Nee	Uitvoering is vertraagd en loopt nog in 2024 en mogelijk 2025 door. Dit ivm grondaankopen.
Koenraadweg, Hugten, Hugterweg	86.593	-	86.593	Nee	Verbreding fietspad Hugten wordt in 2024 - 2025 gerealiseerd.
Samen naar de A2	538.022	5.630	532.392	Nee	Project vertraagd vanwege beroep tegen bestemmingsplan. Uitvoering op zijn vroegst in 2025
Centrumplan Budel openbaar groen	445.000	-	445.000	Nee	Noodzakelijk voor Jumbo Budel
Centrumplan Budel parkeervoorziening	197.987	-	197.987	Nee	Noodzakelijk voor Jumbo Budel
Natuur en cultuurpoort op Baronie Cranendonck	135.136	4.827	130.309	Nee	Project loopt nog door in 2024
Realisatie 6 kleedlokalen sportpark Budel	58.575	48.213	10.362	Ja	
Landschappelijk herinrichten Blake Beemd	94.478	-	94.478	Ja	Dit project wordt niet meer uitgevoerd. De gesprekken met de grondeigenaren die hiervoor benodigd waren zijn al enige jaren geleden stukgelopen en er is geen vooruitzicht dat dit binnen afzienbare termijn zal veranderen.
Aanplant bomen Cranendoncklaan / Gr Hornelaan	10.080	-	10.080	Nee	Project duurt langer omdat er bodemverontreiniging is aangetroffen.
Nieuwbouw De Schakel	1.599.549	52.611	1.546.938	Nee	Project loopt nog door in 2024
Project de Schaapskooi	489.790	47.095	442.695	Nee	Project loopt nog door in 2024
Herontwikkeling de Borgh	652.595	560.468	92.127	Nee	Project loopt nog door in 2024
vGRP 2020	905.218	905.218	0	Ja	Restant krediet is ingebracht bij Centrumplan riolering
Strat gr: minnelijke verwerv actief grondbeleid(K)	2.000.000	-	2.000.000	Nee	
Verplaatsen fietsenstalling	19.663	663	19.000	Nee	doorschuiven naar 2024
Vervanging zonnepanelen gemeentehuis 2021	16.455	-	16.455	Nee	doorschuiven naar 2024
Duurzaamheidsinv 2023 - kasteel CR	52.315	-	52.315	Nee	afhankelijk van ontwikkeling, doorschuiven naar 2024
Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer 2021	532.871	37.795	495.076	Nee	Projecten lopen nog in 2024 en 2025 door.
Fietspaden 2022	467.258	53.680	413.578	Nee	Projecten lopen nog in 2024 en 2025 door.
Uitvoeringsprogramma wegen 2022	343.538	48.213	295.325	Nee	Onderdelen Openbare Verlichting en Beheer Wegen worden gerealiseerd in 2024-2025.
Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer	197.500	171.198	26.302	Nee	Projecten lopen nog in 2024 door.
Meemortel vervanging verhardingen rijbaan	760.000	-	760.000	Nee	Realisatie project Meemortel vindt plaats in 2024 en 2025
Verv verkeersl kr Burg v Houtstr/Cranendln/Nwstrl	175.000	10.375	164.625	Nee	Wordt eind 2024/begin 2025 uitgevoerd.
Infrastructurale verbeteringen smalle wegen 2023	480.000	453.325	26.675	Nee	Project wordt in 2024 afgerond.
Vervanging straatmeubilair	25.000	8.228	16.772	Nee	Doorlopend: vervanging van straatmeubilair dat beschadigd of verdwenen is.
VerLEDding openbare verlichting 2023	550.000	272.682	277.319	Nee	Erg volgt nog een afrekening vanuit de aannemer en het restant wordt waarschijnlijk nog ingezet voor aanvullende werkzaamheden i.h.k.v. verduurzaming OVL.
Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer 2023	560.000	44.839	515.161	Nee	Projecten lopen nog in 2024 en 2025 door
Centrumplan Budel projectkosten	1.875.002	66.453	1.808.549	Nee	Noodzakelijk voor uitvoer
Centrumplan Budel wegen	2.160.645	-	2.160.645	Nee	Noodzakelijk voor uitvoer
IHP 2023 Triolier	100.000	-	100.000	Ja	Krediet niet benodigd. Kosten opgevangen uit andere budgetten/subsidies
SV Budel aanleg kunstgrasveld	477.000	707.441	-230.441	Nee	Project loopt nog door in 2024; kredieten S.V. Budel horen bij elkaar
SV Budel aanleg grasvelden	537.000	297.817	239.183	Nee	Project loopt nog door in 2024; kredieten S.V. Budel horen bij elkaar
Verduurzaming veldverlichting 2023	210.000	7.282	202.718	Nee	Uitvoering 2024, opdracht is verstrekt. Gereed 01 juni.
Verduurzaming veldverlichting 2024	-	-	-	Nee	Project loopt nog door in 2024
Renovatie 2 tennisbanen 2023	92.000	-	92.000	Nee	Project loopt nog door in 2024
Renovatie 2 tennisbanen 2024	-	-	-	Nee	Project loopt nog door in 2024
Duurzaamheidsinv 2023 - sporthal Zuiderpoort	212.108	176.311	35.797	Ja	Project is afgerond. DMOP investeringen in totaliteit bekijken.
Duurzaamheidsinv 2023 - gymzaal Van Schaiklaan	32.787	25.580	7.207	Nee	Afronding in 2024, aanbrengen ledverlichting
Duurzaamheidsinvest 2023 - St. Corneliuskapel	1.598	-	1.598	Nee	Afronding in 2024, aanbrengen ledverlichting
Renovatie groen Fazantlaan/Patrijslaan	250.000	-	250.000	Nee	realisatie 2024
8 Units opvang vluchtelingen Oekraïne	484.000	456.101	27.899	Ja	Project is afgerond; krediet hoort bij units flexibele woonruimte
Duurzaamheidsinv 2023 - Onze School	11.000	17.850	-6.850	Ja	Is uitgevoerd in 2023. DMOP investeringen in totaliteit bekijken. Heeft relatie met andere DMOP investeringen. Voor/ en nadelen over alle DMOP investeringen bekijken.
Duurzaamheidsinv 2023 - gemeensch.h de Reinder	275.511	-	275.511	Nee	afhankelijk van ontwikkeling, doorschuiven naar 2024
Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan(vGRP) 2021	600.801	600.801	-0	Ja	Restant krediet is ingebracht bij Centrumplan riolering
GRP 2022	677.754	677.754	0	Ja	Restant krediet is ingebracht bij Centrumplan riolering
vGRP 2023	688.725	688.725	-0	Ja	Restant krediet is ingebracht bij Centrumplan riolering
Centrumplan Budel riool	1.683.748	-	1.683.748	Nee	Noodzakelijk voor uitvoer
Flexibele woonruimte	427.000	469.518	-42.518	Ja	Project is afgerond; extra kosten voor het plaatsen (o.a. kraankosten) van de units.
	22.659.763	7.048.611	15.611.152		

Bijlage 3: SISA verantwoordingsinformatie

In 2006 is de SISA (Single Information Single Audit) geïntroduceerd. Kort samengevat komt het erop neer dat voor een aantal regelingen ingaande het verantwoordingsjaar 2006 niet meer middels een afzonderlijk document met controleverklaring verantwoording wordt afgelegd aan het Ministerie maar dat dit als onderdeel van de jaarstukken gaat gebeuren. In een bijlage bij de jaarstukken dient de gemeente de verantwoordingsinformatie op te nemen over de diverse ontvangen specifieke uitkeringen.

De doelstelling van SISA is de verantwoordings- en controlelasten voor de gemeente te verminderen. Onderstaand is een toelichting per uitkering opgenomen. Het bestedingsbegrip is voor alle uitkering vanaf 2011 op baten en lasten stelsel.

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 12-02-2024								
Verstrekker	Uitkeringssoort	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A15	Regeling eenmalige specifieke uitkering voor gemeenten in verband met het treffen van maatregelen ter vermindering van overlast en criminaliteit veroorzaakt door asielzoekers in 2022 en 2023 Gemeenten	Besteding (jaar T) - zelfstandige uitvoering	Cumulatieve besteding uitvoering projectplan (t/m jaar T) - inclusief uitvoering door derden	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee)	Toelichting op projecten die afwijken van voorlopige toekenning	Project afgerond (Ja/Nee)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)
			<i>Aard controle F</i> Indicator: A15R01	<i>Aard controle F</i> Indicator: A15R02	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: A15R03	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: A15R04	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: A15R05	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: A15R06
			1 145.415	1 150.000	Ja		Ja	Ja
			2					
			3					
			4					
			5					
			6					
7								
JenV	A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne Gemeenten	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T)	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van A16R01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16R01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringskosten	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO)
			<i>Aard controle F</i> Indicator: A16R01	<i>Aard controle F</i> Indicator: A16R02	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: A16R03	<i>Aard controle F</i> Indicator: A16R04	<i>Aard controle F</i> Indicator: A16R05	<i>Aard controle F</i> Indicator: A16R06
			1 912.668	1 115.074	1 0	1 213.945	1 15.924	1 16.186
JenV	A24	Regeling eenmalige specifieke uitkering voor gemeenten in verband met het treffen van maatregelen ter vermindering van overlast en criminaliteit veroorzaakt door asielzoekers in 2023 en 2024 Gemeenten	Totaal bedrag vorderingen (l onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen (jaar T) POO	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T)	Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01R02/04/05/06/07 en 08	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)		
			<i>Aard controle F</i> Indicator: A24R01	<i>Aard controle F</i> Indicator: A24R02	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: A24R03	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: A24R04		
			1 2.215	1 9.030	1 1.285.042	1 2.431.686		
JenV	A24	Regeling eenmalige specifieke uitkering voor gemeenten in verband met het treffen van maatregelen ter vermindering van overlast en criminaliteit veroorzaakt door asielzoekers in 2023 en 2024 Gemeenten	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Project afgerond in jaar T (Ja/Nee)	Eventuele toelichting als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld		
			<i>Aard controle F</i> Indicator: A24R01	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: A24R02	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: A24R03	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: A24R04		
			1 73.258	1 73.258	Nee			

FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T)	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T)	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T)	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T)	Normbedragen voor a, b, d en f (jaarnee)(vanaf 2021)	Normbedragen voor e (jaarnee) (vanaf 2021)
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E2101</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E2102</i>	<i>Aard controle E2103</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E2104</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E2105</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E2106</i>
		Gemeenten	0	19	1	1	Ja	Ja
			Wijziging keuze per (2023 2024)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten		
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E2107</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E2108</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E2109</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E2110</i>		
			2024	Nee	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1
			Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3)	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3)	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3)
			Werkelijke kosten	Werkelijke kosten	Keuze werkelijke kosten	Keuze werkelijke kosten	Werkelijke kosten	Werkelijke kosten
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E2111</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E2112</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E2113</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E2114</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E2115</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E2116</i>
			8.300	8.300			0	0
			Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2
			Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)
			Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E2117</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E2118</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E2119</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E2120</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E2121</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E2122</i>
			0	7.220	3.468	3.468	1.795	1.795
			Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Totaal	
			Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling	
			Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen		
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E2123</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E2124</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E2125</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E2126</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E2127</i>	
			0	12.000	0	0	13.563	

BZK	C55	Aanpak energiearmoede	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemeoede kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemeoede kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemeoede kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemeoede kosten
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/01</i>	<i>Aard controle P Indicator: C55/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/04</i>	<i>Aard controle P Indicator: C55/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/06</i>
			0	10	184.106	1	1454	1108.411
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen.	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemeoede kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemeoede kosten			
<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/07</i>	<i>Aard controle P Indicator: C55/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/09</i>						
51	16.272	162.531						
Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen)	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen			
<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/11</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/12</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/13</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/14</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/15</i>			
0	0	0	1	51	0			
BZK	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			<i>Aard controle P Indicator: C62/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C62/02</i>				
			10	Nee				
BZK	C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Besteding (jaar T)	Bedrag doorgeschoven naar t+1	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is	Aantal gebruikte leermiddelen	
			<i>Aard controle P Indicator: C92/01</i>	<i>Aard controle P Indicator: C92/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C92/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C92/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C92/05</i>	
			121.005	10	1	28	50	

BZK	C94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	Beschikkingnummer	Besteding (jaar T)	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...], eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen zijn genomen [...]	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...], eventueel in samenhang [...] met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van 429.300	Het aantal woningen waarbij een hogere bijdrage dan 4.000 is toegekend, het aantal woningen dat daarvan niet voldoet aan de betreffende uitzonderingsgevallen [...] en	Het totaalbedrag van de overschrijding boven de 4.000 van die laatstbedoelde woningen
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C94R01</i>	<i>Aard controle F</i> <i>Indicator: C94R02</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C94R03</i>	<i>Aard controle F</i> <i>Indicator: C94R04</i>	<i>Aard controle F</i> <i>Indicator: C94R05</i>	<i>Aard controle F</i> <i>Indicator: C94R06</i>
			1 LA123-03500207	61.022	0	0	0	10
			2					
100								
		Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a, van de regeling	Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen.	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
		<i>Aard controle F</i> <i>Indicator: C94R07</i>	<i>Aard controle F</i> <i>Indicator: C94R08</i>	<i>Aard controle F</i> <i>Indicator: C94R09</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C94R10</i>			
1		10	61.022	10	Nee			
2								
100								
BZK	C105	Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls	Projectnummer	Aantal woningen waarvan de bouw is gestart cumulatief (t/m jaar T)	Afgesproken datum van start bouw gehaald? (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht	Aantal woningen dat is gerealiseerd cumulatief (t/m jaar T)	Afgesproken datum van oplevering gehaald? (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht	Besteding (jaar T)
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C105R01</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C105R02</i>	<i>Aard controle D1</i> <i>Indicator: C105R03</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C105R04</i>	<i>Aard controle D1</i> <i>Indicator: C105R05</i>	<i>Aard controle F</i> <i>Indicator: C105R06</i>
			1 2023-0000096168	0	Ja	0	Ja	10
		Kopie projectnummer	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht	Toelichting afwijking(en) van datum start bouw, datum van oplevering en/of prijscategorieën woningen	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T)	Afgesproken aandeel van betaalbare woningen gehaald? (Ja/Nee)	
		<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C105R07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C105R08</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C105R09</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C105R10</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C105R11</i>	<i>Aard controle D1</i> <i>Indicator: C105R12</i>	
1		2023-0000096168	10	Ja		0	Ja	
		Kopie projectnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)					
		<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C105R13</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C105R14</i>					
1		2023-0000096168	Nee					
BZK	C114	BRP-straat	Besteding (jaar T)					
			<i>Aard controle F</i> <i>Indicator: C114R01</i>	100.543				

OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO)	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Gemeenten	Aard controle F Indicator: D8R01	Aard controle F Indicator: D8R02	Aard controle F Indicator: D8R03	Aard controle F Indicator: D8R04	Aard controle F Indicator: D8R05
									1265.837	15.909	120.808	10	1234.139
									Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	
									Aard controle n.v.t. Indicator: D8R06	Aard controle F Indicator: D8R07	Aard controle n.v.t. Indicator: D8R08	Aard controle F Indicator: D8R09	
1													
2													
100													
OCW	D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)		Aard controle F Indicator: D14R01	Aard controle F Indicator: D14R02	Aard controle F Indicator: D14R03	Aard controle F Indicator: D14R04	Aard controle F Indicator: D14R05
									178.234	10	10	10	116.276
									Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	
									Aard controle n.v.t. Indicator: D14R06	Aard controle F Indicator: D14R07	Aard controle n.v.t. Indicator: D14R08	Aard controle F Indicator: D14R09	
1													
2													
10													
OCW	D19	Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T)	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen(t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)				Aard controle F Indicator: D19R01	Aard controle n.v.t. Indicator: D19R02	Aard controle n.v.t. Indicator: D19R03		
									156.985	199.734	Ja		

leas	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaai	Hieronder per regel één beschikkingnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Correctie over besteding (t/m jaar T)	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 6 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen
		Subsidieregeling sanering verkeerslawaai Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wqr)	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: ES101</i>	<i>Aard controle R Indicator: ES102</i>	<i>Aard controle R Indicator: ES103</i>	<i>Aard controle R Indicator: ES104</i>	<i>Aard controle R Indicator: ES105</i>	<i>Aard controle R Indicator: ES106</i>
			1 BSV/22/00145	13.703	10	10	10	10
			2 BSV/23/00150	10	10	10	10	10
			3 BSV/23/00148	10	10	10	10	10
			4 BSV/23/00147	10	10	10	10	10
			Kopie beschikkingnummer	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T)	Cumulatieve Kosten ProRail (t/m jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 6 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: ES107</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: ES108</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: ES109</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: ES110</i>	<i>Aard controle R Indicator: ES111</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: ES112</i>
			1 BSV/22/00145	13.703	10	10		Nee
			2 BSV/23/00150	10	10	10		Nee
			3 BSV/23/00148	10	10	10		Nee
			4 BSV/23/00147	10	10	10		Nee
leas	E32B	Incidentele specifieke uitkering Smartwayz	Hieronder per regel één provincie(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen	Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan projectkosten voor het totale project	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
		SiSa tussen medeoverheden	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: ES2E101</i>	<i>Aard controle R Indicator: ES2E102</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: ES2E103</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: ES2E104</i>		
			1 030010 Provincie Noord-	1104.278	1104.278	Ja		
leas	E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Beschikkingnummer	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T)
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44E101</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44E102</i>	<i>Aard controle R Indicator: E44E103</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44E104</i>	<i>Aard controle R Indicator: E44E105</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44E106</i>
			1 060772 Gemeente Eindhoven	5000006133	189.250	189.250	1.332.192	1.332.192
			2 060772 Gemeente Eindhoven	5000006133	10	10	10	10
			Kopie CBS(code)	Kopie beschikkingnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44E107</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44E108</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44E109</i>			
			1 060772 Gemeente Eindhoven	5000006133	Nee			
			2 060772 Gemeente Eindhoven	5000006133	Nee			
			Kopie CBS(code)	Kopie beschikkingnummer	Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel		
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44E110</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44E111</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44E112</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44E113</i>		
			1 060772 Gemeente Eindhoven	5000006133	Boudriepark fase 1-2	Nee		
			2 060772 Gemeente Eindhoven	5000006133	Mathijzenstraat	Nee		

EZK	F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Besteding apparaatskosten (jaar T): salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten
			<i>Aard controle F Indicator: F2801</i>	<i>Aard controle F Indicator: F2802</i>	<i>Aard controle F Indicator: F2803</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F2804</i>	<i>Aard controle F Indicator: F2805</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F2806</i>
			10	12.574	10	12.574	139.500	139.500
		Eindverantwoording (Ja/Nee)						
		<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F2807</i>						
		Nee						
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023 Alle gemeenten verantwoord voor het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			<i>Aard controle F Indicator: G201</i>	<i>Aard controle F Indicator: G202</i>	<i>Aard controle F Indicator: G203</i>	<i>Aard controle F Indicator: G204</i>	<i>Aard controle F Indicator: G205</i>	<i>Aard controle F Indicator: G206</i>
			13.313.778	116.469	1217.131	10	174.317	10
		Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud (exclusief Rijk) Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	Baten (jaar T) VWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (VWIK)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW)	Gederde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslaaffaire Gemeente Participatiewet (PW)	
		<i>Aard controle F Indicator: G207</i>	<i>Aard controle F Indicator: G208</i>	<i>Aard controle F Indicator: G209</i>	<i>Aard controle F Indicator: G210</i>	<i>Aard controle F Indicator: G211</i>	<i>Aard controle F Indicator: G212</i>	
		11.337	11.337	10	1280.203	10	10	
		Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslaaffaire Gemeente Participatiewet (PW)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)					
		<i>Aard controle D2 Indicator: G213</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G214</i>					
		10	Ja					
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2023 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) Alle gemeenten verantwoord voor het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente	Besteding (jaar T) Bob Gemeente	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente
			<i>Aard controle F Indicator: G301</i>	<i>Aard controle F Indicator: G302</i>	<i>Aard controle F Indicator: G303</i>	<i>Aard controle F Indicator: G304</i>	<i>Aard controle F Indicator: G305</i>	<i>Aard controle F Indicator: G306</i>
			10	11.458	17.583	10	10	18.656

			10	11.456	11.583	10	10	16.656
			BBZ vóór 2020 - levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeden uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente <i>Aard controle R Indicator: GS107</i>	BBZ vóór 2020 - kapitaalverzekering (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeden uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverzekeringen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente <i>Aard controle R Indicator: GS108</i>	BBZ vóór 2020 - levensonderhoud en kapitaalverzekeringen (BOB) Gederfde baten die voortvloeden uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverzekeringen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente <i>Aard controle R Indicator: GS109</i>	BBZ vanaf 2020 - kapitaalverzekering Gederfde baten die voortvloeden uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverzekeringen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente <i>Aard controle R Indicator: GS110</i>	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: GS111</i>	
			10	10	10	10	Ja	
SZW	G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo_L_gemeentedeel 2023) Alle gemeenten verantwoord voor het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het? <i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4101</i>	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G4102</i>	Besteding (jaar T) kapitaalverzekering Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G4103</i>	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G4104</i>	Baten (jaar T) kapitaalverzekering Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G4105</i>	Baten (jaar T) kapitaalverzekering (overig) Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G4106</i>
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	10	10	10	130.643	12.668
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober)	10	10	10	12.922	1544
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	10	10	10	15.150	1340
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	10	10	10	1430	1156
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	10	10	10	10	10
			6 Totaal	10	10	10	139.211	13.708
			Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Gemeente <i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4107</i>	Aantal besluiten kapitaalverzekering (jaar T) Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G4108</i>	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente <i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4109</i>		
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja		
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober)	0	0	Ja		
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja		
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja		
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja		
			6 Totaal	0	0	N.v.t.		
			Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverzekering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) Gemeente <i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4111</i>	Baten (jaar T) kapitaalverzekering Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G4112</i>	Baten (jaar T) kapitaalverzekering Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G4113</i>	Baten (jaar T) kapitaalverzekering Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G4114</i>	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G4115</i>
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober)					
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)					
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)					
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)					
			6 Totaal	10	10	10	10	

			Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: GA116</i>	Gemeente <i>Aard controle F Indicator: GA117</i>	Gemeente <i>Aard controle L2 Indicator: GA118</i>	Gemeente <i>Aard controle F Indicator: GA119</i>	
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	10	10	10	
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	10	10	10	
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	10	10	10	
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	10	10	10	
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	10	10	10	
			6 Totaal	0	0	0	
SZW	G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023	Besteding (jaar T)	Baten (jaar T) (exclusief Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond	Gemeente <i>Aard controle F Indicator: G10N01</i>	Gemeente <i>Aard controle F Indicator: G10N02</i>	Gemeente <i>Aard controle n.v.t. Indicator: G10N03</i>		
			157.838	10	Ja		
SZW	G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_ gemeentedeel 2023	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Vgr	Gemeente <i>Aard controle F Indicator: G12N01</i>	Gemeente <i>Aard controle F Indicator: G12N02</i>	Gemeente <i>Aard controle n.v.t. Indicator: G12N03</i>		
			10	10	Ja		

SZW	G13	Onderwijsroute_ deel gemeente 2023 Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
			<i>Aard controle F Indicator: G1301</i>	<i>Aard controle F Indicator: G1302</i>	<i>Aard controle F Indicator: G1303</i>	<i>Aard controle F Indicator: G1304</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G1305</i>		
			10	10	10	10	Ja		
VWS	H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Totale werkelijke berekende subsidie					
			<i>Aard controle F Indicator: H401</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H402</i>					
			1292.009	1424.251					
			Activiteiten	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T)	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) Onroerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) roerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) overige kosten	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is	
	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H403</i>	<i>Aard controle F Indicator: H404</i>	<i>Aard controle F Indicator: H405</i>	<i>Aard controle F Indicator: H406</i>	<i>Aard controle F Indicator: H407</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H408</i>			
	1	SPUKSPRT23323	1424.251	1337.418	137.464	149.369			
	2								
	100								
VWS	H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Beschikkingnummer	Totaal bedrag volgens beschikking	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) Gerealiseerd	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) Gerealiseerd	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) Gerealiseerd	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) Gerealiseerd	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H801</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H802</i>	<i>Aard controle F Indicator: H803</i>	<i>Aard controle F Indicator: H804</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H805</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H806</i>	
			1	10422012005848	137.717	10	10	11563	190.890
			2						
			3						
			4						
		Kopie beschikkingnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)						
		<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H807</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H808</i>						
	1	10422012005848	Ja						
	2								
	3								
	4								

VWS	H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-	Naam onderdeel	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel	Besteding (jaar T) per onderdeel	Welk bedrag per onderdeel neemt u mee van 2023 naar 2024?	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/Neel n.v.t.)?	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30001</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30002</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30003</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30004</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30005</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30006</i>	
			1 Lokaal Sportakkoord	116.668	113.923	12.745	113.923	Ja	
			2 Brede regeling combinatiefuncties	114.754	191.804	122.950	191.804	Ja	
			3 Terugdringen Gezondheidsachterstanden	125.643	121.643	14.000	121.643	Ja	
			4 Kansrijke Start	119.232	112.505	13.842	112.505	Ja	
			5 Mentale Gezondheid	18.975	10	11.795	10	Ja	
			6 Aanpak overgewicht en obesitas	122.438	119.438	13.000	119.438	Ja	
			7 Valpreventie	166.031	151.624	112.544	151.624	Ja	
			8 Leefomgeving	112.822	18.919	12.564	18.919	Ja	
			9 OKD & Vroegsignalering alcoholproblematiek	13.205	11.147	1.641	11.147	Ja	
			10 Versterken sociale basis	146.799	115.616	19.360	115.616	Ja	
			11 Mantelzorg	112.822	10	12.564	10	Ja	
			12 Eén tegen eenzaamheid	112.822	130.000	142	130.000	Ja	
			13 Welzijn op recept	17.052	10	1.140	10	Ja	
			14 Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	13.205	10	1.641	10	Ja	
			15 Coördinatiekosten regionale aanpak	111.411	10	12.282	10	Ja	
			Kopie naam onderdeel	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Neel n.v.t.)?					
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30007</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30008</i>					
			1 Lokaal Sportakkoord	N.v.t.					
			2 Brede regeling combinatiefuncties	N.v.t.					
			3 Terugdringen Gezondheidsachterstanden	N.v.t.					
			4 Kansrijke Start	N.v.t.					
			5 Mentale Gezondheid	N.v.t.					
			6 Aanpak overgewicht en obesitas	N.v.t.					
			7 Valpreventie	Ja					
			8 Leefomgeving	N.v.t.					
			9 OKD & Vroegsignalering alcoholproblematiek	N.v.t.					
			10 Versterken sociale basis	N.v.t.					
			11 Mantelzorg	N.v.t.					
			12 Eén tegen eenzaamheid	N.v.t.					
			13 Welzijn op recept	N.v.t.					
			14 Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	N.v.t.					
			15 Coördinatiekosten regionale aanpak	N.v.t.					
			Eindverantwoording (Ja/Neel)						
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30009</i>						
			Nee						

VWS	H31	Regeling Specifieke uitkering noodfonds energie amateursportverenigingen	Beschikkingnummer / kenmerk	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Toelichting	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H3101</i> SPLUKMEAS2304	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H3102</i> 3.442	<i>Aard controle F Indicator: H3103</i> 3.442	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H3104</i> Ja	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H3105</i>	
VWS	H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	Beschikkingnummer / kenmerk	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) <i>Automatisch berekend</i>	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van <i>Automatisch berekend</i>			
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H3201</i> MEC223005	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H3202</i> 380.321	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H3203</i> 380.321			
			Naam zwembad	Totale verlening per zwembad (jaar T)	Cumulatieve besteding per zwembad (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Verduurzamingsplan aanwezig (Ja/Nee)	Toelichting	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H3204</i> 1 Zuidepoortbad	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H3205</i> 380.321	<i>Aard controle F Indicator: H3206</i> 380.321	<i>Aard controle DI Indicator: H3207</i> Nee	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H3208</i> Het zwembad is technisch afgeschreven. Bestuurlijke besluitvorming in hoeverre het bad blijft bestaan in de toekomst vindt vanaf 2026 plaats.	
2 20								
LNV	L6	Regeling specifieke uitkering uitvoering Subsidieregeling sanering varkenshouderijen	Besteding (jaar T-1+T-2)	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Toelichting	
			<i>Aard controle F Indicator: L601</i> 124.711	<i>Aard controle F Indicator: L602</i> 10	<i>Aard controle F Indicator: L603</i> 124.711	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L604</i> Nee	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L605</i>	

Bijlage 4: Overzicht over te hevelen budgetten 2023

<p>€ 454.000</p>	<p>Onder uitputting loon- en prijscompensatie</p> <p><i>Onderbouwing</i> <i>Bij de jaarrekening 2022 is de niet benutte prijscompensatie van 2022 (707k) overgeheveld naar 2023. Van deze overgeheveldde loon- en prijscompensatie is in 2023 36% (253k) gebruikt. Hierdoor ontstaat in 2023 een voordeel op deze post van 454k.</i></p> <p><i>Alleen inzetten voor loon- en prijscompensatie; Ook in 2024 staat de loon- en prijscompensatie onder druk. Voor een aantal onderdelen (o.a. zorg (lumens, combinatie jeugdzorg, cordaad), energiekosten contract 1-1-2024) heeft de gemeente invloed (geen beslisbevoegdheid).</i></p>
<p>€ 390.000</p>	<p>Energietoeslag</p> <p><i>Onderbouwing</i> <i>Om huishoudens te ondersteunen bij hoge energiekosten is de regeling energietoeslag 2022 verlengd voor 2023. In december 2023 zijn hiertoe middelen ontvangen via de decembercirculaire van het Rijk en heeft de raad middelen beschikbaar gesteld uit de algemene reserve gezien de gewenste verruiming van de regeling.</i></p> <p><i>De verwachte kosten waren € 960.000. Beschikbare middelen van het Rijk: € 668.000 (deze zijn verwerkt in de decembercirculaire 2023) en bijdrage uit de financiële reserve (ARVA) van € 327.000, in totaliteit een bedrag van € 995.000.</i></p> <p><i>In december 2023 is aan energietoeslag 2023 betaald een bedrag van € 570.000. € 390.000 (€ 960.000 minus € 570.000).</i></p>
<p>€ 275.000</p>	<p>Omgevingswet</p> <p><i>Onderbouwing</i> <i>De afgelopen jaren hebben we voor het opvangen van de invoeringskosten middelen van het Rijk ontvangen. Deze middelen zijn niet helemaal besteed. Het niet benutte deel bedraagt 229k.</i> <i>In de decembercirculaire ontvingen we nog 177k voor de invoeringskosten. Deze inkomsten zijn verantwoord in programma 5 bij de algemene uitkering.</i></p> <p><i>Naar verwachting zijn de geraamde budgetten 2024 en 2025 voor het omgevingsplan en de omgevingsvisie niet toereikend. Voor het maken van de omgevingsvisie, het omgevingsplan, extra inhuur voor beide projecten en mogelijke onvoorziene kosten is voor 2024 aanvullend € 75.000 en voor 2025 aanvullend € 200.000 voorzien. Voorgesteld wordt om deze bedragen over te hevelen naar 2024 en 2025.</i></p>

€ 150.210	<p>Organisatie ontwikkeling</p> <p><i>Onderbouwing</i> Vanwege de beperkte beschikbaarheid van HR kennis bij de GRSA2 en het, – op verzoek van de medewerkers - temporiseren van het ontwikkeltraject zijn niet alle onderdelen die opgenomen waren in de planning behaald. Het betreft onder andere het leer- en ontwikkelprogramma, ‘een goede en passende arbeidsmarktbenadering’ en Strategische personeelsplanning (SPP). Deze onderdelen schuiven door naar 2024. E.e.a. past daarmee ook beter in de stappen die de teammanagers in de ontwikkeling zetten.</p> <p><i>Bij de gevraagde incidentele middelen voor de begroting 2024 is rekening gehouden met een overheveling van deze middelen via de jaarrekening 2023.</i></p> <p><i>Er zijn op dit moment geen structurele budgetten voor organisatieontwikkeling en daarmee ook geen budget voor het ‘op orde brengen’ van de organisatie en vervolgens het ‘onderhoud’. Omdat we nog in deze eerste fase bouwen aan een fundament om te komen tot een nieuwe balans en nulpunt, is het nu nog te vroeg om daar structureel middelen voor te ramen. Om steeds met realisme te kijken naar wat nodig is en wat de organisatie aankan, wordt ieder jaar opnieuw gekeken naar wat nodig is voor het volgend jaar en daar wordt een raming op gemaakt.</i></p>
€ 84.312	<p>Gemeenschapshuizen</p> <p><i>Onderbouwing</i> Lopende het proces om te komen tot een visie op gemeenschapshuizen is het noodzakelijk om werkzaamheden uit te voeren om verantwoord en veilig gebruik te kunnen blijven maken van deze accommodaties.</p> <p><i>We hebben in 2023 in diverse gemeenschapshuizen onderhoud moeten plegen op calamiteiten (€ 65.688). De overige middelen van het beschikbaar gestelde budget van € 150.000 worden naar verwachting in 2024 ingezet om excessen, overlast en calamiteit en te voorkomen. Deze inzet is nodig voor de veiligheid in de panden en voor het project ‘dak dicht’.</i></p>
€ 90.000	<p>Masterplan Verkeer</p> <p><i>Onderbouwing</i> De uitvoering van het opstellen van het masterplan verkeer is doorgeschoven naar 2024. In 2024 is dit budget benodigd voor de inhuur externe advisering voor het opstellen van een nieuw Masterplan Verkeer. Budget is door raad beschikbaar gesteld voor opstellen Masterplan verkeer.</p>
€ 37.500	<p>Project clientondersteuning</p> <p><i>Onderbouwing</i> Het project is in juni 2022 gestart met een doorlooptijd van 2 jaar. Naar verwachting worden de meeste kosten in 2023 gemaakt en zullen er in de eerste helft van 2024 ook nog kosten gemaakt worden.</p>

€ 28.000	<p>Strategische visie</p> <p><i>Onderbouwing</i> <i>Werkzaamheden zijn gestart in 2023, maar zijn nog niet afgerond. Naar verwachting zomer 2024 gereed. Vaststelling door gemeenteraad strategische visie eerste of tweede cyclus na zomerreces.</i></p>
€ 42.709	<p>Beschermd wonen, decentralisatie. Verdeling regionale middelen door Eindhoven vastgelegd in Overeenkomst Verdeling Reserve middelen Hoofdlijnenakkoord GGZ 2020, versie 21 september 2021.</p> <p><i>Onderbouwing</i> <i>Decentralisering Beschermd Wonen is uitgesteld tot 2026. Voorbereidingen voor het lokaal inrichten van Beschermd Wonen in de regionale samenwerking vertragen hierdoor. Uitgaven zullen voornamelijk bij implementatie gedaan worden (niet eerder dan in 2024 naar verwachting).</i></p> <p><i>Vanuit het project rondom Beschermd Wonen/Maatschappelijke opvang dat is gestart vanuit de centrum gemeente Eindhoven willen we graag innovatieve ontwikkelingen (rondom beschermd wonen) naar de gemeente Cranendonck trekken. De intentie is om dit budget in te zetten om initiatieven naar Cranendonck te trekken. Hiermee borgen we dat er naar de toekomst toe een aanbod voor Beschermd Wonen/Maatschappelijke opvang beschikbaar komt en blijft.</i></p>
€ 18.000	<p>Budget Beleidsontwikkeling Natuur, Water, Klimaat. Genoemd in begroting <u>2022</u> op p.29</p> <p><i>Onderbouwing</i> <i>Het jaar 2023 gebruikten we om het projectenboek natuur-klimaat-landschap op te stellen. Met dit projectenboek kunnen we enerzijds als Cranendonck bijdragen aan de natuur- en klimaatopgaven van de stakeholders en anderzijds het realiseren van eigen (kleinschalige) gemeentelijke projecten. Met als hoofddoel een klimaat robuuster Cranendonck te realiseren. Ook benutten we de kansen op gebied van natuurontwikkeling, klimaatmaatregelen, recreatie en landschapsversterking en -beleving.</i></p> <p><i>Het projectenboek wordt in 2024 afgerond.</i></p> <p>Het restant budget in 2024 is € 28.000. Overhevelen om in 2024 het projectenboek af te ronden. hetgeen zich in een afrondende fase bevindt. Twee kosten posten voor 2024:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Maken en opstellen projectenboek door extern bureau (10.000,-) - Maken projectraming per project (6.000,0) - Stelpost meerwerk extra overleggen en aanpassingsronde (2.000,-)

€ 25.263	<p>Overdracht woonwagencentra</p> <p><i>Onderbouwing</i> <i>Overdracht loopt nog en er is nog budget nodig voor de verdere afhandeling van de overdracht. De werkzaamheden zijn begin 2024 uitgevoerd. Facturen volgen in april 2024.</i></p> <p><i>Onderzoek naar de 3 locaties, technisch, brandveiligheid, bebouwingen. Van 1 locatie is de rapportage en factuur binnen van de andere 2 volgen de rapportage en de facturen in april (totaal 18.000,-). Eind 2023 is de woonwagenbehoefte onderzocht en rapportage is van begin 2024. Factuur 7260,-.</i></p>
€ 17.500	<p>Opstellen woonzorgvisie; projectleider</p> <p><i>Onderbouwing</i> <i>Eind 2023 is hiermee gestart en in 2024 afronden</i></p> <p>Het restant budget is € 25.000. In 2024 is een budget van € 17.500 nodig (1^e halfjaar).</p>
€ 25.823	<p>Dienstverleningsconcept personeel</p> <p><i>Onderbouwing</i> <i>Vanwege onvolledige invulling vacatures, wordt het niet gebruikte budget doorgeschoven. Zo blijft de beschikbaar gestelde capaciteit behouden voor de uitvoering van het DVC.</i></p>
€ 14.000	<p>Dienstverlening uitvoeringsplan</p> <p><i>Onderbouwing</i> <i>Een deel van de actiepunten is doorgeschoven naar 2024. Verzoek om bijbehorende budgetten ook mee te nemen. In 2024 is de personele capaciteit op volle sterkte, zodat ook die actiepunten opgepakt kunnen worden. Het gaat om Toegankelijkheidsscan, opleiding schrijfstijl, thema 'attent' (was hostmanship) en wijzigingen website/loket omgevingswet.</i></p>
€ 1.652.317	Totaal

Bijlage 5: Kerngegevens jaarrekening 2023

A: Sociale structuur	Werkelijke gegevens 31-12-2022	Werkelijke gegevens 31-12-2023
Aantal inwoners	20.652	20.840
waarvan:		
inwoners 0 - 19 jaar	3.726	3.924
inwoners 20 - 64 jaar	11.803	11.539
inwoners 65 - 74 jaar	2.876	2.843
inwoners 75 - 84 jaar	1.744	1.966
85 jaar en ouder	503	568
Aantal mannen	10.438	10.575
Aantal vrouwen	10.214	10.265
Aantal leerl. basisonderwijs scholen Cranendonck	1478*	1448*
Aantal leerl. voortgezet onderwijs (dependance Budel)	405*	486
*stand per 1 oktober		
Participatiewet(PW)	207	212
Besluit Bijstandsverlening zelfstandigen (BBZ)	1	0
De Inkomensvoorziening voor Ouderen en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte Zelfstandigen (IOAZ)	3	5
Aantal voorzieningen Jeugdzaken	470	452
Aantal vervoersvoorzieningen WMO	552	536
Aantal rolstoelvoorzieningen WMO	184	166
Aantal woonvoorzieningen WMO	240	258
Aantal voorzieningen: hulp WMO	460	603

B: Fysieke structuur	Werkelijke gegevens 31-12-2022	Werkelijke gegevens 31-12-2023
Oppervlakte gemeente in hectare	7.814	7.814
totaal woonruimten	9.143	9.231
waarvan:		
aantal woningen	9.113	9.201
aantal woonwagens	30	30
Lengte van wegen:		
wegen buiten de bebouwde kom in km	125	125
wegen binnen de bebouwde kom in km	126	126
semi- en onverharde wegen, fiets- en voetpaden in km	73	73
Aantal m ² openbaar groen:	599.000	599.000
Oppervlakte bossen en natuur in hectare	310	310

C: Financiële structuur	Werkelijke gegevens 31-12-2022	Werkelijke gegevens 31-12-2023
Gewone uitgaven*		
- absoluut	58.885.000	66.875.000
- per inwoner	2.851	3.209
Gewone inkomsten*		
- absoluut	62.007.000	65.512.000
- per inwoner	3.002	3.144
Opbrengst belastingen en rechten		
- absoluut	12.393.000	12.105.000
- per inwoner	600	581
Algemene uitkering Gemeentefonds		
- absoluut	39.305.966	41.201.000
- per inwoner	1.903	1.977
Eigen financieringsmiddelen		
- absoluut	25.275.000	26.076.000
- per inwoner	1.224	1.251
Vaste schuld		
- absoluut	26.206.000	33.127.000
- per inwoner	1.269	1.590

* *Uitgaven/Inkomsten algemene dienst voor resultatenbestemming.*

BIJLAGE JAARREKENING 2023: MONITOR SOCIAAL DOMEIN

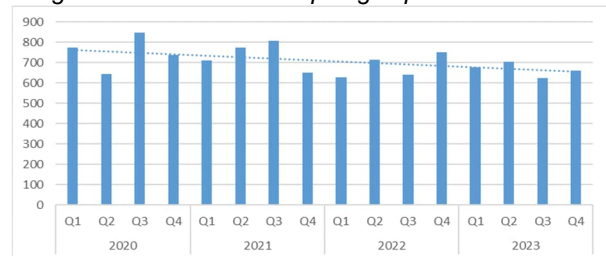
HULPVRAGEN

In 2023 zijn er 2.669 hulpvragen geregistreerd bij 1.600 unieke cliënten (7,7% van het totaal aantal inwoners in Cranendonck). Het gaat hier om alle hulpvragen die bij het sociaal team worden geregistreerd. Vergelijken we 2023 met 2020, het jaar waarin de corona-pandemie begon, dan is dit totaal aantal hulpvragen gedaald (fig. 1).

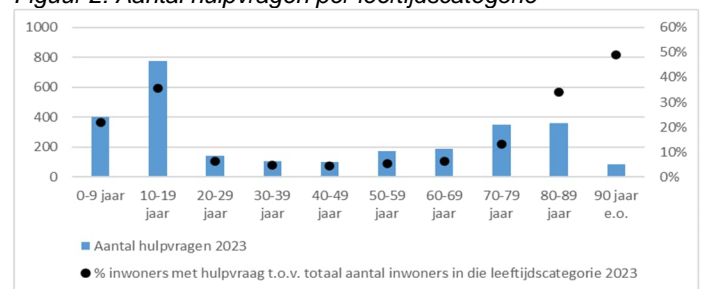
Net als voorgaande jaren leven in 2023 relatief gezien de meeste hulpvragen bij inwoners van 80 jaar en ouder, gevolgd door een relatief hoog aandeel van 10-19 jarigen (fig. 2). Het % 80-plussers met een hulpvraag is ten opzichte van 2020 gedaald, terwijl het % jeugdigen met een hulpvraag is gestegen (fig. 3). Nb. Het gaat hier alleen nog om de hulpvragen die worden geregistreerd. Dit zegt niets over het uiteindelijk aantal voorzieningen dat wordt ingezet.

Vanuit Budel-Schoot waren er in 2023, ook net als vorige jaren, relatief gezien meer inwoners met een hulpvraag t.o.v. het totaal aantal inwoners dan in de andere kernen. Budel-Schoot heeft vergeleken met de andere kernen het hoogste percentage 60-plussers, het hoogste percentage sociale huurwoningen, het hoogste percentage huishoudens met een laag inkomen, het hoogste percentage personen met een bijstandsuitkering en het hoogste percentage personen met een WW uitkering.

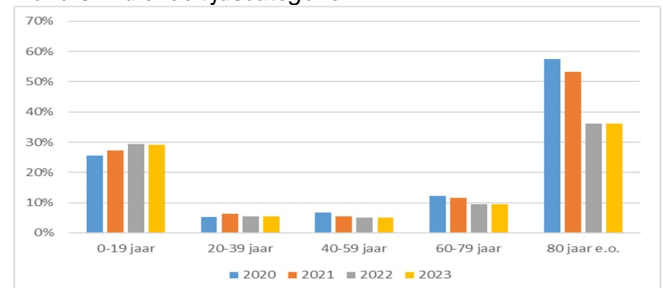
Figuur 1: Totaal aantal hulpvragen per kwartaal

Figuur 2: Aantal hulpvragen per leeftijdscategorie

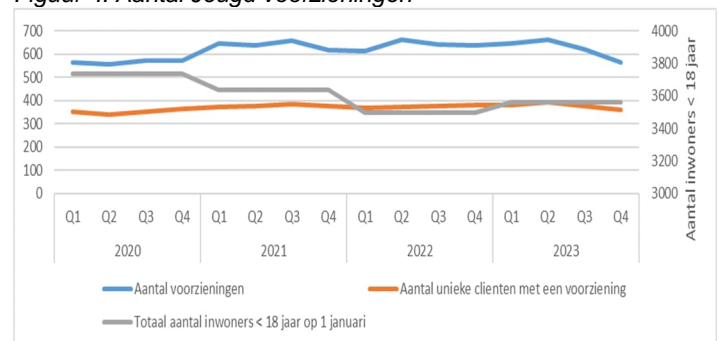
Figuur 3: % inwoners met een hulpvraag t.o.v. totaal aantal inwoners in die leeftijdscategorie

JEUGD

In 2023 liepen er in totaal 1.200 voorzieningen bij 514 unieke jeugdigen, vergelijkbaar met 2022 maar ten opzichte van 2020 een stijging van ca. 175 voorzieningen (fig. 4). Gemiddeld per jeugdige lopen er 2,3 voorzieningen per jaar in 2023, terwijl dit in 2020 nog 2,1 was. Vergeleken met 2020 is daarnaast het percentage jeugdigen met een voorziening ten opzichte van het totaal aantal jeugdigen < 18 jaar gestegen van 13 naar 14%. Vergeleken met 2020 zijn er dus niet alleen meer jeugdigen die in 2023 een voorziening hadden lopen, gemiddeld zijn er ook meer voorzieningen per jeugdige ingezet. Dit illustreert de toegenomen complexiteit van casussen waar we niet alleen in Cranendonck, maar ook landelijk mee te maken hebben.

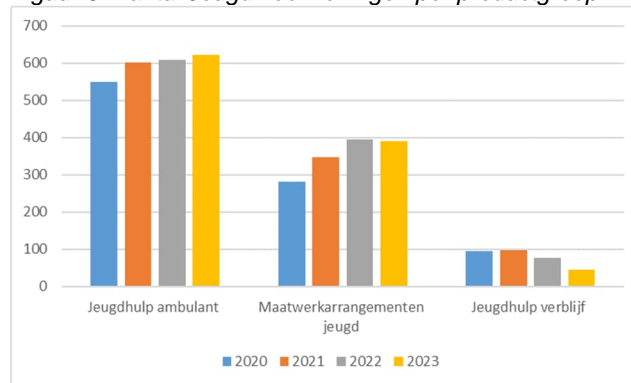
Figuur 4: Aantal Jeugd voorzieningen

We zien die toegenomen complexiteit vooral terug in de toename van het aantal maatwerkvoorzieningen (fig. 5). Binnen de maatwerkvoorzieningen zien we vooral een toename van de duurdere specialistische GGZ producten. Dit is enerzijds het gevolg van (de maatregelen rondom) corona (toename complexiteit van problematiek), anderzijds komt dit door de wachtlijsten bij GGZ aanbieders. De wachttijden zijn vaak lang en gedurende die wachttijd nemen problemen toe en moet achterstallige hulp verleend worden, waardoor de ingezette zorg langduriger en zwaarder is.

Naast de toename van het aantal maatwerkvoorzieningen, zien we dat een groot deel van het Jeugd budget gaat naar een kleine groep cliënten met een Verblijfsvoorziening. Dit laatste aantal laat zich moeilijk voorspellen, er is hierbij een grotere afhankelijkheid van individuele casuïstiek.

Figuur 5: Aantal Jeugd voorzieningen per productgroep

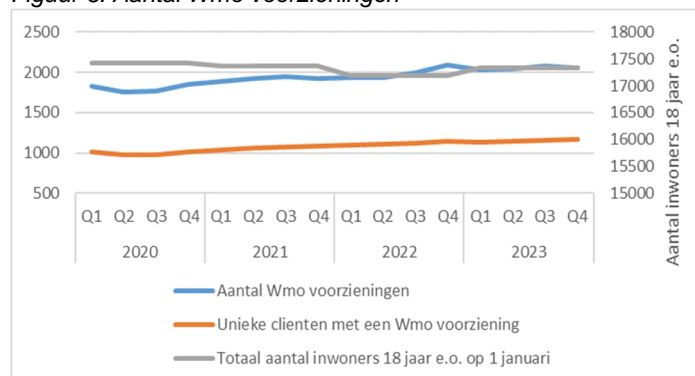
WMO

Ook voor Wmo zien we dat het percentage cliënten met een voorziening ten opzichte van het totaal aantal inwoners van 18 jaar e.o. toegenomen is, van 6,7% in 2020 naar 7,6% in 2023 (fig. 6). Ook het totale gebruik van Wmo voorzieningen is toegenomen. Door de dubbele vergrijzing en het feit dat mensen langer thuis blijven wonen, zien we een toename van het aantal inwoners dat ondersteuning nodig heeft om langer zelfstandig te kunnen wonen. In 2023 liepen er in totaal 2.805 Wmo voorzieningen bij 1.311 unieke cliënten. Het gemiddeld aantal voorzieningen per client is in 2023 vergelijkbaar met dit gemiddelde in 2020 (2,1 voorziening per cliënt). We zien vooral een toename van huishoudelijke hulp (fig. 7). Door de vergrijzing doen meer mensen een beroep op huishoudelijke hulp en als gevolg van het abonnementstarief doen ook meer mensen een beroep hierop die voorheen hiervoor een inkomensafhankelijke bijdrage betaalden.

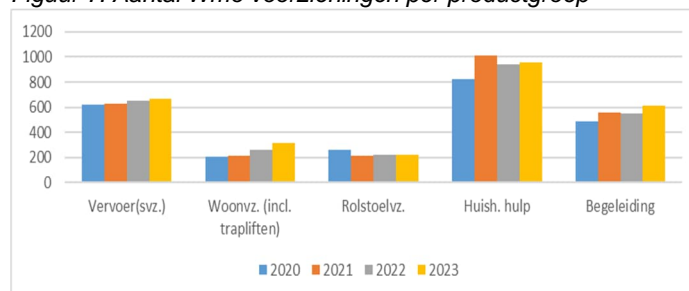
Ook het aantal woonvoorzieningen zien we oplopen. Redenen die hiervoor genoemd worden betreffen naast de vergrijzing en het feit dat mensen langer thuis blijven wonen, vooral dat er geen geschikte, maar vooral betaalbare woningen beschikbaar zijn. Hierdoor vragen meer mensen om een woningaanpassing (m.n. (onderhoud van) trapliften, douche- en toiletvoorzieningen).

Tenslotte loopt ook het beroep op begeleiding op (fig. 8). Het gaat hier vooral om een toename van individuele begeleiding (A) en vooral ook een toename van gespecialiseerde begeleiding (D). Ook hier hebben we te maken met meer complexere casussen, waarvoor meer specialistische zorg nodig is.

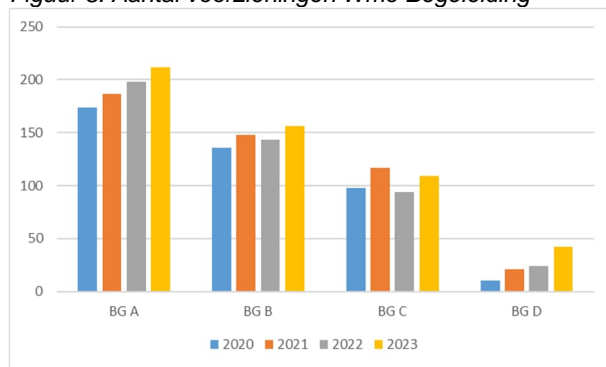
Figuur 6: Aantal Wmo voorzieningen

Figuur 7: Aantal Wmo voorzieningen per productgroep

Figuur 8: Aantal voorzieningen Wmo Begeleiding

Bijlage 7: Lijst met afkortingen

AB	Algemeen Bestuur
ABdK	Actief Bodembeheer de Kempen
AMHK	Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling
AO	Administratieve Organisatie
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AR	Algemene Reserve
ARCOR	Algemene randvoorwaarden Cranendonckse Openbare Ruimte
ARG	Algemene Reserve Grondexploitatie
AU	Algemene Uitkering
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
AWB	Algemene wet bestuursrecht
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
AZC	Asielzoekerscentrum
BAG	Basisregistraties Adressen en Gebouwen
BBP	Bruto Binnenlands Product
BBT	Bedrijventerreinen Benchmark Tool
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten
BBZ	Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen 2004
BCF	BTW Compensatie Fonds
BdK	Bibliotheek De Kempen
BDU	Brede doeluitkering
BIBOB	Wet Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BIE	Bouwgrond in exploitatie
BIG	Baseline Informatieveiligheid Gemeenten
BIO	Buitengebied In Ontwikkeling
BIO	Ensia/Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Overheid
BIVAK	BRAVO! College voor innovatief vakmanschap
BIZOB	Bureau Inkoop en Aanbestedingen Zuidoost Brabant
BKP	Beeldkwaliteitplan
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOM	Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij
BO-MIRT	Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
Bor	Besluit Omgevingsrecht
BOV	Budelse Ondernemers Vereniging
BOVO	Bovenwijkse Voorzieningen
BTPL	Basisteamprogrammaleider
BRK	Basisregistratie Kadaster
BRO	Basisregistratie Ondergrond
BRP	Basisregistratie Personen
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorziening aan Gemeenten
BvC	Baronie van Cranendonck
BVL	Brabants VerkeersveiligheidLabel
BW/MO	Beschermde Wonen en Maatschappelijke Opvang
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CAK	Centraal Administratie Kantoor
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CAR/UWO	Collectieve Arbeidsvoorwaardenregeling/Uitwerkingsovereenkomst
CBS	Centraal bureau voor de statistiek
CEO	Cliëntervaringsonderzoek
Cer	Compensatie eigen risico

CISO	Coördinator informatieveiligheid
CJG	Centrum Jeugd en Gezin
CJIB	Centraal Justitieel Incasso Bureau
COA	Centraal Orgaan opvang Asielzoekers
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CPB	Centraal Planbureau
CPO	Collectief Particulier Opdrachtgeverschap
CRM	Customer Relationship Management
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Wegen- en Waterbouw
CRZ	Collectief Randweg Zuid
CMK	Cultuurreductie met kwaliteit
CVV	Collectief Vraagafhankelijk Vervoer
CWI	Centrum voor Werk en Inkomen
DDS	Datadistributiesysteem
DIC	Duurzaam Industrierrein Cranendonck
DIV	Documentatie en Informatie Voorziening
DKD	Digitaal Klantdossier
DLO	Dienst Landbouwkundig Onderzoek
DMS	Document Management Systeem
DO	Definitief Ontwerp
DSP	Dorpssteunpunt
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
DVC	Dement Vriendelijk Cranendonck
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
EB	Eigen Bijdrage
ECB	Europese Centrale Bank
EMU	Economische en Monetaire Unie
EURIBOR	Euro Interbank Offered Rate
FG	Functionaris gegevensbescherming
FIDO	Wet Financiering Decentrale Overheden
FMI	Funciemengingsindex
Fup	Fauna uittreed plaatsen
FVW	Financiële verhoudingswet
GALM	Groninger Actief Leven Model
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie voor persoonsgegevens
GBKN	Grootschalige Basiskaart van Nederland
GEO	Geografisch
GFT	Groente-, Fruit- en Tuinafval
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheid Dienst
GGI	Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur
Ggz	Geestelijke gezondheidszorg
GGzE	Geestelijke Gezondheidszorg Eindhoven en de Kempen
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GI	Gecertificeerde Instelling
GMSD	Gemeentelijke Monitoring Sociaal Domein
CPB	Centraal Planbureau
GPvE	Globaal Programma van Eisen
GRSA2	Gemeenschappelijke Regeling Samenwerkende A2-gemeenten
GREX	Grondexploitatie
GTK	Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader
GVOP	Gemeentelijke Voorzieningen voor Officiële Publicaties
GVL	Gemeenschappelijke Vluchtelingen Locatie
GVVP	Gemeentelijk Verkeer- en Vervoer Plan

HbH	Hulp bij Huishouden
HKZ	Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector
HNG	Hypotheekfonds Nederlandse Gemeenten
HNW	Het Nieuwe Werken
HOF	Wet Houdbare Overheidsfinanciën
HRM	Human Resources Management
HvC	Hof van Cranendonck
I&A	Informatievoorziening & Automatisering
IBOR	Integraal Beheerkwaliteitsplan Openbare Ruimte
IBP	Interbestuurlijk programma
IC	Interne Controle
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
iDOP	Integraal dorppontontwikkelingsplan
IGO	Integrale Gebiedsontwikkeling
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IOK	Intentieovereenkomst
IPO	Interprovinciaal Overleg
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
ITV	Intensivering Toezicht Veehouderijen
JB/JR	Jeugdbescherming/Jeugdreclassering
JGZ	Jeugd Gezondheidszorg
JuZa	Juridische Zaken
KCA	Klein Chemisch Afval
KCC	Klant Contact Centrum
KIT	Kempen Interventieteam
KLIC	Kabels en Leidingen Informatie Centrum
KPI	Kritische Prestatie Indicator
KZC	Kindzorgcentrum
LAA	Landelijk Aanpak Adreskwaliteit
LAP3	Landelijk Afvalbeheerplan 3
LGB	Lokaal Gezondheidsbeleid
LIA	Langetermijn agenda
LISA	Landelijk informatiesysteem van Arbeidsplaatsen
LNV	Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit
LOG	Landbouwonwikkelingsgebied
LTA	Lange Termijn Agenda
LVO	Limburg Voortgezet Onderwijs
MBvO	Meer Bewegen voor Ouderen
MBO	Middelbaar Beroeps Onderwijs
MER	Milieueffect Rapportage
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport
MJOP	Meerjarig onderhoudsprogramma
MKB	Midden en klein bedrijf
MKOB	Meldkamer Oost Brabant
MO	Maatschappelijke Ondersteuning
MPG	MeerjarenPrognose Grondexploitaties
MRE	Metropoolregio Eindhoven
MT	Managementteam
NIEGG	Niet in exploitatie genomen gronden
NIMBY	Not in my back yard

NPK	Nota Publiekrechtelijke Kaders
NPR	Nederlandse Praktijk Richtlijn
NPS	Net Promoter Score
NRS	Netto Retraction Score
NUP	Nationaal Uitvoering Programma
NWW'er	Niet Werkende Werkzoekende
NZA	Nederlandse Zorgautoriteit
OCC	Ondernemersvereniging Cranendonck
ODZOB	Omgevingsdienst Zuidoost Brabant
OGB	Onderlinge gemeentelijke bosbrandverzekering
OHBA	Onderwijs huisvesting basisonderwijs asielzoekerskinderen
OML	Ontwikkelingsmaatschappij Midden-Limburg
OOGO	Op Overeenstemming Gericht Overleg
OZB	Onroerende Zaak Belastingen
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
P&C	Planning & Control
P-budget	Personeelsbudget
PGB	Persoonsgebonden Budget
PIMS	Personeelsinformatie Managementsysteem
PIJOFACH	Personeel, Informatievoorziening, Juridische zaken, Organisatie, Financiën, Administratieve organisatie, Communicatie en Huisvesting
PIP	Persoonlijk Inburgerings Plan
PIT	Peelland interventieteam
PMD	Plastic, metaal en drankenkartons
PMO	Platform Maatschappelijke Ondersteuning
POH	Praktijkondersteuner huisarts
Poc	Percentage of completion
RAV	Regionale Ambulance Voorziening
RES	Regionale Energie Strategie
R&T	Recreatie & Toerisme
RHCE	Regionaal Historisch Centrum Eindhoven
RIB	Raadsinformatiebrief
RICK	Regionaal Instituut Cultuur- en Kunsteducatie
RIEC	Regionaal informatie- en expertisecentrum
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMA	Record Management Applicatie
RO	Ruimtelijke ordening
ROC	Regionaal opleidingscentrum
ROK	Regionaal Operationeel Kader
ROVL	Richtlijn openbare verlichting
RPvE	Ruimtelijk Programma van Eisen
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
Ruddo	Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden
RUP	Regionaal UitvoeringsProgramma
RvIG	Rijksdienst voor identiteitsgegevens
RVP	Rijksvaccinatieprogramma
SD	Sociaal Domein
SGDK	Samenwerking Grensgebied De Kempen
SISA	Single information, Single audit
SOK	Samenwerkingsovereenkomst
SRE	Samenwerkingsverband Regio Eindhoven
SSC	Shared Service Center
Stika	Stimuleringskader landschappen

SVB-BGT	Samenwerkingsverband Van Bronhouders – Basisregistratie Grootschalige Topografie
SW	Sociale Werkplaats
SWI	Samenwerking Werk en Inkomen
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
TRK	Team Ruimtelijke Kwaliteit
UVV	Uitvoeringsprogramma Verkeer & Vervoer
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VCC	Vrijwilligerscentrale Cranendonck
v-GRP	Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
VOG	Verklaring Omtrent Gedrag
VR	Veiligheidsregio
VRBZO	Veiligheidsregio Brabant Zuidoost
VTA	Visual Tree Assessment
VTBC	Vrijtijdsbedrijf Cranendonck
VVE	Voorschoolse en Vroegschoolse Educatie
VTH	Vergunningen Toezicht en Handhaving
VvC	Vereniging van Contracten
VVTV	Voorwaardelijke Vergunning Tot Verblijf
VVV	Vereniging voor Vreemdelingenverkeer
W&I	Werk & Inkomen
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WAC	Wmo Adviesraad Cranendonck
WAS	Warenwetbesluit Attractie en Speeltoestellen
Wbb	Wet bodembescherming
WEB	Wet educatie en beroepsonderwijs
Wet OKE	Wet Ontwikkelkansen door Kwaliteit en Educatie
WEW	Stichting Waarborgfonds Eigen Woningbouw
WGA	Werkhervattingsregeling Gedeeltelijk Arbeidsongeschikten
WGS	Wet Gemeentelijke Schuldhulp
WHVZ	Wet Hygiëne en Veiligheid Zwemgelegenheden
WIJ	Wet Investeren in Jongeren
WKO	Warmte-Koude-Opslagsysteem
WKPB	Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken
WKR	Werkkostenregeling
Wlz	Wet Langdurige Zorg
WML	Wet minimumloon en minimum vakantiebijslag
Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WOZ	Wet Onroerende Zaakbelastingen
Wro	Wet Ruimtelijke Ordening
WSJG	Waar Staat Je Gemeente
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening
Wtcg	Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten
WTI	Werkgroep Tegengaan Identiteitsgegevens
WV	Woonvoorzieningen
WVG	Wet Voorzieningen Gehandicapten
Wvr	Wet Veiligheidsregio's
WWB	Wet Werk en Bijstand
WWnV	Wet Werken naar Vermogen
WWV	Wet Werkloosheidsvoorziening
ZLTO	Zuidelijke land- en tuinbouworganisatie
ZZP	Zelfstandigen zonder personeel
